AYLIK KÜLTÜR-FİZİK DERGİSİ

MART 97 SAYI:34 FİYATI: 150.000.TL. *(kdv dahil)*

ÖKÜZ

Internet

http://okuz.planet.com.tr

şimdi!.

Ho, Ho, Ho şi minh. İki üç daha fazla Vietnam, Ernesto'ya bin selam.

BU YIL ÇİN'DE ÖKÜZ KÜBA'DA CHE YILI

Devrimci bir tepki olmayacak. Ama biraz da benim hayatımla ilgili bir olay. Ben Che Guevara'nın "Küba'da Sosyalizm" adlı bir kitabını 70 öncesinde, zannederim 68'de çevirmiştim. Dava beş sene uzadı. 1973'te 142'den 7.5 sene müddetle hapise girdim. Che'yi severim ona hayranım. Kadın olsaydım âşık olurdum. Che şu bakımdan da önemli; bir şu anda olan bir insan tipi var bir de olabilecek potansiyel insan var. Olabilecek insan bugünkü insanın içinde ama gerçekleşmemiş. Che garip bir şekilde işte bu içimizde yaşayan olabilecek insanın bir müjdesi. Ben onu o gözle görüyorum.

CanYücel

CHE GUEVARA ERNESTO GU

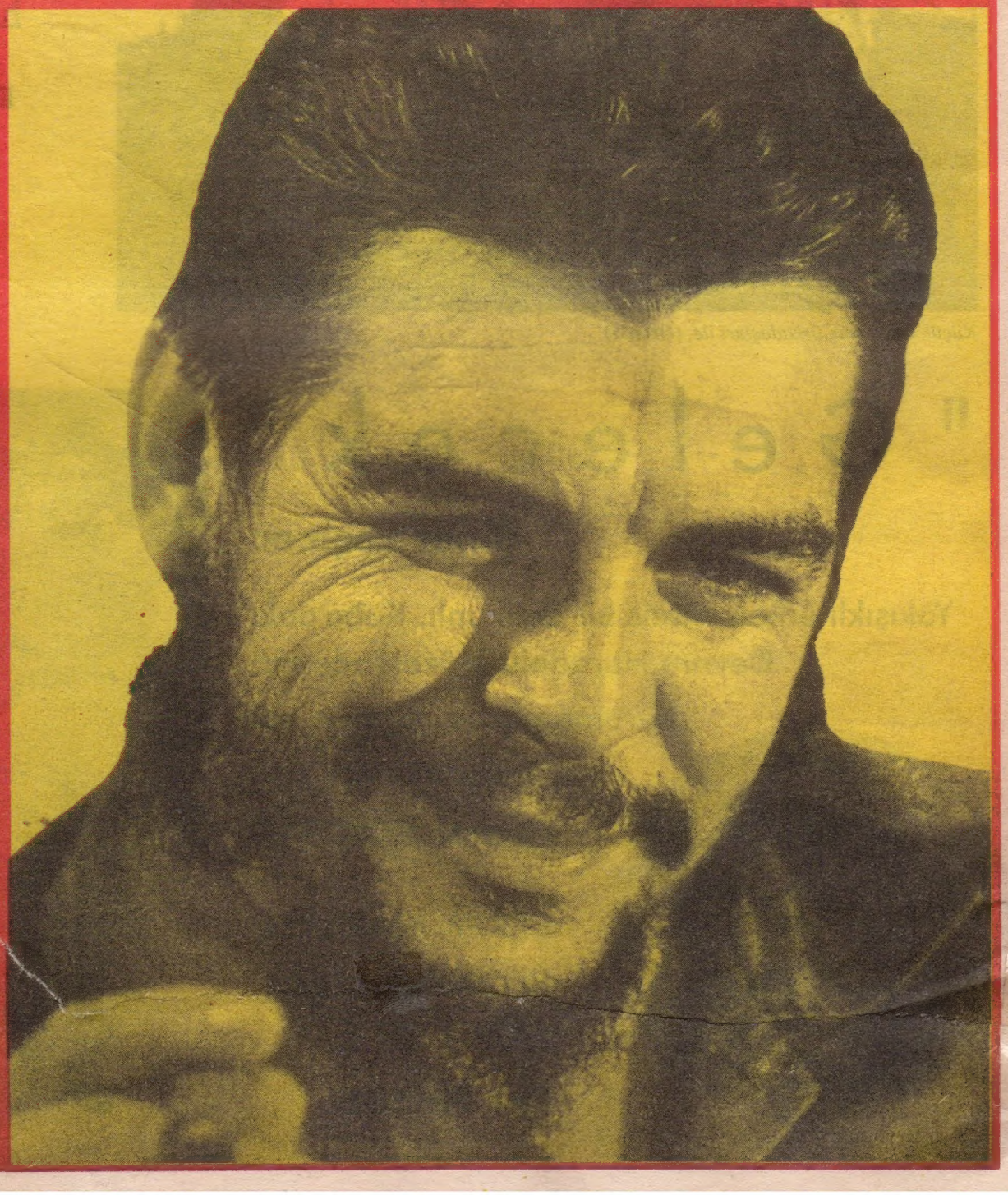

BU YIL ÇİN'DE **ÖKÜZ**, KÜBA'DA **CHE** YILI

'CHE GUEVARA'

"Onun kırmızı yapraklardan yapılmış

Bir zamandışılığı vardır"

Edip Cansever

"Che Guevara, insanı bir ideoloji tarafından sınırlansa alışılmış normların dışında çok olağanüstü bir insandı: Giysisi bir askerin giysisi değildi, çünkü romantik bir yüreği örtüyordu. (...) Onun için yaşamın değerleri teorilerin, sözümona ilkelerin, Parti tarafından dikte edilen şeylerin kısa ve acımasız tezlerinde ölçülmüyordu. Gözümün önüne aynı şekilde unutulmaz bir fotoğraf geliyor.: Che, gerillanın ana karargahını kurduğu ormanda, kulübenin içinde perişan haldeki portatif bir karyolaya uzanmış Goethe okuyor, gözlerinde heyecan parıltısı. Perişan bir portatif karyolaya uzanmış ölümün arefesinde Goethe okuyor ve gözleri parıldıyor. Che Guevara bir kahramandan öte, bir mitten öte: bir insan."

Jorge Amado

Küçük Che, oyun arkadaşları ile, (Ortada)

"Gelecek"

Ömer Laçiner

Yakışıklı erken yitmiş bir delikanlı. Küba'daki Devrim Haradalu Müzesi'nde teri kurumamış bir mumya, sol yanımdaki ince sızı.

Kemal GÖKHAN

"Romantik Devrimcilik"

Can KOZANOĞLU

ERKEK MARILYN; BU DÜNYA İÇİN FAZLA İYİ

Der SPİEGEL

Che, Babası ve Kızkardeşi ile (1945)

" Devrimcilik, romantizm, özgürlük. İlk kez kendi kişiliğiyle bir aydının tercih yapmasını kolaylaştıran seçimini devrimden yana yapmasını mümkün kılan bir imaj. "

Ertuğrul KÜRKÇÜ

Devrim... Artık biraz zor yakalanacak bir süreç geliyor aklıma.... Güzel bir umut geliyor ve acı geliyor... sonra da kırıklık geliyor.

Gülten AKIN

Bana başta romantik bir devrimci geliyor. Kendi şansıyla yetinmek istemeyen bir insan. İyi niyeti oranında yanılgılara açık bir insan. Netice olarak güzel bir insan geliyor.

Hakkı DEVRİM

Ben M.Ü. Ticari Bilimleri Fakültesi Maliye Muhasebe bölümü mezunuyum. O zamanlar MAMAD isimli bir derneğimiz vardı. Derneğin duvarlarını Che'nin posterleriyle kaplamıştık. Hepimiz hafif sakallarımızla ona benzemeye çalışıyorduk. İhtilalci duygular taşıyorduk. Ve o isyanın simgesiydi. Tabii kız arkadaşalarımızın da ondan çok hoşlanması bizim ona benzemeye çalışmamızda büyük etkendi. Ünlü bir ressamın Anotomi Dersi isimli ünlü bir resmi vardır. Bu resimde bir cesedi inceleyen doktorlar görülür. Che Guevara da Bolivya'da öldürüldükten sonra onun cesedini de yatırıp kafasını saçlarından tutup kaldırmışlardı. Bu bana tarihin tekerrürü gibi gelir.

Savaş AY

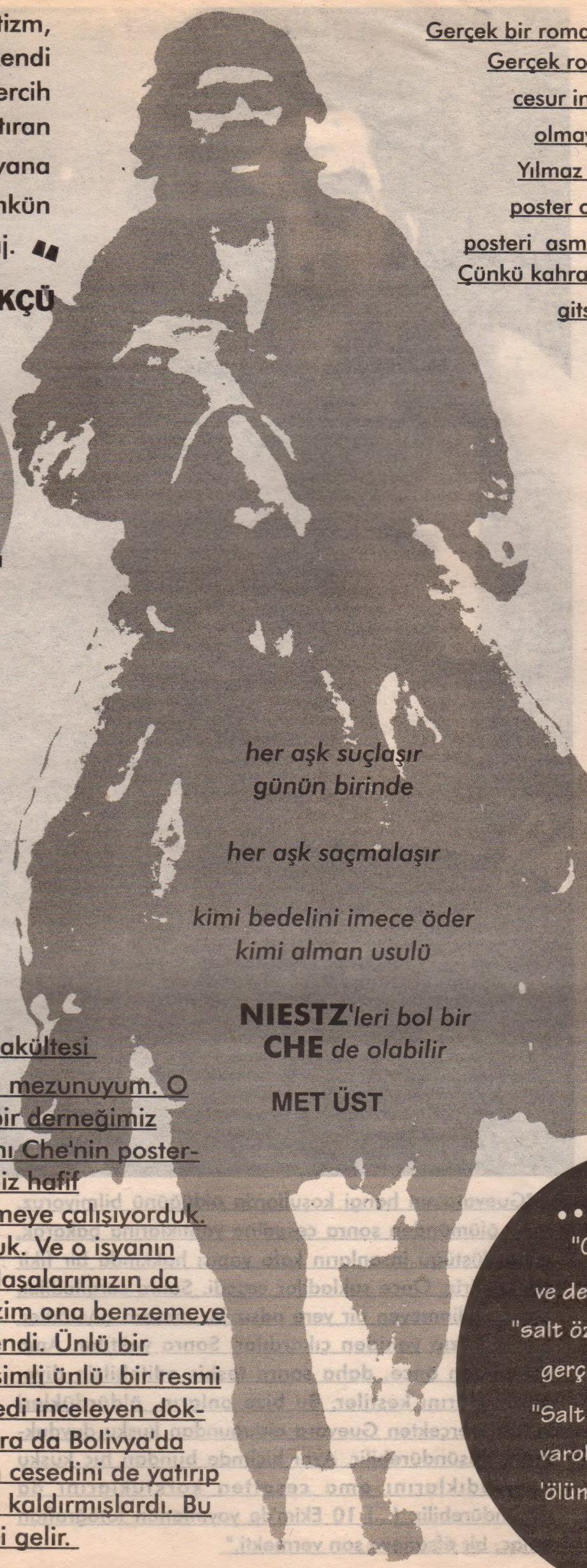

her aşk suçlaşır
günün birinde

her aşk saçmalaşır

kimi bedelini imece öder
kimi alman usulü

NIESTZ*'leri bol bir*
CHE *de olabilir*

MET ÜST

Gerçek bir romantik olduğunu düşünüyorum. Gerçek romantikler gerçekten gözüpek cesur insanlar. Ölümüne kadar cesur olmayı göze alan insanlar. Mesela Yılmaz Güney de öyle. Che Guevara poster olarak akla geliyor. Odasına o posteri asmış bir çocuk bana güven verir. Çünkü kahramanı O'dur. Şimdiki gençler gitse gitse en uzak gidekecekleri kahraman Kurt Cobain'e kadar uzanır. Cesaret sınırı bu kadar. Bu da iç karartıcı bir gelişme.

Perihan MAĞDEN

Devrim, güzellikler, aşk ve sevgi geliyor aklıma.

Serdar TURGUT

"İsyan... Her türlü iktidara başkaldırı"

Cezmi ERSÖZ

"Che Guevara toplumcu ve devrimci kişiliğinin yanı sıra, "salt özgür ben" 'ide'sini kendinde gerçekleştirmiş bir bireydir." "Salt özgür ben" Che örneğinde varoluşun sınır durumu olan 'ölümle' sınanır ve kanıtlanır.

Oktay TAFTALI

Akşamsefası

Önce Deniz Gezmiş geliyor. Deniz, Che Guevara'yı çok anardı ve Che Guevara'nın ölüm dönemi gençlik hareketleri yükselmişti. Deniz Gezmiş'i, Cihan Alptekin'i hatırlıyorum. Samsun'dan Ankara'ya 1968 yılı Kasım ayında tam bağımsızlık yürüyüşü yapıyorduk. Deniz ile Cihan, Che'den alıntılar yaparak marşlar söylüyor, hikâyeler anlatıyorlardı. Che deyince gözümün önüne onlar geliyor.

Oral ÇALIŞLAR

Onlar A, B, C'yi öğrettiler. Che'yi biz öğrendik!...

Sunay AKIN

Öldüğünde aynı anda birçok yerde görmüşler... Hindistan'da, Kuzey Kutbu'nda, Las Vegas'ta, Golkont'ta, Mezopotamya'da... Yalnızca, bir tek yerde değilmiş; Ölümün ülkesinde...

Turgay NAR

Che, yaralı olarak yakalandıktan sonra çavuş Mario Terzan tarafından öldürülmesiyle efsane yeni bir izleğe girer. Öldürmenin biçimi, nereye gömüleceği üzerine tartışmalar, spekülasyonlar yapılır. Mezarının bilinmesi katillerin işine gelmez; bir söylence kültü oluşacağından korkulur ve cesedi yok edilir. Ne ki öldürülenin Che olduğunun kanıtlanması gerekmektedir. Katiller Che'nin ellerini keserek bu kanıtı ellerinde tutarlar.

Bolivya'lı "solcu" bir bakan Che'nin ellerini teslim alır. Sonra korkup geri verir. Herkes bu ellerin peşindedir; CİA ve Che'nin gercek hayranları. Bir Che hayranı, elleri ele geçirir ve uzun bir yolculuktan sonra Moskova'ya götürür. Eller bir zaman sonra ise Cezayir/Rabat üzerinden Küba'ya götürülürken uçak Bahama adalarında zorunlu iniş yapar. CIA ajanları eli bulamaz. Che'nin elleri onları atlatır. Eller, Küba'da ilan edilen "1997 Che yılı" nda bir parkaya monte edilmiş olarak halkın ziyaretine sunulmayı beklemektedir.

Sezai SARIOĞLU

"Guevara'nın hangi koşullarda öldüğünü bilmiyoruz. Ama ölümünden sonra cesedine yaptıklarına bakarak, eline düştüğü insanların kafa yapısı hakkında bir fikir edinebiliriz. Önce sakladılar cesedi. Sonra sergilediler. Sonra, bilinmeyen bir yere adsız bir mezara gömdüler. Sonra kazıp yeniden çıkardılar. Sonra yaktılar. Ama yakmadan önce, daha sonra teşhis edilebilsin diye, parmaklarını kestiler. Bu bize onların, öldürdükleri kişinin gerçekten Guevara olduğundan kuşku duyduklarını düşündürebilir. Aynı biçimde bundan hiç kuşku duymadıklarını ama cesetten korktuklarını da düşündürebilir. (...) 10 Ekim'de yayınlanan fotoğraftan amaç, bir efsaneye son vermekti."

John BERGER

Meksiko. 6 Temmuz 1956
İçişleri Bakanlığına Ait Cezaevi

Sevgili İhtiyarlar;

Baba, mektubunu, Miguel Shul'a ait yeni ve şık villamda, sizlerin kaygısını bana ileten Pelit'ten aldım. Bir fikir edinebilmen için sana olup biten herşeyi anlatmak istiyorum. Genç bir Kübalı aktivistin (Dr. Fidel Castro) hareketine katılmam için bana öneride bulunmasının üzerinden epey zaman geçti –ülkesini silahlı mücadele yoluyla kurtarmak isteyen bir hareketti bu– Tabii ki kabul ettim. Kendimi, günün birinde Küba topraklarına ayak basacak kişileri bedensel olarak hazırlama görevine adayarak, son ayları onlara sadece yardım yapacağım yalanıyla geçirdim. 21 Haziran'da Fidel bir grup yoldaşla birlikte tutuklandı ve evlerinde bizim bulunduğumuz yerin adresi çıktı, böylece hep birlikte yakalandık. Beni Slavistik öğrencisi olarak gösteren bir kimliğim vardı, "örgüt" içinde önemli bir üye olarak sınıflandırılmam için bu yetti. Baba'yla (ABD), dost ajanlar her şeyi dünyaya avaz avaz duyurmaya başladılar.

Bunlar geçmişteki olayların bir özeti; gelecekte olabilecekler, antrenörlük dolaylı ve dolaysız olmak üzere iki kategoriye ayrılıyor. Dolaylı gelecek üzerine sadece, onun Küba devrimiyle bağıntılı olacağını söyleyebilirim. Ya onunla birlikte kazanacağım ya da orada öleceğim. (Bir süre önce..... yazdığım biraz gizemli ve romantik mektubun açıklaması budur.)

Dolaysız geleceğimle ilgili ise çok fazla bir şey söyleyemem, çünkü başıma ne geleceğini bilmiyorum. Yargıca bağlı, eğer başka bir ülkede politik sığınma alamazsam, ki bu politik sağlığıma iyi gelirdi, Arjantin'e sürülmem pekâlâ mümkün.

Ne olursa olsun, ister bu hapishanede kalayım, ister serbest bırakılayım, yeni yolumdan yürümek zorundayım. Hilda, yeni bir hükümetin siyasi af çıkardığı Peru'ya geri dönüyor.

Anlaşılır nedenlerle yazışmalarımı sınırlayacağım; zaten Meksika polisinin de mektuplara el koyma gibi sevimli bir alışkanlığı var, bu yüzden sizden sadece normal ailevi meseleler üzerine yazmanızı rica ediyorum. Ne kadar önemsiz olursa olsun, herhangi bir budalanın çok kişisel problemlerini öğrenmesi kimsenin hoşuna gitmez. Beatriz'i benim için öp, neden yazmadığımı ona açıkla ve şu anda gazete göndermesinin gerekmediğini ona söyleyin.

Haksız tutuklamalar ve bazı yoldaşlarımızın maruz kaldığı işkenceleri protesto etmek için süresiz açlık grevi başlatmak üzereyiz. Her şeye rağmen grubumuzun morali iyi durumda.

Bundan sonra bana eve yazın. Eğer herhangi bir nedenle artık yazamazsam ve sonra belki de yenilen tarafta bulunursam pek cerbezeli olmasa da dürüst olan bu satırları veda mektubum sayın.

Tüm yaşamım boyunca sürekli duraklamalarla gerçeği aradım, şimdi yoldayım ve yaşamaya devam edeceğim bir ..... daireyi tamamlıyorum.

Şu andan itibaren ölümümü bir yenilgi olarak değerlendirmeyeceğim, aksine **Hikmet (Nâzım)** gibi şöyle diyeceğim:

"yalnız yarı kalmış bir şarkının acısını toprağa götüreceğim."

Hepinizi kucaklıyorum.

Ernesto

Akşamsefası

ÖKÜZ 34 İÇERİK

2-3-4 Soruşturma: CHE GUEVARA
5- Ailenizin Editörü: MET ÜST
6- Can Yücel : SİYASET MEYDANI...
7- Orhan Pamuk: HAFTASONLARI BEN
8- Derya Sayın: LEB-İ DERYA SAYIN
9- Nihat Genç: KARI DÜŞKÜNÜ, İÇKİCİ...
10 Musa Kart - Feyhan Güver - Jorge Louis Borges
11- Can Barslan : KADINLARIMIZ ELDEN...
12-13 Hacer Yıldırım : FOTOĞRAFLADIM YÜZLERİNİZİ-SINIR TANIMAYAN GAZETECİ
14- Oktay Taftalı: KOMPLO TEORİLERİ - Semra Can
15- Perihan Mağden: BENİM ÖZDEŞLEŞME SORUNUM
16- Küçük İskender: DÜN SABAH SÜTÇÜYÜ SAĞDIM BANA İMZALI DONUNU VERDİ
17- Gani Müjde: İSİM ŞEHİR HAYVAN...
18- Adnan Özer: AÇIK ELEŞTİRMEN - Fatih Solmaz: YÜZDE ARTMIŞ, BEN SALAK DEĞİLİM
19- Vedat Özdemiroğlu: VEDAT BEYİN ...
20- K.Serhat - Yasin Adıyeke: İSTİLAHLI YAZILAR
21- Can Yücel : KADIN DİYE ...
22- Sarp Bengü: VAROŞLARIN PEDAGOJİSİ
23- Tomris Özden : HEM BEDEN HEM...
24- Ömer Laçiner: BU HAKARETİ DE SİNEYE ÇEKERSEK
25- Ragıp Duran: LÉO FERRÉ
26- Mihri Belli : MİSAK-I MİLLİ'Yİ İLAN EDEN ADAM
27- Ertuğrul Kürkçü: "DEVRİMCİ" KOMŞULAR
28- Hüseyin Kuzu: KAYNAK YAPMA
29- Şebnem İşigüzel: MATİSSE, ŞİRİNLER...
30- Cüneyt Özdemir : DÜŞİSTAN - Tuncer Erdem
31- Halil Turhanlı : ANARŞİST SANAT
32- Murat Beşer: KÜÇÜK PROTEST: PHIL OCHS
33- Gülay Batur: ÇİZGİ
34- Altay Martı : KÂFİR MUSTO
35- Aydın Engin : EMPERYALİZMDE KOMPLO BİZDE TEDBİR TÜKENMEZ
36- Muhsin Kızılkaya : KÜRDİLİHİCAZKÂR
37- Kemal Gökhan Gürses: ÇİZGİ
38- Mesut Ceylan: ORKUN KİTABELERİ - Ferhan Şensoy: ÇIKMAMIŞ BİR KİTAPTAN NUMARASIZ SAYFALAR
39- Ekrem Galip Yalıner: GİZLİ KALMIŞ TARİHİ HADİSELER
40- Mesut Kara : ARTİZLER KAHVESİ
41- Ayça Şendana: YIKARKEN DEĞİL, SIKARKEN ÖLDÜ
42- Jaklin Çelik: HAÇİKYAN'IN VASİYETİ - Güler Yücel: ER-AŞ NEGATİF - Kuts
43- Tuncel Kurtiz : ÇİNGENE BARON III
44-45- Metin Celal: OKUDUĞUM KİTAPLAR - Cezmi Ersöz : GECE ADAMLARI VE KEDİM
46- Sevgili Öküz: MEKTUPLAR
47- İlan, milân...
48- Ender Özkahraman: ÇİZGİ

metin üstündağ

ailenizin editörü

***NOT**: Şubart sayımızdak medyana gelen külli mitkardaki tahsis halataları nedinilye segvili ÖKÜZ yazarlarıdnan ve SÜZ Segvilü ÖZÜK okulrallarından koç çok örüz dilezir.*

MET SÜT

SAYI: 34 - MART 1997

SAHİBİ: ŞİMERA YAYINCILIK LTD. ŞTİ. **Yayın Yönetmeni:** Metin ÜSTÜNDAĞ **Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:** Kutlu ESENDEMİR **Öküz'e saman ve su verenler**: Adnan ÖZER, Ahmet ERHAN, Altay MARTI, Aslan ÖZDEMİR, Ayça ŞEN, Aydın ENGİN, Ayşe SARP, Arkadaş Z. ÖZGER, Bahadır BARUTER, Bahadır BOYSAL, Bal KIRDAR, Can BARSLAN, Can DÜNDAR, Can KOZANOĞLU, Can YÜCEL, Cezmi ERSÖZ, Charlie, Cüneyt ÖZDEMİR, Deniz KUTLUKAN, Derya SAYIN, Ertuğrul KÜRKÇÜ, Eflatun NURİ, Ender ÖZKAHRAMAN, Eşber YAĞMURDERELİ, Ferhan ŞENSOY, Fatih SOLMAZ, Feyhan GÜVER, Gani MÜJDE, Güler YÜCEL, Güneri İÇOĞLU, Gülay BATUR, Hacer YILDIRIM, Halil TURHANLI, Halit ÇAPIN, Hüseyin KUZU, Jaklin ÇELİK, Jorge Louis BORGES, Kemal GÖKHAN, Kutlu ESENDEMİR, Kutsi AKILLI, Küçük İSKENDER, K.SERHAT, Mihri BELLİ, Mehmet ÇAĞÇAĞ, Meryem GÖKTEPE, Mesut CEYLAN, Mesut KARA, Metin ÜSTÜNDAĞ, Metin CELAL, Mehmed UZUN, Mevlüt GÜLVEREN, Muhsin KIZILKAYA, Mıgırdiç MARGOSYAN, Murat BEŞER, Musa KART, Nihat GENÇ, Octavio PAZ, Orhan PAMUK, Oktay GÜZELOĞLU, Oktay TAFTALI, Ömer LAÇİNER, Özgür MUMCU, Perihan MAĞDEN, Ragıp DURAN, Semra CAN, Sencer, Sençm A. ERTÜRK, Sezai SARIOĞLU, Sunay AKIN, Süveyda AHKER, Soner GÜNDAY, Su YÜCEL, Şebnem İŞİGÜZEL, Şevket SÜREYA, Sarp BENGÜ, Tan CEMAL, Tarık TOLUNAY, Tomris ÖZDEN, Tuncay AKGÜN, Tuncel KURTİZ, Tuncer ERDEM, Turgay NAR, Vedat ÖZDEMİROĞLU, Vedat GÜNYOL, Yavuzer ÇETİNKAYA, Yasin ADIYEKE **Sayfa Sekreteri:** Aydın ŞAHİN, Bayram USLU **Bilgisayar Tasarım:** Mustafa Devrim ÖZDİNÇ, Mrt YÇŞN, Cebrail OKÇU, **Dizgi:** Yasemin KALE, Vesile ÖZDEM **Montaj:** Kadri Çavuşoğlu **Satış:** Cüneyt AYDIN **İşletme:** Orhan AÇAR **Halkla İlişkiler:** Suzan ÇARK **Muhasebe:** Yaşar AKŞAHİN **Bina Görevlisi:** Yasin ADIYEKE **Tel:** 251 42 44 - 251 57 54 **Fax:** 251 52 67, **Baskı:** Basmat **Dağıtım:** Bir-Yay, **Adres:** İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. No:20 80800 Beyoğlu / İSTANBUL

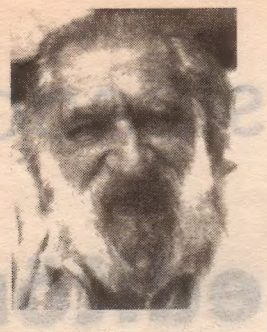

CAN YÜCEL

SİYASET MEYDANI'NDA HASTALIK YÜZÜNDEN KONUŞAMADIĞIM KONUŞMA

Sevilmek de bir beceri işi. Bir kez, teninle, ter kokunla, sesinle, boyunla, posunla, aklınla bir çağrı yollayacaksın karşı tarafa; bir ışın, bir elektirik. Şıpınişi sevilmek için alesta olacaksın!

Beni Siyaset Meydanı'na siyaset için değil de, ayıptır söylemesi, "aşk" için çağırdığından, Ali Bey'e teşekkür ederim.

Ece Ayhan'ın mısraıyla girişelim konuya: "Aşk örgütlenmedir, bi düşünün ağbiler!" Ben de yıllar önce, o klasik, o üç kişilik gizli örgüt hücresi yerine, biri erkek, biri kadın olmak üzere, iki kişilik bir hücre modeli düşünmüştüm ki, zâten böyle örgütler mevcut. Bunun gizli-saklısı, illegali, gayrı resmiisi, metreslisi, metressizi, hatta kilometresi bile var. Bir de resmi, aleni, legal nikâhla kurulan örgüt var. Bunların ortasında da imam nikâhı yer alıyor. O allah indinde makbul, devlet indinde de, sözümona, mekruh. Meclise girememiş, gurup kuramamış bir parti gibi. Semza Özal kadın memelerini güçlendirme vakfıyla bu çelişkiyi kaldırmaya özendi. Sayesinde 400-500 çift düğün masrafından kurtulup, resmi yatakta sevişmeye başladılar. Eşcinsellere gelirseniz, oncağızların işi allaha kalmış...

"Aşk"la "meşk" sözcüklerinin yanyana kullanılışı boşuna değildir. Aşk meşkdir, meşk de aşk. Mesela, şiirin meşki, şiirin belini getirmek içindir. Musikide de meşk, sevişmeye, aşka hazırlık öpüşme, koklaşma yerine geçer. Velhasıl aşk en yüce eylem, en yüce siyasettir. Amacı birleşmedir, birliktir, prezervatifsiz olduğunda da çoğalmadır. Günümüzün alaturka musikisine bakıyorum da, aşıklar ya yanyana gelememiş, ya ayrılmışlar, kavgalılar, diyeceğim, hiç birlikte olamıyorlar. Peki ama, o zaman bizdeki bu korkunç nüfus artışı nerden geliyor? Tam son günlerde, MGK'nın nüfusu düşük tutma yolundaki tavsiyesine uygun bir musiki. Allahtan halklarımız Pir Sultanları, Karacaoğlanları, yerel türküleri dinliyor!.. Şunu da hatırlamak gerek; memeli hayvanlar dışında tek insan türü yılın belli döneminde kızışan memelilerden ayrı olarak, onbir ayın sultanında bile, iftardan sonra sevişir. Hem sonra insan dişisindeki o güzelim meme hangi memelide var ki?!.. Eski Yunan mitelogyasına bakarsanız, insanın maymundan sonraki atası, yarısı erkek, yarısı dişi bir yaratıkmış. Sonradan dişi yanıyla erkek yanı ayrılmış, ondan beri her erkek, her kadın, kayıp yarısını ararmış. Bulunca da bir daha ayrılmazlarmış. Lâf!

Benim Güler'le ilişkim böylesine. Beştaş oynarken dizini dizime değdirdi, bi de "Ih lıba dih" dedi, sarılış o sarılış! Evleneli 44 yıl, daha doğrusu 41.5 maşallah yıl oldu. Babam zaten bana, nerden bilmişse, alnımda mı yazıyordur, nedir, "Sen tek bir kadınla yaşamaya mahkûmsun!" dediydi. Doğru. Ben zaten hep mahkûmum; işsizliğe, parasızlığa, hapse... Atilla İlhan bir şiirinde "Ben sana mecburum" diyor. Ben de Güler'e "Ben sana mahkûmum" diyorum.

Ama her gafın bir affı var. Güler benim avareliğime, parasızlığıma, içki düşkünlüğüme karşın yaşamımdan keyif alıyor. Yaşamı zenginleştiriyorum sanıyor olmalı. Bana sorarsanız, erkek kısmı kadını ne kadar iyi tanırsa tanısın, onda yine de bazı meçhul yanlar bulunduğunu kavramalıdır. İlişkinin zulasında meçhuller olmalıdır ki, arada bir o zuladan bir meçhul çıkarıp, kadınına yeniden aşık olabilsin! Sevgi daha başka bir şey, başka bir kavram-eylem. Nesnesi çok daha çeşitli. Aile sevgisi mesela... Hoş, onda da aşırıya kaçılabilir. Oğulun anaya cinsel anlamda aşkı gibi. Bilimsel adı "Oedipus Kompleksi". Ben onu Türkçeye "anam avradım olsun" diye çeviriyorum. Bu işlere "enses", "fücur" diyoruz. Yerebakan yürekyakan Erbakan, aydınlık için bir dakka karanlıkçılara, şükredelim, sade "fitne" dedi, "fitne-fücur" demek aklına gelmedi. Diyeceğim, bin türlü sevgi var: Vatan, millet, doğa sevgisi, falan-filân. Ben, yalnız Humanistlerin "İnsanları Seveceksin!" şiarına uyamıyorum. Biz, insanda olabilecek insanı, potansiyel insanı, dünyada da kurulabilecek dünyayı seviyoruz. O insanı yetiştirmek, o dünyayı kurmak için savaşanları seviyor, bu çabalara köstek olanlara da öfke duyuyoruz. Sevgiyle öfke arasında sarkaçlaşmamız bundan. Siz söyleyin allah aşkına! İnsan, insan diye Sedat Bucak ö-ö-ö-öcüsünü sevebilir mi hiç?

Aşka mutasavvıflar "ışk" da derler. Vahdet-i Vücut! Yaradanla yarattıklarının birliğine duyulan aşk, o aşkın saçtığı ışık! Ben ki dinsizim, tenlerin, halkların, milletlerin, insanlığın birliğine, insanlığın doğayla, doğanın evrenle (Kâinat Paşa'yla değil) birliğine akıl erdiriyorum, bel bağlıyorum ve bu aşk ve ışkla seviyorum yaşamı. İncil'deki **Ve Işık Olsun Dedi Ve Işık Oldu!** sözünü çağrıştırıyorum. Bizim dokuzda elektrikleri söndürüp-açmamıza benzer bir eylem. Aydınsak şayet, yaşamda, toplumda açık-seçikliğe, aydınlığa bağlılığımızdan. Oysa bu eyleme "cem söndü oyunu oynuyorlar" demekle Adalet Bakanı, Refah iktidarının mumuna "püff" diyor, farkında değil...

Sevilmek de bir beceri işi. Bir kez, teninle, ter kokunla, sesinle, boyunla, posunla, aklınla bir çağrı yollayacaksın karşı tarafa; bir ışın, bir elektirik. Şıpınişi sevilmek için alesta olacaksın! Bütün büyük zamparalar, bütün Marlyn Monroe'lar bunun farkındadır. O liderlerde olduğu söylenen **karizma** başka hikâye. T.C. tarihinde Gazi'den gayrı, karizma sahibi görmedim. Öbür karizmalı denilenlerde olan karizma değil, yaramizma! Halkın onlara gösterir olduğu taşkınlık, birine, bişeye bağlanmak, ait olmak, sevmek ihtiyacından. Futboldaki takım hastalığı da o temsil. Bana soruyorlar "Hangi takımı tutuyorsun?" diye. "Kendi takımımı tutuyorum" diyorum. Ben aslında, ilerde olabilecek insanı, ilerde kurulabilecek dünyayı yaratmak için çalışan, savaşan, o uğurda hapisleri, ölümleri göze alanların takımını tutuyorum...

Sevilmek, bi de koşullara dikkati gerektirir. Çevrenize alıcı gözüyle bakacaksınız, situasyonu, durumu değil sade, konumu, pozisyonu da iyi bileceksiniz! Meselâ, Siyaset Meydanı'nda "sevilmek" kısa konuşmaktan geçiyor. Herkes birbirinin ağzına "ne zaman susacak" diye bakıyor... Lâf aramızda, ben de lâfı uzattım galiba. O yüzden beni sevmekten vazgeçmeyin, n'olur! Çünkü ben aşk çocuğuyum, aşk adamıyım...

ALLA'SEN SÖYLE NEDİR AŞKIN ASLI ASTARI!

Kimine göre ufak bir çocuktur aşk,
Kimine göre bir kuş,
Kimi der, onun üstünde durur dünya,
Kimi der, kalp kuruş;
Ama komşuya sordum, nedense yüzüme
Mânâlı mânâlı baktı,
Karısı bir kızdı bir kızdı, sormayın,
Aşkedecekti tokadı.

Şıpıtık terliğe mi benzer yoksa
Yoksa kandil çöreğine mi,
Hacıyağına mı benzer dersin kokusu
Yoksa leylak çiçeğine mi?
Çalı gibi dikenli mi, batar mı eline,
Andırır mı yoksa pufla yastıkları,
Keskin mi kenar yoksa yatar mı eline?
Alla'sen söyle nedir aşkın aslı astarı!

Tarih kitapları dokundurur geçer
Köşesinde kenarında,
Hele bir lâfı açılmaya görsün
Şirket vapurlarında;
Eksik olmaz gazetelerden, bilhassa
İntihar haberlerinde,
Mâniler düzmüşler gördüm üstüne
Telefon rehberlerinde.

Aç kurtlar gibi ulur mu dersin
Bando gibi gümbürder mi yoksa,
Taklit edebilir misin istesen kemençede,
Ne dersin piyanoda çalınsa;
Çiftetelli gibi coşturur mu herkesi
Yoksa ağıraksak bir hava mı?
İstediğin zaman kesilir mi sesi?
Alla'sen söyle nedir aşkın aslı astarı!

Bir hâl oldum çardakların altında
Onu araya araya,
Küçüksu'ya baktım, orada da yok,
Boşuna çıktım Çamlıca'ya;
Anlamadım gitti bülbülün şarkısını,
Bir acayip gülün lisanı da;
Benim bildiğim o kümeste değildi
Ne de yatağın altında.

Aklına esince çıkarabilir mi dilini,
Başı döner mi asma salıncakta,
At yarışlarında mı geçirir hafta tatilini,
Usta mı düğüm atmakta,
Millet der peygamber demez mi,
Para mevzuunda nedir efkârı,
Borç alır borcunu ödemez mi?
Alla'sen söyle nedir aşkın aslı astarı!

Ona rastladığın zaman duyduğu şeyleri
Kâbil değil unutamazmış insan,
Yolunu gözlerim bacak kadardan beri
Ama o geçmedi bile yanımdan;
Merdiven dayadım otuzbeşine,
Öğrenemedim gitti bir türlü,
Nemene mahlûktur bu düşerler peşine
Bunca insan geceli gündüzlü?

Gelsin ya, nasıl, pat diye gelir mi dersin
Burnumu karıştırırken tatlı tatlı,
Ya tutar yatakta bastırırsa sabahleyin?
Talih bu ya, otobüste nasırıma basmalı!
Gelişi yoksa havalardan anlaşılır mı,
Selâmı efendice mi yoksa gider mi aşırı,
Değiştirir mi dersin bir kalemle hayatımı?
Alla'sen söyle nedir aşkın aslı astarı!

AUDEN, Wystan Hugh: *1930'ların (Spender ve Mac Neice ile birlikte) en önemli İngiliz şairlerinden biri. Faşizmin yükselişinin, özellikle İspanyol İç Savaşı'nın örsünde dövülmüş bir kuşaktan. Oxford'dan sonra Berlin'e gitti. Marx-Freud karması bir ideolojik temel üzerinde "ballad" gibi eski halk biçimlerine yaslanarak, kurulu düzeni topa tutan şiirler yazdı. 1939'da Amerikan yurttaşlığına geçtikten sonra, bulanık ve bunalık bir çeşniyle kapaklandı. ABD'de "hemcinsel" hareketin faal bir üyesiydi.*

Türkçe Söyleyen: Can YÜCEL

Akşamsefası

ORHAN PAMUK

Hafta sonları Ben

Masonların ve tarikatçıların UFO'lara binip orada sapıkça ve gizlice seviştiği yolundaki saçma sapan söylentilere de inanmıyorum artık. Ne olur başka insanların hayatın keşfedilmemiş boyutlarından, ulaşılmamış kimliklerine ulaşmalarından gocunmayalım artık.

Ben eskiden böyle şeylere inanmazdım, ama şimdi hafta sonları UFO'larla vakit geçiriyorum. Yanlış anlamayın, bir köşede oturup UFO'lar geliyor mu, diye beklemiyorum. Otuz yaşımı geçtim artık, kuş gözleyenler gibi oturup UFO bekleyecek halim yok. Şunu demek istiyorum: Aramızda çok uyumlu bir grup oluşturduk, hafta sonları UFO ile geziyoruz. İnsan hem dinleniyor, hem de ufuklarınız genişliyor. Hafta sonları boş boş futbol maçlarına bakan arkadaşlara, pazar ilavelerinin saçmalıklarıyla ömür tüketenlere ya da arabayla Boğaz'a gidiyoruz diye Ortaköy'de trafiğe takılanlara üzülüyorum.

İlk söylediklerinde, beni de UFO gezintilerine çağırdıklarında işi ciddiye almamıştım. Üstelik insanın gençliğinde inandığı şeyler de var. O zamanlar UFO'ları saçmalık olarak görürdük ya da birkaç uyanık sahtekârın yaptığı Tanrıların Arabaları gibi bir numara. Çok alay ederdik böyle şeylere inananlara. Ama şimdi o zamanki keskin inançlarımızın da para etmediğini gördük. Çok sert uygulamalar, çok yanlış anlayışlar, lüzumsuz haksızlıklar yapıldı. Sonuç olarak zaman geçiyor ve insan hayattan, dünyadan, gökyüzünden tecrit oluyor. Birtakım soyut inançlar, Batı'da çoktan tükenmiş hayaller uğruna bana sunulan eşsiz deneye sırtımı dönmek istemedim. Açıkçası çok da merak ediyordum. Önce inanmadığımı, UFO gezintisine gırgır olsun diye gittiğimi de itiraf edeyim. Bizim eski takımdan Hamdi de artık sıkı bir UFO'cu. Eski inançlarımızı paylaşan başka UFO'cular da var. Zaten biz bu işi başkaları gibi havası ya da parası için de yapmıyoruz. Geziyoruz işte, vakit geçiyor, yeni dünyalar, yeni canlılar görüyoruz.

Tabii bu işin ayrıntılarına şimdi çok girmek istemediğim felsefi boyutları var. İnsan o kadar uzaktan bakıldığında dünyanın ve kendi hayatının küçüklüğünü anlıyor. Şu alemde bir karınca kadar bile önemli değiliz. Bu insana alçakgönüllülüğü, hayatın anlamını, hayata ve ölüme başka türlü bakmayı da öğretiyor. Bugün buradayız, yarın yokuz. Hafta sonları UFO yolculuklarına çıkmadan önce bu konuları hiç düşünmezdim. Şimdi hayatın ayrıntılarına da daha içten ve derin bir dikkat ve saygı duymayı öğrendim ve dedemin mezarına gittim.

Geçen hafta sonu mesela, üzerime giydiğim eski ceketimin –kesinlikle soğuk olmuyor geziler– cebindeki ayçekirdeği bizim kısa gezimizde kocaman bir ayçiçeği oldu. Saksıya koyduk, eve götürdük, pencerenin önüne yerleştirdik. Güneşli günlerde şimdi hem ışığı izliyor, hem böylece bizim için güzel günlerin ve aydınlığın simgesi, hem de her hafta sonu yaşadığımız eşsiz şeylerin bir hatırası. Zaman genişler ve yeni bir boyut çıkar ortaya.

UFO'lara yalnızca polislerin bindiği ya da Coca Cola'ya karşı gizli şirketlerin milletin ayaklarını yıkadığı kovalarda gazoz yapıp UFO'culara suçu yıktığı, Milli Piyango'nun eski bir biletinin üzerindeki o manzarada çam ağaçlarının arasında bir UFO'nun gizlendiği, Masonların ve tarikatçıların UFO'lara binip orada sapıkça ve gizlice seviştiği yolundaki saçma sapan söylentilere de inanmıyorum artık. Ne olur başka insanların hayatın keşfedilmemiş boyutlarından, ulaşılmamış kimliklerine ulaşmalarından gocunmayalım artık. Bizi birbirimize düşürecek olan hepimizin ayrı ayrı kimliklere sahip olması değil, değişikliğe, yeniliğe karşı hoşgörüsüzlük.

Türkiye'nin çok müthiş kaynakları var; ayrıca çok zengin bir kültürümüz, çok sıcak ilişkilerimiz var. Bütün bunlar UFO'dan daha iyi gözüküyor. Memleketimizi, polislerimizi, bayrağımızı sevelim. Barış istiyoruz.

İnançlarımızın ve gezintilerimizin bir kanıtı olarak son hafta sonu gezintisinde çektiğim fotoğrafı da sunuyorum. Ben aslında daha iyi fotoğraflar çekerim ama bu aceleye geldi. Aşağıda, –Türkiye'de bir yer– gördüğüm otobüs ve mezarlığın birlikteliği ilgimi çekmişti. İkisinin buluştuğu noktada, fotoğrafta görüleceği gibi gök erimiş ve koyu lacivert bir sonsuzluk içinde tütüp gitmişti.

Yeni zamanın başlayacağı noktanın burası olduğunu o an düşündüm. Fotoğrafa dikkatle bakın, anlayacaksınız.

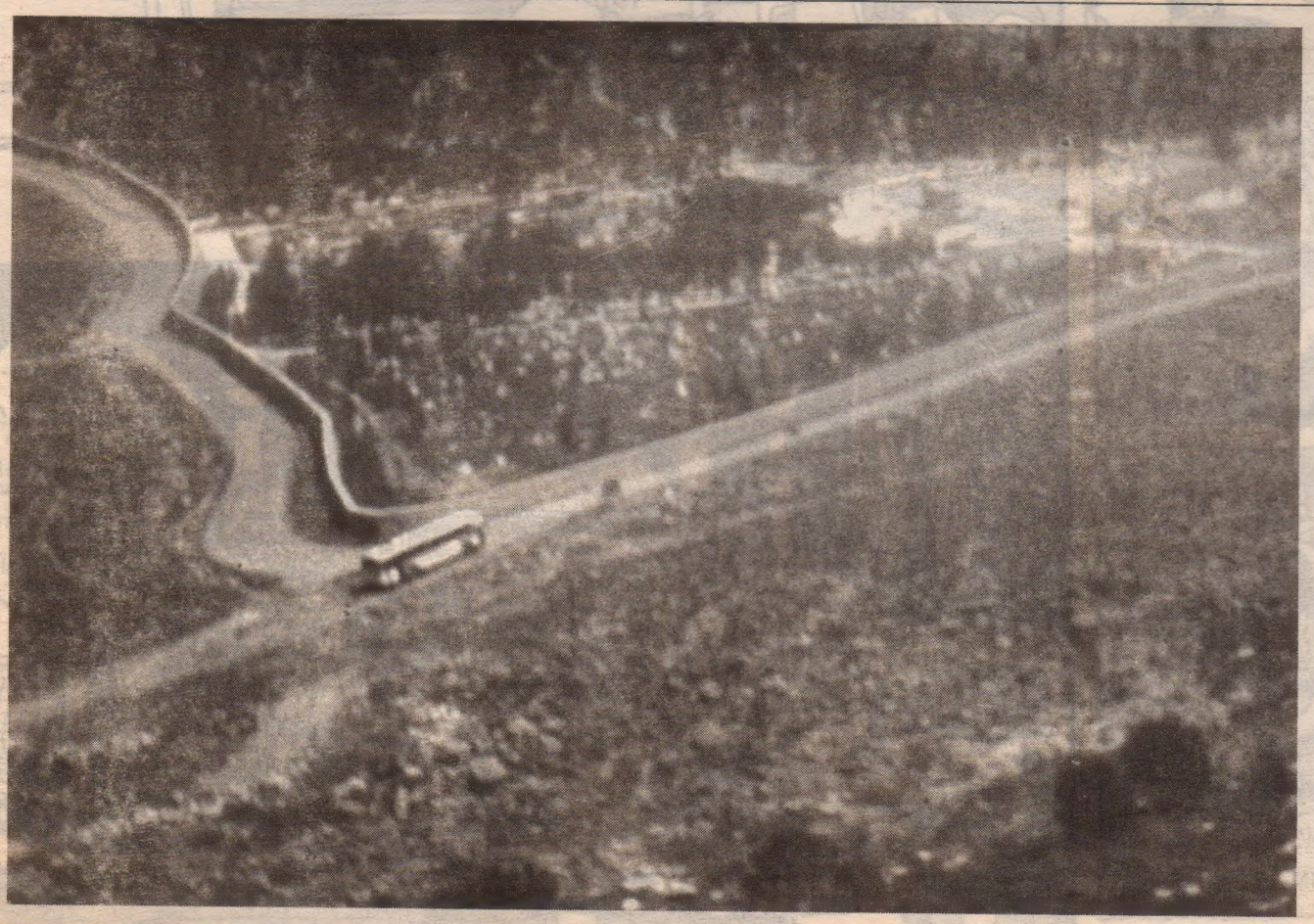

Akşamsefası

Leb-i Derya Sayın

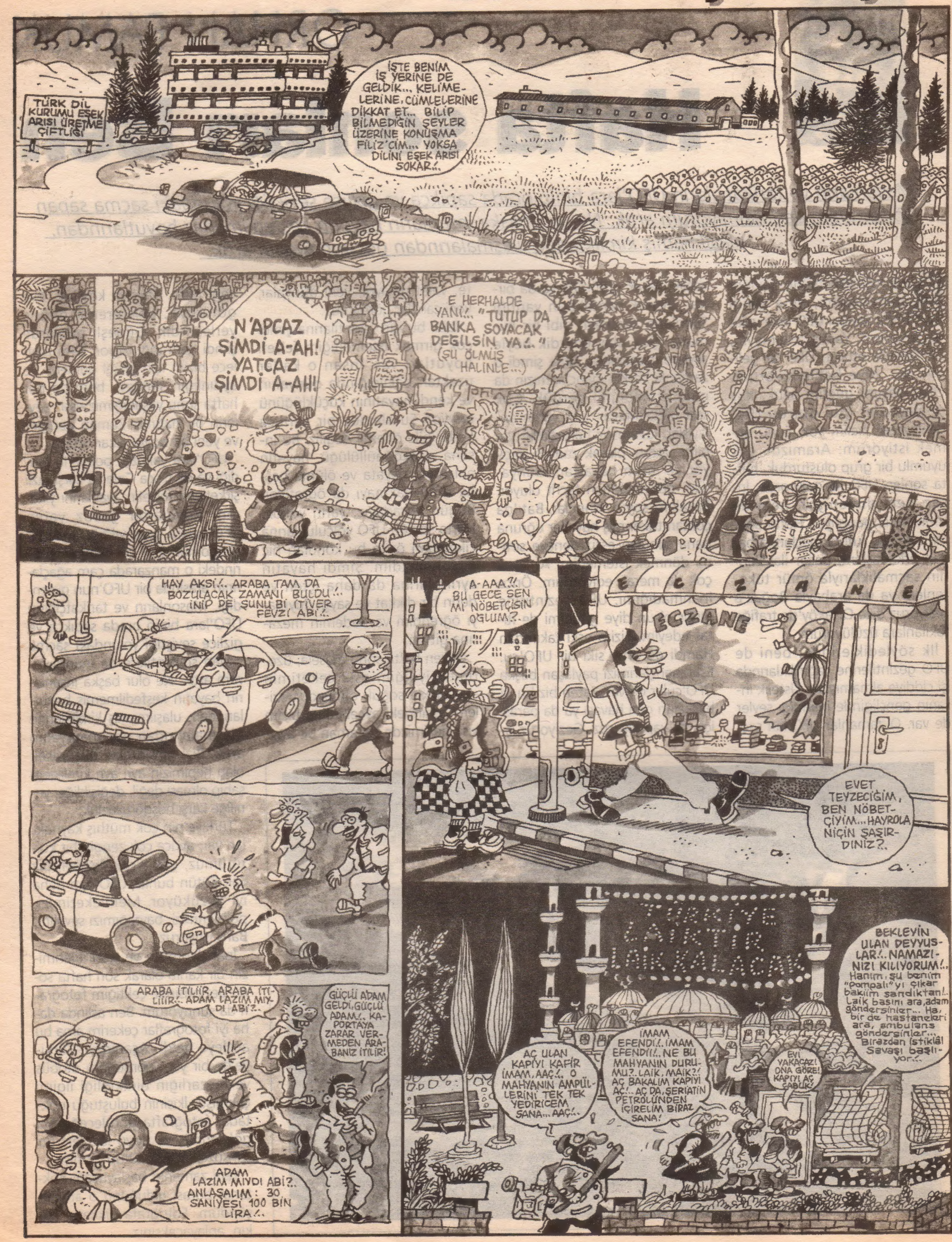

Akşamsefası

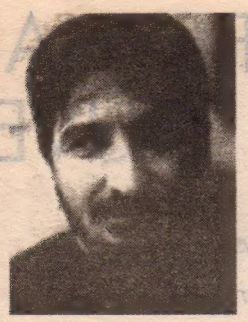

NİHAT GENÇ

Karı düşkünü, içkici

Babalarımıza, etrafımızdaki politikacılara, amirlerimize iyi bakalım, en büyük meziyetleri, karı düşkünü değillerdir, içkiyi sevmezler, bir de batıdan gelen herşeye karşıdırlar!.. İdeal, yönetici, eğitici portremiz!

1683 İkinci Viyana Kuşatması, ilk büyük bozgunun tarihidir, bu bozgun sadece Osmanlı'nın değil, Atilla'dan o güne, Türk tarihinin de büyük bir dönüm noktasıdır. Bozgundan güç ve cesaret alan Avrupalı, bir yıl içinde ilerlemiş, Osmanlı'nın Avrupa topraklarının yarısını fethetmiş, diğer yarısındaki eyaletlerde de isyanlar çıkmıştır. Tarihinin en büyük sarsıntısına uğrayan Osmanlı bu ağır yenilgiyi hazmedemezdi. 1689'dan başlayarak her yıl, bir dizi sefer düzenledi. Niş, Belgrad, Salankamin, Petrovaradin, Lugoş, Tımışvar seferleri. Hırsından deliye dönen Osmanlı, bu şehirleri hallaç pamuğu gibi attı. Osmanlı'nın en büyük güçlerinin başında Kırım Hanlığı geliyor, kuzeyden kırk-ellibin askeriyle tozu dumana katarak en önde cengaverce savaşıyordu. Tuna nehrinden Osmanlı kalyonları Belgrad önlerine kadar giriyordu. Mısır askerlerine Sakız adası ve Yunanistan'ın savunması veriliyordu, Anadolu beylerbeyi onbinlerce askeriyle ordu yürürken gelip arkadan orduya katılıyordu!

Yalnız Kara Mustafa Paşa'nın kellesi değil, muhteşem Osmanlı'nın onuru gitti. Osmanlı, Avrupa'yı zangır zangır titretti. Ancak, Avrupalı bir kere Osmanlı'nın yenilebileceğini görmüştü, üstüne üstüne geldi. Sonuç: 1696 Karlofça Antlaşması, Avrupa topraklarının yarısı yok artık!

Muhteşem Osmanlı'nın yenilgiler tarihi böyle başladı. Osmanlı sultanları, ileri gelenleri, tarihçiler, hâlâ bu yenilginin sırrını çözememiştir! Üç yüzyıldır yenilginin sebebini arıyoruz. Yenilgiyi hazmetmek, anlamak ve kabullenmek üç yüzyıla serpilmiştir.

Kendine güvenini burada kaybetti Osmanlı. Çözülüş! İşte Osmanlı, yenilgiyi düşünürken, yeni bir 'gelenek', yeni bir insan projesi geliştirdi! Yeni insan psikolojimiz yenilginin zihniyetiyle donatılmıştı: Batıdan gelen herşeye düşman, kendine güveni sarsılmış, korkmayı öğrenmiş!

Ruhumuz Viyana'dan sonra başka bir ruh oldu! Viyana'dan sonra başka, bambaşka bir insan olduk! Topyekün bu büyük yenilginin, çöküşün psikolojisiyle oluşmuş bir dizi marazi geleneğin çocukları olarak büyüdük!

Aklı yeten herkes, başta tarihçilerimiz yenilginin baş sebebini, karı düşkünü, içkici sultanlarda ve saray entrikalarında aradılar! Şaşılacak derecede sıklıkta, hangi tarih kitabını açarsanız açın, en can alıcı sebep olarak bunları gösterirler!

İlk yüzyıl karı düşkünü, içkici entrikacı suçlaması başrolü oynarken, 18. yüzyılın sonlarında yeni bir düşman türü daha bulundu: Batıcı: (Gavur Sultan).

O gün bugün, ailemiz, annemiz, babamız, eğitim sistemimiz, saygı, sevgi, sosyal ahlak, insan, terbiye geleneğimiz, yani insan ve hayat projemiz, işte bu suçlamaların psikolojisiyle oluşturuldu!

Bugün 'gelenek', 'terbiyeli', 'ağırbaşlı', 'bizden', 'efendi' vs, gibi yakıştırmaları yaparken, işte bu çöküş mirasının sıfatlarıyla konuşuruz!..

Mesela, birincil suçlamalar, karı düşkünü, içkici lafları, IV. Murat'ı haklı çıkartıp, kahramanlaştırdı, hatta efsaneleştirdi! Çünkü o bunlara karşıydı. İkinci batıcı suçlamamız, mesela Abdülhamid'i kahramanlaştırdı, hatta efsaneleştirdi, çünkü o parlamento gibi şeylere karşıydı !..

IV. Murat ve Abdülhamid'i topladığımızda, son iki yüzyıldır moda olan insan projemizi çok iyi tanırız! Karıya içkiye düşkün değil, batıya karşıdır!

Babalarımıza , etrafımızdaki politikacılara, amirlerimize iyi bakalım, en büyük meziyetleri, karı düşkünü değillerdir, içkiyi sevmezler, bir de batıdan gelen herşeye karşıdırlar!.. İdeal, yönetici, eğitici portremiz!

Karı düşkünü olmamak, içki içmemek, tek başına meziyetlerin meziyeti! Halkımız için öngördüğümüz imanlı, dürüst, bizden, vatansever, büyük insan karakterinin ta kendisi!..

Yenilgimizin sebebi 'bilgiyi' üretemeyişimiz. 'Üretmek', çözümlemek, eleştirmek, yönetmek, çoğaltmak, büyütmek, zenginleştirmek, rahat ve mutlu kılmak, acıları dindirmek, zeki insanları çoğaltmak, ülkesinin, halkının onurunu korumak, bu büyük dünyaya yeni, farklı bir bilgi sunmak! Bunların hiçbiri yok!

Bunların hiçbirini sevmiyoruz, yönetici tipimiz, karıya düşkün olmasın, içki içmesin, batıya karşı olsun, başka bir yetenek gerekmez bize!.. Başkalarına yaptırmasın, kendi de yapmasın. Hep bunları konuşsun, bunları tartışsın, ilkokuldan üniversiteye kadar bütün derslerde karıya düşkün olmamayı, içki içmemeyi anlatsın, televizyonlarda sabaha kadar bunu anlatsın... Karıya düşkün olmayanları bakan yapsın, edebiyatçı yapsın, yönetici yapsın, genel müdür yapsın!..

Yakın bir gelecekte, Amerika ve İngiltere topyekün Müslüman olabilir. Yakın bir gelecekte Amerika ve İngiltere topyekün eşcinsel de olablir? Bu toplumlar için eşcinsel ya da Müslüman olmak, 'karın ağrısı' dahi değil! Çünkü toplum, 'üretemeyen', 'çözümleyemeyen' kim olursa olsun, çöplüğe fırlatır!.. Biz, üretemeyen, çözümleyemeyen genel müdürleri, politikacıları baştacı ediyoruz; politikanın ve devletin tüm dairelerinde büyük iri sıçanlar gibi dolaşıp duruyorlar!.. Cins bir hastalıkları var artık, hep karı düşkünü olmayan, içkiyi sevmeyen görüntü veriyorlar, hem en sapık ilişkilerin hikâyelerine kahraman oluyorlar!..

Kardeşlerim, içimizdeki derin ve temiz gölü kirleten işte bu adamlar. Ormandaki küçük prensesi öldüren işte bu adamlar. Kırmızı yanaklı elmaları kurtlandıran işte bu adamlar! Fikir yerine kamçı kullananlar, düşünceyi azgın, köpürmüş camış gibi gören işte bu adamlar. Yatağında sabah ışıklarıyla dans edip şarkı söyleyen güvercinlerin kaburgalarını kırıp, tüylerini yolup yolup yakanlar işte bu adamlar! Havuzda yıkanan kuğuları edepsiz sayarlar! Yanakları meyve renkli en küçük kardeşimizi işkencede sabahlara kadar dövüp öldürenler, işte bu adamlar!..

Eğitim sistemimizin ruhu: Yüz gram IV. Murad, yüz gram Abdülhamid, yağlı tarafından!..

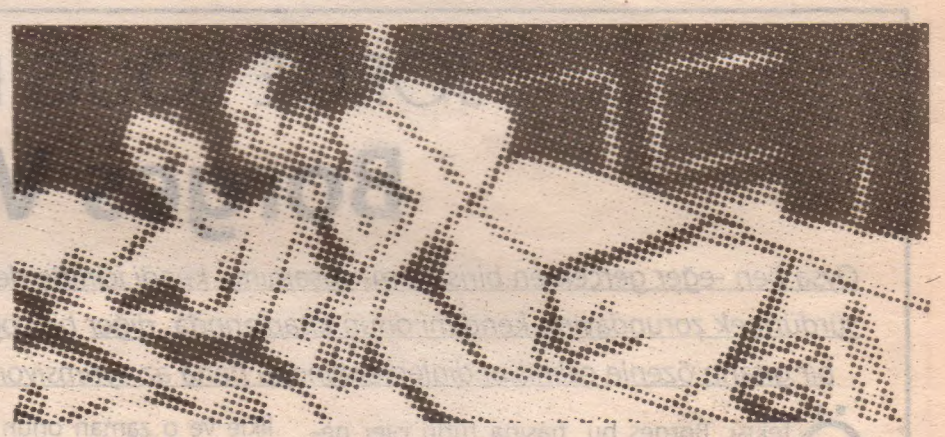

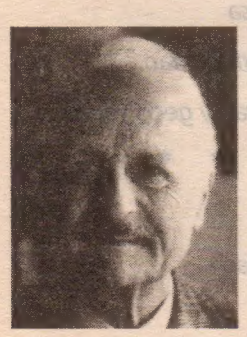

VEDAT GÜNYOL

Öküzcü Dostlara

Öküz dediğiniz, pardon Öküz adlı derginiz elime ilk geçtiğinde, hop oturup hop kalktım. Nasıl hop oturup hop kalkmazdım ki, genç dostum Muhsin Kızılkaya'nın Cins İsimler başlığı altında, ıcığımı, cıcığımı ortaya koyan pohpohlu yazısıyla karşılaştım. Sevinçten, nerdeyse, öküzlenip duvarlara saldıracaktım. Bu yetmiyormuş gibi, derginizin ikinci sayısında Ferhan Şensoy dostumun bir yazısı çıkmaz mı karşıma, beni konu alan. Eh, pes artık, dedim ve kaleme, pardon daktiloya sarılıp sizlere bir merhaba, teşekkür merhabası çakayım dedim.

Derginizin adı çok hoşuma gitti. Neden mi? Öylesine öküzlerle dolu bir toplumda yaşıyoruz ki, dört ayaklılar yanında, iki ayaklı öküzler birden canlanıverdi gözlerimin önünde.

Öküz, aslında, inek karnından çıkıp büyüyünce sağına-soluna bakmadan, çevresini yıkıp dökerek yaşamını sürdüren, görüldüğünde tabanları yağlayıp her fırsatta kaçınılası korkunç bir yaratıktır. Öyle bir yaratık ki, öküz yaradılışlı insanlara, yani çoğu politikacılardan oluşan insanlara örneklik etmektedir.

İki ayaklı öküzlerimizin bir bölümü, sözüm ona lise, üniversite eğitiminden geçmişlerden oluşmaktadır. Hani ne diyorlar: Eğitim cahilliği alır ama, eşeklik olduğu gibi kalır. İşte bu insancıklarda öküzlük, afedersiniz, eşeklik baki kalır (hoş, ikisi de aynı kapıya çıkar ya!)

Tarihimizin Osmanlı döneminde, Öküz diye anılan bir sadrazam vardır. Adı Öküz Ahmet Paşa. Murat 4 döneminde yaşamış bir kodaman. Her ne kadar öküzlük sıfatını, babasının öküz tımarcılığından almışsa da, sadrazamlığa yükselip palazlanınca, kendinden çok önceki din ulularına öykünerek, Sultan Ahmet 1'in yedi yaşındaki kızını nikâhlamış, böylece saray kodamanlarının büyük onursal yardımlarıyla öküzlüğe hak kazanmıştır.

Öküzlük, geçmişimizde, özellikle, atasözlerinde yerli yerini bulmuştur. Bunlardan birkaçını sunuyorum:

– Öküzün camide babası, hamamda anası çok olur.

Gaziantep kaynaklı bu atasözü, sayın Hikmet Çetinkaya'nın diline doladığı takkeli liboşlara ne kadar da yakışıyor.

– Hele, yine aynı kaynaklı, "Öküz, tekini bulmadan çifte yürümez" sözü, yukarıda adını andığım Osmanlı paşasına ne kadar da uyuyor. (7 yaşındaki kız beni bağışlasın, sözüm ona değil, onu nikâhlatanlara.)

– Bir de şu özsöz var ki bayıldım: Öküz büyür büyür küçülür. Bizim iki ayaklı öküzlerimiz büyüyüp büyüyüp küçülenler taifesindendirler. Yaşasınlar öküzlükleriyle başbaşa. Daha ne diyeyim. Beter olsunlar.

Öküzlerin boğalaşanları bizde yok bereket! Bir de İspanya'ya özenirsek, boğalar da yetiştiririz alimallah!

Akşamsefası

...MUSA KART

İzmir'de gözaltına alınan Zeynep Avcı Tecavüze uğradı.

JORGE LOUIS BORGES
Borges Ve Ben

Oysa ben -eğer gerçekten birisiysem- yaşamımı, kendi içimde değil Borges'in içinde sürdürmek zorundayım; kendimi onun kitaplarında, diğer bir çoğununkinden ya da bir gitarın özenle çalınışını dinlerkenkinden daha az ayrımsıyorsam da böyle bu.

Ötekisi, Borges bu, başına türlü işler gelen. Buenos Aires'i dolaşıyorum ve arada belki de öylesine durup, bir girişin kemerine ya da bir demir kapıya bakıyorum. Borges'in haberleri postadan ulaşıyor bana ve bir akademik oy pusulasında ya da bir yaşamöyküsü sözlüğünde adını okuyorum onun. Ben kum saatlerini, haritaları, onsekizinci yüzyıl baskılarını, kahvenin tadını ve Stevenson'ın düzyazılarını seviyorum. Öteki bu beğenileri benimle paylaşıyor, ama onları bir oyuncuya özgü davranışlara dönüştürerek sahtekârlıkla yapıyor bunu. İlişkilerimizin düşmanca olduğunu söylemek biraz fazla olacak; durum öyle ki ben yaşıyorum, yaşamı kabullenip sürdürüyorum, işte Borges böyle yaratıyor yazının ve bu yazın benim varoluşumu doğruluyor. Birkaç değerli sayfa yazmayı başardığını itiraf etmekten çekinmiyorum onun ama bu sayfalar beni kurtaramıyor; belki de bu, iyi bölümlerin artık hiç kimseye, hatta ötekine bile ait olmayıp geleneğe ya da İspanyol diline ait olmasındandır. Bunlar da ötekine ait oldu mu, benim işim bitik demektir, kesinlikle ve o zaman onun içinde artık birkaç parçacığım sağ kalabilir artık. Uslanmak bilmez abartma ve yalan söyleme huyunun çok iyi ayrımında olsam da, yavaş yavaş her şeyi açıklıyorum ötekine. Spinoza her şeyin kendi doğasını koruma eğiliminde olduğunu savunurdu: Kaya, sonsuza dek kaya olmak ister, kaplan da kaplan.. Oysa ben -eğer gerçekten birisiysem- yaşamımı, kendi içimde değil, Borges'in içinde sürdürmek zorundayım; kendimi onun kitaplarında, diğer bir çoğununkinden ya da bir gitarın özenle çalınışını dinlerkenkinden daha az ayrımsıyorsam da böyle bu. Yıllar önce kendimi ondan bağımsız kılmaya çalıştım ve aşağı -ortasınıf söylencelerinden sonsuzlukla ve zamanla oyunlar oynamaya yükseldim, ama bu oyunlar Borges'in oldu şimdi ve ben yeni bir şeyler bulmalıyım. Böylece yaşamım akıp gidiyor işte ve ben her şeyi yitiriyorum ve her şey ya unutuluşun ya da ötekinin oluyor.

Bu sayfayı ikimizden hangisinin yazdığını bilmiyorum.

İngilizceden çeviren: Zafer Aracagök

FEYHAN GÜVER

şehir seni ne zaman dövse
dişlerinin arasında her an
patlamaya hazır mantar tabancası
çatapat öfkelerin
ve kısa samsun paketinle
kaçıp saklandığın divan altıdır evim
seni nereme saklasam çocuk
bunca lodostan sonra kim yorganın olsa
ayazda kalacak işte bir yerlerin

hani öğrenemezdik anne
gül gibi de kül gibi de öğrendik işte
yemek yapmayı hayal yakmayı
kalp kırıklarımıza düş çıkıklarımıza
kocakarı tahtası bağlamayı
hani beceremezdik
bal gibi de börek gibi de becerdik işte
ütülü deli gömleklerimiz altına
mızmız çocuklar saklamayı

azdan buçuktan her şey geldi de
bir korktuğun gelmedi başımıza
uyku ilacı attı hayat gazozlarımıza
içtik dalgalandık
düştük yongalandık
çok istedik kandırılmayı
kanamadık kanamadık

sanırım –galiba– biz bu devranı
bukalemun dili gibi şak diye kaptık
–gerçi yutamadık o ayrı konu–
tek tesellimiz hiç olmazsa
jilet kesikli arabesk zırlamalardan
caz ve cozz hüzünlere yatay geçiş yaptık

* * *

yanına otursam
içimde bir şey tek ayaktadır
ağzımı örtsen
sorum açık kalır
sana dokunmak isteyen
bütün kadınlara sarıl
onlar benim kızkardeşlerimdir
–teoride çakı gibi
pratik dersen depremlerde-

Akşamsefası

CAN BARSLAN

Kadınlarımız Elden Gidiyor Dostlar Ahmet Altan Kadınlarımızı Çalıyor

Kıçının çatalını kaybeden hüzünlü bakışlı adamlarla zeytin ezdim boş caddelerde... Çad'daki iç savaştan, Liberya'daki dış gebeliğe, ev kadınlarının altın günlerinden, pazar bulmacalarının yukarısından aşşağılarına kadar her yeri dolaştım. Sudan'da bir isyancının tüfeğinden çıkan kurşun montumu deldi, Roma Collesseum'da tişörtüme güvercin sıçtı.

Bir süredir karşılaşmıyordum... Dün gördüm ki dostların morali çok bozuk... Hayır, dedi Tacettin, **"Hepimizin değil, sadece erkeklerin... Geçen gün Sibel, Ahmet Altan'a âşık olduğunu söyledi... Ve Şermin'le Nahide de ona katıldılar... Düşünebiliyor musun arkadaşım... Kız dostlarımız Ahmet Altan'a âşık..."**, **"Olabilir"** dedim, **"Ne var bunda?.. Kızlar aşkı ve kadını anlatan erkekleri severler... Üstelik gazetedeki günlük yazıları da güzel... Genç ve eğitimli insanların tepkileriyle örtüşüyor... Biraz da arkadan iteklenmeyle toplumun sağduyusu ve ulu bilgesi olma yolunda... Ve, ayrıca... kız dostlarımızı niye kıskanalım ki!.. aramızda duygusal bir bağ olduğunu hiç..."** Sustum, Tacettin'e baktım... **"Yoksa var mı?.."** Tacettin biçimsiz bir durumda yakalanmış gibiydi... Hani sümkürürsünüz de; ama bu konuda sokaktaki adam kadar profesyonel olmadığınız için sümüğünüz başparmağınızla burnunuz arasında kalakalır ve siz ondan kurtulmak için... Her neyse işte, Tacettin'in bakışı her şeyi anlatıyordu... **"Vay canına... Peki kim kime âşık?.."** Tacettin duygusal bir tonlamayla, **"Ben, Orkun ve Bekir Nahide'ye âşığız... Tarcan, Berkay ve Taygun Sibel'e âşıklar... Tevfik'se tek başına Şermin'e âşık..."** İri yarı ve sinirli olmasının ödülü olmalıydı bu... **"Çok şaşırdım.."** dedim.. **"Peki ne yapmayı düşünüyorsunuz?..", "Bir-iki şey denedik... Gizemli ve çok romantik erkekler gibi davrandık... Bekir, aşk acısı çeken, terkedilmiş ve yıkık bir erkek gibi sürekli hıçkırarak dolaştı... Fakat kızlar buna çok güldüler... Taygun, Levent Kırca'dan rica edip suratına Ahmet Altan makyajı yaptırdı... İlk önce iyi bir etki sağlamıştı... Barda bütün kadınları başına topladı... Fakat kaloriferin yanına oturduğu için suratındaki boyalar ve mumlar sıcaktan erimeye başladı.. Sonuçta Ahmet Altan'dan çok Fredi'ye benzediği için kadınlar çığlık çığlığa kaçıştılar... Ben Tehlikeli Masallar kitabının erkek karakteri gibi sürekli sevişmekten bahsedip, peçetelerin üzerine bildiğim pozisyonları çizdim ama birkaç tokat yemekten başka sonuç alamadım... Orkun romanı aşağıladı... Bir sürü hata buldu... Örneğin, kitaptaki erkek karakter, çevresine yaklaşan bütün kadınları non-stop götürürken birden bire iki paragrafta siyasi bir kimlik kazanıp devlet bütünlüğüne zarar verebileceği için uçakla yurtdışına kaçması, okurun kafasında 'haydaa!.' ve 'hoppalaa!..' yorumlarına yolaçtığı eleştirisini getirdi... Ama kızlar hiçbir şeyden etkilenmiyorlardı... Varsa Ahmet, yoksa Altan... Çok zor bir karar aşamasındayız dostum..."** Meraklandım. "Ne gibi bir karar?.." diye sordum... **"Tevfik diyor ki, gidip adamı kaçıralım ve kızların önünde iyice pataklayalım... Ayrıca ellerini kıralım ki bir daha yazı yazamasın..."**, **"A.. Ah.. Ahmet Altan'ın mı?.."** diye şaşkınca geveledim ve oradan uzaklaştım...

Aynı akşam çok hastalandım... Ateşim yükseldi ve bitkince yatarken geçmişe dair bölük pörçük kareler gördüm... Çok gezmiştim... Şu küresel dünyanın nasıl globalleştiğini yöreler boyunca gözlemleyip çok değişik insanlar tanıdım... Aklıyla kasırgalara hükmedenlerden tutun da Tan gazetesinde okuduğu her şeye inananlara kadar çeşit çeşit insan... Akla gelmedik serüvenler yaşadım... Kâh bozkırlarda başıboş dolaşan iç çamaşırı defilelerini kovaladım, kâh derin dondurucuların dalıp doğranmış domateslerle boğuştum... Medya maymunu, malak suratlı yerli Zeyna'lara kıl kaptım... Azgın kuru soğanlara karşı yumruklarımı, faşist menapozlardan kaçan olgun kadınlara karşı dudaklarımı konuşturdum... Bestecilerin, gözlerine fener tutarak avladıkları mi notalarını kurtarıp yuvalarına bıraktım... Unlu mamullerin geceyi bekledikleri mağaralarda tek gözlü devlerle sohbet edip üç gözlü aygaz ocaklarını çekiştirdim... Nostaljinin büyülü sisiyle sarmalanmış, yoğun bir hüzün içeren, duygulu ve deneyimli sünger avcıları gibi ta derinlerden çıkardığım birkaç düşsel anıyı kağıda dökerken 7400 dolarlık şımarık lap-top'lara yakalanıp aşağılandım... Ben... çok şey yaşadım... Gün oldu, piramitlerin gölgesinde bakire köleler tarafından el üstünde taşındım... Kimi zaman şovalyelerce kutsandım... Limon ağaçlarının kokusunu rüzgâra teslim ettim ellerimle... Kıçının çatalını kaybeden hüzünlü bakışlı adamlarla zeytin ezdim boş caddelerde... Çad'daki iç savaştan, Liberya'daki dış gebeliğe, ev kadınlarının altın günlerinden, pazar bulmacalarının yukarısından aşşağılarına kadar her yeri dolaştım. Sudan'da bir isyancının tüfeğinden çıkan kurşun montumu deldi, Roma Collesseum'da tişörtüme güvercin sıçtı. Eşşeğe bile pindim... Tornet sürdüm, Rulman sesinden mest oldum. Açlıktan ne yapacağımı bilemedim, kitapların yer kaybetmeme iplerini kemirdim. Memleketlerinden uzakta, umutsuzca yaşayan ankesörlü telefonları, ailelerinin yanına ankesöre götürdüm. Çok kötü espriler buldum ama tanrısal müzikler de yaptım. Ruhumu televizyona sattım. Asla bir ulu bilge olamadım. Beni sevenlere selam ettim. Sevmeyenleri orada bırakıp, dudaklarımın kıvrığında her şeyi aşmış olgun bir gülümsemeyle yürüyüp gitmek yerine onların kestanelerine küfür ettim. Laos'un meşhur kaynaklı vantilatörleriyle serinleyip, hiç tanımadığım kadınlara El Salvador'un meşhur kanatlı hijyenik pedlerinden armağan ettim. Saat onikiyi on geçiyo deyip paniğe kapıldım... Hasta olduğum için eski yazlarımdan kimi bölümleri tekrar kullandım... Buna tanık olan bir adamı onyedi dakika kadar radyasyona, üçbuçuk dakika ise Yonca Evcimik'in TV dizisine maruz bırakarak öldürdüm... Bunu gören bir başka adamı daha öldürdüm... Sonra bir başkasını ve diğerini... Derken öbürlerini...

Ciddi ve iddialı başladığım bir girişimi aynı ciddiyet ve vakurla asla tamamlayamadan cıvıttım... En çok istediğim şey bir sinema yazmak ve tabii ki onu yönetmekti... Ülkenin ağırlıklı gazetelerinin sanat sayfalarında (ki bunlara vatandaş okusun diye çıkarılan Gözcü gazetesi ile Ateş gazetesini de katıyorum), ayrıca sanat ve kültür dergilerinde benim filmim ile ilgili şu satırların çıkmasını ölesiye bir ihtirasla bekledim...

"Bir sinema yönetmeninin yaşama karşı yabancılaşmasının ardından kendisiyle giriştiği hesaplaşmada o ana kadar inandığı tüm değerleri sorgulaması ve bunun sonucunda kendi kimlik arayışına yenik düşerek kestaneyi çizdirmesi....."

İşte cıvıtmıştım... oysa ne kadar güzel başlamıştı cümle... Filmimin konusunun fecii bir sanat kaygısı ile sarmalandığı ve boza kıvamında yoğun bir entelektüellik içerdiği anlaşılıyor ve sinemaseverlere keyifli bir umut vaadediyordu... Bunlar ne kadar güzel kavramlar ve irdelenmesi gereken birey gerçekleriydi... **Yaşama karşı yabancılaşmak... Kendisiyle giriştiği hesaplaşma... İnandığı tüm değerleri sorgulaması... Kimlik arayışı...** İnsana insan olduğunu anımsatan ve düşünceyi yücelten bu irdelemelerden sonra kalkıp o iki kelimeyi yazdım... Kestaneyi çizdirmek... Niye?.. Hep sordum bunu kendime!.. Niye?..

Kendimle ilgili umudumu gitgide yitirdim... Özenerek okuduğum o saygın yazarlar gibi yazamayacaktım asla... Asla gerçek bir sanatçı, hatta bir yarı aydın ve hatta çeyrek bir entelektüel bile denmeyecekti bana... Asla çağımdan sorumlu olamayacaktım... Ben asla kendi sorgulamamı ve içsel hesaplaşmamı yapamayacaktım... Belki yapmaya yeltenecektim... Üstelik başlangıç da çok başarılı ve göz kamaştırıcı olacaktı belki... Ama bilinç düzeyim ve birikimim buna yetmeyecek, rampada şişen kereste yüklü bir kamyon gibi gitgide kesilecektim ve o... İşte o... Ben... Ben o anda Hülya Koçyiğit tarzıyla koşarak kendimi en yakın yatağa atıp hıçkırıklara boğulacaktım.

Bakın şimdi ne kadar şahane bir felsefeyle lafa girip devam ettiğime ve sonra teklemeye başlayıp sıkıyı gören bir cin mısırı gibi pörtlediğime tanık olacaksınız...Zaten yaşam bence keşifler toplamıdır... Dakikalarımızın niteliği, göz gezdirirken keşfettiğimiz ayrıntılarla ölçülebilir... Yaptığımız her keşif, farkına vardığımız her ayrıntı bizim yaşam karşısındaki tanımımızdır... Tanımlarımız ve tercihlerimizden sıkılıp anlam aramaya başladığımızda ise anlamsızlığa ulaşırız... Bütün o girift çabaların ve karmaşık arayışların sonunda zorlukla ulaşabildiğimiz yerin anlamsızlık olduğunu görmek, yaşamın anlamının aslında anlamsızlıkta gizlendiğini keşfetmek heyecan verici bir sürprizdir... Yine de yaşamın anlamını bulmak, bir tombulu gıdısından öpmek ya da barsaklarınızdaki sıkışmış gazı tutarken odadaki herkesin dışarı çıkması veya yazının başında sözünü ettiğimiz o sümkürme olayını başarıyla tamamlamak kadar mutluluk verici midir, tartışılır...

40 derece ateşten kurtulmaya çalışırken telefon çaldı... Arayan dostlardan Tacettin'di... **"Hemen gel, Tevfik çağırıyor.."** dedi... **"Nereye?.. Niye?.."** diyebildim... Dedi ki, **"Ahmet Altan'ı kaçırdık... Tevfik diyor ki, bir-iki tane de o vurmak isterse gelsin..."** Ve mutluluktan hıçkırmamaya çalışarak ekledi... **"Biliyor musun dostum... Nahide'nin bana ilgisi var... Kurtardık kızlarımızı... Kurtardık!.."**

Akşamsefası

FOTOĞ RAFLA DIM YÜZLE RİNİZİ

HACER YILDIRIM

Fotoğrafladım, bugün yağmurda tüm kenti, tüm yüzleri ve kadınların gözlerini. Galata'daki evler, yokuşlar, inişler beni yıllar öncesine götürüyor. Yaşadığım yaşamadığım anılara... Kırk yıl öncesinde yaşayan bir kadın gibi yürüyorum bu sokaklarda. O gözlerle bakıyorum vitrinlere. Zarif ve ince oluyorum. Sessiz ve az konuşan bir kadın, aşkları içinde yaşayan. Ara sıra meyhanelerde şarkı söyleyen. Deniz kenarında, ağaçlar arasında aşkı için ölüme giden. Gözleri buğulu bir kadın. Belgin Doruk. Küçük Hanımefendiyim bugün. Giderken, İstanbul'u, Galata Kulesi'ni, meyhaneleri, asırlık evleri de götürüyorum.

Galatasaray meydanındayım. Kuşlara yem veriyorum. Kuşlar uçuşuyor etrafımda. "Köyde bilmezdim sizi" diyorum. "Bilmezdim her cumartesi sizinle konuşacağımı." Fotoğraflar, kuşlar, fotoğraflar... Çömeliyorum. Gözlerimi kuşlara dikiyorum. Fırlıyorum birden ayağa. "Kuşlar, dağlar, polisler !! Tansu Çiller ver bana oğlumu. Bana Düzgün'ümü ver. Bana oğlumu getirin" diye bağırıyorum. Kadın, erkek yüzleri, fotoğrafları, dönüyor etrafımda, yığılıp kalıyorum. Elif Tekin. Yüreği acılı bir anayım bugün.

Fotoğraflar, kuşlar ya benim kocam nerede?

Ona yemek hazırladım mutfakta. Tam gelme vakti. Çocuklar sesleniyor "Ana babamı kaçırıyorlar!" Balkona koşuyorum. İki adam Fehmi'nin kollarında. Bir beyaz araba önlerinde. Bağırıyorum "Bırakın, bırakın kocamı !!!" Sesim çıkmıyor, sesim boğuluyor... Aşağı inivorum koşarak. Beyaz araba hareket ediyor. Çocuklarla beraber koşuyoruz, arabanın arkasından. Yetişemiyoruz. Yetişemiyoruz... Onu son kez balkonda gördüm. Balkondan bakarken hep onu görüyorum. İki adam kollarında, bir de beyaz araba. Hanım Tosun. Kayıp eşiyim her cumartesi...

Galatasaray meydanından yürüyorum. Vitrinler, meyhaneler, gece. Gecenin içinde kayboluyorum arka sokaklarda. Boyum bir metre, zaten pek kimse görmez beni. Bizim mahalleli dışında. Mahalleye giriyorum. Herkes yüzüme tükürüyor. "Kader" diyorlar "Sen orospuluk yapıyormuşsun. Biz seni kardeşimiz bilir yardım ederdik", "Yok" desemde inandıramıyorum. Haklılar... Haklılar yüzüme tükürmekte. Dergilerde, resmimi, TV'de beni görmüşler. Bana elbise almışlardı gazeteciler. Bana ev alacağız demişlerdi. Şimdi kimsenin yüzüne bakamıyorum. Ekip arabası duruyor önümde. "Bu boyla fuhuş mu yapıyorsun?" diyorlar. Susuyorum. TV'ciler, gazeteciler geliyor gözümün önüne. Soruyorum kendi kendime "Beni haber yaptınız. Ne geçti elinize."Sabah olup uyanınca beni unutun. Sabahları sevmeyen, geceleri düşe kalka yürüyen Kader Öztürk'üm her gece arka sokaklarda.

Ayhan Işık sokağına giriyorum. Bir şişe rakı alıp evime gidiyorum. Evim bir odadan ibaret. Duvarlarda, fotoğraflar, yerlerde gazete küpürleri. "Telefonum hiç susmazdı." Telefonum kapalı, hayır artık telefonum bile yok... İçiyorum, gazete küpürlerindeki kadına bakarak. Duvarda aynı kadının resmi bana gülümsüyor, onunla konuşuyorum. İçiyorum... Ve kendi kendime konuşmaktan da vazgeçip susuyorum. Cahide Sonku'yum sinemacılar sokağından her geçtiğimde

Beyoğlu'na her geldiğimde makyaj malzemeleri de almayı ihmal etmem. Nereye gidersem gideyim gözlerime sürme çekmeden çıkmam sokağa. Göçmen kızıyım. Yolculuklarım hep aynı yere. Ankara'ya. Ankara-İstanbul arası kardeşim için, demir parmaklıklar arkasındaki ölümlerin son bulması için... Meclisin önündeyim, etrafımda polisler, bağırıyorum.

"Bu ülkede demokrasi var diyorlar. Hani nerede? İçerdeki insanlarımıza yaptıkları yetmiyor gibi bizleri 70 yaşındaki anaları de yerlerde sürüklediler dövdüler. Utanmasam eteklerimi açıp size çürüklerimi göstereceğim. Hiçbirşeyden korkmuyoruz. Evlatlarımı, dövülen gazetecileri getirmeden benim buradan ancak ölümü kaldırabilirsiniz" deyip yığılıp kalıyorum. Son sözlerini Barış Günü'nde söyleyen Didar Şensoy'um.

İstanbul'u hiç görmemiştim merakta etmiyordum, ne İstanbul'u ne de ışıl ışıl dedikleri Beyoğlu'nu. Köyüm geliyor aklıma. Sabah kalkıyorum ineği alıp otlatmak için evin uzağındaki bahçeye götürüp bağlıyorum. Akşam üzeri ineği almak için bahçeye gidiyorum tekrar. İnek yerinde yok. İki adam çıkıyor karşıma önce, sonra üçüncüsü. Köyün korucuları benim çocukluk arkadaşlarım. "Sesini çıkarma" diyorlar. Bağırıyorum. Kollarımdan tutup yere fırlatıyorlar. Onlar çocukluk arkadaşlarım, savaş onları korucu yaptırdı. Elbiselerimi yırtıyorlar. Savaş onların her türlü kötülüğü yapmasına izin verdi... Şimdi İstanbul'dayım buraları bilmem ama onları hiç unutmadım. Remziye Dinç. Yüreği yaralı Kürt kızıyım. 4 Mart'ta Kozluk'ta duruşmam var.

Galatasaray'dan Tarlabaşı'na doğru yürüyorum. Herkes koşuyor. Ne olduğunu anlamıyorum önce. Ellerinde Türk bayraklarıyla koşuyorlar. Rumların evlerini dükkanlarını yağmalıyorlar. Koşup gidiyorum dükkanıma. Bir bayrak alıyorum komşudan dükkana asıyorum. Yoksa parça parça edecekler. Her tarafı keserlerle kırıyorlar. Diyorum ki "Türk parası gidiyor a akılsızlar." Tabii içimden diyorum bunu. Allah göstermesin nasıl söyleyebilirim onlara. Dükkândan çıkıyorum elimde bayrakla, polis var müdahele etmiyor. Süngülerle vuruyorlar Rumlar'a. Hiç kimse kalmadı buralarda. Yalnızım. Anlatamıyorum, anılar beni yoruyor. Duvarda asılı Türk bayrağına bakıyorum. Yorganımın altına girip uyuyorum.. Bir Türk komşu buluyor beni, gözlerimi kapatıyor. Rum kadın İrini'yim her 6-7 Eylül'de.

Yorgunum ama onun için gidip gelmek hiç yormadı beni. Bir araba çıktı Bursa yolunda karşımıza . Yaralanıyorum. Başım kolum ayağım sargılı şimdi. Gitmeliyim ona. Gitmezsem Metin'ime küser bana, yetişemezsem düşmanlarım güler" deyip gidiyorum Afyon'a. Yetişiyorum oğlumun gülüşüne. Oğlum sıralarda oturmuş gülüyor bana. Fadime Göktepe. Yüreği sargısız bir anayım Metin'in her mahkemesinde.

Oğlumun yolunu gözlüyorum. Eve hiç gecikmezdi. Günlerce bekliyorum onu. Gelmiyor. Beykoz ormanlarında buldular onu. Beykoz'u hiç bilmezdi o. Ben de karakolları bilmezdim, şimdi bütün karakolları ve bütün mahkemeleri biliyorum: En çok da Galatasaray meydanını. Emine Ocak . Beykoz - Galatasaray yolundan her geçtiğimde faili belli ölenlerin annesiyim.

Bir ses duyuyorum fotoğraflarken tüm kadınların yüzünü. Uzaktan gelen bir ses. Sesin geldiği yere dönüyorum "Devlet için kurşun atan da , kurşun yiyen de kahramandır" diye bağırıyor. Kadın sesine benziyor.

Onun yerine geçemiyorum...

Akşamsefası

SINIR TANIMAYAN GAZETECİ

HACER YILDIRIM

Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'nde (RSF) Avrupa ve Asya bölgeleri temsilcisi Jean Chichizola ile Afyon'dan - Adapazarı'na giderken minübüste konuşuyoruz. Eyüp'te staydumda öldürülen gazeteci Metin Göktepe'nin duruşmasını Afyon'da izleyip Adapazarı'na Sakarya Kapalı Cezaevi'ndeki gazeteci Işık Yurtçu'nun ziyaretine gidiyoruz.

RSF'de üç yıldır çalışıyor Jean Chichizola. Bu örgütte çalışmaya başlamadan önce serbest gazetecilik yaptığını söylüyor. Daha sonra gazeteciliği bırakarak sürekli bu örgütte çalışmaya başlıyor. Sınır tanımadan bütün ülkeleri dolaşıyor Jean Chichizola. Avrupa ve Asya bölgesi ile ilgileniyor. SSCB Cumhuriyetleri'nden Ruanda'ya kadar hangi ülkede gazetecilerle ilgili bir sorun varsa oraya gidiyor. Gittiği ülkelerde gazetecilere, gazetelere yapılan baskıları derleyip topladıktan sonra Fransa'ya dönüyor, bilgileri Avrupa basınına ulaştırıyor. Aynı zamanda gittiği ülkelerde gazetecilere yönelik baskılarla ilgili o ülkedeki yetkililerle konuşuyor. Chichizola çeşitli ülkeleri dolaşıp Fransa'ya döndükten sonra gazetecilere yapılan baskılarla ilgili rapor hazırladığını söylüyor ve "Kesin olarak bilinen öldürülen bir gazeteci ya da tehdit edilen yayınlarla ilgili uluslararası kampanyalar başlatıyoruz. Cezaevinde olan gazetecilere maddi destekte bulunuyoruz" diyor. Gazetecilerin hemen hemen dünyanın bütün ülkelerinde baskı gördüklerini söylüyor ve beş bölgeye ayırıyor. "En çok basın ihlali Amerika bölgesinde, Küba ilk sırada, Asya bölgesinde Çin, Afrika için Nijerya Magreb ve Ortadoğu bölgesinde ise Cezayir, Avrupa Rus Cumhuriyetleri arasında Türkiye ilk sırada. İlginç olan bir şey bu beş ülke içerisinde yönetim biçimi olarak askeri diktatörlükle yönetilen Nijerya, sivil savaşın olduğu ülke Cezayir var. Türkiye'de ise resmi olarak demokrasi olduğu söyleniyor ama gazetecilerin en çok baskı gördüğü ülkelerden biri de Türkiye. Türkiye için bu tuhaf bir tezat. Son üç yılı değerlendirirsek Cezayir'de 50'den fazla gazeteci öldürüldü. Bu, ayda birden fazla gazeteci ölümü olduğu anlamına geliyor." RSF'nin merkezi Fransa'da, bunun dışında İsviçre, Almanya, İsveç, İspanya da örgütlülükleri diğer ülkelerde ise temsilcilikleri var. Türkiye'deki temsilcisi ise gazeteci Nadire Mater. Chichizola' ya kendi ülkesinde gazetecilere yönelik baskı olup olmadığını soruyorum. Türkiye gibi olmasa da orada da baskıların olduğunu söylüyor:

"Fransa'da basın özgürlüğünde üç sorun yaşanıyor. Birincisi, gazetecilere yapılan fiziki saldırılar, ikincisi aşırı sağcıların saldırıları bir de basındaki tekelleşme tehlikesi"

Sınır Tanımayan Gazeteciler de görevlerini yaparken baskılara maruz kalmaktan geri kalmıyor. Chichizola bir kere Bosna'da bir kimlik problemi nedeniyle gözaltına alındığını, bir başka arkadaşının Küba'ya sekiz saat uçuş yaptıktan sonra sınırdan geri gönderildiğini söylüyor. Gazetecilerin başlarına kara mizah türü olayların da geldiğini belirterek Azerbaycan'da bir gazetecinin başına gelenleri anlatıyor:

"1993 yılında Azerbeycan'da içişleri Bakanı hoşuna gitmeyen bir haber dolayısıyla o haberi yazan gazeteciyi almak için gazete binasına gidiyor. Gazeteciyi çağırıyor sonra arabasına alarak dövüyor."

Chichizola Metin Göktepe'nin öldürülmesini Türkiye'deki basın özgürlüğünün ne derecede olduğunun bir göstergesi olduğunu söylüyor. Afyon'daki Göktepe duruşmasına katılımın fazla olmasının olumlu bir gelişme olduğunu belirterek duruşmayı değerlendiriyor "Sanık polis avukatlarının Metin Göktepe'nin yasadışı gösteriye katılmasını, öldürülmesi için yeterli gerekçe olarak göstermeleri anlaşılmaz bir durum. Yine tanıklara örgüt üyesi suçlaması yapmaları ve tanıklıklarını kabul etmemeleri de çok ilginç. Tanıklardan Deniz Özcan'ın tanıklık yaptığı için gördüğü baskıları işkenceyi orada açıklamış olması, işkence yapan polislerin de yargılanabileceği anlamına geliyor. Olumlu bir nokta da mahkemenin duruşma sonunda iki tanığın polislerle yüzleştirilmesini kabul etmiş olması. Bunun yapılması gerekiyor. Biz, Metin Göktepe'nin ölümünü, birçok kuruluş gibi Türkiye'deki basın özgürlüğünün sembolü olarak gördük. Bu nedenle Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü olarak Temmuz 96'da İstanbul'da, Ekim 96'da Aydın'da en son olarak da Şubat 97'de Afyon'da bulunduk. Bizim yaptığımız en önemli şey Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi'ne davanın olumlu olumsuz yanları konusunda bilgi vermek."

Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'nün saptamalarına göre bütün dünyada hapiste bulunan 1967 gazeteciden, 83'ü Türkiye'de. Bu gazetecilerden biri de Işık Yurtçu. RSF 1996 Basın ödülünü Işık Yurtçu'ya verdi. Yurtçu'nun serbest bırakılması için kampanyalar başlattı. Bu kampanyalardan biri de Fransa'da yayımlanan Liberation gazetesine Işık Yurtçu'yla verdikleri ilan:

"Bu insanın adı Işık Yurtçu. Şu anda diğer Türk gazeteciler gibi cezaevinde Işık Yurtçu, Çin'de yaşasaydı Chen Yanbin, Birmanya'da yaşasaydı Win Tin, Endonezya'da yaşasaydı Christina Anyanwu, ya da Suriye'de yaşasaydı Nizar Nayyuf adıyla yine hapiste olacaktı. Suçları: Ne pahasına olursa olsun, basın özgürlüğünü savunmak; Işık Yurtçu unutulmamalı Türkiye Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e mektup yazarken, Türkiye'nin İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin yurttaşların haber alma özgürlüğünü güvence altına alan 19. maddesini imzalamış olduğunu anımsatın. Hergün haber alma hakkını savunun. RSF'nin Işık Yurtçu ile ilgili Liberation gazetesinde yayımlanan bu ilanın üzerindeki Işık Yurtçu resmi ise, hergün biraz daha karartılarak gazeteye konuldu.

Işık Yurtçu'yu ziyaret etmek için Sakarya Cezaevi'ne vardığımızda, gardiyan Yurtçu'ya geldiğimizi haber veriyor. Yurtçu'yu on dakika bekliyoruz. Bu arada gardiyanla sohbet ediyoruz. Gardiyan bizim biraz daha bekleyeceğimizi söylüyor . Neden? diye sorduğumuzda "Siyasi de ondan, adli bir suçtan olsaydı hemen gelirdi. Siyasiler hep ders çalışıyorlar içerde o yüzden de geç geliyorlar" diyor. Ve Yurtçu geliyor. Ders çalışıp çalışmadığını soruyoruz. Çalıştığını, kitap okuduğunu öğreniyoruz. Yurtçu'nun cezaevindeki bir günü şöyle geçiyor:

"Sabah saat 9'da yemekhaneye iniyorum. Bir bardak çay içiyorum. Saat 12.00 haberlerine kadar havalandırmaya çıkıyorum. Sonra kitap dergi gazetelere bakıyorum. Notlar alıyorum. Günbatımı havalandırma kapanıyor. Akşam haberleri, açık oturum varsa ya da iyi bir film olursa izliyorum. Sonra el ayak çekilince sabaha kadar kitap okuyorum." Bunu da ben ekliyorum; eski Yazı İşleri Müdürüm bütün bunları yaparken uzun Samsun sigarasını da içmeyi ihmal etmiyor. Yurtçu'dan herkese sevgiler.

Aksamsefasi

OKTAY TAFTALI

Komplo Teorileri

Arkadaş bir değil, iki değil, bu memlekette ne kadar yabancı adam varmış, şaşarsınız. Hayır, yaz mevsimi olsa, derim ki; adam turisttir, küçük bir lezzet alıp gidecek. Ama yok arkadaş, yurt kızları kışın ortasında İstanbul barlarında elin Avrupalısını, Amerikalısını nereden bulur, niye öyle yumulur, anlamış değilim.

YABANCIYA GİDEN YURDUM KIZLARI

"ey benim anayurdumun ürkek bakışlı ceylan kızları düşündünüz mü hiç sizler için sokaklarda gezen yalnızları"

Yukardaki dizeler bizim dünya görüşümüze denk düşmeyen bir ozana ait. Ama öyle güzel, öyle doğru ki, o kadar olur. Biz Haydarpaşa Erkek Lisesi yıllarında, İstanbul'un ahmak ıslatan yağmuruna karşı paltomuzun yakalarını kaldırıp, Moda burnundan sonsuzluklara bakar ve bu dizeleri mırıldanarak efkârla şarabın dibine vururduk. 70'li, 80'li yıllarda büyük kentlerde bile kızlarımız bekâret konusunda çok hassastılar. Çeşitli sosyal, psikolojik nedenlerle ilişki kurmak da çok zordu. Bizim kuşak bütün o yıllar boyunca doğru dürüst bir kız arkadaş edinmekte büyük güçlükler çekmişti. Çünkü bekâret ve benzeri hassasiyetler, kuşaklar boyunca yurt kızları tarafından biriktirilerek en güzel günlere saklanmıştı. Bizler buna saygı duyardık. Sonra giderek bu hassasiyetler, en azından belli çevrelerde aşılmaya başlandı. Sorun yok. Bunlar doğal ve olağan gelişmeler.

Yalnız bizi derin düşüncelere salan yeni bir şeyler var: Son yıllarda İstanbul'un kimi bar ve kafelerinde bazı yurt kızlarını sarışın ve ambel suratlı yabancı erkeklerle hayli samimi vaziyetlerde ve Amerikan İngilizcesiyle geyiklerken görmeye başladık.

Arkadaş bir değil, iki değil, bu memlekette ne kadar yabancı adam varmış, şaşarsınız. Hayır, yaz mevsimi olsa, derim ki; adam turisttir, küçük bir lezzet alıp gidecek. Ama yok arkadaş, yurt kızları kışın ortasında İstanbul barlarında elin Avrupalısını, Amerikalısını nereden bulur, niye öyle yumulur, anlamış değilim.

İnsan ille yabancıyla teşriki mesai kuracaksa, bir Mısırlıyla, bir Bengaldeşliyle kurar da yoksulların tanrısını sevindirir, dayanışma duygusu geliştirir.

Bir de Amerikan İngilizcesi konuşma çabası var ki, tıpkı bir Almanın Laz şivesiyle Türkçe konuşması gibi komik ve yoz durumlar doğurur. Ama gel gör ki, ben bu sahnelere giderek sıkça rastlar oldum ve giderek adalet duygum rencide olmaya başladı. Yurdumun yağız ve cevval delikanlıları tutamadıkları bir kadın elinin hayaliyle kendilerini kederden kedere verirken, onbeş yaşından beri cinsel açlık nedir bilmeyen (eğer psişik bir sorunu yoksa) batılı "light adamlar" yurdum kızlarının kuşaklar boyu, yağız delikanlılardan yaptığı tasarrufu bir çırpıda heder etmektedirler.

Eğer bu kızlarımız diyorlarsa ki, "ben batılı adama giderim, İngiltere'de oturma izni alırım, Amerika'da kendime Green Card yaparım." Ben de onlara derim ki: Kişiliğini bağımlılık içeren ilişkilere kurban edersen, cennetin anahtarı sende olsa yine de mutlu olamazsın, oyuna gelme, manüple olma.

Sakıp Sabancı bile diyor ki: "Bu toprakların bana verdiğini, ben de bu topraklara vermeliyim." İşte bu sözü önemsemek gerekir.

Öte yanda yurdumun yağız delikanlıları belki yoksuldur, belki bu kızlarımızı Avrupa'larda gezdiremezler ama onlar yalnızlığı da birlikteliği de iyi bilirler.

KEŞİŞ VALENTINUS VE SEVGİLİLER GÜNÜ

Kim derdi ki, Karacaoğlan'ın, Emrah'ın, Aşık Veysel'in torunları, aşkı sevdayı alemci keşiş Valentinus'dan öğrenecekler. Yok arkadaş, biz bu memlekette Hıristiyan azizleriyle kafayı yemeye and içtik galiba. Aziz Nikolaus'dan yılbaşı kutlaması, aziz Valentinus'dan aşk dersi derken, korkarım bu işin sonu aziz Antuan kilisesinde vaftiz olmakla biter. İşte yanarım da buna yanarım. (Bu arada keşiş Valentinus alemci ve güzel bir abidir. Sevgililere manastırdan gül atma ayağına ortam kovalar ve darbukayı çalmak uğruna da canından olur.)

Aşk konusunda Taptuk Emre'yi, Yunus'u örnek vermeliyim, diyelim ki, onlar zor ve uhrevi sevgililerin adamlarıdır. Ama bu memleketin insanı, Keskinli Hacı Taşan'ı, Konyalı Abdürrahim'i dinlememiş midir, hiç mi onlardan bir şey almamıştır. Neydi o 14 Şubat hezeyanları? Radyolar, TV'ler, caddeler, sokaklar? Vatikan'da bile böyle yalakalık görmezsin, göremezsin. Ama Türkiye'de birileri Refah iktidarını perçinlemek, tarikat çetelerine meşruiyet kazandırmak için bu tezgâhlara girişmiyor değil hani. Sömürge maymunu kılıklı masonik medya godoşları, böylesi günleri Türkiye'ye ithal ederken kozmopolit ve siyonist çevrelerin Anadolu Sermayesi karşısındaki tedirginliğini gidermeyi amaçlıyorlardı. Ama gel gör ki, ülkenin iç dinamikleri dolayısıyla, Anadolu Sermayesi siyasi meşruiyetini ve gücünü kontra bir yönlendirmeyle –en azından bir süre için– siyonizmin üzerine kuruverdi. Bize de bu it dalaşının doğurduğu postmodern kültür tahribatı karşısında, tarihsel aklı, halk bilgeliğinin yüreğini, pozitif bilimi ve en azından pozitif burjuva hukukunu savunmak düşer. Düşer düşmesine de hadi savun bakalım savunabilirsen. Birisi aşkı keşiş Valentinus'tan aparmaya çalışırsa, öbürü de adaleti tarikat-ticaret çetelerinin hukukuna endekslemeye çalışır. Biz de akıl, pozitif bilim diye diye kafayı yeriz. Öte yandan tüm bu işleri başımıza açan misyoner ruhlu godoşlara, misyoner usulü muamele çekecek bir düşünür yok mudur diye sorarım.

MİTOSLARIMIZI ÇALDIRMAYALIM

Maçlardan sonra sokaklarda bozkurt işareti yapan lümpen zavallılar, aslında nasıl bir kültürel unsuru ayağa düşürdüklerinin farkında değiller, bizzat MHP'lilerin kendileri de bundan bir haber.

Yunanlıların Olimpos Tanrıları, Romalıların dişi kurt ve "Romus-Romulus" efsanesi, kuzeyli German halklarının "Niebelungen" söylenceleri, Kürtlerin "Newrozu, demirci Kawası" birer mitos olarak, anılan halkların tarih içinde doğayla süregelen mücadelelerinin, ekmek kavgalarının fantastik bir ifadesi biçiminde ortaya çıkmıştır.

Her halkın mitolojisi ilginçtir, değerlidir, insanlığın ortak kültürünün bir unsurudur.

Peki ama bizim mitolojimize niçin yalnız MHP'lilerle, futbol lümpenleri sahip çıkar. Dişi kurt Asena, Oğuz'a yol gösterirken MHP için mi yaptı bunu? Efsane ülke "Ötüken, Tanrı Erlik", Pantürkizm doktrininden önce yok muydu yani?

Bizim "Göktanrımız", Şaman büyücülerimiz, geleneğinden geldiğimiz kopuzlu ozanlarımız MHP'li miydiler?

Edip Cansever bir şiirinde sorar "neresiydi Valhalam", yineler "neresiydi Valhalam?" Eğer yanlış anımsamıyorsam Valhalam, German tanrısı "Votan"ın ülkesiydi. Yani Zeus için Olimpos neyse o da oydu. Cansever Usta'nın bu şiiri çok güzeldir. Ama ben şimdi bir şiir yazsam ve sorsam, "neresidir Ötüken", "neresidir Ötüken?", bizi tefe koyar çalarlar. Bu bir tür sol "Mc Carthysizm"dir.

Öte yandan adına Türk denen boy'lar Orta Asya'da doğaya karşı yaşam savaşı verirken ürettikleri mitolojinin, maçlardan sonra sokaklara dökülen lümpen yığınlar tarafından yavşakça bir el hareketine dönüştürüleceğini bilselerdi, Ötüken'de kıtlıktan, susuzluktan kuruyup kadid olmayı yeğlerlerdi.

Bu konuda çıkan kitaplar ve yapılan araştırmalar yanlı olabilir, gerici ideolojilere su taşımayı amaçlayabilir. Ama bizler de Yunan Mitolojisi'ni öğrenmek ya da İncil'i Latince'den okumak için emek verirken, düşünmeliyiz: Acaba kendi mitolojimizi önemsemeyişimizin ve onu gerici, lümpen kesimlere terk edişimizin altında bir üç kâğıt var mıdır, ne?..

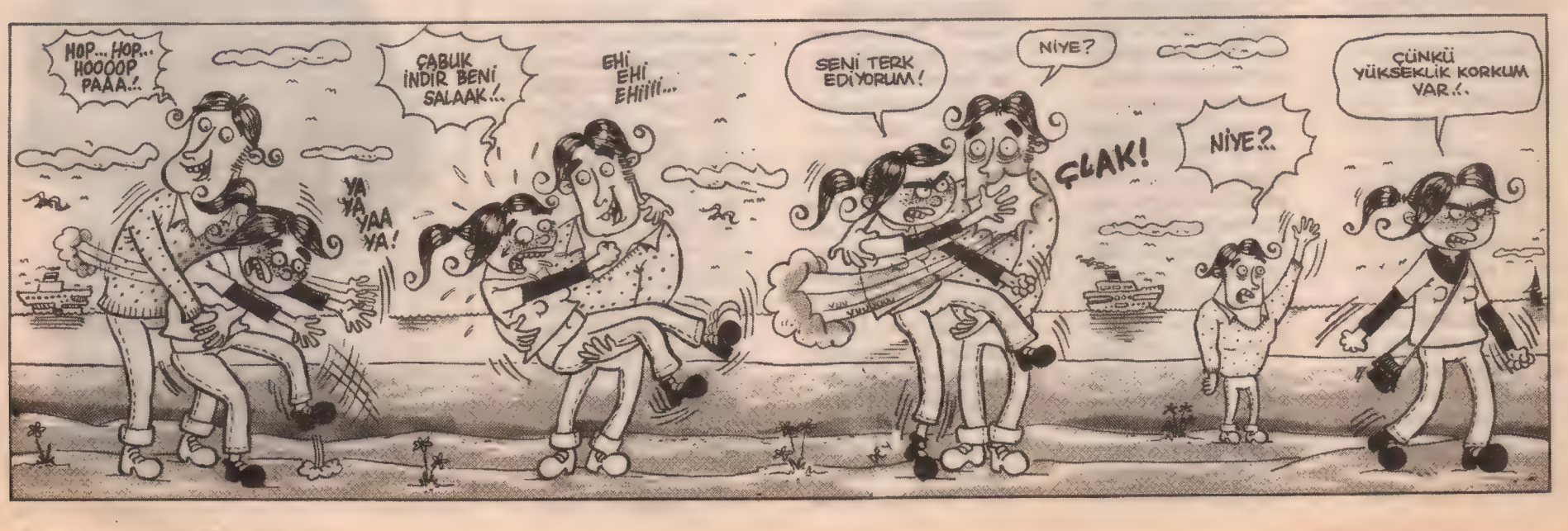

Akşamsefası

PERİHAN MAĞDEN

Ah Benim Özdeşleşme Sorunum

Bakın Citybank'a, IBM'e, Beymen, Cotton Bar'ın müşterilerine, çizgili kravatlılar ordularına bakın. Reklamlardaki sevgili modellerine, dergilerdeki "bu gece nerede yemeli?" önerilerine. Vallahi de billahi de kaynıyorlar.

Siyaset Meydanı'nda "Aşk Forumu"nda şişman, tatlı bir çocuk diyor ki: "Biz 90 kuşağıyız ve aşkı Kürşat Başar'ın kitaplarından öğreniyoruz." Bu forum, ömre bedeldi. Hiçbir maddi ve manevi fedakârlıktan kaçınmayarak "Sevgililer Günü" gibi önemli bir günde evlerinden, lokantalarından kalkıp da, o sıraları dolduranları candan kutluyorum. Ayrıca teşekkür ediyorum, evindeki televizyondan gayri hiçbir sosyal hayatı olmayan benim gibi garibi eğlendirmek için kalplerinden geleni ardlarına koymadılar.

Aşk ve seks ordinaryüsü Ahmet Altan'ın köşe minderi misali evinden kalkıp oralara kadar zahmet etmemesine ilk başlarda bozulmadım değil. Ama sonra ona olan sempatim empati katsayılarımı harekete geçirdi ve: Anladım. Şimdi yazılarından, kitaplarından çıkardığım kadarıyla aşk ishalinden mustarip Ahmet Altan. Tabii, stüdyoda o metal iskemleler, falan. Sonra ikide birde yerinden fırlayıp tuvalete koşturması hoş kaçmayacağından, evinin rahatını ve kendi klozetini yeğlemesini pek tabii buldum. Yani bir insan aşktan bu kadar anlayabilir! Bu mevzuun diline vurmasından negatif anlamlar çıkaracak fitne fücuru da uyanıyorum: Hayat o kadar basit değil! Almışsınız elinize bir kova zift, çalın çalabildiğiniz yere.

Ben şimdi alay tüllerinin ardında gizlenerek vakt-i zamanında bu klanın (fitne fücur klanının) asli bir üyesi olduğumu inkâra kalkışırsam, samimiyetsizlik etmiş olurum. Evet, içimde inanılmaz büyüklükte bir kötülük ve haset, kadın isimli (Lucy, Amanda, Naciye, Gretel) kasırgalar gibi dolanıyor. Annem haddinden çok üzülüyor. (Mami meselesi anlayacağınız: Türk basınına musallat olanı.) Gerçek bir savaş yerine döndüm. Bir yanım haset ve fitne, bir yanım nedamet. O nedenle herkesin sayfasının üstünde bir başlık var ya, benimkisi NEDAMET olsun diye buradan rica ediyorum. Artık satırlarımı o gözle irdeleyin lütfen: Bir kardeş, bir komşu, bir sıcak aş, bir hemşehri gözüyle. Hepimiz iyiyiz. Hıristiyanların "ilk günah" teorilerine pabuç bırakacak değiliz. Ama bu çelişkiler salıncağımda ara sıra (elimde ve dilimde olmayarak) yine yine yine de kötülüğe vardırırsam işi, bu çamurların içinde pırıl zırıl bir pırlantanın yattığını biliyorsunuz artık. Sevgiyle tabii, uyarıyorum.

Orhan Oğuz bu aşka; düşünceye kadar ki hayatını "Film çektim, film çektim, film çektim" diye özetleyivermedi mi? Hani Huysuz Virjin diyor ya "Yerim ben seni!" Bu Huysuz Virjin'e özenmiyor değilim. Sıcacık kalbiyle yapıyor eleştirilerini. Bir psikiyatra gitsem olumlu rol modelleri isteyecek benden. Ben de "Huysuz Virjin" diyeceğim. Birkaç isim daha vereceğim ama sırayla. Şimdi ben bir yandan forumu izleyip öyle, böyle eğlenmiyorum, bir yandan da, telefon açıp bu şahısları "Cüceler ve köseler" forumuna davet etsem, koşa koşa gelmeyecekler mi acaba, diye sormadan da edemiyorum. Bilen bilir, bu cüceler meselesi benim için kanayan bir yaradır. Ama allahın tokadı öbür yanağıma da köseleri çarptı. Şimdi köselere de taktım kafayı.

Gelelim Murat Birsel'e. Neden bu kadar çok seviyoruz yazılarını? Kendi kendinize soruyorsunuzdur umarım. Sevgi öyle bir başına "ayrıksı bir ot" gibi bırakmaya gelmez. Sevgi özen ister, bakım ister, çapa ister, gübre (afedersiniz) ister. Ben şöyle çabuk çabuk düşündüm: Yeni model bir Hıncal Uluç diye mi bu kadar beğeniyoruz Murat Birsel'i? Gazetesi bu kadar pompaladığı için mi o kadar çabucak benimseyiverdik? Bu kadar basit mi? Şimdi diğer cazibe açılarını da sayıverelim isterseniz...

Taşralılığından mı? (Biliyorsunuz, İzmir tava kadar bir yer. Bir kasaba. Ve basın yıldızlarımızın Angara ve İzmir'in muhteris çocuklarından çıkması bu kadar tesadüfi midir? Müstesna bir adet bayan yıldızımız da Adana'dan.)

Amerika görmüşlüğünden mi? İnternet'e bağlılığından mı? Allahın adını dilinden düşürmemesinden mi? Yazı ustalığından mı? Habire verdiği IQ testlerinden mi? (Bu testler bana zenginin malı züğürdün çenesini yorar atasözümüzü de söyletmiyor değil.) Politikaya hakimiyetinden: Çeşitli kombinasyonlarla vardığı öneri ve çıkarsamaları bizlerden esirgememesinden mi? Enstantane adam olmasından mı? Kılavuzluğa doymamasından mı? Dinleme sanatına hakimiyetinden mi? İndirgemeciliğin oratoryosunu bestelemesinden mi? (Diyelim Quantum teorisini bir kerede anlayıp/anlatabilir. Yanına şirin bir de çizimcik... Artık ne anladığı ve ne anladığınız allaha kalmış!)

Ve o kadar tutuldu, benimsendi ki bu kardeşimiz ve izlenimleri, şükürler olsun ATV ekranlarımıza da taşıyıverdi. Programı devam ediyor mu, bilemeyeceğim. Ama ben bir kez kendisini Ajda Pekkan'la röportaj yaparken izleme zevkine eriştim. Soruyor: "Bunca yıldan sonra bu kadar güzel olmanızı neye borçlusunuz?" Cevabı her konuda olduğu gibi en şahanesinden patlatıyor Ajda: "Peki siz Murat Bey, bu yakışıklılığınızı, bu cazibenizi neye borçlusunuz?"

İçim cızır cızır olmadı değil "İzlenimleri" hakkında bu kadar kalem oynattığı için. Ama o bir sembol, bir poster. Bakın Citybank'a, IBM'e, müşteri temsilcilerine, Beymen, Cotton Bar'ın müşterilerine, çizgili kravatlılar ordularına bakın. Reklamlardaki sevgili modellerine, dergilerdeki "bu gece nerede yemeli?" önerilerine. Vallahi de billahi de kaynıyorlar. Etraf bunlardan, genç yöneticilerden, bu parlak beyinyiyinyin'lerden geçilmiyor. Onlarla aynı kokteyllerde bulunmasak da, lokantalarına adım atmasak, tatil köylerini bilmesek de hiç çaktırmadan ve basbas bağırarak hayatımızı şekillendiriyorlar. Beynimizi, ruhumuzu kemiriyorlar. Siyaset Meydanı'nın Cücük Forumu'ndaki çocuklar bana en çok bunları hatırlatıyorlar. Bunalıyorum. Bunayamıyorum madem, onları anlatıp bunaltayım bari, diyorum. Afiyet olsun.

Aşk Forumu'nda bu izlenimler tipi adamlara getirdiği cevval eleştiriler ve cesuryürek görüşleriyle çok değil, daha yaz aylarında yeri yerinden oynatmış Emre Yılmaz da var. Lafa laf, cevaba cevap. Kezban Hatemi'nin filan ağzının payını veriyor. Adam bir ahir zaman (post-kapitalizm) feylezofu. Oturuşu, gözlükleri, her sabah yenilenen sakalı, mavi gömlekleri, gıcır ıcır blucinleriyle Türk filmlerinde onca nefretle içimiz buzz tutarak izlediğimiz zengin çocuklarının yeni versiyonu. (Önder Somer'in 98 modeli yani.) Yalnız o filmlerde manikürcü, panayır şarkıcısı, köylü kızı ya da çingene Türkan Şoray, hep ondan tiksindi, hep harbi, samimi, sıcak ve Türk delikanlıyı seçti. Şimdiki Türkan Şoray'lar bu tercihi yapmayacakları gibi, Emre Yılmaz'ların kollarına girdikleri anda hafızaları kısa devre yapıyor ve Şehremini'de değil de, İsviçre'de Mustafa Sandal'ın okulunun kızlar kısmında yetişmişler gibi davranıyorlar. Bu hafıza kaybı, bu hafızasızlık özlemi beni öldürüyor.

Ahmet Altan assolistliğinin hakkını verip defaatla şunu ifade ediyor: "Şiddete endekslenmiş ülkemizde aşk forumunun düzenlenmesini de, aşk kadar heyecan verici buluyorum." Böylece hem hakikaten aşktan ne kadar anladığını bir best-seller aşk kitapları yazarı olarak ağzımıza burnumuza sokuyor, hem de üstün başarı okları bir kez daha aynı hedefi vuruyor: Bu forumları düzenleyen müstesna beyefendiyi. Onun da iki kitabı çıkmış, kendi haber bülteninde duyuruluyor. Haydi okurlar; gazetedeki o incelikli, biraz naif ama alabildiğine derin, coşkulu ama hicrana vurgu yazılara doyamadıysanız işte fırsat: Nice, nice baskılara!

Sevgili öğretmenim;

Bana kim omak istediğimi sormuştunuz.

Çocuğum, kim olmak istemediğini habire anlatıyorsun da, kim olmak isterdin? demiştiniz.

Öğretmenim, ben Charles Bronson, Selahattin Duman, Lee Van Klif, Seyfi Dursunoğlu, Atılgan kült işleri dükkânının sahibi, John Belushy ve Hulki Cevizoğlu olmak isterdim. Çocuklardan Kırmızı Başlıklı Kız, kuklalardan Pinokyo, kedilerden de Çizmeli Kedi.

Kadınlardan kim olmak istediğimi düşünüp yazmaya çalışacağım.

Ellerinizi öper, geçmiş bayramınızı tebrik ederim...

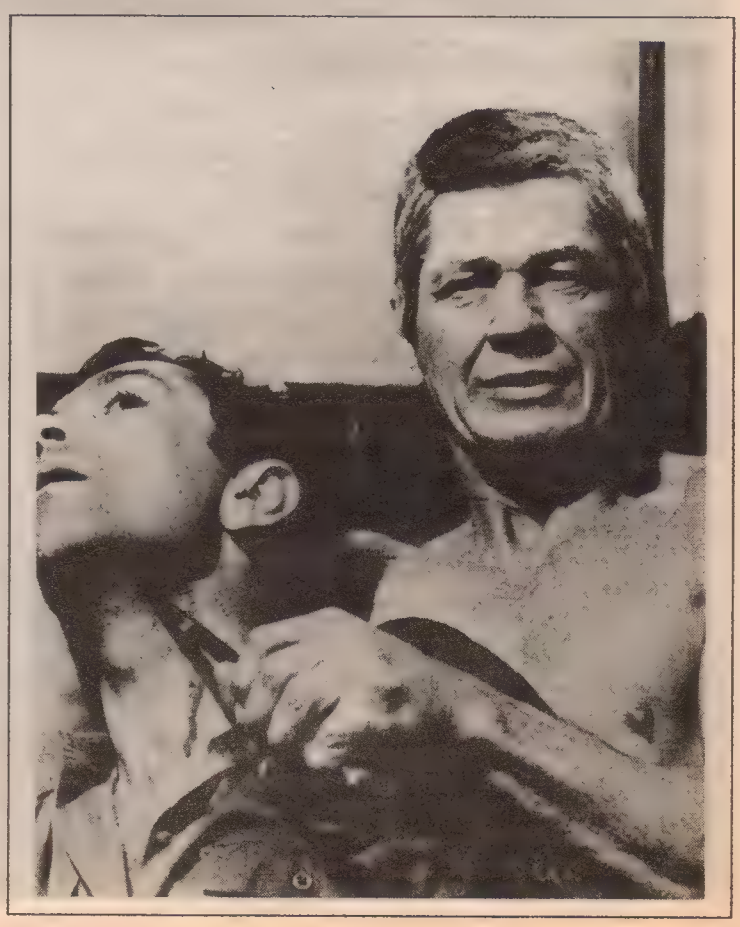

Akşamsefası

küçük İSKENDER

Dün Sabah Sütçüyü Sağdım Bana Senin İmzalı Bir Donunu Verdi

Daha doğrusu, durmak zorunda kaldık. Çünkü ben, soförün kafasına bir ingiliz anahtarı vurmuştum. Yanımda daima bir ingiliz anahtarı, bir fransız şarabı, bir alman atasözü ve bir japon harikası taşırım. Arabadan dışarı kendimi zor attım.

Öküz gibi içtim. Yere yattım, tavana bakıyorum. Çabuk yaşadım bir çok şeyi: tutulan bir sigara gibi aldım bana uzatılan her aşkı, farkında olmadan tükettim ve söndürdüm bir başkasının teninde. Kendimle mahkemelik olduğum yılların üstüne yıktım bu saçma sapan suçu. Bir saçma sapanla attığım taşla vurdum akademik kariyerini benim için bir yana bırakan meleği! Seni aldattım sevgilim! Anamı ..kseler yeridir!

Hayır, aslında bütün tartışılanların, bütün dövüşülenlerin arasına sıkıştım. Biraz rahatlarım sandım; VE mahalle camisine yardım toplayan çocuğa seks teklif ettim. İnan, kanımdaki orospuluk ve ilmi tutanaklar, sokak kültürü, Bowie'nin ellinci yaşgünü pastası, islamiyetin ambalajı, Musa'nın beni tahrik eden asası, Tarantino'nun 'vahşeti çok komik buluyorum' vecizesi, yatak odamda karşılaştığım penguene 'pardon' deyişim ya da gay barlarda dolaşıp 'ay o benim kocam olur ayol' nidalarına kahkaha serpen kükürt asıllı şair, ..şaklarımdaki yolsuzluk, bunların hiçbiri seni aldatmamın haklı sebebi değil! İhanetim, yalnızca kişisel! Babamı yemeğe çıkartsalar yeridir!

Geceleri trene biniyorum. En boş kompartmanda cam kenarına oturup kitap okuyorum: Pedro Almodovar'dan Patty Diphusa Hikâyeleri. Uzun zamandır porno film seyretmediğimi, oradaki kadınlara şiddetle âşık olamadığımı itiraf ediyorum. Hatta bu açıklama esnasında bas bas bağırıyorum da! Diğer tren yolcuları kınayan bakışlarla süzüyorlar beni. Bir tanesi -ki orta yaşlı, zarif bir adam-

-'Ne kadardır düşünüyorsunuz?!' diye sorma gereğini hissediyor.

Soruyu ciddiye alıyorum:

-'Eee, cep kanyağım bittiğinden beri. Bakın, herşeyi size anlatabilirim. Ama yalnız kalmamız şart!..'

Yolcular ağır ağır toparlanıp çıkıyorlar. O adamla ben kalıyoruz. Gideceğimiz, ineceğimiz istasyon çok uzaklarda. Belki de sabaha kadar konuşacağız.

-'Seni dinliyorum.' diyor adam. On santim mesafe var aramızda. Ağzı papatya kokuyor.

-'Aldattım onu. Bu, tamamen benim dışımda gelişti. Prehistoria kürsüsünde görevli olan bir vazoyu ziyaret etmek için o gün erken uyanmıştım. Bir duş alıp kahvemi içecek ve ona çok sevdiği çiçeklerden götürecektim. Evden çıktığımda bir miktar alkollüydüm. Tuttuğum taksinin şoförü felaketti. Benim tarif ettiğim yönün aksine sürmek istiyordu arabasını. Bu şekilde anlaşamayacağımızı, bir ortak nokta yakalamamız gerektiğimi defalarca söyledim. Beni dinlemiyordu bile. İl sınırı dolaylarında durduk. Daha doğrusu, durmak zorunda kaldık. Çünkü ben, soförün kafasına bir ingiliz anahtarı vurmuştum. Yanımda daima bir ingiliz anahtarı, bir fransız şarabı, bir alman atasözü ve bir japon harikası taşırım. Arabadan dışarı kendimi zor attım. Gözlerimin önünde uçsuz bucaksız araziler ve masmavi bir gökyüzü uzanıyordu. Birazdan bir teyp kaydı bulacaktım ve kasetteki malum ses bana 'Jim' diye hitap edecekti sanki. Allak bullaktım. Yürüdüm. Biraz ot çiğnedim. Biraz şarkı söyledim. Otlamaya çıkan birkaç sütçü sağdım. Özgürdüm. Ne vazo arkadaşım ne de yüzüne telefon kapattığım sevgilim önemliydi artık. Elbiselerimi yırtarak soyundum! Mantarlı ayaklarım bile çok hoş görünüyorlardı. İşte o meşhur 'tanrı misafiri' bendim! Bana elbette bir tas çorba, uyuyacağım bir döşek verirlerdi. Hayır, beni şaşırtıp franboazlı pasta ve cibinlik de ikram edebilirlerdi. Herşeye, her emele hazırdım. Şaşkınlığım sözkonusu olamazdı. Üç sayılık bir atış yapabilir, müsabakayı cehaletin faullerinden yararlanarak önde kapatabilirdim. Maç sonrası omuzlara alınabilir, her an düşme endişesiyle beraber stadyumu huşu içinde terkedebilirdim. Kısaca, o meşhur 'tanrı misafiri' bendim! Karşımda beliren kulübenin bacasından duman tütmekteydi. Otantik varoluş mekanizmalarımı tatmin için bulunmaz bir fırsat yakalamıştım!

-'Efendim?!'

-'Yani, halkımla kucaklaşma şansı meselesi.. O sorunsal..

-'Anlıyorum, devam edin..'

-'Kulübeye yaklaşarak kapıyı çaldım. Cevap veren olmadı. Üstelik kapı aralıktı..'

-'İçeri girseydiniz. Serindir, çıplaksınız..'

-'Tıpkı dediğiniz gibi.. Kapıyı ittim ve içeri girdim..'

-'Evet!.'

-'Bir adam eğilmiş, leğende Ariel ile don yıkamaktaydı!'

-'Tuhaf?!'

-'Tuhaf ki ne tuhaf! Bu adam, Yeşil Persil Adam'ın ta kendisiydi'

-'Aman tanrım!'

-'Aynı tepkiyi ben de verdim. Avazım çıktığı kadar bağırmışım. Persil Adam, korkuyla sıçradı. Bu esnada leğene çarpmış, pis suyun dökülmesine de neden olmuştu. Utanç duyuyordum. O ise, beklemediği bir anda canlı yayın konuğu olmuş birisi gibi davranmış, dehşet servisimi manşetle karşılayamamıştı!'

-'Son cümlenizi anlayamadım..'

-'Sözün özü, göt olmuştu'

-'Ha!'

-'Hani kare bulmacalarda şöyle sorarlar: Halk dilinde bilmem ne.. Halktan olmanıza rağmen böyle birşey bilmemektesinizdir ve bu sizi yaralar. İlgiyi kurabildiniz mi?!'

-'Pek değil. Üzüntüyle ifade etmeliyim ki şu ihanet konusuna da bir açıklık getiremedim.'

-'Toparlıyorum. Persil Adam, reklam sektörünü sarsmamak için bana bir teklifte bulundu. Ben onun bu vahim sırrını saklı tutacaktım, o da reklam filmlerinde oynayan küçük kızlarla cinsel ilişkiye girmemde bana yardımcı olacaktı. Bu davet hepimizin! Affedersiniz, karıştırdım, teklif cazipti demek istedim..'

-'Nâzım Hikmet'e karşı biraz daha saygılı olabilirdiniz!'

-'Farkındayım. Bir anda sosyal hafıza kaybından ben de payımı aldım. Hakikaten özür dilerim. Ne diyordum.."

-'Bir bok dediğiniz yok! Saatlerdir saçmalayıp duruyorsunuz! Siz kimseyi aldatmamışsınız. Siz kimseyi aldatabilecek kadar gelişmemişsiniz henüz. Bir yüzyılın sonu, bir başka yüzyılın başına yapışıksa, biz hâlâ eşyanın tabiatı üzerine postmodern zırvalıkları hayatımıza monte etmek için yırtınırız. Ben bu durakta iniyorum ve ilk fırsatta sizi zaman zaman bol bol hırpalayacak özel bir dernek kurmak için faaliyete başlıyorum. Hoşçakalınız!'

Öküz gibi içtim. Yere yattım, tavana bakıyorum. Kızıl Meydan'da umumi hela var mıdır? Küçük kaç para, büyük kaç para?!

vampir rotası

yalnızca iki el ateş edeceksin
çünkü aşk, israf değil!

içinde gizlenen siyah beyaz hayvan
haplanmış gözlerine çöken terk-i diyar
kalbinin çıkışındaki esrarlı sudan sebep
ve tetikteki on birinci parmak
bir kancalı kurdun yorgun kayalıklarda oturup
aşağılardaki kalın ve büyük bağırsakları seyrettiği
gecenin tamamlanışında senin cesaretinle
senin yüzünü bir cerrah ustalığıyla değiştiren
o yüce kinle, o masum şiddetle
yeniden
hep hep yeniden tanımlanacak!
bir başka deyişle sen olan karşındaki cesedin
iri ve patlak göğüslerine gömülü dişlerinin arasından
kendi sahte varoluşunun
kendi kanlı spermlerinin
zamklı suretlerine doğru sürüneceksin sersefil!

korkma!
yalnızca iki el ateş edeceksin
çünkü intihar, menzil değil!

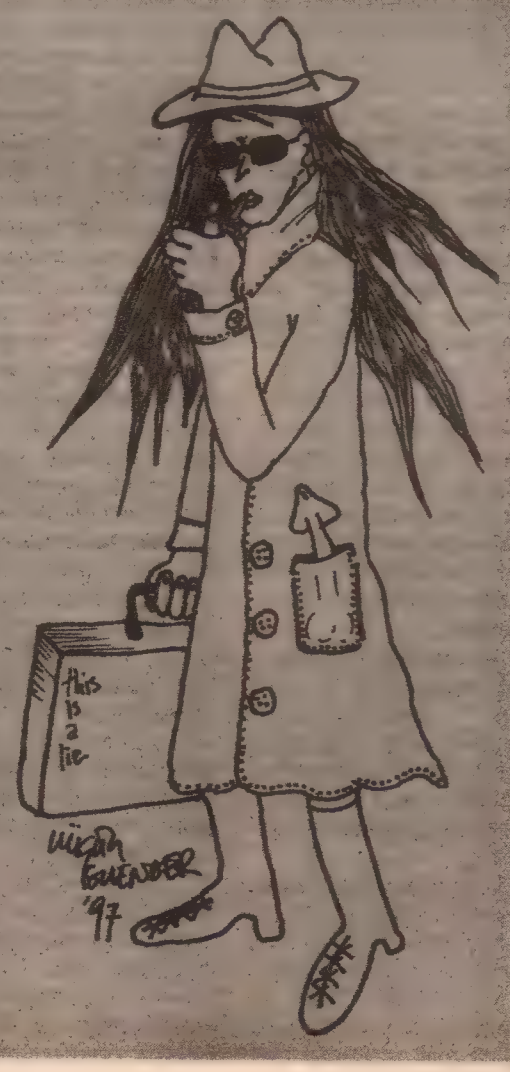

Akşamsefası

GANİ MÜJDE
İsim, Şehir, Hayvan, Bitki

İçini biraz uzatıp sonuna da belirli belirsiz bir "h" eklediniz mi, bıkkınlık ifade eden bir kelimeye dönüşüyor E... "Eeeeh!.." Birkaç "e" harfinin sonuna bir soru işareti geldi mi, alın size bir soru kelimesi..

İsim :
Ertem Eğilmez

Yaptığımız her şeyi yapmıştı zamanında Ertem Abi.
Örneğin, bir mizah dergisiyle bir yayınevi batırmıştı.
Eğer sinemada yarattığı dünyayı estetikle buluşturabilseydi bugün dünya çapındaki birkaç sinemacımızdan biri olurdu. Kel Mahmut'u, Adile anayı ve Hababam sınıfını İngilizler de tanırdı...
Gazinocu Ekrem, kızı sevmesine rağmen kardeşine bırakıp giderken Fransızlar da ağlardı elbet.
Ben tanıdığımda kocaman bir oksijen tüpüyle yaşıyordu Ertem Abi.
Ama beyni hâlâ oksijen tüpünden büyüktü. Oksijen tüpleri, tekerlekli sandalye derken topu topu bir film sığdırabildik kısa birlikteliğimize.
Öğrenecek çok şey varken tekerlekli sandalyesini karanlıklara sürdü gitti işte...

Şehir :
Eskişehir

İmza günlerimin kiremit rengi şehri Eskişehir.
Porsuk Çayı, Kibele ve Turkuaz kitapevleri.
Her gidişte mutlaka kar yağacak.
İmza'dan sonra illa ki içilecek, sonra yollara düşülecek.
Bozhöyük'te kar iyice bastıracak ve acele bir kanyakçı aranacak bozkırın ortasında.
Yol tıkanınca da sarı leblebi ile kanyak içilecek.
Teypte Musti, "Yokluğunda çok kitap okudum" diyecek. Met Üst'le kitap okumaya önem veren bir popçu bulduğumuza sevineceğiz. (Onun arabası yoktu o sıralar)
Bir daha gitmek isteyeceğiz Eskişehir'e. Yaslı gideceğiz, şen döneceğiz. Bizi karşılayan davulcunun davul sesleri stepnemizde İstanbul görünecek...

Hayvan :
Eşek

Kemal Sunal'ın meşhur ettiği çilekeş binek hayvanı.
Yani her anlamda çilekeş...
Kimi zaman köylerde delikanlıların ilk yavuklusu, sürme gözlü ilk sevgilisi.
Kimi zaman da sur dibinde kesilmeyi bekleyen sucuk hammaddesi.
Kendinden on kat büyük yüklerin taşıyıcısı.
Benzetmek gibi olmasın ama, hayvanlar aleminin Naim Süleyman'ı Eşek.
Ada sahillerinde insanları eğlendirmeyi bekleyen uzun kulaklı arkadaş.
Barış Manço'nun da arkadaşı, Şevket Abi'nin ise erkek kardeşi...
Deve kervanının önünde ama baş değil...
Zaten eşeğinki hayat değil be kardeşim, hayat değil...

Bitki :
Elma

Niçin severim elmayı? Yasaktır da ondan...
Yasak olan her şeyi severim, korkarım ama severim.
Bazen ucundan soyarım yasağı, bazen dilimleyip yutarım.
Bazen de bir sopanın ucunda kırmızı bir şekerle kaplı çıkar karşıma.
Çalıştığım gazetelerde iki günde bir kompostо olarak çelik tabakların içinde karşıma çıkmış olsa da büyüsünden bir şey kaybetmemiştir benim için.
Pamuk prensesi sonsuz uykuya yatıran ısırık sırasında, onu ısıran ben olmak istemişimdir küçükken.
Niçin severim elmayı? Yasaktır da ondan...
Niçin severim elma şekerini? Kırmızıdır da ondan...

Eşya :
Elektrikli aletler

Gece olur söndürürüm ışıkları.
Koltuk kıvrılır bir köşeye uykuya hazırlanır, köşedeki limon ağacı horlamaya başlar, 100 vatlık divane general elektrik ampulü kendini Pamela Anderson'un yatak odasında ampul olarak görür.
Bütün eşyalar uyur ama elektrikliler uyumaz. Karanlıkta video stand by düğmesini yakıp söndürerek göz kırpar bana. Buzdolabının panel ışıkları sabaha kadar yanıp sönerler benim için. Faksın auto receive ışığı, fırının saati yol kenarında müşteri bekleyen yosmalar gibi göz kırpıp ayartmaya çalışırlar beni karanlıkta.
"Gel beni aç yavrum. Bak sana neler seyrettiricem..."
"Hişt, benim kapağımı aç. Senin için çok lezzetli yiyecekler saklıyorum."
"Hey arkadaş, birlikte bir filme ne dersin?"
Bütün her şey uyur; su uyur, düşman uyur ama onlar sabaha kadar beklerler beni...

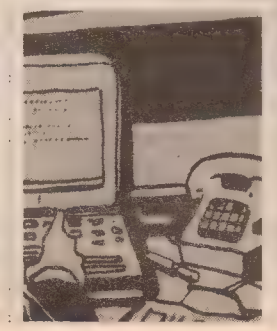

Artist :
Erol Taş

Gördüğüm en kötü adamdı Erol Taş...
Onun sahnesi geldi mi, insanlar sanki filmin gidişatını değiştireçeklermiş gibi ıslık çalar, kötülüğünü protesto ederlerdi sinemalarda.
Sinemadan çıkardım, kara bıyıkları ve doğal güneş yanığı kara suratıyla rüyalarıma girerdi. Kimi zaman camoka olur, kimi zaman sevenleri ayıran zalim bir köy ağası... Ama mutlaka kötülük yapardı.
Sonra kendi halinde bir İstanbul efendisi olduğunu, Cankurtaran'da bir kahve çalıştırdığını öğrendim.
Karaoğlan bir gün kılıcını ters sallamış bir bacağını da götürmüştü Erol baba'nın.
O zaman çeteler yoktu henüz. Belki vardı da ben bilmiyordum.
Şimdi de insanlar kötü adamları ıslıklarla protesto ediyorlar her gece 21.00'de...
Filmin sonu değişecek mi acaba?..

Not :

E harfi ne kadar çok anlam taşıyor kendi içinde, farkında mısınız?
İçini biraz uzatıp sonuna da belirli belirsiz bir "h" eklediniz mi, bıkkınlık ifade eden bir kelimeye dönüşüyor E...
"Eeeeh!.."
Birkaç "e" harfinin sonuna bir soru işareti geldi mi, alın size bir soru kelimesi..
"Eeeee?.."
Televizyon sunucularının düşünme harfidir "eeee". Birand bayılır.
"Eeeeeeeee"
Öff yazı bir türlü bitmedi, benim de uykum geldi...
Şu "e"yi kulağıma fısıldar mısınız benim:
"E bebeğim, eeeee eeee eeee..."
Teşekkürler...

Akşamsefası

ADNAN ÖZER

Açık eleştirmen

Eski hippi Paulo Coelho kurnazı da aynı tema'yı Tevrat, İncil göndermeleriyle işleyip Avrupa'yı kasıp kavurdu. İyi de bize ne oluyor? Simyacı niye bu kadar satar? Ha, düne kadar pek sattığı yoktu, ama gereken gazı verdiler.

KILLANDIRICI BİR NESNE OLARAK KİTAP VE SÜRÜ OKURLAR

Kitapların dil, bilgi, vb. değeri olduğu gibi, nesne değeri de vardır. Vapurda, otobüste, kantinde, soft kafe-barlarda bir iletişim nesnesi olarak nazlı nazlı salınır. Kitap onu yanında gezdiren hakkında bir özet bilgi verir, bir ön klişe ve mesaj. Kitap kapakları bir çöpçatanlık kurumu gibi işlev görürler. Dikkat çekmek için 'kıllandırıcı' nesnelerdir.

İnceleme ve eleştiri kitaplarının oldukça az satması, buna karşın, bizim Öküz'de yaptığımız gibi, kısa değerlendirme yazılarında yazarlara saldıran cümlelerin iştahla yutulması neyi gösteriyor? Buna okur kriminolojisi, okur cürümü diyorlar. Açık açık eleştirirken, bazen döğüşenlerin izleyicilere dönmesi gibi, biz de zevklenen okura dönüyor ve soruyoruz: Ya sen n'apıyorsun?

Bundan on yıl kadar önceydi, kurup batırdığım yayınevlerinden birinden Richard Bach'ın "Mavi Tüy" adlı romanını yayımlamıştım. Gönülsüz Bir Mesih'in Serüvenleri, yazıyordu alt başlığında. Aman ne satış! Tüm beceriksizliğime ve dalgacılığıma rağmen para kazanıyordum. Richard Bach o zaman bu kadar ünlü değildi bizde. Martı'dan sonra bu ikinci kitabıydı. Ulan, ne oluyor! deyip kitabı bir daha okudum. Kurnaz Bach, kendini bu gönülsüz mesih yerine koymuş yine insanların özgürlük özlemlerini sömürüyordu. Edebiyat sanatı adına hiçbir şey yoktu bu kitapta. Şimdi, edebiyat sanatı nedir? tartışılır, deyip bu yazınsal kurnazları savunmaya kalkmayın, kalbinizi kırarım. Frankfurt Fuarı'nda bir dostum araştırdı ve Bach'ın kerrakesi göründü: Adam inceden ve gönüllü Hıristiyanlık propagandası yapıyor, yayın hakları da Hıristiyan misyonerlerinin elinde. Bizim Bach da özel uçağıyla fıldır fıldır geziyor.

Eski hippi Paulo Coelho kurnazı da aynı tema'yı Tevrat, İncil göndermeleriyle işleyip Avrupa'yı kasıp kavurdu. İyi de bize ne oluyor? Simyacı niye bu kadar satar? Ha, düne kadar pek sattığı yoktu, ama gereken gazı verdiler. Ey okur, ey Ece Ayhan'ın "gözü tek, tek ücralı" dediği yaratık. Niye Bach'ların, Coelho'ların, Bukovski'lerin, Tomaro'ların peşinde koşturursun? Sürü gibi şartlanıp aynı kitabı elinde gezdirip kime, ne mesajı vermeye çalışırsın. Al eline Erzurumlu Hakkı Divanı'nı, al eline bir Balzac, Flaubert, Romain Roland, inan daha meraklandırıcı nesne olacaktır. Bu devirde bu kitap, bravo! diyeceklerdir. Okur kardeşim, sana diyorum: Sürü olma, kendi özgün kütüphaneni kur. Varsa ilgilendiğin bir alan –mesela, bu ara laiklik-maiklik tantanası sürüyor, teoloji (din felsefesi) ve siyasetin ilişkisini konu edinen kitaplar oku, inanırsın-inanmazsın, ayrı bir konu, en azından kültürel olarak ait olduğun dini bir incele, tasavvufu bir incele, bu toplumun düşünce geleneğinde o da var– onda derinleş, yeni alanlara açıl. Böylece paranı daha olumlu kullanacaksın. Böylece bu sıkıntılı ülke bir de kitap mezbeleliği olmaktan kurtulacaktır. Elden düşme kitap sergilerini bir dolaşın, bir zamanların moda akımları ve moda yazarlarının kitapları... Spekülatif okumalar kültürsüzlük ortamı doğururlar, bir sürü de entel...

ŞAİR KÜFÜRLEŞMELERİ

Hermann HESSE için; **"Sıkıcı limonata."** Alfred Döblin

Victor HUGO için; ***"Kendi rahipliğinde başını o kadar önüne eğmiş ki, göbeğinden başka bir şey göremiyor."*** Baudlaire

Immanuel KANT için; **"Aptal, boklu Kant –eğer tanrı yoksa her şey caizdir. Ahlakın sonu... Sadece altruizm takdire değer. İsa ve Dostoyevski, tüm diğerleri saçmalık..."** Cesare Pavese

D.H. LAWRENCE için; **"Bu adam gerçekten çok kötü yazıyor. En iyisi arkadaşı Aldous Huxley üzerine bir şeyler sor, en azından o makul giyiniyor."** James Joyce

"Lawrence bir aptal, eserleri de anlamsızdı." Robert Graves

Georg SAND için; **"Aptal, hantal ve geveze.'** Charles Baudlaire

"Madam Sand çok iyiliksever fakat fazla iyiliksever, fazla alçakgönüllü, fazla demokrat ve fazla protestan" Gustave Flaubert

"Ben bu aptal yaratığı tiksintinin ürpertisi olmaksızın düşünemiyorum. Eğer onunla karşılaşırsam kutsal su tenceresini kafasına atmaktan kendimi alamayacağım." Charles Baudlaire

---

FATİH SOLMAZ

Yüzde Artmış, Ben Salak Değiliiim!

Güllaç gibi güzel bir tatlı, pide gibi güzel bir ekmek çeşidini sadece Ramazan aylarında satıyorsun.

* Adana'ya otobüsle giderken, yanlışlıkla sigara içilen yerden bilet aldığım için, sigara kullanmadığım halde sigara içmek zorunda kalmıştım.

* Madeni bozuk paraları parmağımı tükürükleyerek sayıyorum...

* Meşhur Sultanahmet köftecisini sokakta gördüğümde tanıyamamıştım.

* Yakın akraba evliliği zararlı olduğu için, sık sık annemle babama boşanmaları gerektiğini söylerim.

* Antalya'da açtığım Solaryum dükkânım hiç iş yapmamıştı.

* Aile doktorumuz, kulak-burun-boğaz doktoru olduğu için sadece kulak-burun ve boğazımdan hastalanırım.

* Tüm mal varlığımı, öldükten sonra sevap olsun diye Et ve Balık Kurumu'na bıraktım.

* İlaçların prospektüsünde hem "Buzdolabında muhafaza ediniz", hem de "Çocukların ulaşamayacağı yerde saklayınız" yazdığı için buzdolabımı gardrobun üstünde saklıyorum.

* Sevgililer Günü'nde sevgilime hediye olarak bir sevgili bulmuştum...

* Evimdeki sivrisineklerden kurtulmak için, onları teker teker yakalayıp kısırlaştırmıştım.

* Konya'da oturduğum yıllarda su geçirmez saatim vardı.

* Trende kaçak giderken, kondoktör çakmasın diye yanımdaki adamla öpüşmüştüm.

* Geneleve sadece peçete satın almak için gittiğimde orospulardan dayak yemiştim.

* Her gittiğim tuvaletten mutlaka hatıra bir şey alırım.

* Yaptığım zaman makinesiyle şimdilik, ancak 1 dakika sonrasına gidebiliyorum.

* Arabamın yedek anahtarını da aynı anahtarlıkta taşırım.

* MHP ilçe teşkilatına gidip, "Karar verdim, ben de faşist bir halk düşmanı olmak istiyorum" dediğimde dayak yemiştim.

* Apartmanın asansörü dört kişilik olduğu için, eve çıkmak için üç kişi daha beklerim.

* Dürbünlü tüfekle at yarışı izlerken, polis tarafından götürülüp, üç gün Veliefendi karakolu nezaretinde beklетilmiştim.

* Sanırım sobalı olan evimde bulunan kalorifer böceklerinden daha akıllıyım.

SEN SALAK DEĞİLSİİİN!

* Sattığın kola, kutu ve şişelerinin üzerine, "Soğuk içiniz" yazmışsın. Peki soğuk kola içip de boğazım şişince, ilaç, antibiyotik verecek misin?

* Masa tenisine Ping Pong diyorsun. Bu durumda boksa "Pat Küt", yüzmeye de "Şap Şup" diyebilirsin.

* Güllaç gibi güzel bir tatlı, pide gibi güzel bir ekmek çeşidini sadece Ramazan aylarında satıyorsun.

* Kastamonu'yu Güzelleştirme Derneği'ni İstanbul'da kurmuşsun. İstanbul'dan Kastamonu daha mı iyi güzelleşiyor?..

* Bazı tankerlerin üzerine "Tehlikeli Madde" yazısı yazmışsın. Böylece çarpmam gereken tankerleri ne de güzel belirlemişsin.

* Medeni durumunu "Evli" ya da "Bekâr" olarak söylüyorsun. Çok medeni olmak için mi dört kadınla evleniyorsun?..

* Tüyü bitmemiş yetim hakkını ne güzel savunuyorsun. Tüylü, şeftali gibi olan yetimleri de unutmasan diyorum ha!

* Ülken için "üç tarafı denizlerle çevrili, cennet ülkem" diyorsun. Dikkat et, dört tarafı denizlerle çevrili olan İngiltere, seninkinden daha cennet bir ülke olmasın.

* Balkonlu ev alıp, balkonunu alüminyum doğrama ile kapatıyorsun. Cabriole araba alıp, üzerini Pimapenle kapatacağın günü sabırsızlıkla bekliyorum.

* Gazetelerinde Emine S. Beder, Selçuk Kuzu gibi sarı basın kartlı aşçılar çalıştırıyorsun. Araştırmacı gazetecilik dönemini bitirip, lezzetli gazetecilik dönemine ne de çabuk geçtin.

* Terörden ölenler için hep "masum, günahsız vatandaşlardı" diyorsun. Sen tanrı mısın?

* Ama yine de sanırım Kurban Bayramı'nda güneydeki otelleri tıka basa dolduran gâvurlardan daha akıllısın.

Akşamsefası

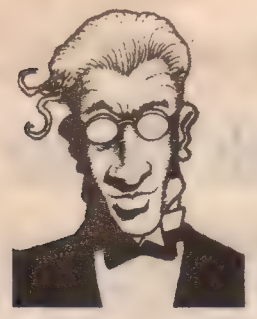

VEDAT ÖZDEMİROĞLU

Vedat Bey'in Görkemli Hayatı

Vedat Bey, pencereden dışarı baktı:
– Anımsar mısınız, beni ne tatlı kandırmıştınız, "kediler büyüyünce köpek olur" diyerek!

Susunuz susunuz, çanlar susunuz!

(macera bitiyor)

Vefalı ve meraklı okuyucu hatırlayacaktır: Vedat Bey birazcık tesadüfen, çokça da maceranın büyülü çekimine kapılarak bir konağa girdi. Konakta onbeş kişi vardı,Türk Sineması tipleriydi bunlar. Koca kâinatta bir ahşap kutuya sıkışıp kalmışlardı. Yapayalnızdılar. Üstelik siyah-beyazdılar. Sadece iki çocuk, Ayşecik ve Ömercik, sepya rengindeydi.

Bu insanlar keder içindeydi. Yoksul düşmüşlerdi. Yokolmak istemiyorlardı ama varolmayı da beceremiyorlardı. Uzun bir rabarba sekansıyla Vedat Bey'den yardım istediler.

Vedat Bey, merdivenin ortalarına çıktı ve kararlı bir el işaretiyle konağın sakinlerini sakinleştirdi. Vedat Bey konuştu:

– Lütfen tek tek konuşun. Sizin için ne yapabilirim?

Çatık kaşlı, saçları topuz, otoriter anne:

– Yapımcılarla konuşun, finans sağlayın ve bizi tekrar hayata geçirin!

Uğultu yükseldi. Aynı el işareti suskunluğu sağladı. İnce bıyıklı kötü adam:

– Televizyon piyasasına girelim!

İri gözlü, uzun kirpikli, esmer ve esas kız:

– Hayır, asla! Bizim için bu konağı satın, parasıyla renklendirelim kendimizi!

Kızın abisi olan deniz subayı:

– Ben renklenmek istemiyorum. 9 Mart 1971'den sonrasına geçmek istemiyorum.

Evin şişman aşçısı:

– Bana gazetelerden birinde iş bulunuz. Yemek tarifleri yazabilirim. Oradan gelecek parayla hepimiz geçinebiliriz.

Sakar bahçevan ve salak uşak aynı anda konuştular:

– Birimiz hepimiz, hepimiz biri...

Sarhoş ve sarışın kötü kadın onları susturdu:

– Eeeh, susun be! Aslanım, bırak bu zavallıları, beni al yanına. Gencim, güzelim, arzu doluyum. Bak!

Sarhoş kadın; elbise askısını indirip göğsünü açacaktı ki, Vedat Bey kükredi:

– Durunuz! Burada çocuklar var!

Kadın durdu.

Saçları briyantinli, ince bıyıklı ve yakışıklı şoför konuştu:

– Sizi kendi derdimizle üzmek istemeyiz. Gidin ve bizi unutun.

Arap Bacı iç geçirdi:

– Benje de şoför bey evladım doğru söylüyor! Gidinij ve bijim için dua edinij!

Kadın hizmetkâr karşı çıktı:

– Vedat Bey de yardım etmezse, kim yardım eder bize? Yıllardır bir satır kitap okumadınız. Ne diyalektik bilirsiniz, ne emek-sermaye çelişkisi!

Kel ve usturuplu aile doktoru konuştu:

– Benim söyleyecek bir şeyim yok. Raslantı eseri burdayım. Aslen figüranım!

Vedat Bey, doktora bakarken Hipokrat yeminini düşündü, aslında böyle bir yemin olmadığını, Vedat Bey'in şen dedelerinden birinin Tıbbiye'de öğrenciyken nükte amacıyla bu yemini uydurduğunu ve başarılı olduğunu.

Son söz, evin beyaz bıyıklı, babacan babasına aitti:

– Siz nasıl uygun görürseniz, onu yapın evladım!

Vedat Bey davrandı:

– Lütfen bekleyin, döneceğim.

Tam kapıdan çıkarken Ayşecik konuştu:

– Size Vedat Bey diyebilir miyiz amca?

– Elbette yavrum.

Ömercik:

– Kurtar bizi Vedat Bey!

Ayşecik:

– Seni seviyoruz Vedat Bey!

Vedat Bey, çocukları mükemmel şekilde öptü.

– Biliyorum yavrum! Uslu uslu bekleyiniz beni!

* * *

Yarım saat sonra, Vedat Bey, Kanlıca'daydı. Bir dönem mürebbiyeliğini yapmış olan **Madam Pompadour**'un hasta yatağının yanına ilişti. Kadının gözleri ışıldadı. Vedat Bey'in elini sıktı.

– İyi misiniz Madam?

– Hayır.

Vedat Bey pencereden dışarı baktı:

– Anımsar mısınız, beni ne tatlı kandırmıştınız, "kediler büyüyünce köpek olur" **diyerek!**

Kadın öksürerek güldü.

– Anımsıyorum! Kurallara bağlı, katı ve yeknesak hayatımın en eğlenceli bölümü sizinle ilgilendiğim zamanlardı Vedat Bey!

Vedat Bey, Madam'a durumu anlattı. Kadın çok az konuştu. Yarım saat sonra Vedat Bey tekrar ahşap konaktaydı, hayırsever kadının gerekeni yaptığını, dünyadaki bütün siyah-beyaz tiplerin yaşadığı San Marino'daki siteye gideceklerini ve orada sonsuza kadar, en azından son sinemalar da kapanıncaya dek yaşayabileceklerini, sefaletin sona erdiğini bildirdi.

* * *

Ertesi gün Vedat Bey film tiplerinin bindiği gemiye el sallamaktayken, Kanlıca'da sade bir cenaze töreni yapılıyordu. Vedat Bey bir şarkı mırıldandı:

"Gönül nedir bilene gönül veresim gelir, gönülden bilmeyene hissiz diyesim gelir!"

YAŞ HADDİNDEN VEDAT BEY

Kendimize bir çeki düzen verelim dedi, otuz yaş sesiyle
Gül hanım başını yasladı omuzuna, mahmur şarkıyla
Deniz de uyur dedi, altmış yaş sesiyle
Son kozlarımı oynuyorum maskeli baloda

İhbarsız rüzgârlar indi bakışlarına Vedat beyin
İçin için sızlıyordu çantasındaki matara
Hisseli şayialar sohbeti ve fırından yeni çıkmış Fransızca
Ah! Gül hanım, kılçığı taze balık kıvamındaydın

Müthiş adamdı 40'lı yıllarda, bıyıkları kıvrık
Önce gözlerinde demlerdi güzelleri
ve sabit karyolasında
Atatürk'ün okşadığı yanağından öptürürdü kıvançla
Şehir olsa nüfus patlatırdı Vedat bey
Altına işeyecek adam değildi, borsadan sonra.

Herkes biraz Vedat olur vade yaklaştıkça
Gece kulüplerinde yorgun vedet
Firaklı yazılara edat olur
Arabalara korna, yılkıya bırakılan at
t, tek başına kalmaktır, adı veda, edasız

Biz de biliriz ağlamayı
Erkeklere serbest bırakılsa
Vedat-beyler ölmez hâşâ
Ya ya ya şa şa şa

Oğuzhan Akay
(*O Uzak Ay*'dan)

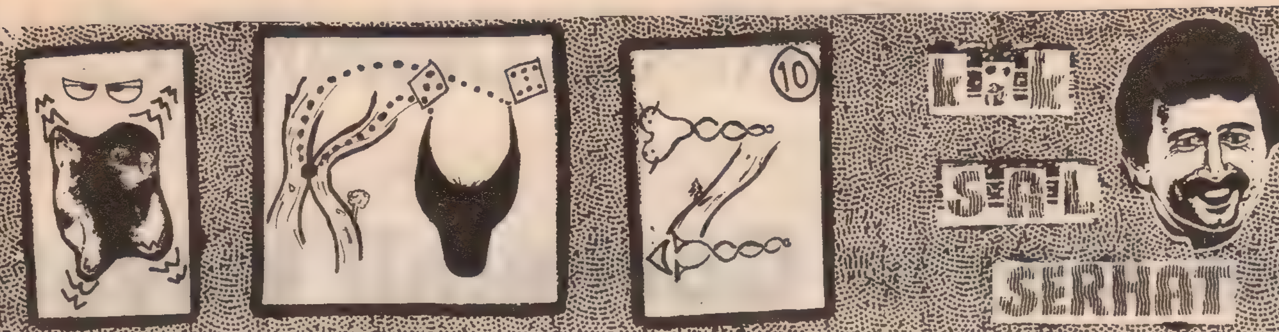

Yeni yılı saban-öküz - ile toprağı yararak başlatılan **SABAN İZİ BAYRAMI** çeşitli kültürlerde değişik isimlerde vardır.

Orta asya türkleri arasında nevruz ari fesinde yüzyıllardır süregelen **CUFT BA RORON** töreninde, köyün en yaşlı ve en saygı duyulan kişisi bir çift **öküzün** çekti ği sabanla toprağı yararak ilk izi açarak bayramı başlatır. Anadoluda çift sürülür ken sabanın bıraktığı iz için ise. genellikle baran/baron/boron terimleri kullanılır.

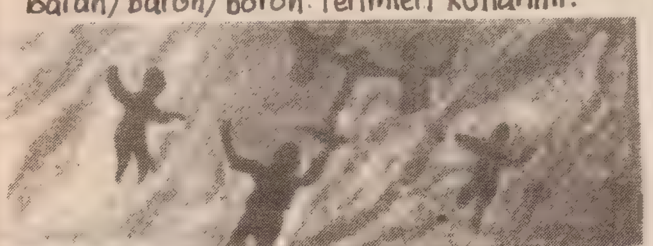

isveç'in litsbely bölgesinde bir mağranın içinde bulunan duvar resmi -sabana koşulan 2 öküz-

Eskiden **Çin** imparatorları yeni yılı altın dan bir sabanla çift sürmek suretiyle baş latırlardı. Bu gün, ocak, şubat ayları içinde 15-20 günlük bir farkla her yıl kutlanırdı. Komünizmin kabulünden sonra da bu bayram geleneği devam etmiştir. Bu güne Çinliler **Çung - che** adını vermektedirler. Gün boyunca bü- yük törenler yapılır ve **cao-zı** adı verilen man tı yemeği yenir. Bayram bir nevi kışın kovul- ması mahiyetindedir. Budist dönemden kal- dığı sanılır.

Anadolu dışındaki bu gelenek-anadolu nun birçok yöresinde de yaşar. Örneğin **Tunceli**'de ilkbaharda çift sürüleceği gün "niyaz" (yağla yoğrularak pişirilen ekmek) dağıtılır. **ÇİFT GÖMESİ** adı ile anılan ve ge- nellikle perşembe veya cuma günü olarak se- çilen törende niyazın hamurundan bir par- ça **öküz**lerin alınlarına ve boynuzlarına sü- rülür. Bu hamurdan bir çörek yapılır. "Göme" adını taşıyan bu çörek 2 saç arasında veya kızgın fırın tuğlaları üzerinde pişirilmekte- dir. Anadolu'nun diğer bölgelerinde de bilin- mekte "kömeç, gümeç, gömeç, kömpe" gibi adlar almaktadır. Tarlada sabana koşulu **ö küz**lerin boyunduruğuna vurularak parça- lanan göme - daha sonra durumu iyi olmıya nlara dağıtılır.

Kars'ta nisan-mayıs aylarında sabanı ilk defa toprağa vurma töreni yapılmakta olup **"ÇİFT ÇIKARMA"** olarak bilinmektedir. Töreni düzenleyen aile reisi köy ihtiyarlarından çift çıkarma gününün tespit edilmesini ister. Daha sonra köyün ihtiyar kadınları bu evde topla narak imece usulü ile yufka açarlar, ekmek ler pişirirler. Tören günü **öküz**lerini alan halk tören mahalline gider. Gençler tepsilerle töre- ne katılan halka ekmek dağıtırlar. En yaşlı bi- risi 2 adet çiğ yumurtayı **öküz**lerin alınları na vurarak kırar. **Öküz**lerede çift ekmeğin den yedirilir. Sonra mahal bayram yerine döner. **Maraş**'ta tarla sürme ile birlikte hasat zama- nında da tören düzenlenmektedir.

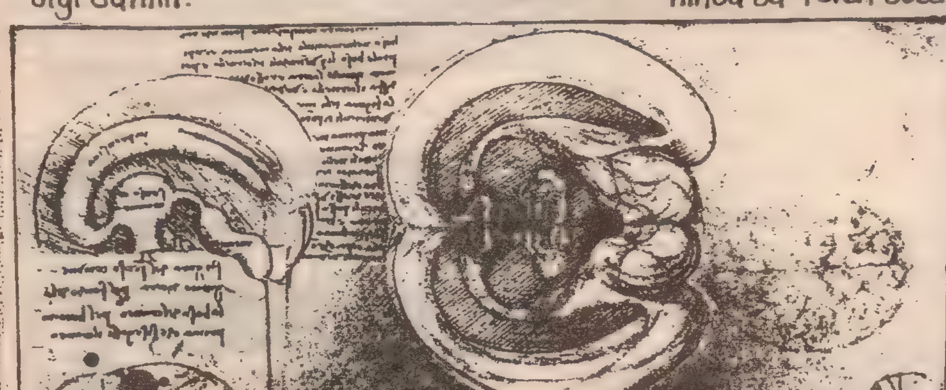

leonardo vinci

nin

öküz beyninin

ventriküllerini

gösteren çizimi

%30 k ö ş e

- Dıyar-ı Mevlanadan çıkan HC/Punk gurubu SCREAM - inle- ten nameler adlı demosunu çıkardı. Kaseti (posta dahil) 200.000 TL ile edinebilirsiniz. ADRES → Ünsal Güneş. nişantaşı mah. kaletaş sok. Bahar sit. C Blok. no:13 42060 - Konya
- colacha (كَلاَتَا) bulursanız okuyun - bakın.
- HÖTÜRMEK - ishal olmak - çorum -
- HÖTTÜK - Gırtlak - ankara -
- merhamet dilerim tanrıcıkden ıskaladım gözünü - göçebe yolculuklerden tar çalarlar - severler beni rahat ettireceğim ben ile seni akarak tekrar içine girip okşayınca tenden
- ali ekber çiçek - Haydar Haydar'ın doğuşunu 3 yılda bitirmiş
- A 500 T geliyor
- تلربه • فيروزه • چل رام •
مبلتر ا

YASİN ADIYEKE

Istilahlı Yazılar

Yalnızlık içgüdüleriyle zaman zaman kişisel yapılarındaki tevazuu yaşamı sosyal toplum kavramlarıyla aynı tutan geri zekalı gerzekler, başkalarının mütevazi yaşamlarını öyle kıskanırlar ki, uzakta ya da yakında, hiç farketmez birtakım yalan yanlış hesaplarla kamuoyu önüne çıkarlar. Tabii bu o kişinin aşağılık duygusuyla bencillik ve kıskançlığından kaynaklandığı için kimse itibar etmez. Okuduklarımla yazdıklarımı, duyduklarımla konuştuklarımı birleştirdiğimde ortaya bir tablo çıkıyor: İkibine üç kala ne olacak bu memleketin hali? Herkes kendi serencamında değerlendirdiğinde bu soruyu, soracak birini arıyor. Çünkü soracağı sorunun muhatapları yukarıda olduklarından hep kendi emelleriyle haşır neşir oldukları için bu memleketin halinden hiç de memnun değiller. Onlar da soruyor: Ne olacak bu memleketin hali? Düşündüklerimi söylediğimde, söylenenleri dinlediğimde söyleyenlerle dinleyenler yüzyüze geldiğimizde hep soruyoruz: Ne olacak bu memleketin hali? Siyasi yapı ve bu yapının içinde yeralan figüranlar rollerini öyle oynarlar ki, biri iner, biri çıkar... ama her iniş çıkışlarında rol icabı sorarlar: Ne olacak bu memleketin hali?

Duygusallık içgüdüleriyle sömürüyü kendilerine maslahat sayan sözüm onlara sahte dinciler skandallar dizisinde en küstah rolü oynadılar, rezillikleri su yüzüne çıkınca onlar da soruyor: Ne olacak bu memleketin hali?

İlke ve inkilâpları dillerinden düşürmeyen dingiller eşitlik ilkesini unutmuş olacaklar ki, bir yandan 14 milyon ile geçinen 5 nüfuslu bir aile, diğer yandan 300 milyon maaşla göbek üstünde şampanya patlatan vekiller, onlar da soruyor bu soruyu: Ne olacak bu memleketin hali?

Lüks gazinolarda günlerini gün ederek asrii sosyetenin fantazi ihtiyacını sosyal dayanışma adı altında bacakarası yalıyarak yarından endişesi olmayan burjuva piçleri onlar da soruyor: Ne olacak bu memleketin hali? İşsizler ordusunun mekanı kahvehanelerde eğlence olarak okey oynayanlar, ah üçlüğü atsaydın açardım, tüüü ben dönüyordum yandım, kahveci misafire bak ne içiyor ve birbirlerine her taş atışlarında onlar da soruyor: Ne olacak bu memleketin hali?

Bir zamanlar başlık parasından evlenemeyenlere bu defa da işsiz ve evsizlikten evlenemeyenler katılarak kız-erkek farketmez evde kalanlar ordusu oluştu, onlar da soruyor: Ne olacak bu memleketin hali?

Nefsin arzularını gerçekleştirmek için şehvet ve hırsla genelev kapısından içeri giren uçkur düşkünleri 1 ile 5 milyon vizite ücretini görünce süt dökmüş kedi gibi mahzunlaşarak kapıdan dışarı çıkarken, onlar da soruyor: Ne olacak bu memleketin hali? Hasret gecelerini son ümitle bekleyen sevgililer onlar da soruyor: Ne olacak bu memleketin hali? Çıtır kızlar çıtır-çıtır çıtlatanlara helal olsun, onlar da soruyor: Ne olacak bu memleketin hali? Karınlarında bebeklerini özlemle bekleyen telli gelinler yavuklularının döneceğinden ümitleri yok,onlar da soruyor: Ne olacak bu memleketin hali? Aylarca potinlerini ayaklarından çıkarmayan civan gençler, ölümü göğüslerinde taşıyorlar. helallıklarına kavuşmanın özlemi var. Onlar da soruyor: Ne olacak bu memleketin hali?

Binbir cefaya katlanan analar yüreklerindeki acıyla haykırıyorlar: Ne olacak bu memleketin hali? Sürekli aydınlık için 1 dakika karanlığa saygı, saygının sürekliliğini özümseyen aydınlığa hasret aydınlar, onlar da soruyor: Ne olacak bu memleketin hali?

Mazisi kirli, puşt medya aleminin içinde başka kimliklerle akılalmaz fesatlıklar peşinde. O da soruyor: Ne olacak bu memleketin hali?

Oku, öğren, çalış, kazan diye öğüt ve nasihatlarla dünya hayatına alıştırmak istediğimiz sübyanlarımız yarınlarından endişeli olmalarıyla birlikte bugünkü sefaletin bedelini ödüyor ve soruyorlar: Ne olacak bu memleketin hali?

Atı alan Üsküdar'ı geçmiş, onlar da soruyor: Ne olacak bu memleketin hali? Alevilik demek hoşgörü ve kardeşlik demekdir. Alevilere dil uzatanların dilini eşşek arısı soksun, onlar da soruyor: Ne olacak bu memleketin hali? Yıllar sırtına semer vurduğun eşek bozkırlarda karnını doyurmaya çalışıyor, çektiği sefalet uzvunun görünüşünden bellidir, o da soruyor: Ne olacak bu memleketin hali? Bir zamanlar tophane berduşu diye tanınan kabadayılar kralı tatar şimdi şarap parasını esnaflardan temin etmeye çalışıyor, tek teselliyi şarapta bulan tatar da soruyor: .mına koyem, ne olecek bu memleketin hali?

Yazmanın önemi o fikrin azizliğine bağlıdır. Benim aziz olan fikrim de soruyor: Ne olacak bu memleketin hali?

Akşamsefası

SANIK: CAN YÜCEL

Kadın Diye Bir Şiir'i Neden Yazdım?

Bu bakımdan bu davanın İslam çoğunluğunun bulunduğu bir ülkede değil de sanki Vatikan Hukuku'na göre açıldığı şüphesi ister istemez uyanmaktadır.

25 Şubat günü, Beyoğlu 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde, Leman Dergisi'nde yazdığım bir şiir nedeniyle, dergimizin Yazı İşleri Müdürü Kutlu Esendemir'le birlikte, "Hristiyanlığa ve Kutsal varlıklara, peygamberlere ve dine hakaret ettiğim" gerekçesiyle yargı önüne çıktık. Mahkemedeki savunmamı sizlerle paylaşıyorum:

Ben, bu dava konusu olan "KADIN OLAYDIM" adlı şiiri şu şiir fikriyle yazdım: Bugünkü dünyanın, dolayısıyla memleketimizin kötü halinden, bozuk düzeninden ataerkil toplum düzenini sorumlu tutmakta kendimi haklı görüyorum. Ataerkil toplum bizde babaerkil topluma dönüşmüştür. Erkeklerin, bu sorumlu erkeklerin yerine kadınların yönetime ağırlık hatta el koymasında yarar görürüm. Tabii kadından kasdım Sayın Tansu Çiller değil... Bu şiiri erkek yönetiminden, kendim de dahil, sıkıldığım için ve o maksatla kaleme aldım. Yoksa ne mukaddes kitaplara, ne peygamberlere, ne dini hislere hakaret, tazyif ne de onlarla alay etme kasdım vardır. Şimdi de yok..

Şimdi dava konusu şiiri bir okuyalım:

Kadın diye bir şiir

Hep üzülüyorum kadın
doğmadım diye
Kimbilir ne oyunlar oynardım
erkeklere
Halt etmiş yanımda Meryem Ana
Bilmezdim bile İsa'yı kimden
peydahladığımı
Haksız mı çıkardım? Yoo!
Sanki erkek takımı o kadar erkek
Ve allahına kadar o kadar hırt ki...

Sayın savcı, ana fikrini ve maksadını yukarda izah ettiğim şiirin şu iki mısrasında suç unsuru bulmuş:

"Halt etmiş yanımda Meryem Ana,
Bilmezdim bile İsa'yı kimden peydahladığımı"

Önce suç ithamına temel olan sözcükleri ve kullanılışlarını ele alalım; ilki: *"Halt etmiş yanımda"* ibaresi... Halt etmiş yanımda ister Meryem Ana, ister bir başkası olsun, bir kıyaslama karşılaştırma maksadıyla konuşma dilinde kullanılan bir söylemdir. "Halt etme" sözünden hareket ederek bu kıyaslama yolundaki kullanılışında söz konusu yasa maddesi çerçevesinde bir suç aramak yanlıştır. "Peydahlama" fiiline gelince bu "peydah olmak" kökünden gelmekte olup "ortaya çıkmak" anlamına gelir. "Peydahlamak" ise yine aynı kökten gelerek "ortaya çıkarmak" anlamına yine konuşma dilinde kullandığımız bir söylemdir.

Kaldı ki Meryem Ana, tek tanrılı bütün kutsal kitaplarda bir peygamber değil sadece bir azizedir. İsa Peygamberin zikredilişine gelince; bu mısrada İsa Peygamber, sadece dolaylı olarak anılmaktadır. İsa Peygamber burada hedef değildir; sadece Meryem Ana azizesine atfedilen eylem, yani onu babasız dünyaya getirmesi inancı dolayısıyla değinilmektedir. Şiir tümüyle değerlendirildiğinde İsa Peygamber'e ve azize Meryem Ana'ya yönelik herhangi bir hakaret tezyif, aşağılama bir yana herhangi bir eleştiri bile söz konusu değildir. Amaç, erkek egemen toplum düzenini eleştirmektir.

Kuran'ı Kerim, İslamiyetin son tek tanrılı din olması noktasından hareket ederek kendisinden önceki tek tanrılı kutsal kitapları ve içeriklerini ve onlarda zikredilen peygamberleri de bütün bu dinlerin bir muhassalası, birleşimi olarak ortaya koyma kaygısı gütmüştür. Yoksa kendisinden başka olan dinlerdeki esasları olduğu gibi kabul ettiği söylenemez... İslamiyette, Cenab-ı Allah herşeyden münezzeh yani arınmış, ne yerde, ne gökte bulunan apayrı bir mevcudiyettir. İslam mantığında Cenab-ı Allah'ın Cebrail vasıtasıyla da olsa yeryüzüne inip Meryem Ana ile düşüp kalkması tasavvur bile edilemez. Bu bakımdan bu davanın İslam çoğunluğunun bulunduğu bir ülkede değil de sanki Vatikan Hukuku'na göre açıldığı şüphesi ister istemez uyanmaktadır. Yine de söylüyorum; dava konusu şiir erkek egemenliğine karşı yazılmış bir şiirdir. İddianamede suç unsuru görülen beyitteki sözler asla bu madde anlamında hakaret, tezyif ve alaya alma kasıt ve maksadıyla kullanılmamıştır. Olsa olsa bu şiirin gerçek maksadını, fikrini belirtmek için semboller olarak Meryem Ana ve İsa Peygamber'e değinilmiştir.

İfademi kabul buyurulursa bir fıkra ile sona erdirmek istiyorum:

Bir Rum mahallesinde Niko Baba diye anılan çok hayırsever, yaşlıca bir zat varmış. Bütün mahallece sayılan sevilen, duasında, ibadetinde birisiymiş. Komşu evdeki karı-koca hastalıktan üstüste ölünce yetim kalan onbir yaşındaki kızlarını Niko Baba insaniyet namına kalabalık ailesinin içine almış. Gün geçip kız büyüyüp serpilince, kızışınca, bakkalın çırağıyla yatıp kalkıp karnını şişirmiş. Üstüne varılınca da "Niko Baba'dan hamile kaldım" deyivermiş. Bunun üzerine mahalleli Niko Baba'ya yüz çevirmiş. Adamcağız da kahrından ölmüş. Zaten bütün yaşamıyla cennetmekân olduğu için cennete göçmüş. Öbür cennetlikler hurilerle oynaşır zemzem sularıyla abdest alır, hurmalar yerken Niko Baba bir köşede kahrından hâlâ boynu eğik oturur dururmuş. Tanrı bu hâli yukardan görünce "çağırın o kulumu buraya" demiş. Niko Baba da kahırlanmasının nedenini anlatınca Tanrı da şöyle buyurmuş: "Hiç kahırlanma ya kulum, 2000 yıl önce Meryem Ana diye bir fani ile düşüp kalktığıma dair benim hakkımda da bir dedikodu çıkardılar, o zaman bu zaman hâlâ bu dedikoduyu temizleyemedim!"

Sayın yargıcı ve sayın savcıyı saygılarımla selamlarım.

Akşamsefası

SARP BENGÜ

Varoşların Pedagojisi

Ama varoş çocuklarının çoğu bu özel karabüyüden kurtulmuşlardır. Karate kitapları, dergileri "baadi" kitapları bakar cılız vücuduyla seyyar kitapçı sergilerinden. Din kitaplarının en okkalısını sol kitapların en solunu, porno dergilerinin en harbisini sever, keyiflidir, ekabirdir.

Varoş... Her ne ilgisi varsa, biraz Varşova'yı çağrıştıran, biraz "ne hoş"u ağız dolusu fışırdayarak üfleyen bir sözcük. Varoş içinde yaşayanlar orada yaşadıklarını genellikle reddederler. İşte önemli bir ayrım noktası da buradadır, varoşu sahiplenen kentli olur, reddeden, yeni kişilik arayışlarında kendini bunaltan da "varoş çocuğu"... Varoş çocukları her ne hikmetse, sürekli kendilerinin oradan olmadıklarını söyler ve bir an önce doğdukları, tekerlemeler söyleyerek seyyar satıcılar arasında oynadıkları sokakları terketmek için ellerinden geleni yaparlar. Bütün sorunsal, Müslüm deyişiyle "mesele", farklı bir şey olmaktır. Farklı gözüksün de, ailesinin istemediği rakır olsun, pankçı olsun, fankçı olsun, jankçı olsun. Dincilerin en hızlısı tarikatçıysa öyle olsun. Rakının hızlısı hevi metalse, öyle olsun. Hevinin hızlısı satanistse öyle olsun ama mutlaka en hızlısı o olsun. Onun için her şeyi desinler ama "varoş çocuğu" demesinler. "Orospu çocuğu" olsun, varoş çocuğu olmasın. Erkekse jigolo olsun, kadın parası yesin; kadınsa tarikat şeyhinin metresi olsun, travesti olsun geceyarıları kaldırımlarda gümüş kase satsın. Yeter ki varoş çocuğu olmasın. Onu Taksim'de bir barda birasını keyifle içerken alıp "köyünün yağmurlarında yıkasınlar" ama varoşa götürmesinler yeniden.

Lüksü çok sever, kazanmadan harcamaya bayılır, tüketicidir, ağustos böceği ruhludur, marka imajı ile satan şeyler onun için vazgeçilmezdir. Üretmek ise anlamsızdır. Çünkü üreterek yaşamını kazanan hiçbir halt tüketemez. İstanbul'un dağlarını mesken tutup yarini unutmuştur. Yalnız kalıp, köyünü de kente taşıyıp çözümü bulmuş ama yanında çalıştığı insanların yanında insan gibi oturamamıştır. Yine efendi olamamıştır, efendileri seçim zamanı onun oyunu alıp yine küfür kâfir her gün ona ayakkabı çamuru sildirirler de bir asfalt yapmazlar. Kaderi değişmezdir sanki. Karısı ile kavgalıdır, çocuğu ile kavgalıdır, o eski günlerden hiçbir eser kalmamıştır. Şarkısı artık karanlıktır. O, atık suyun güzelim Haliç'i değiştirmesi gibi, bir sanayi atığı gibi duyumsar kendini. Haliç'ten de nefret eder o pis mahalleden de. Özgürlüğünü ister ama o devekuşu varoş ne köy ne şehirdir. Şehirli olmak ister köylüsü izin vermez. Köylü olmak ister şehirli arkadaşları bırakmaz. Öte yandan şehirli olmuş, kente bağımlılık geliştirmiştir. Dağdaki gecekondusu "villa" olmuştur artık. Bağımlıdır kente, hem de çok bağımlıdır. Bu bağımlılığı yaygınlaşır gittikçe. Sigara tüketir, nikotin bağımlısıdır, esrar bağımlısıdır, eroin bağımlısıdır, alkol bağımlısıdır. Tam bir bağımlıdır, kentsiz yapamaz köyünde yaşayamaz, ergen psikolojisi geliştirmiştir. Kendine yetemez, ailesi olmasa aç kalır, yumurta bile pişiremez. Çünkü böylesi yetenekler ailesinin sahip olduğu basit ve küçük düşürücü yeteneklerdir. Sıkı tüketicidir ama mercimekçi profesörün yeşil mercimeği bakkalında satılamaz, çünkü onu tüketmez. Tuvalet kağıdı tüketmez, dindardır çünkü, ailesi kağıdı kıça sürmez mekruhtur. Zeytinyağının tadını bile unutmuştur, salatalarda salat kullanır.

Zekidir, korkunç hızla çalışan pratik bir zekâsı vardır. Üstelik ne polis, ne de geceleri altına köpeklerin işediği Gülhane Parkı'ndaki Ceviz ağacı farkındadır onun zekâsının. O da buna dellenir, her insan gibi saygı görmek ister. Beyoğlu barlarında sıkça görülmesinin esbab-ı mucibesi de budur. Erkekse zengin kızlarının peşindedir, dişiyse yaşlı ve mevkili erkeklerin. Belki de rejisörün yatak odasına giden ünlü yolu varoş kızları açmıştır. Dişini fırçalamayan, içki kokulu, keçi sakallı rejisörün günahını da onlar çekmelidir.

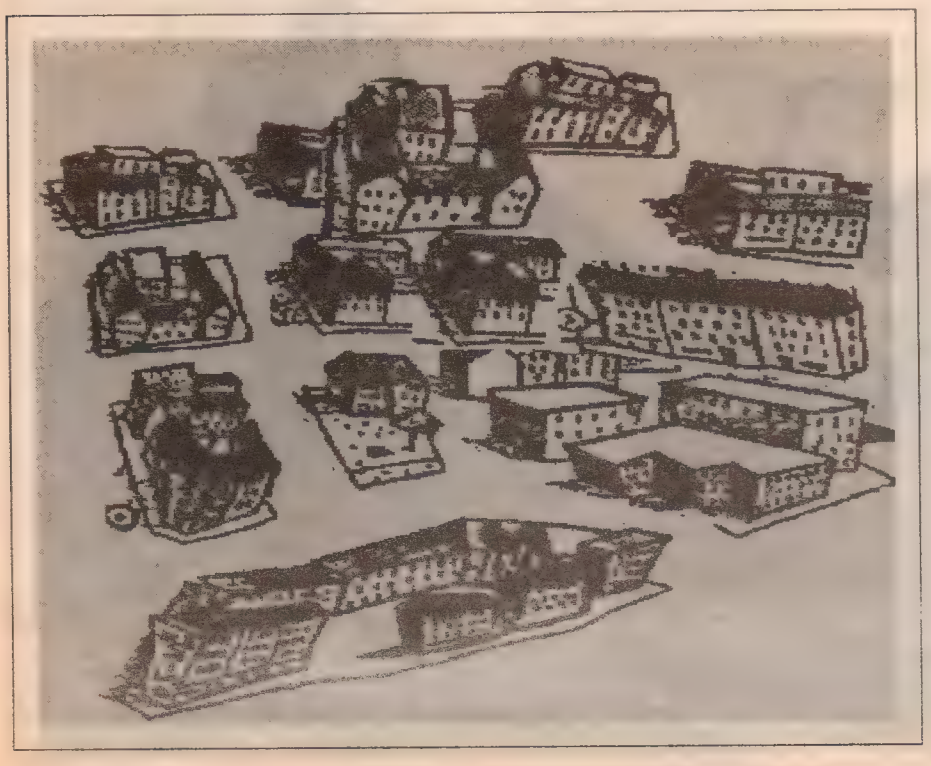

Geleneksel olana karşıdır. Çünkü o geleneklerdir kendini bu hıkkıdıklı hale getiren. Onun kötü aile koşullarında yetişeni, süt yerine selülozik tineri tercih edip yaşadıkları tek odalı evde yatarken annesini diktiği için babasıyla kavga edip baba dayağı yiyen ve evden kaçandır. Annesini çok sever, bir yirminci yüzyıl ödipusudur. "Babam yanımda anamı dikti" der ve evden kaçışını haklı bulur. Bir daha dönmez eve, sokakları ev edinir, gökyüzünü çatısı yapar. Ama varoş çocuklarının çoğu bu özel karabüyüden kurtulmuşlardır. Karate kitapları, dergileri "baadi" kitapları bakar cılız vücuduyla seyyar kitapçı sergilerinden. Din kitaplarının en okkalısını sol kitapların en solunu, porno dergilerinin en harbisini sever, keyiflidir, ekabirdir.

Delikanlıdır, mahallesinin biricik spor okulu karate üstünedir. Bu yüzden şiddet onun damarlarında akan asil kandır. Şiddetli nefret eder ve şiddetli sever. Lahmacunu da acılı yer, aşkları ve şarkıları da acılıdır. En mutlu bir olayda bile bir acı kaynağı bulabilir, iştahsız ve maymun iştahlıdır. Delici, kesici, parlayıcı, uçucu patlayıcı maddeleri çok sever. Sokaktaki çocukta varoştan almıştır kendini koruyabilen ve kafasını mis gibi yapan tiner kullanma pratiğini. Şiddeti adeta He-Mancilik oynayan bir çocuk gibi kullanır. Tommiks, Teksas, Zagor ve ille Cüneyt Arkın onun önemli öncüllerini oluşturur. Bu "milli" kahramanların maceraları kutsal bir ibrettir onun için, Van Damme da büyük bi ağbidir, hele son façaları patladıktan sonra delikanlılığını iyice ispat etmiştir.

Ferdi, Orhan, Müslüm onun Mozart'ı, Bethofen'i, Bach'ıdır. Müslüm dinlerken şiddetini bir türlü saklayamaz, şiddetini kendine yönelttiği zaman kediye verilecek ciğer sanır genç göğsünü, dilim dilim doğrar. En sevdiği araba -tabii- bir Mercedes'tir ama Tofaş'ı olsa yeter ona. Kırmızı ışıkta duranlara gıcıktır, yol şeritleri onun için gereksiz yapılan bir harcamadır. Sağdan soldan estarabim gider yollarda. Şiddet koluna kazınmış bir dövme gibidir. Politikleştiğinde bile şiddetini saklamaz, tam tersine ortaya çıkarır. Ya 1 Mayıs'ta lâleleri döver ya da kalaşnikofla flört eder. Olmadık şiddet ve entrika senaryoları yazar, kafası şiddet yanından olanların dini eğilimleri de ağır basar "orta ikiden ayrılma çocuklar"dır. Onlar, sıkı delikanlıdırlar.

Üç hilalli olur bir kısmının gönlü bazen. Devlet ona kıymet verip de Rambo gibi adam yerine koyarsa polise de racon keser. Herkesin yardımına koşabilir. Devlet için çok kullanışlı çocuklardır. Mercedeslerin içinde bokuna kadar "koku"ya bulanmış cesedinin bulunması bile onlar için şereftir. Hızlı yaşamak ve genç ölmek önemli bir yaşam felsefesidir. Boğaz kıyılarında oturan etine balık, dolgun dudaklı sarışınlar "kurban olurlar" ona. Menapozu yakın, sarışın zengin kadınlar takıktır bu çocuklara. İşte bu yüzden tüm varoş çocukları ve onların "askeri birimi" sokak çocukları bitirimliklerine bir devlet memuru edası verip kendini satmak ve "büyük" vukuat yapmak peşindedir. Devletin tuttuğu bir bitirim olmak tümünün düşlerindedir. Çünkü yol pratiktir, varoş çocuğu pratik zekâlıdır, devlete bitirimlik yapmak başına konmuş "devlet" kuşudur. Ezme sırası ona ancak böyle gelebilecek, acılı ezmeyi rakıyla böyle içecektir.

Büyük büyük dedesi Lâle Devri'nin Patrona Halil Efendisi'dir ki, Manav Muslu Beşe merhumla birlikte Canım Paşa'nın güler yüzüne bir İstanbul sabahında kandıkta, iş bitirici Cezayir korsan kılıcı ile boyunlarını ayrıştırtmışlardır. Reşat Ekrem "devlete oynayan ayak takımı yenildi" dese de, Padişah efendiler kafası kopan nice Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın ölüsünü geri getirememiştir. Onlar devlete oynamaktan hiç sakınmamışlardır ve sakınmayacaklardır. Çünkü onlara hiçbir zaman önem verilmez, her zaman "ayak takımı"dırlar. Şimdilerde de onun kanına Halil'in ortağı Muslu Beşe gibi "din elden gidiyor" diye maydonozlayan tayfa girmeye çalışmaktadır. Bu her zaman etkili bir yöntem olmuştur çünkü. Camide oturmuş bir sürü inanmaya, harekete hazır insanlar vardır, bunlar eğitim için de her iş için de kendi cemaatlerini tercih ederler. Onları aydınlatmak, fabrikalarda örgütlenen sendikaların işidir. Örgütlü işçiler kente uyum sağlamış ve kendi evi için evcil ancak başkaları için tehlikeli olabilecek gruplar oluşturacağı için tehlikelidir ve engellemek için her şey yapılır. Ancak varoş örgütlendi miydi maazallah, Antep biberi gibi olur. Varoşu kabullenen, çalışan, kendi ile dost olan varoş çocuğu kentlidir artık. Varoş okullarına götürülmeyen halk eğitimi bilincinin önemli bir nedeni vardır herhalde, yoksa kim bilmez okullar yoluyla halka meslek eğitimi vermeyi, mahallerde günlük gereksinimler için kütüphaneler yapmayı ve elde bulunan gönüllü güçlerle sağlık hizmeti vermeyi. Zaten herşey özelleştirilmiyor mu? Varoşların içine kuran kursları ve karate okullarından başka eğitim kurumu girmedikçe tablo hep aynı pastellikte kalacak gibidir.

Bu arada varoşun yaramaz "varoşçocuğu" solcu bile olsa boş durmaz, kahvede "devrim" yapar ya da evinde bomba imal eder. İBDA-C ile THKP-C arasındaki fark aradaki gagıl guguldur. Biraz nane limon kabuğu, biraz zencefil ve yeterince duyarlıkla devlet eğitimsel rehberlik yapmıyorsa bir yapan bulunmalı, ama kim? İnsanlar Mercedesleri mi seçiyor hep, saraylılar mı gelecek bu pis varoşlarda çalışmaya? Hem sonra varoş ne demek? Ne demek Varşova'yı çağrıştırıyor? "Varşova'da Polonyalı güzel bacaklı kızlar var üstelik, biraz da hoştur varoş" ne demek? Ağız dolusu fışırdayarak üfleyen, Lâle Devri'nden kalma olduğu halde lâle döven üfür üfürdek, üflenti bir sözcük, varoş... Özgün bir pedagoji için özgün bir psikoloji çizme zamanı gelmiş demek ki artık.

Akşamsefası

TOMRİS ÖZDEN

Hem Beden Hem Yürek Acısı

Yakınınızı yitirdiğinizde yüreğiniz şamdan olur, 40 gün 40 mum yanar ve sönermiş. Ama tek mum yüreğinizde ömür boyu sönmeden hep yanarmış. Fadime Göktepe anaların, Hasene Türkoğlu'ların diğer faili meçhul yakınlarının yüreğinde 40 mum ömür boyu hep yanacak! Suçlular cezasını bulana dek...

Yeni bir gün, yeni bir sayfa. Bulutlarla yüklenmiş, ağlamaya hazır bir hava. Bazen de güneş açmıyor mu sanki? Gözyaşlarımızı silip kurutan. Yaşamın anlamı; zoru ve kolayı birarada yaşamak. Bir atasözü geldi aklıma: **"Cesaret kaybolduğunda her şey biter."** (Zor) insanı cesaretli, acılarda dayanıklı yapıyor.

Yeni bir güne masanın üzerindeki faturalara cesaretle bakarak giriyorum. Hepsi cezai-müeyyidelerle dolu. Sütlü çayımı bile içmeden, faturalarımı cezalı ödememek için sokağa atıyorum kendimi. Korkunç bir trafik. Siren sesiyle irkiliyorum. Ambulans adeta trafiğe isyan ediyor. İçimden hasta sahibine sabır ve şifa diliyorum. Yanımdan geçen birisine, trafiğin sıkışıklığının anlamını soruyorum. Eski bir emniyet müdürünün kızının cenazesinin kalktığı yanıtını alıyorum. İçimi ölüm acısı kaplıyor. En soğuk acı. Üşüten, titreten. En sıcak acı. Yakan, kavuran. Uzağınızda hissettiğiniz, her an size en yakın acı. Düşünmek istemeseniz bile sizinle içiçe olan, size sizin kadar yakın bir acı. Sizi her an yakalamak için kollayan bir acı. Ayaklarım yerden kesiliyor. Ne geri, ne de ileri gidebiliyorum. Trafik gibi. Ne şans... Tertemiz bir sayfayla günü açayım, dedim. Kopkoyu günlerden birisini yakaladım. Dalıp gittim en kalabalık, en yalnız günlerime.

Kimse uyarmıyor beni. Bakma! Rüyalarına girer! demiyor. Küçülen büyüyen maskeli, riyakâr suratlar kalıyor aklımda. Kollarımdan tutulmuş, iki taraftan kuşatılmış gibiyim. "Toprak atmayın!" diye haykırıyorum. Dine göre olmaz! Atarız! diyorlar. Sevdiğinizin üzerine toprak atıp, sanki onu boğuyorlar. Ayağımın, dolan mezarın topraklarından içeriye kaydığını hissediyorum. "Mezarın içine kadar niye soktunuz beni? Çeksenize. Bakma! Rüyalarına girer, desenize!" Sesimi benden başka kimselerin duyduğunu sanmıyorum.

Uçaktayım. Mardin'e gidiyorum. Ama kime? Bilmiyorum. 1.5 saat havada yaşanan bir boşluk. Yüreğim gibi. 7 ay önce, yılbaşı gecesi beni ona kavuşturan uçak. Sislerin içinde Mardin. Kızıltepe Jandarma Alayı, 4-5 kişilik protokol. Sade bir yılbaşı gecesi. Bir dahaki yıla sağlık, mutluluk kadehleri ve dilekleri... 3 ay öncesi beni ondan koparan uçak. Bayram. Bir saatlik diyalog. Acı, hırçınlık, gözyaşı, kopuşlar, ayrılıklar, sevdalar, aldatmalar. Şu an beni ondan tamamen koparan uçak. Sonsuza dek içimi kaplayan boşluk...

Ve ben şu an olmayan ona koşuyorum. Dört saat ölüsünün terkedildiği araziye ulaşmak, kalan parçalarını toplamak, kanının kirlice akıtıldığı yeri temizlemeye, hesap sormaya gidiyorum. Tanıdık mermi boş kovanlarını toplayıp, kendilerine iade etmeye gidiyorum. Öldüğü yeri göstermiyorlar. Anılarını vermiyorlar. Yolları, gördüğüm yüzleri hatırlamıyorum. Hepsi maskeli, karanlık, kirli. Gece gibi. Sağır, kör, dilsiz. Sadece kan kokuyorlar. Sırtlan gibi.

Kaldığı misafirhane rutubetli, ıslak, nemli, havasız, gizemli, sır dolu. Kalleşlik, kahpelik kokuyor. Resmi elbiseleri sokak kapısı önünde, holde. Gelen-gidenin ayakları altında. Kucaklamak istiyorum, "atılacak" diyorlar. Her şeye onlar karar veriyorlar. Ben gelene kadar niçin mühürlenmedi burası? diye düşünüyorum. Sonra her şeyinin talan edildiğinin bilincine varıyorum. "Anıları, kitapları, telefon ajandası, kanlı çamaşırları, yaralı kepi" diyorum. Yok! diyorlar. Banyoya giriyorum. Çöp kutusundan diş fırçası, traş makinası, tarağı, lifi, naylon poşete dolduruyorum hepsini. Yere düşmüş sabunu itinayla alıyorum. Üzerine yapışan kıllarını toplayıp kağıt peçeteye sarıyorum. 40 derecelik hasta gibi "Kepi, kepi, anıları, anıları" sayıklayarak orayı terk ediyorum. Onların gözleri dönmüş olarak, kin, nefret, kan ve barut kokularıyla akılları sadece streçime takılı kalıyor. Bir de dul kadın imajına. Cesaret, diyorum, cesaret. Cesaret kayboldu mu her şey biter...

Faturalar, cezaî-müeyyideler, trafik, ben, karanlık gün. Hiçbir iş yapmadan geri dönmeyi düşünüyorum.

Aklım onca kalabalığın ardında acılarıyla, hesaplaşmalarıyla yanlız kalacak olanlarda kalıyor. Bir de acılarında... Gelecek gibi hissedersiniz. Gelmez. Gözleriniz arar onu. Bulacak gibi. Rüyalarınızda yaşar gibidir bazen. Uyandığınızda yoktur. Bir süre rüyaların etkisinde kalırsınız. Acaba ölmedi mi? diye sorarsınız. Rüyanın etkisinden sıyrıldığınızda, acı gerçekle yine burun buruna gelirsiniz. Yıkılır dünyanız. Müthiş bir hayal kırıklığıdır geride kalan acı gerçek. Dinlediğiniz hasret şarkıları sizi her defasında öldürür. Perdeleri örtemezsiniz. Her telefon çaldığında, her ahizeyi kaldırdığınızda onun sesi çınlar kulağınızda. O ses ahizede yoktur artık. Giysilerine dokunamazsınız, atamazsınız da. "Niye attın kazağımı, giysilerim nerede? diye soracakmış gibi gelir size. Arasıra özler, koklarsınız. Üzerinde hâlâ ona ait şeyler bulursunuz. Kıl, tüy, bozuk para, çok sevdiği çerez kırıntıları, kopuk düğme. Beyninizi bir sıcaklık kaplar, sırtınız terler. Sonra üşür, titrersiniz. Boğazınızda dizi dizi hıçkırıklar sizi tıkar. İçinize atmak zorundasınız. Ağlamak size yakışmaz. Yatağı, sandalyesi, tabağı, bardağı boştur. Tepsiye ona da çay, masaya ona da tabak koyar bazen alışkanlıklarınız. Gözyaşlarınızı gündüz içinize akıtırsınız. Tuzu sizi susatır. İçinizi yakar. Geceleri de yastığınız sünger gibi çeker gözyaşlarınızı. İçiniz acır, burkulur. Yüreğiniz sıkışır, yanar. Yaraya tuz basmış gibi. Ümidinizi yavaş yavaş kesersiniz ondan. Alışmak zorundasınız hayatın gerçeklerine, acımasızlığına zaman her şeyin en güzel ilacıdır. Zamandan beklersiniz yaralarınızı sarmasını. Ona yalvarırsınız, "yaramı sar! yaramı sar!" diye. Gülmeyi özlersiniz. Zaman size acır. Her saniye duyduğunuz acılar dakikalık, saatlik, günlük, aylık, yıllık olur daha sonra. Ardına diğer yıllar eklenir. Sonra yüreğiniz başkalarının karanlık, kalabalık günlerine takılır kalır bazen. Başkalarının ölümünde kendi acılarınızı tazeler, kendiniz için ağlarsınız. İşte bu ölüm acısıdır. Onun da şanslı, şanssız olanı, acılı, zehir gibi acılı olanı vardır.

Bilim ve tekniğin ilerlediği ülke hastanelerinde, emin ellerde, doktorların acı çekmesine müsaade etmediği ölümler de vardır. Tam tersi, parasızlıktan evinde inleye inleye ölenler de...

Evladını zorluklarla yetiştirip katil polis joplarının altına çocuğunu ölüme terkeden insanlık dışı acılar da vardır. Azraili insan olan, ölümü soluya soluya ensesinde hissettire hissettire tattıran insanlık dışı acılar. Sapasağlam yollayıp görevi başında öldürülen evlat acısına yürek nasıl dayanır? Katilleri duruşmaya bile gelmezlerken...

Fadime Göktepe Ana gibi, kafanız, gözünüz sargılı İstanbul'dan Aydın'a, Aydın'dan Afyon'a kadar beden ve yürek acınızla sizi boş duruşmalara oyalarcasına koştursalardı, isyan etmez miydiniz? Bu acıya, bu zehirli acıya nasıl dayanabilirdiniz? Ya diğerleri!.. Çok sevdiği canlarının ölümü, dirimi olduğunu bilmeden yaşamak zorunda kalanların acısı? Evinden alınıp da bir daha getirilmeyenlerin acısı? Nasıl yaşardınız bu yüz kızartıcı sistemin içinde eşiniz kaçırılıp götürülseydi? Eşiniz 48 saat, PKK öldürdü, denilerek araziye terkedilseydi, kurda-kuşa yem edilseydi, yalancı bir rapor elinize tutuşturulsaydı, yüreğiniz nasıl dayanırdı bu acıya? İki gece üzerine gökyüzü yorgan, sarp kayalar yatak olsaydı, köpekler parçalamak için birbirleriyle boğuşsaydı, nasıl dayanırdınız bu acıya? Üstelik gazeteler, televizyon kanallarında itirafçılar, yakınlarınızın katillerini isimleriyle telaffuz etseydi, resmi makamların sımsıkı, katil ağızlarını nasıl ellerinizle ayırırcasına açmak isterdiniz. Bilir misiniz?..

Anlayamazsınız siz bu zehir gibi ölüm acılarını, sebepsiz ölümlerin acılarını. Yakınınızı yitirdiğinizde yüreğinizde 40 gün 40 mum yanar, sonra hepsi sönermiş. Bir mum ölene dek yanık kalarak...

Hayır! Faili meçhullerin katilleri cezalarını bulmadan, bizlerin yüreğinde, ölene dek 40 mumun hepsi de yanmaya devam edecek...

Akşamsefası

ÖMER LAÇİNER
Bu Hakareti de Sineye Çekersek

Kumarhanelerle bu içiçelik, onbin dolardan aşağısı kurtarmayan pazarlıklarla yapılan bu eylemler "milliyetçi-vatansever" etiketine hiçbir gölge düşürmüyor anlaşılan. Sayısı belli ama neler oldukları meçhul o eylemlerin ASALA'yı nasıl bitirdiğini merak bile etmeyiş de öyle.

Sizi bilmem ama, şu Susurluk ve sonrası olaylarının kişileri arasında bende en fazla tiksinti ve öfke uyandıran Oral Çelik oldu.

Televizyon tahliye edildiği mahkemeyi verirken ilk kez dikkatlice baktığım yüzü yakın plandan gösterildiğinde içimin aniden kabardığını hissettim. Tahliye sonrası görüntüleri ve sözleriyle her karşılaştığımda yüreğimin giderek daha fazla daraldığını duyumsuyordum. Tuhaftır, Susurluk'ta patlayan lağımın ortaya döktüğü onca pisliğin üniformalarıyla önümüzde duran şer adamlarının hiçbirine karşı bu denli iliklerime kadar beni saran bir nefret –diyeceğim– hissetmemiştim. Kendi kendime hareketleriyle fareyi, bakışlarıyla yılanı andıran bu adamın bana 12 Eylül öncesinin faşist cinayetlerini nedense hatırlatıverdiğinden dolayı mı bu ani ve yoğun tiksinmeye kapıldığımı sordum.

Belki bir ilk sebepti bu. Buz gibi bir hunharlıkla bilinmez kaç cinayeti işleyen, işleten bir A.Çatlı portresi dururken, ününü bir tetikçi veya cinayet organizatörü olarak değil, gölgede kalan lojistik destek işleriyle yapmış bu sinsi adamın bana o yılları hatırlatması için özel bir gerekçe yoktu. Hayır, Oral Çelik'in bana hatırlattığı ve beni bir tiksinti ve nefret dalgasına boğan şey bunun ötesindeydi. Bütün zamanlara yayılmış olan, insani ve evrensel saydığımız ne varsa hepsini bir virüs, zehirli bir hava gibi tehdit eden şeyi onun şahsında adeta cisimleşmişcesine görür gibi olmamdı neden.

Meclis komisyonu bu adamı çağırdığında söyledikleri arasında geçen birkaç cümle özellikle pekiştirdi bu kanaatimi. Komisyon üyeleri O'na eroin trafiğiyle ilişkisinin olup olmadığını sorduğunda, Oral Çelik, elbette var, dedi. Ama hemen ardından "devlet bu işi yapanlara göz yummalı, bırakalım zehirlisinler şu Avrupalıları" mealinden laflar etti.

Bunları okuduğumda kanımın donduğunu hissettim. Biliyorum; "Ne var bunda, aynen böyle düşünen ve yalnızca düşündüğünü böyle alenen söylemeyen yüzbinlerce adam –üstelik 'iyi vatandaş' sıfatını tamamen hakkettiği inancıyla– yaşıyor bu ülkede" diyeceksiniz. Şüphesiz bütün ülkelerde de "bizden olmayanlar"a, "yabancılar"a ve hele kendilerine karşı aşağılık duygusundan doğan bir kin beslediğimiz topluma zararı dokunacak her türden kötülüğe izin vermeyi –mümkünse– teşvik bile etmeyi mübah sayan milyonlarca insan var. Ve bütün bu ülkelerde ve bizde de kuralı düzenlerin "istikrar güvencesi" olan o mahut "sessiz çoğunluğun" çoğunluğunu da bunlar oluştururlar. Şimdi şu gece dokuzda siz ışıklarınızı biraz aydınlık için yakıp söndürürken, çiğ sarı pencereleri gerisinde "huzur" içinde ve "huzur bozulmasın" kaygısıyla oturanların pek çoğu da onlar değil mi?..

Susurluk'ta patlayan lağımdan boğazına kadar battıkları kirli ilişkileriyle ortaya çıkan çoğu kişinin üniformalı oluşu bizi bu manzarasıyla "derin devlet"in ne menem bir şey olduğuna, olabileceğine dair düşündürttü epeyce. Ama bu "derin devlet"i besleyen, ona destek çıkan "derin Türkiye"den nedense pek söz etmiyoruz. Sadece Kırşehir'de, Yozgat, Ankara, İstanbul ve daha kimbilir nerelerde A. Çatlı için okutulan mevlütlerden, DYP kodamanlarından M.Dülger'in "yaptıklarını öğrendikçe A.Çatlı'ya daha da saygı duydum" diyen sözlerinden, bayan Çiller'in Çatlı'yı kahraman ilan ederken nabzına kulak verdiğini düşündüğü kesimlerden ibaret değil "derin Türkiye". Bir çoğunu bazen bizim bile "olur böyle" deyip anlayışla karşıladığımız binlerce küçük davranış, fikir ve hissedişler ağıyla da örülü.

Vaktiyle "sıradan faşizm"den sözedenler bize faşist fikir ve eylemlerin o küçücük zerrelerin eseri, onların yalnızca yoğunlaştırılmalarının sonucu olduklarını anlatmak istemişlerdi. Bunlar dağınık ve ambalajsız halleriyle muhafazakârlığın yem tarlası, "huzur ve düzen"in ritüellerine yedirildiğinde "normal vatandaş"ın beyin yakıtı, sıkıştırıldığında da milliyetçiliğin, faşizmin dinamosu oluveriyorlar.

1950 öncesinde "derin Türkiye"yi oluşturan bu kaynaktan çıkan sular, aralarında alçaklı-yüksekli setler bulunan devletçi muhafazakâr ve faşist bostanları suluyordu. Sonra setler yıkıldı ve bu bostanların herbirinden birkaç evlek barındıran neo liberal, post modern alanlar çıktı ortaya. Bu alanlardan beslenenler, oralarda dolaşanlar "yok birbirimizden farkımız" diyecek kadar benzeştiler birbirleriyle, teklifsizleştiler.

O teklifsizlikten dolayıdır ki Oral Çelik M.Yılmaz'ın kumar borcunu sildirdiklerini de, devlet adına beheri onar bin dolardan yirmisekiz "icraat" yaptıklarını fütursuzca söyleyebiliyor. M. Yılmaz'a niçin şimdi kendisini tanımazdan geldiğini sorarken, devlete de kendilerine ödemeleri gereken yüz milyarın "üzerine yattığı"nı hatırlatırken ciğerinizi biliyorum edasıyla sırıtabiliyor. Özel olarak bu söyledikleri tamamen uydurma, santaj olsa da buna benzer şeylerin olabileceğini "bilen" derin Türkiye'nin insanları, örneğin Malatya'dakiler O.Çelik'i "bağırlarına basıyolar" ve bu arada A.Çatlı anahtarlıklarının peynir-ekmek gibi satıldığını duyuyoruz.

Kumarhanelerle bu içiçelik, onbin dolardan aşağısı kurtarmayan pazarlıklarla yapılan bu eylemler "milliyetçi-vatansever" etiketine hiçbir gölge düşürmüyor anlaşılan. Sayısı belli ama neler oldukları meçhul o eylemlerin ASALA'yı nasıl bitirdiğini merak bile etmeyiş de öyle. Gerçi ünlendikleri 12 Eylül öncesinde işledikleri her cinayetin arkasında yığınla kanıt bıraktıları halde devlet tarafından örtbas edildikleri için serbestçe dolaşabilen bu adamların Kanada'dan Yugoslavya'ya Fransa'dan Lübnan'a ASALA'ya karşı onca eylem yapıp en ufak bir iz bırakmamaları olacak gibi değil, ama galiba bunun gerçekleştirilmiş olmasını hayal etmek bile "derin Türkiye"yi bir biçimde tatmin ediyor. Öyle olmalı ki; kimse araştırmaya bile yeltenmiyor.

Bu zihniyetin "kahraman" kavramı da kendisine pek yakışıyor doğrusu. Gerçi bildik kahraman sıfatı akla, kendinden çok daha güçlü birilerine karşı gayet eşitsiz koşullarda mücadele edenleri getirir ve savaş ahlakı açısından da yüzyüze, mertçe dövüşmeyi çağrıştırırsa da; bu "kahramanlarımız" pusu kurmayı, sinsi suikast ve sabotaj işlerini beceriyorlar yalnızca. Kansız kötülüklerin en menfuru olan eroin ticaretine bulaşmak bile bu tür kahramanlığa halel getirmez elbette.

Tahliye edilişini Türkiye'ye kutlu olsun diye tanımladı Oral Çelik. İşkenceyle sayısı belirsiz adam öldüren, öldürten, boğan, ceset yakan, kumar, haraç ve eroin trafiğinden etrafa binlerce dolar dağıtacak kadar pay alıp, ardındaki devlet desteğinden aldığı güçle silahlar patlatarak dolaşan şefi A.Çatlı'ya "eğer ASALA'ya karşı bir şeyler yaptıysa pek kahraman bile sayılır üstelik" diyebilen bir "derin Türkiye"nin Oral Çelik'e kavuştuğundan dolayı mutlu olması gayet yerindedir çünkü.

Tahliye edildiği mahkemede bu Oral Çelik güya kendisini teşhis ederek tanığın gelmesini beklerken kameralar yakın çekimini yaptılar onun. Gözlerinde kağıtları önceden işaretlenmiş sinsi bir hilekâr kumarbazın bakışı, ağzında bu hileyi yutacaklarından emin olmanın sırıtışıyla mahkeme heyetine bakıyordu. Onları ve içeri giren tanığı murdar bir iç dünyanın fırlatacağı küstah bir nazarla süzüp, İpekçi davasının müdahil sıralarına o kalleşliğiyle yer edinmiş külhanbeyi yardakçılarına has bir meydan okuyucu ifadeyle baktı.

Derin Türkiye'nin şu son onbeş-yirmi yıldır örtünmeye bile zahmet etmeyen ve giderek azmanlaşan boyutu bu adamda tamamen özetlenmiş gibi geldi bana o anda. Daha da ezeli bir şeyi, insanlık hâlimizin herhalde zehirli sürüngen "atalarımız"dan tevarüs ettiğimiz bir yanın hâlâ varolmakta oluşunu da duyumsattı bana. Orada durmuş, bizi insan, salt insan haline getiren, getirecek yolun edinimleri adına müdahil olmaya çalışanlara sanki "aslolan ben ve benim gibilerdir, sizler arada bir örtü niyetine kullandığımız aksesuarlarsınız" der gibiydi.

M.Ağar gibilerinin resmiyet kalıbı içinde katı ve çizgileri belli bir şekil verdikleri bir zihniyetin sıradan görünüşlü bu "derin Türkiye" temsilcisinin, neo liberalizmle yavşamış bir faşistin çiğ ve cıvık üslubundan ifadesiydi bu. Ama resmi olandan daha sahisi ve "aslı"na uygundu. Susurluk'ta patlayan lağımın gerçek kaynağıydı.

Sadece sözleri, davranışı ve bakışı değil varlığını bile bir hakaret, insan vasfına edilmiş bir küfür gibi hissettim.

Bu hakaretin altında kalmamak da bizim boynumuzun borcu olsun.

Akşamsefası

RAGIP DURAN
Léo Ferré: Aşk, İsyan, Anarşi!

Fransız chanson geleneğinin anarşist ozan-şarkıcısı artık aramızda değil. "On bin yıl sonrası için yazıyorum" diyen Ferré, İspanyol ve dünyalı anarşistleri, kadınları, devrimi,doğayı, kedileri, köpekleri sevdi. Paris'liydi, cidden, muhalif bir çılgındı.

1971 kışı. 12 Mart darbesinden en fazla bir hafta sonra, Nişantaşı'nda bir diskotekte, kırmızı–mavi ışıkların altında şık giyimli gençler birbirine sarılmış slow ediyor. Baflardan yükselen gür bir ses piyanoya eşlik ediyor. Müthiş etkileyici bir tını. Fransızca bilmeyenler "Ay ne yumuşak söylüyor adam! Ne romantik" gibi anlamsızlıklar fısıldıyor birbirlerine. Oysa ki disk-jokeyin döndürdüğü 33'lük, Leo Ferré'nin "Avec le temps..." (Zamanla) plağı. Şarkının adı da "Les Anarchistes". Aslında o tarihlerde İstanbul İl Radyosu'nda bile sık sık geçen bir sözcük "Anarşistler". Ama öylesine hoş, öylesine bulutlu bir ses ve müzik ki Ferré'ninki, diskotektekiler Fransa'nın en muhalif babasının söyledikleriyle neredeyse kendilerinden geçmek üzereler. Bilseler ne dediğini Ferre'nin, diskotek mühürlenir, sahibi ve yöneticisi hemen sıkıyönetim mahkemesinde yargılanır, dans edenler de anarşist Ferré'ye yardım ve yataklıktan en az bir yıl yerlerdi:

"Yüzde birdir oranları ama yine de ayaktalar
Çoğu da, nedendir bilinmez, İspanya'da yaşar
Orada kimse anlamaz onları ama..
Anarşistler
Siyah bayraklıdır
Gönderinde de umut
Ve melankoli
Sürdürürken yaşamı
Dostluk ekmeğini paylaşmada bıçak
Unutmamak için de ceplerinde paslı silah
Yüzde bir olsa da oranları, yine de ayakta kalsalar
Kolkola girerler, çok da şık durur böyle
Sevinçlidirler hep, zaten bu sayede hep dimdik ayaktalar
Anarşistler"

"Avec le temps..." plağı, 70'li yılların kült parçalarını içerir. "Ni Dieu ni Maître" (Ne Tanrı ne Patron) bir başka anarşist manifestosudur:

"Ne Tanrı ne patron,
Bu İncil sözü
Dangalakları eğer büker
Ve sivil korkuya
Bir asalet, bir uslup verir
Dikensiz bu güllü sözü
Bu Peygamber kelamını
Ben de savunuyor ve size
Ne Tanrı ne patron
Diliyorum...
Dİ Mİ ASLANIM !"

Bu garip ve gerçekten anarşist diskotek macerasından tam iki yıl sonra sahne bu kez Fransa'nın güneyinde Aix-En-Provence kentine döner. Cézanne'ın şehrinde "Obligation" (Mecburiyet) caddesi konumundaki Cours Mirabeau'nun sonunda, Café Les Deux G'nin karşısındaki sinema salonunun önü tıklım tıklımdı o akşam. Gençler çoğunlukta. Siyah blucin ve siyah tişörtlüler göze batıyor. Kırmızı bandanaları var boyunlarında. Orta yaşlılar (O güne göre orta yaşlı yani) biraz ürkek. Önümüzdeki grup İspanyolca konuşuyor galiba, yoksa Katlanca mı?

O akşam ilk kez karşımda Léo. Saçları ağarmıştı. Siyah pantalon, yine siyah ipek gömlekliydi, kocaman siyah piyanonun önünde. Tikleri görülüyordu 25 franklık sıralardan bile. Gözlerini kırpıştırıyor, kimi zaman da tıslayarak konuşuyordu.

Çıt yok salonda. Mabed sessizliği. Şarkı bittiğindeyse, çığlık çığlığa herkes. Tino Rossi ya da Charles Trenet gibi şen şakrak değil Fransız Chansonu'nun bu dev sesli küçük adamı. Hatta aksi suratlı. Resimlerde ya da sahnede pek gülmüyor. Kendini işine vakfetmiş bir zenaatkâr ciddiyetinde. Ak saçlı bilge. Sanki biraz Edith Piaf'ın ağabeyi, belki de kocası, ama ona en çok Piaf'ın pezevenkliği yakışır herhalde.

"Hayvanları sevdikçe insanlardan nefret edenlerden" biri Ferré. Yıllarca "Richard" adlı maymunuyla yaşadı. Kedileri köpekleri sürüyle. Şarkılarında onları anlatıyor. Sevgililerinden, lolitalarından sözettiği gibi. Ama Ferré'yi Ferré yapan şairliği ise büyük ölçüde de anarşistliği.

"-Gümrüğe tabi bir eşyanız var mı?
-Hayır yok.
-Adınız nedir?
-Karl Marx !
-Haydi geçin, devam edin !"

Kendi yazıp bestelediği yüzlerce şarkının yanısıra, kapanıyor stüdyoya, Beaudelaire'i, Rimbaud'yu, Verlaine'i, Aragon'u döküyor müziğe. "Şairler, çıkarın bakiim kimliklerinizi!" şarkısında dize ustalarına saygılar gönderiyor. Ama *"Je n'écris pas comme de Gaulle ou comme Perse/ Je cause et je gueule comme un chien/ Je suis un chien/ Je provoque à l'Amour et à la Révolution"* (De Gaulle ya da Saint John Perse gibi yazmıyorum/ Bir köpek gibi bağırıp çağırıyorum/ Ben bir köpeğim/ Aşka ve Devrim'e kışkırtıyorum) Ferré mi erken ÖDP'li yoksa ÖDP mi çok geç?

Arslan yeleli şair-şarkıcı, İkinci Dünya Savaşı sonrası Fransız politikasına uzun burunlu damgasını vuran General de Gaulle'e kızgın yağ döküyor: "Mon Général" adlı şarkısının finali: *"Tatil gelince Paşam/ Sizin de hakkınız var hayal kurmaya/ İsterseniz bana bi uğrayın/ Size Fransa tarihini anlatayım/ Belli olmaz belki de anlarsınız".*

Ferré, 68 Mayıs'ından sonra daha da önem kazandı. "Quartier Latin"i, "Révolution"u (Devrim) '68 Mayıs'ı üzerine yazdı: *"Devrim, rahatsız eder/ Devrim ayarlanır/ Devrim açımsanır/ Açımsanınca da işler karışır/ O zaman da bir komisyona havale edilir/ Komisyona havale edilir/ Tercihan da Silahlı Kuvvetlerin bir komisyonuna..."*

Paris onu çok sevdi o da Paris'i: "Bastille'in Paris'i/ Cohn-Bendit'in Paris'i/ Işıkların Paris'i"

Ferré, "Les Temps Difficiles " (Zaman Kötü) adlı parçasının üç değişik versiyonunda, Fransa'dan ve dünyadan ünlüleri resmi geçide tabi tutuyor. Tadımlık üç bölüm: *"Ya Johnny Hallyday ya da Dalida*
Ama neden sadece yetinelim onlarla
Müziğe biraz da Brigitte Bardot dök ki
Taşakların da katılsın iyice şarkıya"
"Varacaktım Gerçeklerin Er Meydanı'na
Gittim sonunda tâ televizyona
Dediler ki orada bana:
Kimi arıyorsunuz siz?
Burada oturmuyor ki Gerçek!
"Lyndon B. Johnson kıyak bir oğlan
Hiç de öyle Yorgun bir Demokrat değil
Gitti saldırdı Vietnam'a
Amacı iş yaratmaktı Bob Dylan'a"

Ferré, plak–müzik–gösteri dünyasına da fırlattı zehirli oklarını. Ünlü müzik yapımcısı Barclay aleyhine yazdığı şarkı nedeniyle plakevinden ayrıldığını sandı herkes. Ama kim yitirmek ister ki böyle bir isyancı şairi?

O hep gençleri ve geleceği savundu. Hatta "Ben, onbin yıl sonrası için yazıyorum" dedi. Çiçek Çocukları'nı selamladı. İşçilere, emekçilere özellikle de grevcilere gülümsedi. Şairlere, ressamlara, yazarlara kısaca tüm sanaterlerine reverans çekti. Devleti, hükümeti, resmiyeti, bürokrasiyi düzdü geçti. Milliyetçiliği yerin dibine soktu. Fransız hırbolarına tepedelenci davrandı:

"Radyoyu açıp/ Dıngıl Dario Moreno'yu dinlemek için/ Para ödedin/ Bir Fransız gazetesinde/ Margaret'in İngilizleri olduğunu okumak için/ Para ödedin/ Yine Para ödedin/ Prenses Süreyya'nın/ Sağda solda/ Artık benim Şah'ım yok dediğini öğrenmek için/ Para ödedin/ Televizyonda görmek için/ Bak ben.../ Devlet sensin/ Devlet benim/ Gittin oy kullandın/ Oy kullandın/ Oy kullandıysan bir tercihin var demektir/ O zaman da temizle bakalım bu pisliği"

Siyah bayraklı ozan, son yıllarında Fransa'dan o kadar nefret etti ki, gitti İtalya'ya yerleşti. Zaten İtalyan kanı taşıyordu. Mezarı da İtalya'da.

Ferré, Fransız chanson geleneğinde, FKP'li Jean Ferrat gibi angaje bir şarkıcı ama onun angajmanı anarşizm gibi sınırkural, yasa-mevzuat tanımayan bir ideoloji. Bu bakımdan Brassens'e yaklaşıyor, Renaud'yu müjdeliyor. Ama romantizmi itibariyle de Yves Montand'a ya da Monique Morelli'ye belki de Barbara'ya hiç de uzak değil. Sözlerindeki bütün şiddete, bütün kara mizaha, bütün muhalefete rağmen, Léo Ferré şarkıları gökyüzünde kayan bir yıldız sanki. Ferah, açık mavi, havadar, mis kokulu, dinlendirici. Kendinizi iyi hissetmediğinizde, toprağı bol olsun, bir Ferré koyun CDçalar'a "Onbin yıl sonrasının" özgürlüğü ve mutluluğu gelecek kulaklarınıza.

Akşamsefası

MİHRİ BELLİ

Misak-ı Milli'yi İlan Eden Adam

Şeref Bey Abdülhamid döneminde muhaliftir. Ama sonraları arkadaşları ittihatçılar iktidara geldiklerinde gene muhalif. Cumhuriyet döneminde de uzun yıllar mağdurdur.

Misak-ı Milli'yi ilan eden adamın, Edirneli Mehmet Şeref'in öyküsünü anlatacağım. Dinlemeye değer. Daha doğrusu, ilan eden değil de Meclis'te ilk okuyan ve ilan edilmesini öneren kişi demek lazım. Çünkü Milli Misak'ı, yani Anadolu ve Trakya'da yaşayan insanların bağımsız bir devlet çatısı altında yaşama istemini dile getiren belgeyi dünyaya resmen ilan eden İstanbul'da toplanan Meclis-i Mebusan'dır. Ankara'ya geçtiğinde "Büyük Millet Meclisi" adını alacak olan kuruluş.

Şeref Bey komşumuzdu. Evleri Edirne'nin Kaleiçi'nde, bizim eve ikiyüz adım uzaklıkta, güzel, kocaman bir ahşap yapı. Babam ile eski dost idiler. Kurtuluş Savaşı yıllarından beri süren bir dostluk. Kızı Leman Hanım kızıl saçlı güzel bir kadın idi. Kocası doktor. Torunları ile akran değildik. En büyükleri İlhan (Heykeltraş İlhan Koman) benden dört-beş yaş küçüktü. Delikanlılık çağına ayak basmış onüç, ondört yaşındakiyle sekiz, dokuz yaşındaki çocuğun dünyaları bambaşkadır. İlhan ile dostluk kurmamız uzun yıllar sonra oldu. Dünyalarımız değilse bile dünyaya bakışlarımız birleştiğinde.

16 Mart 1919'da İngiliz işgal kuvvetleri Meclis'i bastıklarında tutuklanıp Malta Adası'na sürgün edilen millici mebuslardan (millet-vekillerinden) idi Şeref Bey. Hukukçu idi, ama alanı daha çok aktif politika ve gazetecilik olmuştur.

Politik kariyerinin başlangıcının öyküsü ilginçtir: İttihat ve Terakki Fırkası, bir illegal örgüt olarak ilk kez yüzyılımızın başlarında Edirne'de kuruldu. Baş kurucusu posta memuru Talât Efendi'dir. Sonraları "Paşa" ünvanını alıp Sadrazam (başbakan) olacak kişi. Gizli örgütün kurucuları sekiz kişidir. Meğer bunlardan ikisi hafiye imiş; yani, polis. Hafiyeler görevlerini yerine getiriyorlar; yani, ihbar ediyorlar. Talât ve arkadaşları tutuklanıp yargılanıyor. Savunucuları genç avukat Mehmet Şeref'dir. Duruşmada avukat öylesine parlak bir savunma yapıyor ki, sanıklar beraat ediyor, özgürlüklerine kavuşuyorlar. Ancak bu kez mahkeme avukatı savunmasında padişaha hakaretten tutukluyor. Şeref Bey yargılanıp sekiz yıl Fizan'a sürgün cezasına mahkûm ediliyor. Böylece boluyor Şeref Bey Libya çölünü.

Sürgün koşulları pek ağır sayılmaz. Abdülhamid siyasi sürgünleri maaşa bağlamıştır. Düzenli almaktadırlar aylıklarını. Devlete sadakatle hizmet eden memurların durumu bu bakımdan çok daha kötüdür.

Fizan paşası da halden anlayan bir adam. Gözetim gevşektir. Sürgünlerin çoğu yolunu bulup Avrupa'ya kaçmaktadırlar. Paşa Mehmet Şeref'e "kaçmaya kalkışma, senin İzmir'e naklini sağlayacağım" der ve sözünü tutar.

İzmir'e vardığında Şeref Bey, hiç vakit kaybetmeden bir gazete çıkarmaya başlar. Yazılarında gözünü yumup ağzını açıp iktidara ver yansın etmektedir.

İzmir valisi Kâmil Paşa (sonraları İttihatçıların sadrazam yaptıkları) Fizan paşası gibi, hoşgörü sahibi bir kimsedir. (Bugünün yöneticilerinden çok değişik Osmanlı bürokratları bunlar.) Şeref'i huzuruna çağırır, şöyle der: "Hafiyeler seni jurnal edip duruyor; zor durumda kalıyorum. En iyisi git Manisa Akıl Hastahanesi'nden bir deli raporu al, istediğini yaz. Sorarlarsa, 'Herif deli, ben ne yapayım?' derim." Şeref valinin dediğini yapar, raporu alır. "Edirneli deli Şeref"in deli lakabını alışının öyküsü böyle.

Abdülhamid zamanından tarih kitapları "İstibdad devri" (Despotluk dönemi) diye söz eder. O dönem despotluk ise bugüne ne demeli? Fizan paşası siyasi sürgüne baba şevkati gösteren bir insan, İzmir paşası da öyle. Eli kolu bağlı insanlara zulmetmekten zevk alan bugünün yöneticilerinden bambaşka insanlar. Öyleleri bu topraklarda artık yetişmiyor zahir. Nereye gitti o saygıdeğer efendiler? Nereden çıktı bugünün malları?

Çöküş halinde Osmanlı Devleti'nin bürokrasisini savunacak değiliz elbet. Onlar da herhalde yeri geldiğinde dişlerini göstermekten geri kalmıyorlardı. Ama bağımlı kapitalizm koşullarında, sola kapalı sağa açık (yalnız politik sağa değil, ite-uğursuza da alabildiğine açık) bir politik düzende maddi-manevi çürüme öylesine ki, insan neredeyse Abdülhamid zamanına bile iyi gözle bakacak!

Otuzlu yıllarda İstanbul'un Bebek'inde "Çakır" diye anılan bir balıkçı vardı. Biz öğrencilerin de gittiği büyük çınarın altındaki kahveye uğrayanlardan. Prafa arkadaşı idik onunla. Güleryüzlü, şakacı, kırklarında bir deniz adamı. Coştuğunda, "Ah! Abdülhamid zamanı ah!.." diye nağra atardı. Biz bu haline gülerdik. Kızıl Sultan'ın istibdad düzenine hasret duyulur muydu? Geçmişte kalan delikanlılık günleri Çakır'ın gözünde tütmekteydi besbelli. Abdülhamid zamanında sürgün siyasi mahkûm Şeref Bey'in durumunu bugünün siyasi hükümlülerininki ile kıyasladığımızda balıkçı Çakır'ın nağrasını anlayışla karşılıyor insan.

Şeref Bey Abdülhamid döneminde muhaliftir. Ama sonraları arkadaşları itihatçılar iktidara geldiklerinde gene muhalif. Cumhuriyet döneminde de uzun yıllar mağdurdur.

İzmir'de sürgün iken sonra da Edirne'de çıkardığı gazetelerdeki yazılarının yankıları olmuştur. Polemikçi yanı güçlü. Bir gazete başyazarı ile çatıştığında kızıp, "Bana bak, bana Edirneli deli Şeref derler. Bir ağzımı açarsam sana tam iki saat bir dediğimi tekrarlamadan küfür edebilirim!" diye yazdığını anlatırlar.

Abdülhamid'in tahttan düşürülmesinden sonra iktidara gelen ittihatçılar kendisini düşkırıklığına uğratacaktır. Edirne, o zamanlar yüzellibin nüfuslu, imparatorluğun İstanbul'dan sonra gelen ikinci büyük kentidir. Avrupa'nın kapısı kozmopolit bir kent. Sürgün dönüşü Şeref Bey orada bir gazete yayınlamaya başlar. Yazılarında eski dostları olan ittihatçıların keyfi uygulamalarını eleştirmektedir. Vali Hacı Adil Bey ittihatçıların o yörede bir numaralı adamıdır. Geniş yetkileri olan bir yönetici. Aralarında geçen bir tartışmanın öyküsünü İlhan Koman'dan dinledim. Vali bir ara, öğünmeye başlayacak, Şeref Bey'e, "Bana bak. Bir adamı astırırım. Adamı astıktan sonra başkente bildiririm" diyecek oluyor, şecaat arzederken. Şeref Bey yerinden fırlayarak gürlüyor, "Sen Hristo'yu, Agop'u astırırsın; zavallıları, sahipsizleri. Sıkı ise beni astır bakalım!" diyor.

Gene o günlerde gazetesinde Sadrazam Talat Paşa'ya hitaben yayınladığı bir açık mektup var. Başlığı: "Posta memuru Talat Efendi'ye". İttihatçı yönetime verip veriştiriyor mektubunda. Talat kendisini İstanbul'a davet ediyor. Karşılaştıklarında Talat'ın ona bir sözü var: "Şerefciğim," diyor, "sen bir pırlantasın. Onun için hiçbir işe yaramazsın. Senden kenef taşı bile olmaz."

Kuşkusuz muhatabının gönlünü almak için söylenmiş bir söz bu. Ama bir başka bakımdan da anlamlı. Başbakan koltuğunda oturan adam devlet bürokrasisinin duvarlarının değersiz taşlarla örüldüğünü itiraf ediyor.

Malta dönüşü Mehmet Şeref Ankara'ya geçip Büyük Millet Meclisi'nin çalışmalarına katılacaktır. İkinci grup muhalefetine karşı Kemalistler safında en aktif olanlardan biridir. Lozan'da Batı Trakya Yunanistan'a bırakılınca İsmet Paşa ile çatışıyor. Daha direnişin ilk günlerinde, Trakya Paşa Eli Müdafaa'yı Hukuk Cemiyeti'ni kuranlardandır (hem Doğu, hem Batı Trakya'yı işgal kuvvetlerine karşı direniş alanı ilan eden Kuva'yı Milli'ye örgütü). Mustafa Kemal olsun, İsmet olsun, Lozan'da elde ettiklerine çoktan razıdırlar. Ama Mehmet Şeref'in razı olması kolay değil. Müslüman nüfus oranın en yüksek olduğu bölgelerden biridir Batı Trakya. Millicilerin ora halkına sözü vardır.

Meclis'te Lozan Antlaşması tartışılırken İsmet Paşa'ya, "Sattın Trakya'yı İsmet, sattın!" diye bağırıyor Şeref Bey.

Sen misin İsmet Paşa'ya meydan okuyan. Birinci Meclis'e o seçimle gelmiş idi. İkinci Meclis için seçim-meçim yok. Ya da göstermelik. Milletvekilleri fiilen atanarak geliyor. Son Osmanlı Meclisi'nde Misak-ı Milli'yi okuyan adamı ikinci meclise atamıyorlar. Ardından mağdurluk ve sıkıntı yılları.

1930'da Serbest Fırka muhalefetine yaklaşması var. CHP'liler kendisini sağlı-sollu makasa alıyorlar. Artık yaşı da ilerlemiştir, direnemiyor. Zaten seçimi geçersiz kılmak için gereken yapılacak ve ardından Serbest Fırka kapatılacaktır.

1930'larda Mustafa Kemal'in arka çıkmasıyla yeniden milletvekili atandı. Mustafa Kemal'in ölümünden sonra da bir ikez daha İkinci İsmet'in gadrine uğradı. Bu da, tek parti dikta rejiminde politikadan başka iş bilmeyen bir kimse için zor günlerin gelip çatması demek idi. Ömrünün son yıllarında da boş durdu sayılmaz. Yazdı. Yazdıklarını yayınlama olanağı pek yoktu. Ama gene de yazdı. Cemal Kutay'a dikte ettiği anılarının bir özetini torunu İlhan Koman yayınlattı. Kutay'ın araya sokuşturduğu yorumlardan arındırılırsa kitap ilginçtir. Kitapta, Türkçülük yanı ağır basan bir İkinci Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemi aydınını tanımaktayız. Bir gün İlhan Koman'a dedesini böyle nitelendirdiğimi söyledim. "Ama sol düşünceye saygılı idi" dedi. Birgün bana "İnsanlığın geleceği komünizmdir" demesine engel olmamıştır Türkçülüğü...

Çizgi: Mihri Belli

Akşamsefası

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ

"Devrimci" Komşular...

Bir dönemin sonunda, yoksa belki de yeni bir dönemin başlangıcında mıydık tanrım? Yeni bir dalga mı geliyordu? "Dipten Gelen Dalga belki de ?! İlya neydi? Hani onun romanının adı Erfurt muydu?

Meğer ne komşularınız varmış da, haberiniz yokmuş değil mi? Sanıyordunuz ki, sokağınızda, apartmanınızda, mahallenizde sizden başka muhalif yok. Ama, yanıldınız işte, varmış! Neredeyse bütün sokak muhalif, siz uyuyorsunuz.

Saat dokuz oldu mu, tencereler tavalar pencerelerden çıkıp tangırdamaya başlıyor. Kadınlar birbirine sesleniyor: Gülşeeen, Gülşennnn! Odanın ışığını söndürdüm, televizyon açık kalsa olur mu, film vardı pek de güzel! Karşıdan genç kızlar cevap veriyor: Sen filmini seyret Muazzez teyze!!

Islıklar, düdük sesleri arasında o geceye kadar hangi kapıdan girdiğinden haberiniz bile olmayan bir kısmı aşina yüzler, gülümseyerek pencerelerden dışarı uzanıyor. Herkes yarı beline kadar sarkmış, alkış koparıyor. Kimilerini ilk kez görüyorsunuz. İnanılmaz. İçerisinde hiçbir hayat izi olmadığını sandığınız karşı apartmanın ikinci katından elinde maytapla ak saçlı, başı açık bir kadın uzanıyor avucundan ışıklar saçarak. "Kesin Refahlı bunlar", diye çoktan kafanızdan üzerlerine çarpı çektiğiniz türbanlı, çarşaflı kadınlarla dolu dairenin penceresinden uzanan başlar zılgıtlarla dolduruyor geceyi: "Lülülülülülü...!"

Siz," sivil itaatsizliğin, sivil toplumculuğun bir çeşidi olup olmadığı mevzularında hafızanızı yoklamaya uğraşırken, şu işe bakın, komşularınız çoktan "eylem"e geçmişler bile. Hamlet gibi, "ışıkları söndürelim mi, söndürmeyelim mi, söndürüp öyle mi bırakalım, yoksa yakıp yakıp mı söndürelim" diye kıvrana durun aklınızın, hayatlarında bir gün bile sola oy vermemiş olduklarına kalıbınızı basacağınız komşularınızın gürültüsüyle başınıza geleceğini rüyanızda görseniz inanmazdınız değil mi?

Gerçi böyle sanmanız sebepsiz değildi elbet. Görmüş geçirmiş, feleğin çemberinden geçmiş, "abiler"in "en geniş kitle içinde en dar kadro çalışması" tekniklerini havada kapmış, gözünün içine baktınız mı kimin neyin nesi olduğunu şıp diye anlayacak kadar insan sarrafı olmuştunuz. Bir kere, çoğunun ANAP'lı muhtara oy verdiğini biliyordunuz. Belliydi ki, kitle genel olarak sağ, "faşizmin kitle tabanı" olmaya yatkın. Mahallede CHP'ye bile doğru dürüst oy çıkmadığından anlıyordunuz ki, demokratlar parmakla sayılacak kadar. Hepsi koyun gibilerdi tanrım. Bakkala zaten iki tane Demokrasi", on tane "Cumhuriyet" gelir onları da kimin aldığını siz bilmezdiniz ama, bu apolitik kitlenin,"ikitelli basını" promosyona başladı mı, sabahın köründe kuyruğa girip ikişer ikişer Hürriyet, Milliyet, Sabah aldıklarını kaç kere gözlerinizle görmüştünüz.. İçlerinden birine, bir kitle gösterisinde, bir demokratik eylemde rastlasanız dişinizi kırardınız. Sağcı küçük burjuvalar ! 12 Eylül yaratıkları hepsi.

Elbette bütün bu koşullar altında bir muhalif için ihtiyatlı bir yaşantı kaçınılmaz. Renginizi belli etmeyeceksiniz. Bakkalın, neyin nesi, kimin fesi olduğu belli değil, iyisi mi gazeteleri, meydandaki ana bayiden almalı. Öyle ya, siviller çökse gırtlağına "öksür ulan, kim Demokrasi alıyor bu sokakta," diye, ne malum sizi okumayacağı. Muhtara kayıt yaptırmanın alemi yok. Ne olacağı belli olmaz, bir sabah kalkarsınız Hasan Mutlucan'ın sesiyle, siz neye uğradığınızı anlayıncaya kadar, görevliler bakmışsınız kapıya dayanmış çoktan.

Giyim, kuşama dikkat edilecek tabii. Sakal yok, bıyıklar normal. Yaşantı düzenli olacak. Gürültü, patırtı yok. Çocukların yanında siyaset konuşulmayacak. Komşularla içlidışlı olmanın alemi yok. Geçen sefer, herşeyi alt kattakilerden öğrenmiş olduklarını unutmanız mümkün mü?

Işıklar yanıp yanıp sönerken içiniz kıvançla doluyor birden. Gözleriniz yaşarıyor. Hayatınız film şeridi gibi gözlerinizin önünden geçiyor. Neler, nelerden "vazgeçmiştiniz" gençliğinizin en güzel günlerinde, sırf "halkımız" için. Ama, olmamıştı işte.

Onlar," direniş" çağrılarına kulak tıkamış, önce 12 Eylül faşizmine teslim olmuş, Anayasaya "evet" demiş, sonra Özal'ın köşe dönücülüğüne kanıp, paranın gücüne kapılmış, medyanın aptallaştırıcı etkisi altında "depolitize" olup düzene "pasif onay" sunmuşlardı. Tabii, bunda Sovyetler Birliği'nin etkisinin etkisi yadsınamazdı. Solun bütün dünyada genel itibar kaybına uğraması, ister istemez "sağın alternatifinin gene sağ" olduğu paradoksal bir durum yaratıyordu, ve Yeni Dünya Düzeninde böyle bir dönemden geçilmesi belki de kaçınılmazdı.

Bir dönemin sonunda, yoksa belki de yeni bir dönemin başlangıcında mıydık tanrım? Yeni bir dalga mı geliyordu? "Dipten Gelen Dalga belki de ?! İlya neydi? Hani onun romanının adı Erfurt muydu? Yok hayır o "Erfurt Programı"ydı, roman değil. Programın yazarı mıydı Erfurt? Anımsayamıyorsunuz. Anımsamakta güçlük çekmeniz doğal, kitapların kapağını kaldırmayalı epey oldu. Belki on yıldan fazla. Tabii normal işten, yorgun argın dönüyorsunuz. Yemek falan derken, horlamaya başlamışsınız bile. Tatilde de imkân yok okumaya. Her yaz bir çanta dolusu kitapla gidip bir tekinin kapağını bile açamadan geri dönüyorsunuz. Sonra gene iş, güç. Yıllar geçiyor.

Birden kafanıza dank ediyor: On yıldan fazla olmuş bu sokağa taşınalı. Oğlunuz daha ilkokuldaydı o zaman. Şimdi kocaman adam. İyi çocuk ama, aklı bir karış havada. Marka delisi bok herif! Oturup bir kitap okuduğunu görmüşlüğünüz yok. Kız, daha küçük ama, kafası daha iyi "Siyaset Meydanı" oldu mu sabaha kadar oturur televizyonun başında. Zaten eylemin başlayacağını da ondan öğrenmiştin.

Yukarıdaki komşunun "iyi akşamlar" diyen sesiyle hayallerinizden sokağın cümbüşüne dönüp alkışlara katılıyorsunuz. "Şak şak , şak..." karşıdan selamlar gülümsemeler. Aynen karşılık veriyorsunuz. Tül perdeler aralanıyor. Hiçbir zaman içerisini görmeyeceğinizi düşündüğünüz daireler mahremiyetlerini sizden esirgemiyor artık. Yanıp sönen ışıkların yansıttığı görüntüler şaşırtıyor sizi. Her dairede bambaşka hayatlar, bambaşka beğeniler, bambaşka yaşantı biçimleri...Birinin duvarında boydan boya yağlıboya tablolar görünüyor...Ötekilerinki çok derme çatma... Ne kadar çok çocukları var. Sıra sıra küçük kafalar dizilmiş birbirinin yanısıra. Üst kattakilerle sokağın başındaki apartmanın orta katındakiler akrabaymış meğer, öyle anlaşılıyor konuşmalarından.

Halka hep besleyegelmiş olduğunuz sevgi yeniden dolduruyor kalbinizi. Canım halk, "topraktan direnip kitapsız bilen...Kadınlar, bizim kadınlarımız, soframızda yeri öküzümüzden sonra gelen" Şairin dizeleri dudaklarınızın ucunda. Mırıldanıyorsunuz. "Türkiye uyanıyor... Genci yaşlısıyla, askeri siviliyle, kadın, erkeğiyle halk devlet-mafya-siyaset üçgenine belki de buna artık üçgen demek gerek, geçenlerde bir küçüğümüzün bize hatırlattığı gibi bu bir prizma, evet bu prizmaya duyduğu tepkiyi ve demokratik ve aydınlık bir ülke özlemini sivil bir protestoyla dile getiriyor her yerde. Bu tepki siviiiil ve evet baharın ılık esintilerinin ilk yalazları yüzlerimizde gezinip, mısır püskülü misali saçlarımızı savurur, bir pıtrak gibi kardelen şeklinde karanlığın içinden aydınlık bir çağrı olarak " yükselirkeeeeen... Eveeet ve şimdi Ankara'ya bağlanıyoruz...Sinem...??? Birden kendinizin sandığınız sayıklamaların aslında Ali Kırca'nın televizyondan yükselen anonsu olduğunu farkedip irkiliyorsunuz!

Islıklar, gürültü patırtı diniyor yavaş yavaş. Herkes artık içeriye çekilmeye hazırlanıyor, göz ucuyla bu gece kimlerin eyleme katıldıklarını kontrol ederek. Pencereler kapanırken son konuşmalar kulağınıza geliyor: Bak, bak gördün mü ben sana dedim onlar da söndürecek diye. Kendinizden söz edildiğini farkedip kulak kabartıyorsunuz. "Onlar da katılmasın mı artık Fatma Abla," diyor içeriden bir ses. Niye, diye soruyor yaşlıca olanı. "Onlar eskilerdenmiş" diye cevap veriyor genç kadın, "çok şeyler geçirmişler, gençken, talebeliklerinde.."

Sesler kesiliyor artık "Pek birşeylerini de görmedik ya..." dediğini işitiyorsunuz yaşlı kadının, en son, pencere kapanırken. Sigaranızı hırsla çekip izmaritini aşağı savurduğunuzu farkediyorsunuz birden. "İnşallah kimsenin kafasına düşmemiştir, diye içinizden geçiriyorsunuz. Artık komşularınızı gözetmeniz gerek... .

Akşamsefası

HÜSEYİN KUZU

Kaynak Yapma

Ürünler bazı filmlerde kör gözüm parmağına, bazılarına da çok başarılı yerleştiriliyordu. Ben de sinemayı biraz bildiğimi sanırdım. Oysa, yıllar sonra yeniden seyrettiğimde, demek ki Cazcı Kardeşler'de arabalar hep tabelaların altında bu yüzden duruyor, çarpışıyor ve patlıyordu.

Reklamın sinema ve televizyonla olan ilişkisinin önemli dönüm noktalarından bir tartışma, 1950'li yılların sonlarında, ABD'de oldu. Sorun programların aralarına yerleştirilen "beyin yıkayan reklamlar"dı. Saniyenin binde üçü hızında, arkası arkasına konan ve direk bilinçaltını hedef alan bu reklamlar, politikacılar ve basının da karışmasıyla büyük bir tartışmaya dönüştü. Kampanya TV için başarılı oldu ve bu tür reklamlar TV'den kaldırıldı.

Ama her şey 1982'de, Coca Cola'nın Columbia Pictures'ın (CP) % 49'unu satın almasıyla, değişik bir şekilde yeniden hortladı. Satış sonrası, yönetim kurulunun ilk toplantısında alınan karar şuydu: "Bundan böyle CP filmlerinde Pepsi Co., Phillip Morris ve rakip ürünler asla görünemez." Yani rastgele de olsa artık kahramanlar filmlerde karşı ürünleri kullanamaz oldular.

Ve sonra... Sahnelerde, planlarda veya diyaloglarda artık şu tür diyaloglar kaçınılmaz oldu. 1985, CP yapımı "Murpy's Romance"da Sally Field ve James Garner konuşuyorlar. Dinleyelim...

– Biraz muz alacağım. (kendisine verilen bir içeceği reddederek) *Hayır, onu değil, bir Coke alacağım.*

– Bir Coke?

– Bir limonlu Coke!

İş bunla kalsa iyiydi... Çünkü malum, marketlerde de birçok ürün birarada satılır. Cola'nın direkt rakibi olmayanlarla yanyana durmasında ve kullanılmasında ne zarar olabilirdi ki? Ve filmlere bu ürünlerin de reklamları alınmaya başlandı. Böylece, diyaloglar biraz daha zenginleşti! İşte size 1989'daki CP yapımı "Who's Harry Crump?"da John Candy ile Jim Belushi'nin bir diyalogu:

– Kiraz?

– (okurken) *Meyvalı istemem, sağol.*

– (Valizinden bir kutu Coke çıkarır ve verir. Yakın plan) *Coke?*

– Hayır, sağol!

– (Hadi canım, gibisinden) *Birbirine karıştır. Böylece kirazlı Coke'un olur, ah-ha-ahahha! Kirazlı Coke, ha-ha-haa!*

Herkes meseleye uyanınca tabi iş de hemen zıvanadan çıktı. Artık sayısız ürün logosu ekranları dolduruyor, bütün eğlence ve gösteri dünyası reklama boğuluyordu. Sadece senaryolar değil, konserler, TV show'ları, sanat sergileri, spor programları, magazinler, gazeteler, kitaplar, posta broşürleri, rock videoları, eğitim programları, posterler, vd eğlence ve gösteri dünyasının tüm alanları... İster "bahsederek", ister "eğitselleştirerek", ister "magazinleştirerek".

Yanlış anlaşılmasın, o tarihlerde Coca Cola'nın CP'ı satın alması aslında bir karşı saldırıydı. Daha önce ilk saldırıyı Pepsi Co. o büyük karşı savaşını başlattığı zaman yapmıştı. Hem de karşı mamulü kötüleyerek... Çünkü filmdeki kötü adam, zayıf yanını yakaladığı Süpermen'i yakalayıp, onu Coca Cola tabelasına çarpmıştı. Hatırlarsak!

Ürünler filmlerde cirit atmaya başlayınca, yapımcının kim olduğu sorusu da herkesin kafasını karıştırır oldu. Dünyanın en iyi sinema okullarından birisi sayılan özel

Güney Kaliforniya Üniversitesi Senaryo Departmanı Başkanı istifa etmişti. Adamcağız öğrencilerin, "yapımcı kimdir?" sorusunu cevaplayamıyordu. En iyisi verdiği dersi dramaturji bilen bir reklamcı anlatsaydı daha iyi olurdu. Yapım bölüm başkanı da benzer durumdaydı.

Çünkü, Batman II, Warner Bros.'a 55 milyon dolara malolmuştu. WB filme 20 milyon dolar reklam harcaması ayırmıştı. Ayrıca Coca Cola, Mc Donalds ve Choice Otelleri zinciri de 20'şer milyon dolar ayıracaklardı. Yani maliyet 55, reklam harcaması 80 milyon dolar! Çekimden önce senaryo çevresinde 120 kadar ürünle bağlantı kurulmuştu. Batman III'de bu rakam 160'a kadar çıktı. İş böyle olunca senaryoyu yazan veya çeken ne yapsın? Yönetmen saçını-başını yolup basına demeç veriyordu: "Yahu hemşerim, burası film seti mi, yoksa reklam seti mi?" diye. Neyse, fazla olay çıkmadan adamı susturdular.

Yanlış hesap her zaman Bağdat'tan dönmez, bazen yoluna devam eder. E.T. için "Ben ürünümü bu çirkin yaratığın yanına koymam" diyen adam aptallığına hâlâ ağıt yakıyor. Budwieser birası da homoseksüellik yüzünden girmediği bir filme hâlâ yanıyor. Gelen teklifler içinde kendilerine bir yamuk yapılmasından korkan Mercedes Benz de kendisine bir genelge hazırlamıştı: "Filmlerde kötü adamlar asla Mercedes kullanamazlar"dı. (Not: "Susurluk Kazası" filmindeki kamyonun altına giren Mercedes bu konunun dışındadır!)

Ürünler bazı filmlerde kör gözüm parmağına, bazılarına da çok başarılı yerleştiriliyordu. Ben de sinemayı biraz bildiğimi sanırdım. Oysa, yıllar sonra yeniden seyrettiğimde, demek ki Cazcı Kardeşler'de arabalar hep tabelaların altında bu yüzden duruyor, çarpışıyor ve patlıyordu.

İşin suyu çıkmaya görsün. Rekabet film dağıtımcılığına kadar uzanınca, iş bu kez eski filmlerin budanmasına bile vardı. Vestron dağıttığı Dirty Dancing'deki Cola planlarını dahi kestirtti.

Esir alınmış seyirci artık her filmde bir ürün yığını izliyordu. Filmlerin senaryolarının finallerini de artık reklamcılar yazmaya başlamıştı. Filmlerde rakip ürünler birarada daydı, amma mutsuz son yoktu.

Rekabet bir yandan kıyasıya sürerken bir yandan da iyice inceliyordu. Phillip Morris "007 Licence to Kill"de James Bond'un Larks purosu içmesi için 350.000 dolar vermişti. Çocuk ürünleri artık çocuk filmlerine giriyor, yaşlılar için üretilen ürünler de yaşlıların izlediği filmlere... Hatta bazı filmlerde ürünler diyaloglarda yanyana bile yeralıyordu. E.T.'de doğum günü partisi Mc Donalds hamburgerleri ve Coca Cola ile kutlanıyordu. Tam yerine oturan diyaloglardan birisinde E.T.'nin Elliot'ı, E.T.'ye soruyordu: "Cola ister misin?".

Ürünler bazen zamanları dahi başarıyla aşıyorlardı. "Back to the Future"da Micheal J.Fox yirmi yıl gelecek ve geçmişe gidip, "bi Pepsi versene bana" diyordu. Bize doğal gelenler de zaten yerindeydi. "The Wall Street"deki işadamlarının mekânlarındaki Fortune dergisi gibi. Ürün yerleştirimi içselleştikçe "başarılı"ydı!

Dramatik yapılar ve sermaye ilişkileri de artık birbirine geçmeye başlamıştı. Filmciler ve reklamcılar elele vererek giderlerini düşürüyor ve daha çok kazanıyorlardı. Filmlerde kahramanlar buzdolabından çıkardığı mamüle elini sürünce bunun fiyatı 40.000 dolardı. Ele alınan mamül veya masadakinin fiyatı ayrı ayrıydı. Artık film sanatının yaratıcıları ve CEO'lar (Chieff Executive Officer) birlikte çalışıyorlardı. Sen benim dergimi filminde göster ben de senin filminin iki sayfa reklamını yapayım, diye... Ürün Yerleştirme'yle birlikte takas yöntemi de çalışmaya başlamıştı.

İlk pembe diziler ortaya çıkınca Amerikalılar "Soup Opera" diye Brezilyalılarla alay etmişlerdi. Bu kez alay sırası Brezilyalılarındı: Satış Filmleri!

Dünyada Hollywood'un başını çektiği ve reklamın dramatik yapıya bu sızmasına, başlarda ilk "eskiler" karşı çıkmıştı. John Houston kendisine "neden Hollywood'da artık film çekmiyorsunuz hocam?" diye bir soruya, "Nede.. çekeyim ki? Bu sakallı orospu çocukları buraya geldiğinden beri, burası oyuncakçı fabrikasına döndü" diyordu. (Kastettikleri Spielberg, Lucas, Coppola ve Scorsese, vd idi.)

ÖLDÜREN SAHNE

İnsan huylanmaya görsün. Artık film seyrederken bir yandan da reklam avcılığı yapıyorum. Ama, dünya görüşüme de denk düştüğü için, farkına varmadan izlediğim Missing'de yediğim kelegi hiç unutmayacağım. Hatta tepkim yüksek sesle yönetmene bile bağırdım: "Sen de mi Costa? (Gavras)"

Filmde Jack Lemmon, Pinoche'nin iklim olarak da sıcak Şili'sinde oğlunu ararken bunalıyor ve habire elinde gezdirdiği cola ile serinliyordu.

Ve filmde, Cola'nın kırmızı renkleri canlı, Pepsi'nin ise soğuk, hatta pas tutmuştu. Lemmon, işkenceci rejimin halkı doldurduğu stadyumda oğlunu ararken, Pepsi'nin otomatik makinesi de oradaydı. Ona kırmızı rengi iyice soldurulmuş makine adeta tarih öncesi bir kalıntıydı. Doğrusu sanat yönetmenleri iyi çalışmıştı!.

Akşamsefası

ŞEBNEM İŞİGÜZEL

Matisse, Şirinler Boyama Kitabı ve Erbakan'ın Versace Kravatları, Çiller'in Charles Jourdan Ayakkabıları

Muhtemelen Çiller ve Erbakan da çocukken orijinal bir Matisse, Miro ve Munch görmedi. Resim defterine çocuksu çizgilerle bu muhteşem eserleri yorumlamaya çalışmadı. Susurluk davası karşısında böyle ahlaksızca gülümsemeleri bu yüzden olabilir mi?

Çocuklar geceden annelerine tembih ediyor: "Yarın Radikal al!" Elbette beş yaşındaki bacaksızların çetenin gidişatını merak edecek halleri yok. Onların derdi boyama kitapları. Arkadaşlarımın çocuklarından biliyorum: "Bütün bir gün bu kitaplarla oyalanıyorlar" diyorlar. Renkli kalemlerle boyadıkları tipleri çoğunlukla televizyondan tanıyorlar. Oysa İngiliz çocukları hiç tanımadıkları tiplerin çizgilerini yorumlamaya çalışıyorlar. Buna Londra'da Tate Galeri'de tanık oldum. Galeri çocuk doluydu ve hepsi okul gezisi gibi gelmişlerdi. Ellerinde resim defterleri yere serilen çocukların her birinin ayrı bir ödevi vardı: Kimisi bir Matisse resmini yorumluyordu, kimisi Picasso, kimisi Miro. Tükiye'de çoğunluğun şansı varsa ortaokulda, lisede, genellikle üniversitede ya da hiçbir zaman adını bilemeyeceği Matisse, Miro ve Picasso'nun kim olduğunu, neler yaptığını Londra'da okuyan bütün ilköğretim çağındaki çocuklar biliyor. Beş yaşındaki Can Şirinler Boyama Kitabı'yla ilgilenirken yaşıtı John, Matisse'in en sevdiği rengin kırmızı olduğunu ve Buys'un işlerini çok komik bulduğunu söylerken, Elizabeth, Tate galeriye her geldiğinde Picasso'nun uzanmış kadınını görmeye gittiğini anlatıyor. Bizler çocuklarımıza Şirinler Boyama Kitabı alırken İngiliz çiftler çocuklarına Picasso'nun en sevdikleri resminin posterini hediye ediyorlar. İngiliz çocuklarını, "Ah canım, ne şeker şeysin sen... Kaçıncı sınıfa gidiyorsun?" diye sevemiyorsunuz. Ben şahsen öğretmenleriyle konuşmalarına kulak misafiri oldum. Sözgelimi bir tanesi tıpkı ortaokul İngilizce kitabındaki Bayan Brown'a benzeyen öğretmenine sordu: "Braque mı, Picasso mu kübizmin öncüsüdür?" Çocuğun merak ettiği şeye bak. "Anne zar var mı, kızma birader oynayacağım." diyen yok.

Şaşılacak bir şey bu çocukların da boyama kitabı var. Ancak onlar yine Matisse'i, Miro'yu falan boyuyorlar. Yolda okul gezisi olmasına rağmen sırayla, korkuyla, el ele tutuşarak, bizi kurtlar kapar diye yürümüyorlar. Bu çocukların kafasına bizde alışıldığı üzere bir şaplak yapıştıran da yok. Tate Galeri shop'unda dev kartpostal standını devirdiler. Yanlarına gelen görevli, "Yaralanan var mı?" dedi, standı düzeltti ve çocuklara dönüp sordu: "Hangisini istiyorsunuz?" Aralarında Frida Kahlo resimlerinin kartpostallarını alanlar bile vardı. Hiç kimse evde kakaolu sütünü yudumlarken "Anne bugün Tate Galeri'deki adam kafama vurdu" diyemeyecekti. Annesinden de "Kim bilir ne yaptın!" diye dayağı onaylayan bir cevap almayacaktır. İnanın bütün bunlar Matisse'i gördükleri için onların başına gelmeyecektir.

Muhtemelen Çiller ve Erbakan da çocukken orijinal bir Matisse, Miro ve Munch görmedi. Resim defterine çocuksu çizgilerle bu muhteşem eserleri yorumlamaya çalışmadı. Susurluk davası karşısında böyle ahlaksızca gülümsemeleri bu yüzden olabilir mi? "Matisse Kırmızısı"ndan haberdar olsalar utanıp istifa ederler miydi? Medeniyet kendisine sürekli aynı soruyu soran çocuğu azarlamadan saçını okşayan İngiliz öğretmene ait. Tansu Çiller "Miro neden boşluğa bu çizgileri çizmiş?" sorusunun cevabını verebilse, "Ben halkımın yüzüne nasıl bakacağım?" ahlakına erişebilir mi?

Erbakan, Buys'un neler yaptığını bilebilse kürsüden basına karşı çocuğunu çirkefçe azarlayan bir baba gibi konuşur mu? Yoksa Major gibi terbiyesini bozmaz mı?

Hepimiz küçükken orijinal bir Matisse resmi görseydik, Tansu Çiller meydanlarda bize "Bilmem ne spor var mı, kaçıncı ligde, sizi il yapayım mı?" diye sorabilir miydi?..

Bütün bunlar başımıza Matisse'in orjinalini göremediğimiz için geldi, biliyor musunuz? Bu sorudan yola çıkarak birbiri ardına devrilen domino taşlarının rüzgârıyla "Susurluk İngiltere'de olsaydı" geyiğine varabiliriz. Biz Şirinler kitabını boyayıp tanımadığımız amcalardan-teyzelerden kafamıza şaplak yerken, İngilizler saçlarını okşayan öğretmenleriyle Matisse'i, Picasso'yu görebildikleri için iktidarlarını bırakabilecekleri ahlak seviyesindeler.

Batılılık şık beyaz tayyörler, Charles Jourdan ayakkabılar ve Versace kravatlarla olmuyor. Ahlak, utanma, saygı gösterme, karşısındakini aptal yerine koymama, bencil olmama Matisse'i görmekle başlıyor.

Özür: *Ş.İşigüzel'in geçen sayıdaki yazısının sondan üçüncü paragrafta atlanan bölüm şöyledir:* ***"Çocukluğunda fazlaca nişastayla beslenen memur, evlilik cüzdanında çocukların kaydedileceği sayfaları sayıp, "beş çocuk yapabilirsiniz!" dedi.***

KİN

Mızrağımı kalbine sapladım.
Bunu neden yaptım?
Saat çaldı, hatırladım:
Aldatılmıştım.
–Nedense– kendime verdiğim ceza
Çin Setti uzunluğunda bir ipeği
lime lime etmekti.
Cezamı çekerken,
radyo dinliyordum.
Radyoda bir astronot,
uzayda canının domates istediğini söylüyordu.
"Siktir!" deyip kapattım radyoyu.
Elimde gökyüzünü kesecek kadar keskin bir makas.
Vazgeçtim cezamı çekmekten.
Birazcık gücüm olsa,
kendimi lime lime ederdim.
Bir tek kalbimi bırakırdım geriye.
Onu da hoppacık diye
yuvarlardım Çin Setti'nden çöle.

Akşamsefası

CÜNEYT ÖZDEMİR

Düşistan

Dördümüz de hayaller kuruyorduk. Küçük bir Akdeniz kasabasında bir düş krallığında başkentin duvarlarını örüyorduk. Kaçak şehirlerin insanlarıydık.

Ilgaz'a, Çiğdem'e, Vito'ya...

Dört kişiydik. Kaybolmuştuk. Biz üçümüz masada oturmuş içki içiyorduk. Dördümüz yere oturmuş kumdan kaleler yapıyordu. Masanın sessizliğini, kumlarla karıştırıp bir jelatin kağıdının içine dolduruyordu. Kum tanelerinin dışında sessizdik. Hepimiz çok gezmiştik, çok yorulmuştuk. Dünyanın başkentlerinde hayatlar kurmuş, üzerimize kurulan hayatları bozmuştuk. Birimiz "son durağına" yaklaşıyordu hayatının, birimiz hayatın üzerinden "büyüteç" kaydırıyordu, diğerimiz babasını kaybetmişti, muhtemelen O'nu düşünüyordu. Anıtları olmayan, caddeleri tek şeritli, tek yönlü bir kasabaya sığınmıştık. Gündüzleri sıcak ve düşünceli, geceleri soğuk ve korkuyla geçiriyorduk. Vardığımız şehrin insanları ile uzun konuşmalara giriyor, basit ve mutlu hayatlarına imreniyorduk. Konuşmalarımız nadiren sessizlikle buluşuyordu. Önceleri sessiz kalmaktan, kendimizle başbaşa kalmaktan korkuyorduk. Zira bu küçük kasabanın kaybolacak sokakları ya da meydanları yoktu. Başımızı alıp gidemiyorduk, birbirimizden uzak bile kalamıyorduk. Ne zaman yalnız kalsak, ne vakit sussak aklımıza terk edeli birkaç günü bulmayan "şehirlerimiz" geliyordu. O şehirlerde yaşadıklarımızdan değildi endişemiz, yaşayamadıklarımızdı korkumuz. Kaybettiklerimiz. Hiç bulamayacaklarımızla yüzleşmemiz. Ara sıra kumdan kaleleri yıkılan çocuğun gökyüzüne bakan çiğdem yeşili gözleri gözlerimi yakalıyordu. Ara sıra da gözleri karşımda oturan annesiyle buluşuyordu. Birbirlerine bakıp ağlıyorlardı. Sessizce, hiç konuşmadan, uzun bir süre... Bizim duymadığımız bir dilde anlaşıyorlardı. Bizim bilmediğimiz ağırlıkları paylaşıyorlardı.

O anlarda güneşin altında masadaki dördüncü kişiyle yapayalnız kalıyorduk. Konuşacak konu bulamıyorduk. İkimiz, ağlayamıyorduk bile; Susuyorduk...

Arzın merkezindeydik. Kendi dünyalarımızın başkentindeydik. Göz kapaklarımızın kapandığı saliseler, seneler gibi geliyordu. Güneş sanki bir tek bizi ısıtıyordu. Etrafımızda herkese yabancıydık. Dilini bilmediğimiz bir ülkenin insanları arasındaydık. Zaman güneşin altında donmuştu. Donmadan az önce bizleri bilmediğimiz bu şehre savurmuştu. Bir ben farkındaydım olan bitenin bir de masadaki dördüncü kişi..."

O'nun babası ölmüştü. "Ne güzel, üzülmek için bir sebep var."

Büyüdüğü şehirleri çoktan ardında bırakmıştı. Hiç kirlenmemişti, belki de hiç kirletmemişti. Duru yüzünden belliydi, ikimizin bulunduğu krallığın başkentinde mutlu bir hayat sürmek isterdi. Her sessizliği O'nun sesi bozuyordu. Bir başka başkentin hikâyesini, yaşam anılarını heyecanla anlatıyordu. Her seferinde bir daha hiç dönmeyeceğini bildiği bir şehri hasretle anıyordu. Sessizliğimiz saygının sesiydi. Yitip giden, hatırlanmayan, bir daha geri dönülmeyecek şehirlere duyduğumuz saygının sesi... O'nun anlattığı şehirde umut vardı, mutluluk vardı, duvarlar temiz anılarla kaplanmıştı. Kâbil gibi eski çağlardan kalmamıştı belki ama, gecekondular şehrinin dört bir yanını çoktan kuşatmamıştı. O'nun şehri yorgun camileri, talana uğramış yürekleri ve bir denizin ötesine sürgün edilmiş yaşlı Rum erkekleri ağırlamıştı. Türlü maceralara ve gönül kırıklıklarına evsahipliği yapmıştı. Biliyordu denizin karşı yakasında bir başka şehirden görülmeyeceğini bu şehrin... Ancak aynı anda hissetmişti de, oralarda duyacağını; şehrinin sokak aralarından yükselen namelerin.

O anlatıyor biz anlamıyorduk. Ancak anlayışla karşılıyorduk.

O'nun şehrinde babasını kaybetmemiş bir çocuk yaşamıştı. Bize bir şehrin değil, babasını henüz kaybetmemiş bir çocuğun anılarını anlatmıştı.

Ya ben, ya çiğdem gözlü kız, ya annesi?..

Farklı mıydık sanki? Birimiz ellerini ve aklını başka yerlerde kaybetmişti, diğerimiz gönül kırıklıklarını, ardında bıraktığı şehirleri, bir türlü terkedememişti. Çiğdem gözlü kızın gözleri ise bize "sizden farklı değilim" diyordu.

Dördümüz de hayaller kuruyorduk. Küçük bir Akdeniz kasabasında bir düş krallığında başkentin duvarlarını örüyorduk. Kaçak şehirlerin insanlarıydık. Kadehlerimize bir babanın, bir kadının, bir kocanın ve yaşanmamış anların acı ve buruk tadını dolduruyorduk. Korku dolu yüreklerimizi düşlerle uyuşturuyorduk. "Bir şehri kurmak, kendi şehrimizi kurmayı düşünmek ne kadar zormuş?" Öğreniyorduk.

Güneşin yaktığı çiğdem gözlerini annesinin kucağına gömerken ben küçük kıza takılıyordum. Annesi,le sessiz konuşmalarını zar zor boğazımdan çıkan kelimelerle bozuyordum. "Nedir eksik olan?" bir türlü soramıyorduk. Kuracağımız krallığın başkentinin imar planında bir türlü anlaşamıyorduk. Hepimiz kendine göre şehrin tarifini veriyordu. Annesinin kucağından yüzünü kaldırmadan anlatıyordu çiğdem gözlü kız "kumdan kaleler yapalım" diyordu, "kimsenin ulaşamayacağı kadar büyük, kimsenin yıkamayacağı kadar sağlam..." Gönlünde yaşayan şehri sürekli resimler çizerek anlatıyordu. O resimlere baktığımızda gözlerimiz kamaşıyordu. Hayal şehrimizin imar planı bir türlü aklımıza yatmıyordu. Bir resminde tüm şehrin kadınları mavi elbiseler içindeydi, diğer resimde kapkara bir gökyüzü vardı. Yalnız değildi karalama defterine çizilen resimlerde hiç kimse, ya da anneler ile kızları bilmediğimiz bir dilde konuşup ağlamıyorlardı. Boş meydanlar yoktu resimlerinde, şehirler zaten yeterince boştu dünyanın dört bir köşesinde... Gereksiz ayrıntılar üzerinde durmuyor, sokakları insanlarla doldurmuyordu. Sevgilerin üzerine kaçak sevgiler yükseltilmesine çizdiği imar planları el vermiyordu. Boşlukta asılı izlenimi veren insanları mutlu insanlardı, yüzleri gülüyordu. Çalışmıyordu hiçbiri, yalnızca düş kuruyordu. Çocuklar düşlerinde ölmüş babalarının ellerini hiç bırakmıyordu.

Ve güleryüzlü, sapsarı bir güneş, krallığın çocuklarına eşlik ediyordu...

Bir süre sonra üçümüz de fark ettik ki korkuyorduk bu çocuğun resimlerinden. Ve gün geçtikçe uzaklaşıyorduk, bir gün hayalini kurduğumuz krallığın başkentinde yaşamayı düşlemekten.

Ben, çiğdem gözlü kız, annesi ve masadaki dördüncü kişi, yalnızca hayallerde kendi krallığımız başkentini oluşturmaya çalıştık. Bu düş krallığının başkentini dört gün boyunca bir yarım adada aradık. 1. gün Akdeniz güneşini yarım adanın parsellenmemiş en uç noktasında aryalar arasında uğurladık... 2. gün kendi şehrimizde güneşin batışını unuttuk... 3. gün çiğdem gözlü kızın resimlerindeki güneşin güler yüzüne baktık.

4. gün "düşistan'ın güneşiyle uyandık."

TUNCER ERDEM

Akşamsefası

HALİL TURHANLI

Anarşist Sanat ve "Yaşayan Tiyatro"

Adına ABD denilen dev savaş makinesine doğrudan ya da dolaylı hiçbir katkıda bulunmamak için vergi ödemeyi reddettiler. 1960'ların sonlarında ülkeyi terketmek zorunda kaldılar. Ne ki, Avrupa'da barınmaları da kolay olmadı. Daha doğrusu, ancak göçebe olarak, yersiz-yurtsuz yaşayabildiler.

Yirminci yüzyıl öncü tiyatrosunun en radikal iki sanatçısının, Julian Beck ve Judith Malina'nın 1947 yılında New York'da kurdukları Living Theatre (Yaşayan Tiyatro) topluluğu olabildiğince yıkıcı ve kışkırtıcı bir estetiğin, anarşist bir sanat anlayışının savunuculuğunu bugün de sürdürüyor.

Living Theatre'ın sahnelediği ilk oyun Gertrude Stein'in yazmış olduğu **Dr. Faustus Işıkları Yakıyor** idi. Bunu Picasso'nun **Kuyruğundan Yakalanmış Tutku**'su, Alfred Jarry'nin **Kral Ubu**'su izledi. Ayrıca, anarşist düşünür Paul Goodman da topluluk için oyun yazdı.

Living Theatre 1960'larda, Jack Gelber'in **Bağlantı** adlı oyunuyla ilgi topladı. Gelber'in 27 yaşındayken kaleme aldığı ve Pirendello'nun kimi oyunlarına benzer bir biçimde 'oyun içinde oyun' yapısında kurduğu **Bağlantı**'da dört uyuşturucu bağımlısının izbe bir apartman dairesinde satıcıyı ('bağlantı'yı) bekleyişleri, mal geldiğinde sırayla iğne vuruşları, uyuşturucunun etkisi altında dünyaya bakışları gerçeklik ve dramatik yapıntı arasındaki ayırım belirsizleştirilerek sahneleniyordu.

Sahneye önce, izleyicilere kendilerini "oyunun yazarı ve prodüktörü" olarak tanıtan iki kişi çıkıyor ve 'bağlantı'yı bekleyenlerin aktör değil, gerçek eroinmanlar olduklarını ve bedava uyuşturucu karşılığında oraya gelip rol yapmayı kabul ettiklerini, fakat aslında bu bağımlıları kandırmak zorunda kaldıklarını, çünkü onlara gerçek eroin vermelerinin sözkonusu olamayacağını söylüyor, dinleyiciden de bunu bir giz olarak saklamasını rica ediyorlardı. Ne ki, sahne gerisindeki junky'ler bunu duyuyor, sahneye fırlıyor ve kandırıldıkları, "oyuna getirildikleri" için oynamaya yanaşmayacaklarını açıklıyorlardı. "Yazar ve prodüktör" bu kez de onları ikna etmeye, gerçek eroin verileceğine inandırmaya uğraşıyorlardı.

Gelber'in eroinmanları bir bakıma Beckett'ın Godot'yu bekleyen karakterlerine, Estragon ve Vladimir'e benziyorlardı. Fakat önemli bir farkla: Sonunda 'bağlantı' (oyundaki adıyla Kovboy) geliyor ve açlıktan "soğuk hindi"ye yakalanmış bağımlılar sırayla banyoya girip iğneyi vuruyorlardı.

Gelber'in insan varoluşunu, bütün moral yargıları ve psikolojik çözümlemeleri bir yana bırakarak, salt dramatik eylemin sınırları içinde anlamlandırmaya ve açıklamaya çalıştığı oyun, eroinmanlardan ikisi, adeta bir dinsel ayin havasına kapılmış halde caz müziği dinlerken noktalanıyordu.

John Osborne'nun **Öfkeyle Geriye Bak** adlı oyunu nasıl ki 1950'lerin İngiltere'sinde 'kızgın genç adamlar'ın hırçınlığını sahneye taşıdıysa **Bağlantı** da Amerika'da Beat'lerin junk ve caz dünyasını seyircinin gözleri önüne öyle sermiş ve Jack Gelber, modern cazı tiyatroda organik ve dinamik bir biçimde kullanan 'ilk hipster oyun yazarı' olarak selamlanmıştı.

Bağlantı'da eroinman, tıpkı Burroughs'un romanlarında olduğu gibi, genel insanlık durumunun bir metaforu olarak belirir. Daha açık bir anlatımla, sıradan insanın rutinler üzerine kurulu soğuk ve sevgisiz dünyası, daha fazla dolar kazanmaya endekslenmiş varoluşu, zamanını malı getirecek olan 'bağlantı'yı bekleyerek tüketen uyuşturucu bağımlısının yaşamından pek de farklı değildir.

Alternatifin alternatifi (off-off-Broadway) tiyatronun bu yetkin örneğinde izleyici önce eroinmanların mahremiyetini ihlal eder; fakat birdenbire kendi gerçeğini izlemekte olduğunun ayırdına vararak ürperir. Çünkü sonuçta, o da bir bağımlıdır. Yatıştırıcılara, aspirine, dolara, lüks arabalara... Bunlardan en az birine... Herkes bağımlı olduğuna göre herkesin mutlaka bir 'bağlantısı' vardır ve yaşamayı ancak bu 'bağlantı' sayesinde sürdürebilir.

Living Theatre, Artaud'un 'vahşet tiyatrosu' ile Piscator'un politik tiyatrosunu özgün bir biçimde kaynaştırdı. Daha açık bir anlatımla, bir yandan Artaud'un izini sürerek ilkel büyü törenlerinin etki gücüne sahip olan, arındırıcı, şifa verici, bilinçaltı gizlerini ve enerjisini açığa çıkaran bir tiyatro yarattı. Beri yandan, teknolojinin boyunduruğu altında duyguların körelmesini, robotlaşmayı önlemenin biricik yolunun başkaldırı olduğunu vurguladı.

Komünal hayat tarzını benimseyen topluluk, kollektif yaratıcılığı sanat anlayışının ana ilkesi olarak hayata geçirmişti; bugün de aynı ilke doğrultusunda çalışmalarını sürdürüyor. Polisler, vergi memurları ve iktidarın diğer ajanlarıyla başları sık sık belaya girmiş, bir salondan diğerine taşınmak zorunda kalmış, salon bulamadıklarında oyunlarını sokaklarda sergilemişlerdi; hemen hemen aynı zorluklarla bugün de boğuşuyorlar.

Vietnam Savaşı'nın en hızlı günlerinde sahneledikleri **Askeri Gemi Hapishanesi**'nde savaşa karşı çıktılar. Topluluk üyeleri, Kenneth Brown'ın yaşanmış bir olaydan yola çıkarak yazdığı bu oyunda gençlere askerlik çağrılarını kesinlikle yanıtsız bırakmayı, ordüya katılmamak için sivil itaatsizlik yoluyla direnmeyi önerdikleri gerekçesiyle tutuklandılar.

Adına ABD denilen dev savaş makinesine doğrudan ya da dolaylı hiçbir katkıda bulunmamak için vergi ödemeyi reddettiler. 1960'ların sonlarında ülkeyi terketmek zorunda kaldılar. Ne ki, Avrupa'da barınmaları da kolay olmadı. Daha doğrusu, ancak göçebe olarak, yersiz-yurtsuz yaşayabildiler. Bazı ülkelere vize alamadılar. Bazı ülkelerde oyunları yasaklandı. 1975 yılında, baskı altında tutulan azınlıklarla tiyatro çalışmaları yapmak amacıyla gittikleri Brezilya'da önce tutuklandılar, ardından sınırdışı edildiler. Ve nihayet, uzun sürgün yıllarından sonra Amerika'ya döndüler. Fakat 1980'ler Living Theatre için göreceli durgunluk dönemi oldu. Dahası, 1985 yılında topluluğun kurucularından Julian Beck öldü.

Living Theatre'ın son yıllarda sahnelediği önemli oyunlardan biri **Anarchia**. Topluluğun emektarlarından Hanon Reznikov'un İtalyan anarşist Errica Malatesta'nın 1890'larda kaleme almış olduğu aynı başlıklı denemesini temel alarak yazdığı bu oyun aynı zamanda topluluğun yaklaşık elli yıldan bu yana hiç ödün vermeksizin sürdürdüğü karşı çıkışın en net anlatımı ve anarşist-pasifist ilkeler doğrultusunda oluşturduğu sanat anlayışının en güzel örneği.

Living Theatre oyunlarının organik yapısı içinde deneysel müzik ve modern caz daima yeraldı. Örneğin, **Bağlantı**'da sahnede 'live' çalınan caz eroinmanların 'serinkanlı' (cool) diyaloglarını işitsel düzeyde bütünlüyor, böylelikle junk ve caz arasında varolan o sıkı bağı biraz daha pekiştiriyordu.

Judith Malina ve Julian Beck'in yazmış oldukları şiir-şarkılardan oluşan bir albüm yayınlanmıştı. Albümde Malina'nın sekiz, Beck'in ise bir şiir-şarkısı yeralıyor ve bunları, avantgard müziğin radikal sol eğilimli ustalarından Frederic Rzewski'nin piyanosu, modern cazın maverick'lerinden Steve Lacy'nin soprano saksafonu eşliğinde Irene Aebi seslendiriyordu. Rzewski ve Lacy, elektronik müzik ve özgür cazı kaynaştıran, multimedya projelerini hayata geçiren Musica Electtronica Viva adlı toplulukta birlikte çalmışlardı. (Topluluğun 1977 tarihli **United Patchwork** başlıklı albümü özellikle anılmaya değer.)

Living Theatre, radikal muhalif bir güç olarak gerçekten yaşıyor.

Yaşayan Tiyatro: (The Living Theatre:"Antigone") Yaratıcı fiziksellik

Akşamsefası

MURAT BEŞER

Küçük Protest: Phil Ochs

Kendisiyle birlikte yükselen bir dalganın üzerinde sörf yapan pek çok isim, daha sonra zarif figürler çizerek dönüş yaparlarken Ochs, alçalan siyasi dalganın temsilcisi olarak inişe geçiyordu. Dylan, sonraları Ochs'a 'politika saçmalıktır...

Burada okuyacaklarınız, belki de folk tarihinin en trajik fakat o ölçüde de sahiplenilmesi gereken hikâyelerinden biridir.

Hiçbir zaman bir Bob Dylan ya da Joan Baez kadar tanınmamış olan (bu başlı başına bir olumluluktur) hikâyemizin kahramanı Phil Ochs, gazetecilik öğrencisi iken, sol düşünce ile tanışınca şarkı yazarı olmaya karar vererek okuldan ayrıldı. Yeni kuşak Protest folkçularını biraraya toplayan Pete Seeger tarafından, Broadside'a getirilince, bu işe bismillah dedi.

1960'larda bir Bob Gibson taklitçisi olarak, daha çok geleneksel esintiler taşıyan şeyler seslendirdi. Sağda solda çalarken aynı esnada ilk albümü olan "All the News that's fit to sing"i de kaydetmeyi becerdi. Daha sonradan Blues Proect'in gitarcısı olan hızlı parmak Danny Kalb'in varlığı ile, özellikle bir Edgar Allan Poe adaptasyonu olan 'The Bells'de Woody Gutrie'ye çok yaklaştı. İkinci solo albümü "I ain't a Marchin Anymore" ile bir hayli yol katetti. Vatansever bir kaygıyla Kennedy Suikasti ve Vietnam Savaşı'nın kızışmasını ele alarak protestin doruklarına yaklaşan bir albüm çıkarmıştı. Bu albümden "Draft Dodger Rag" gibi bir savaş karşıtı hit çıktı.

"Phil Ochs in Concert"de (1) Ochs tüm gücünü, konsantrasyonunu toparladı. Sesi bir Joan Baez klasiği 'There But For Fortune'da olduğu gibi, özgünlüğün sesi olarak klişeleşti. Halen en güçlü naratif çalışması olan 'Ringing of Revolution', 'Santa Domingo' ve 'Love me I'm a Liberal', protest şarkıların kabul görmelerinin bellibaşlı nedenlerindendir.

"Pleasure of the harbor", büyük bir yaratıcıyı müjdeler. Bu döneminde pek andırdığı Dylan'ın liriklerinden Verlaine ve Rimbaud etkisi gibi Ochs'un şiirinde de 19. y.y. sanat şarkıları ile Keats ve Byron'ı yakından takip etmesinin belirtileri vardır. Bu belirtiler üç garip şarkı yazdırdı Ochs'a: "The Party", "Miranda" ve "Small circle of friends" ile ulusal bir şöhret kazandı. Arajmanlarını dixiland etkili karmaşık piyano vuruşlarının hakimiyetine terketti, Leonard Cohen'in ölü sesine benzeyen bir vokal buna eşlik etti: Ochs daha sonra hep "Pleasure of the Harbor"daki şarkıların özel büyülü atmosferini yakalamayı hedefledi.

Ochs 70'lerin başında kılık kıyafetini olabildiğince Elvis Presley'e benzetti. Onun eskisi kadar politik olmayan şarkıları, artık daha çok Elvis ve Buddy Holly kokuyordu. O, John Wayne, Kennedy ve Presley'i birlikte sevebilen, karmaşık yapıda, bazen tercihlerinde politik olmayı beceremeyen, hatta bir yanıyla standart Amerikalı özellikleri gösteren biriydi. Örneğin Presley, 1970'de Beyaz Saray'a çıkıp, Başkan Nixon'ın kıçını öpünce, alnından vurulmuşa döndü. Çünkü o aynı zamanda "Amerika'da en küçük bir devrim umudu varsa, bu da Elvis'i Che Guevera yapmaktan geçer" şeklinde naif düşüncenin sahibiydi (2) o, Elvis'in beyaz üst sınıfın temsilcisi olduğunu inatla kabul etmeyenlerdendi. Yaşamının ikinci büyük hatası da (daha sonradan kendisinini de kabulleneceği üzere) seçim öncesinde Mc Carty'ye destek vermesiydi.

"Tape from California"nın başarısında, Ochs'u ilk kez prodükte eden Van Dyke Parks'ın payı büyüktür. Nefis bir otobiyografik ballad "Joe Hill" ve güzel savaş karşıtı şarkı "The War is Over". Her ikisi de hem albümün kalitesini omuzlamış, hem de savaş karşıtı harekete açıktan destek vermişlerdir. "The Floods of Florance" Dylan'ın "Desolation Row"una hakettiğim cevabı şiddetle verir. "When is Roma"da, Amerika'nın geçmişi apokaliptik havada Ochs'un bakış açısıyla ele alınır. Fakat bunların dışındaki şarkılar, basit kelime oyunlarından ibarettir ve Ochs'un tüm solo pasajları kendinin çalmasıyla ilk dönem performansına çok yakındır.

Phil Ochs diskografi:

All teh News that's fit to sing
I ain't a Machin' Anymore
Phil Ochs in Concert
Choras of Fame
Pleasures of the Harbor
Rehenrsals for Retirement
Tape from California

"Rehearsals for Retirement'in plak kapağı, sanki 8 yıl sonraki intiharı önceden tasarlanmışçasına, onun mezartaşını gösterir. Ochs'un en az satan albümü, aynı zamanda sanat yaşamında sonun başlangıcıdır. Bu albümde Ochs, kendisini 1960'ların "American Hero"su olarak, keskin ve acı bir dille sorgular. Ochs'un temelli amacı, politik ve şiirsel olanı bir zekâ ürünü olarak buluşturmak, bunlarla Rock'n Roll'u bir mücadele aracı olarak kullanabilmekti. Ne var ki, bu albüm artık onun sahip olduğu eski zeka ve nükteden yoksundu. Sadece kıdemli 60'lar delikanlısı olarak ve biraz da prodüktörü Larry Parks sayesinde, bir çeşit Amerikan romantizmi icra ediyordu. Gerileme dönemindeki Ochs'un şarkı sözlerindeki hızlı çürüme açıkça gözlemleniyordu. Albüm politik yaratıcılıktan uzak, aşırı duygusaldı.

Artık sonrasında daha ufak tefek projeler yeraldı Ochs'un. "Shoot out at Carnagie Hall" yalnızca Kanada'da yayımlandı. İyi şarkılarından sayılabilecek "Okie from Muskogee"yi burada söyledi. Elvis ve Buddy Holly şarkılarından oluşan bir medley yaptı. Yine burada oluşturduğu "Chords of fame" sonradan bir antolojide yayımlandı.

Kendisiyle birlikte yükselen bir dalganın üzerinde sörf yapan pek çok isim, daha sonra zarif figürler çizerek dönüş yaparlarken Ochs, alçalan siyasi dalganın temsilcisi olarak inişe geçiyordu. Dylan, sonraları Ochs'a 'politika saçmalıktır... Gerçek olan tek şey senin içindekilerdir.' diye yazarak onun bunalım sürecini hızlandırıcaktı. (3) Yanıtını ise "Phil Ochs in Concert"te sıkıca almasına karşın bu davranış Ochs'u epey üzüntüye sokmuştu. Country Joe bile kendiyle aynı saflarda gördüğü Ochs için 'o bir parça aptaldı. Radikal Sosyalizm ya da Komünizme bağlanan herkes biraz aptallaşır' derken kendi tarihi adına affedilmez bir hata yapıyordu. En solda duran Ochs için bu sözlerin söylenmesinin kaynağında onun, 'Ringing of Revolution' (Devrimin Çanları) daki lirikleri ile çektiği ayrım çizgisi vardı. Aynı şarkı Ochs'un 410 sayfalık bir FBI dosyasına sahip olmasının da nedeni nidir. (4)

Bob Dylan ve güruhu, politikadan uzaklaşarak elektrikli Rock'a geçerken, Ochs, akustik folkçu olarak, az sayıdaki taraftarının gurur kaynağı olmayı sürdürüyor, fakat hiçbir zaman en çok satanlar semtine yolu düşmüyordu. Örneğin hiçbir plak şirketi onu albümüne Mao Tse-Tung'un sekiz şiiri ile birlikte, fotoğrafının arkasına düşman bu mu? ibaresini koymaktan caydıramadı. (5)

Mao'dan etkilenerek, 3. dünyayı ziyaret eden ilk şarkıcı ne yazık ki, İngiliz Punk'ının çıkışına tanık olamadı. Oradaki zenginliği ilk farkedenlerden biri olarak The Clash ve Bob Marley gibilerini göremedi. Ochs 1970'de intihar ettiğinde, bir yıl sonra olacakları kesinlikle hissediyordu.

Asla dogmatik ve didaktik değildi: Bu yönüyle Jackson Browne'dan U2 ve REM'e dek pek çok yeni kuşak müzisyeni derinden etkiledi. (Her ne kadar, ondan etkilenenlerin tamamına yakını, Live - Aid türü sözümona politik projelerle ticari başarılar elde etmiş olsalar da...)

Bu hikâyede onurlu bir intihar ile şerefsiz bir yaşam arasındaki ikilemde, adını anmaya gerek olmayanların payına ikincisi düşerken, Ochs ilkini seçmesiyle, örnek insanlar arasındaki tarihi yerini aldı.

Dipnotlar:

1) Phil Ochs'un bu albümünü CD formatında Balet Plak ithalatı olarak piyasada bulmak mümkün.
2) Robin Denselow, Müzik bittiği zaman (Alan Yay.) s. 148
3) A.g.e. (s.63)
4. A.g.e. (s.98)
5) A.g.e. (s.99)

Zihni Müzik Seçkisi

1. D.J. Shadow / Endtroducing
2. Divine Comedy / Casanova
3. David Torn / What means Solid, traveller?
4. Steve Hillage / Fish Rising
5. Urban Speices / Listen

Akşamsefası

GÜLAY BATUR

Nazar Etme Ne Olur, Boşan Senin de Olur

Akşamsefası

Kâfir Musto

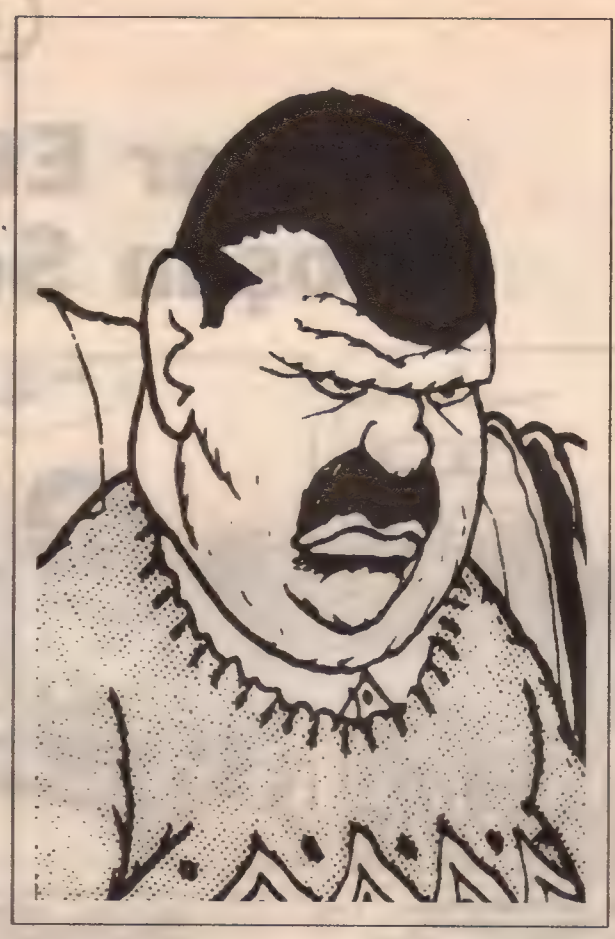

Kahvenin içi herkesin dinini imanını gevretecek kadar huzurluyken ansızın boğuk bir ses duyuldu: "Herkes ayağiya kalksın. Arama var." Gelen Mardinkapı Karakolu'nun en tosbağa bekçisi Tentene Kadri'ydi. İki elini arkasında kavuşturup, gözlerini kısarak ve başını alabildiğine dikleştirerek dolanmaya başladı orta yerde. Ceyran-i Ali Baba olayın önemini anladığından, yavaşça ocağın arkasından sıyrılıp duvardaki tahta rafın üzerindeki teybi kapattı usulca. O ana dek kimi tütün saran, kimi gezmekten puc olmuş ayaklarını oğuşturan, kimi de pinekleyen köylüler gözbebeklerine resmi elbisenin gölgesi düşünce alelacele ayağa fırladılar. Pışo Maheme ise her zamanki rahatlığındaydı. Önce ceketinin yan cebindeki şarabı koydu kürsünün arkasına, sonra iki yana kaykılarak doğrulmaya çalıştı. Pencere kenarındaki üç kırık da az önce omuzlarına attıkları ceketlerini giyinip tesbihlerini yelek cebine koyup, buz gibi bakışlarla yekindiler yerlerinden. Tentene Kadri doğruca köylülerin yanına gitti ve üst-baş aramasına başladı. Bu arada bağırmadan da duramıyordu:

"Dön ula, sağa dön!.."

."Hey Allahın gundisi. Ne işin var oğlum senin burada?"

Köylüler temiz çıkmıştı. Pışo Maheme'ye sıra geldiğinde Kadri sadece gülümseyerek "Ula Pışo gene leyla olmuşsun. Otur hadi, otur" diyerek son üç kişiye doğru yöneldi. Girerken farketmemişti; bunlar "mahalle çocukları" Kâfir Musto, Zincir Ramazan ve Kop Celal'di. Üçü de namlı arpacı, üçü de Allahın cebinden peygamberi çalar. Hele de Kâfir! Daha bıyıkları yeni onbire onbir maç yapmaya başlamış, ama çocuk harbi psikopat! Vücudunda boğazına dek sağlam tek yeri yok, sadece cildini bozmamışlar. Hasso şehir çocuğu!

Kadri'nin gözlerinde sinsi bir ışık yanmaya başladı. En az bir emniyet amirininki kadar sert bakışlarla seslendi:

"Ula tujolar! Siz de burdasınız he! Kaldırın ellerinizi, hadi!"

Musto şimdi böyle forsu binbeşyüz olan Kadri'yi neredeyse on yıldır tanıyordu. "Bak sen şu hırnıkli şebşeboka! Bize de mi lolo ulan kevaşe!" diye geçirdi aklından, dişlerini sıktı. Sonra da fısıltıyla konuştu:

"Ula Tentene, şu anda doluyum. Bir hareket yapma. Al bu malboroyu kaybol!"

Kadir her zaman huginin kralını yerdi, ama bu kez nedense nazlandı:

"Olmaz, dönün arkanızı, arayacağım."

Kâfir'in içinde yaman bir ateş dolaşmaya başladı, sesi daha da karardı:

"Pıreze yapmayı bırak Kadri. Şimdi sen beni ararsın. Üstümdekileri bulursun. Beni karakola götürürsün. Bana gene ceza verirler, içeriye atarlar.İyi, hoş. Ben orada yataram, ama içerden çıktığım gün de gelir seni doğraram."

Kadri bir an duraladı Kâfir'in bu jilet gibi sözleri üzerine, her tarafını ter bastı. Kâfirdi karşısındaki çünkü! Niye takmışlar bu ismi ona? Kavgada hasmını öldüresiye dövdüğü için, satırın-bıçağın üzerine göğsünü açıp gittiği için. Vazgeçti Kadri. Bağışlıyormuş havalarında, fazla da renk vermemeye çalışarak, yavaşça Kâfir'in kolunu tuttu: "Hanekten söyliyem yau! Ma sanki niye biz bizi tanımıyoruz?"

Kadri'nin titrek sesi kop Celal'le Zincir Ramazan'ı da rahatlatmıştı. İkisinin de üzerinde bir şey yoktu, ama oralarına buralarına dokunulması "şehir çocuğu" raconuna yakışmıyordu. Gevşeyip oturdular.

Ceyran-i Ali Baba'nın ikram ettiği çayı şapırdatarak içen Kadri kahvedekilere "Cümleten eyvallah" çekip, göbeğini sıvazlaya sıvazlaya çıkıp gitti. Pışo Maheme dayanamayıp küfürü salladı arkasından: "Allahın emriyle get! Kimseye karışmıyasan ha pezevenk!"

Birazdan kahve yine eski halini almış herkes kendi alemine dalmıştı. Ceyran-i Ali Baba ara masalara çayları kondurduktan sonra gidip çıt diye teybi açtı. Şivan'ın yumuşak sesi her zamanki yasadışılığıyla yayıldı içeriye: "Ez keçike gundime / Lo ez bırındarım..."

Çok bozulmuştu Kâfir Kadri'nin yaptığına, yerinde duramıyordu. Ceketinin cebinden çıkardığı bıçağı arkadaşlarına gösterip timsah gibi bakışlar fırlatarak söyleniyordu habire: "Ula bir ara dedim çekip saplayayım puştun göbeğine..."

Zincir bir taraftan Kâfir'i sakinleştirmeye uğraşırken diğer taraftan da bıçağa hayretle bakıyordu: "Hayatımda böyle piçak görmemişem. Nereden buldun buni Musto?"

"Özel yaptırmışam. Bakın bu tarafı kalındır. Buni adamın neresine vursan o mıntıkadaki kemikleri hurdahaş edersin. Bak bu tarafında da bir yiv var. Bu ince tarafı birine sapladığın zaman kan bu oluktan gelecek ki durup seyredesin."

"Vallahi Kâfir, büyük adamsın. Senin kafan piçliğe ne kadar çok çalışıy!"

"Yağ çekmeyi bırak oğlum. E de hade iç çayını da çıkalım artık."

* * *

İçiçe geçmiş karanlık, dar, ıslak sokaklar... Olmadık darbeler yemiş, solgun yüzlü evler... Birbirine bitişik damlar... Örtmeler, havuşlar... Damların süsü tahtlar... Kapılardan pacalardan sarkan rengârenk elbiseli, tülbentli, puşili bir sürü kadın... Sokağa hastalık gibi yayılmış pırpırım tohumu çocuklar. Yoksulluk! Ve dolayısıyla özgürlük!

Üç arkadaş kendi mıntıkalarına girdiklerinde yüzlerinin rengi güzelleşmeye başlamıştı sanki. Sürekli gülümsüyorlardı. Bu dar küçeler hiçbir zaman sahipsiz bırakmamıştı onları, hiçbir zaman ihanet etmemişti onlara. Peşinde elli tane polis olsun, isterse ordu gelsin, bir girdin mi bu sokaklara, Azrail gelse bulamaz seni. Öylesine büyülü ve muhteşemdirler.

Güneş yavaş yavaş delirmeye başlamıştı. "Bize gidelim," dedi Kâfir, "Havuşta rakı içeriz." Zincir'le Kop tereddütsüz kabul ettiler bu teklifi. Kâfir, "Siz ufak ufak gidin, ben şurdan bir büyük alıp geleyim" diyerek yan sokağa saptı.

Kop'la Zincir omuzlarını daha da kırarak, yengeç gibi yan yan yürüyerek alev gibi yetiştiler tahta kapıya. Hakaret eder gibi girdiler avluya. Geldiklerini gören Deli Memo dişsiz, mağaraya benzer ağzını sevinçle açtı: "Vay, yegenlerim, hoşgeldiniz! Hani Musto, nerdedir?" Zincir, rakıyı hiç karıştırmadan, "Gelecek biraz sonra," diye cevapladı. Tuhaf bir telaşla "Gelin, ha böyle oturun" diyerek duvar dibindeki rengi kararmış tahta sedire buyur etti Deli Memo ikisini de. Hal-hatır faslı erken bitti. Birazdan Memo elini gömlek cebine atıp iki-üç yamulmuş filtresiz sigarayla bir plaka esrar çıkardı. Çocuklara dönüp, "Millet benim bunu içi içe delirdiğimi söylüyor, ama Allah sizi inandırsın, yirmi senedir çekiyorum, ne kalp var bende, ne tansiyon, demir gibiyim peygamberime." diyerek pis pis gülümsedi. Zincir'le Kop öylece durmuş Memo'nun özenle açtığı sigarasının biraz tütününü boşaltıp onun yerine ufak ufak kırdığı esrar parçalarını yerleştirmesini seyrediyorlardı. Diliyle pel'in kenarını ıslatıp sigarayı hazır ettikten sonra, bu kez zıvana hazırlamaya koyuluyordu Memo cığcığa kağıdından. Tüm bu işleri yaparken Memo'nun çukura kaçmış mercimek gibi gözlerini görmeliydiniz; Memo'nun gözlerinde ışıklar tepiniyordu.

İki parmağıyla sigarayı ortasından tutup poçiğini dudaklarına götürüp de ilk nefesi çektiğinde göz kapakları hafifçe kapandı Memo'nun, esmer yüzü bıraksalar sağa sola dağılacaktı, öylesine gevşemişti. Sonra da Zincir'e uzattı sigarayı. "Al bir nefes de sen vur." dedi. Zincir dönüp bir Kop'a, bir sigaraya baktı. Memo aralık gözlerle de olsa Zincir'deki tereddütü yakalamıştı. "Al, al" dedi, "çekinme! Bundan bir kere çektin mi kafan Nacar saati gibi tıkır tıkır çalışır kitabıma." O sırada kapı açıldı ve Kâfir girdi avluya. Babasını elinde sigarayla görünce durumu anladı ve çatallı bir sesle bağırmaya başladı: "Ulan pezevenk! Sen içe içe kafayı yedin bitirdin. Şimdi de eşimi dostumu mu zehirlemeye çalışıysen!" Memo oturduğu yerden suçlu bakışlarla kalkmaya çalışırken Kâfir hızla yanına koşup iki eliyle omuzlarından tutup hırsla iteledi babasını. Memo sedirin kenarından duvar dibine doğru yuvarlandı. Zincir çığlıklar atan Kâfir'i dizginlemeye uğraşırken Kop Memo'nun yanına doğru seyirtti. Kara taşlarla döşeli betona iplik gibi bir kan sızıyordu Memo'nun kaşından. Bunu görünce dönüp Kâfir'e çıkıştı Kop: "Ula oğlum, ne yaptın herif derb-u kalb olmuş." Kâfir'in hiddeti zerre-i miskal azalmamıştı. "Bırak gebersin." diye bağırdı, "Senelerdir bela oldu başıma bu itoğlu it!"

* * *

Biraz sonra yer sofrasındaydılar. Bağdaş kurup oturdukları gazete parçasının etrafında çay bardaklarına doldurdukları rakıyı, kadeh tokuşturduktan sonra kafaya dikiyorlardı. Kâfir oturduklarından bu yana babasına takmıştı, belli ki suçluluk da duyuyordu: "Yav kardeşim, siz de biliyorsunuz işte. Herkesin babası getti Almanya'ya. Elalem çalıştı, para biriktirdi. Bu ibne ne yaptı ha! Çekti esrarı, çekti esrarı! Zavallı anam onun yüzünden kaldı gurbet ellerde. Bunun da götüne tekmeyi vurup postaladılar."

Mevzu hassas olduğu için Zincir de Kop da sessizce dinliyorlardı Kâfir'i. Bu arada şişeyi de yarılamışlardı. Bir ara Zincir biraz da hava dağılsın diye yavaşça pencerenin dibine uzanıp bir naylon torbaya tıkıştırılmış kasetlerden birini seçip teybe taktı. Birazdan Kenan Temiz'in delikanlı sesi yayıldı odaya. Kâfir başını öne eğip gözlerini kapatarak mırıldanmaya, türküye eşlik etmeye başladı. Zincir de sürekli çepik çalıyordu.

Kafalar yavaş yavaş bulut olmaya başlamıştı. Kâfir sofrada sözü kimseye bırakmıyor, o güne dek yaptığı kayda değer kavgaları, cezaevi anılarını, arka mahallede âşık olduğu kızı, kerhanede sürekli girdiği karıyı, aklına ne gelirse anlatıyordu. Kop'la Zincir toplasanız on kelime edememişlerdi, ama olsun, eğleniyorlardı... Harbiden eğleniyorlardı.

Zaman bir hayli ilerlemiş, odanın içi serinlemeye başlamıştı. İyice dut gibi olan Kâfir kaykıla kaykıla ayağa kalktı ve "Hadi biraz da dama çıkalım" dedi. Sendeleyerek yürüyüp havuşa çıktı. Memo hâlâ yatıyordu duvar dibinde. Kâfir biraz durup seyretti babasını, sonra da hiçbir şey demeden merdivene doğru yürüdü, Zincir'le Kop da arkasından.

Dama çıkar çıkmaz ceketinin cebinden bir avuç pembe-beyaz çıkardı Kâfir ve leblebi gibi yutmaya başladı. Kop'un istekli bakışlarını görünce de hemen nasihate başladı: "Hablemenin, esrar çekmenin de bir zamani vardır. Daha yaşınız ufaktır. Ben demeyene kadar hap attığınızı görmeyeyim."

Sonra ne olduysa oldu bıçağını çekti Kâfir ve boşluğa doğru boğuk bir sesle haykırmaya başladı: "Var mi ulan ha! Var mi!"

Zincir'le Kop da etkilendiler Kâfir'den. Her biri damın bir ucuna gidip aynı şekilde bağırmaya başladılar: "Heeyt ulan! Anami kesen ben, babami kesen ben..."

Damın üstünde bir curcunadır gidiyordu. Kimse birbirini duymuyor, herkes çığlık atıyor, etrafta gereksiz bir öfke, anlamsız bir isyan dolaşıyordu. Sonra ansızın sustu Kâfir. Gözlerini havuşta bir yere dikip öylece bakmaya başladı. Meraklanan Zincir yavaşça yanına geldi Kâfir'in. Ne oldu?

Avlunun ortasındaki küçük beton havuzu işaret etti Kâfir. "Buz gibi suyu vardır" dedi, "Atlıyayım mı burdan içine." Zincir gülmeye başladı. "Kafan iyice hoş oldu herhalde. Buradan oraya atlasan bir tane sağlam kemiğin kalmaz."

Kâfir'in gözleri ince bir çizgiye dönüşmüş, dudağının yanından şorigi akmaya başlamıştı. Ayakta duramıyor, dili dolaşarak konuşuyordu: "Atlıyamam mı yani?"

Lafa Kop karıştı: "Musto, ne yapiysen sen, ma sanki burası Küpeli havuzudur?" "Geri çekilin!" diye bağırdı Kâfir. Zincir Kop'a gülerek işaret etti, bir-iki adım arkaya gittiler. Kâfir zorlukla elindeki şişeyi yere bıraktı ve damın en ucuna kadar geldi. Sonra iki kolunu öne doğru uzatıp avluya atladı. Her şey çok hızlı olmuştu. Zincir'le Kop hâlâ gülüyorlardı.

ALTAY MARTI

Akşamsefası

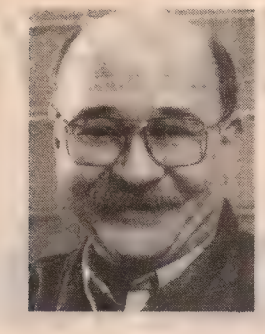

AYDIN ENGİN

Emperyalizmde Komplo, Bizde Tedbir Tükenmez

Kullandığı faks aygıtının numarasını yokedebilecek kadar tekniğe yatkın, adını yazmayacak kadar yiğit, "Bir Dakika Karanlık" eylemini destekleyerek istemeden de olsa emperyalist çıkarların hizmetinde bir küçükburjuva devrimcisi olduğumu(zu) sekiz-on satır içinde kanıtlayan "arkadaş"ın verdiği esin ve yolaçtığı kederle...

24 Ocak 1997, Washington D.C.
Beyaz Saray Oval Masa Özel Oturumu

Türkiye'de Susurluk kamyon kazasından sonraki gelişmelerin halk kitlelerinde tehlikeli yönelimlere yolaçtığını ve bölgedeki çıkarlarımızı tehdit edecek boyutlara ulaşma eğilimi gösterdiğini belirten CIA Ortadoğu Masası Raporu, Pentagon Askeri İstihbarat Servisi raporu, Ankara ABD Büyükelçiliği kriptosu, SAT-BK-51 uydusunca çekilen sokaktaki adam fotoğraflarındaki yüz ifadelerinin incelenmesi, Pirinçlik üssünde görevli Assubay Başçavuş Mickey P'nin Türk nişanlısının kızkardeşinin kocasından (bacanak) aldığı bilgilerle doğrulandı.

Stratejik Araştırmalar Enstitüsünce yapılan etüdlere göre, bu ülkede kitleselleşen demoKratik istemlere karşı kökten ve sert önlemler uygulamasının uzun erimli ABD çıkarları açısından sakıncalar taşıdığı anlaşıldı.

Bu çerçevede Türkiye'deki baş ajanımıza aşağıdaki talimatın gönderilmesi karara bağlandı: *"Baş ajan güvendiği dört ya da beş kıç ajanla buluşarak 7-a planını derhal uygulamaya sokup kitle hareketlerini sulandıracaktır. Bu operasyon için G-günü 1 Şubat 1997 Cumartesi'dir."*

27 Ocak 1997, Boston
General Electrik Company Elektronik Tekeli
Anonim Şirket Murahhas Heyeti Toplantı Tutanağı

Birleşik Devletler (USA) Ankara Büyükelçiliği bilgi dağıtım raporu çerçevesinde, Şubat ayı boyunca Türkiye'de elektrik düğmesi ve ampul tüketiminde atlama olabileceği istihbaratı değerlendirildi. Sürenin azlığı gözönüne alınarak yarından itibaren Türkiye'de ortaklığımıza ait fabrikada ampul ve elektrik düğmesi üretimini artırmak amacıyla üç vardiya sistemine geçilmesi kararlaştırıldı. 1 Şubat'tan itibaren aşırı kullanımdan kaynaklanacak ampul ve düğme talebine uygun stoklamanın en geç 3 Şubat'ta tamamlanması öngörüldü.

27 Ocak 1997, İstanbul
CIA Türkiye Başajanı Acil Durum Raporu

Kıç ajanlardan aldığım bilgilere göre 1 Şubat'ta başlayacak eylemin duyurulması için medya desteği zorunlu hale geldi. Eylem çağrısını yapan ve *"yurttaşlar"* ortak kod adını kullanan kıç ajanlarımız eylemi ülke düzeyinde duyuracak medyatik araçlara sahip değiller. Medyadaki *"Boyslarımızla"* bizim direkt ilişki kurmamız sakıncalı olabilir. Bu acil durum raporu acele merkez desteği için düzenlenmiştir.

28 Ocak 1997, Detroit - New York
PVC-İspermeçet-Bakır-Otomotiv Yan Sanayii Tekelleri
Kooperasyon Paneli 3. Gizli Oturum Kararı

Aniden beliren elverişli pazar koşullarından General Electric Company'nin tek başına yararlanma girişimlerine karşı çok acele bir marketing stratejisi oluşturulmasına; stratejinin G-günü'nü izleyen 48 saat içinde tamamlanmasına karar verildi.

30 Ocak 1997, Washington D.C.
Beyaz Saray Kriz Masası Talimatı

Operasyonun başarılı yürüdüğü öteki kaynaklarca da doğrulanmaktadır. Ancak yaygınlık ve etkinlik koşullarını sağlamak üzere kıç ajanların sayıca takviyesi gerekmektedir. CIA, bölgedeki yedek kıç ajanlarını bu talimat alınır alınmaz devreye sokacaktır. Yedek kıç ajanlar ağırlıklı olarak kendi inisiyatifleriyle çalışacaklar, kendilerinden *"genel stratejiye mümkün olduğu kadar çok katkı"* hedefi verilecektir.

30 Ocak 1997, İstanbul
General Electric Company Türkiye İşbirlikçisinden Bilgi Notu:

Üç vardiya ampul ve elektrik düğmesi üretimine geçişte, işçilerden gelen aşırı ücret talepleri son kongrede desteklediğimiz sendika yöneticileri tarafından önlenmiştir. Üretim öngörülen hızda, ücret artışı olmaksızın sürmektedir. Stok depolama için uygun bina ile henüz anlaşma sağlanamadı. Bilginize...

31 Ocak 1997, Washington D.C.
Pentagon Operasyon Masası Genelgesi

Türkiye'de çete, korucu, jitemci, özel timci, tetikçi, mafyacı olarak etkinlik gösteren ajanlarımız G-günü saat 21'den itibaren çalışmalarını askıya alacaklar, yeni bir talimata kadar geleneksel *"temizlik operasyonları"*na ara vereceklerdir. Genelgeye titizlikle uyulması gerekmektedir.

1 Şubat 1997, İstanbul
CIA Türkiye Başajanı Raporu

G-günü planlandığı gibi yürüdü. Aksama yok. Ancak kıç ajanlar katılımın henüz zayıf olduğunu bildiriyorlar.

6 Şubat 1997, Washington D.C.
CIA Merkezi Politik Analiz Masası

Türkiye'de düzenlettiğimiz *"1 Dakika Karanlık"* eylemi plandan ciddi sapmalar göstermektedir. Ajan raporlarının yanıltıcı olabileceği yönünde ciddi bulgular edinilmiştir. Eylem öngörülen yığınsallığa ulaşmış, ancak eylem hedefi kitleler tarafından öngörülenden daha fazla ciddiye alınmaya başlamıştır. Soyut bir temiz toplum talebi yerine Susurluk sonrasında varlığı belli olan ilişkilerin açığa ve sorumluların yargı önüne çıkarılması istemleri aşırı yaygınlık kazanmaktadır. Ayrıca farklı kaynaklardan derlenen bilgi raporları baştan planlanan birkaç tetikçi ve üçüncü sınıf mafyacı ile tatmin olma eğiliminin de gitgide zayıflamakta olduğuna dikkat çekmektedir. Analiz masası Susurluk hedefi üstüne bir perdeleme ve kaydırma operasyonu önermektedir.

6 Şubat 1997, Detroit
İspermeçet Tekeli Marketing Servisi
Denizötesi Müşteriler Servisi

28 Ocak tarihli Koordinasyon Paneli 3. Gizli Oturumu kararları çerçevesinde, Türkiye *"Şubat 97"* kampanyasında General Electric Company'nin tekel konumunu bozma girişimlerimiz olumlu sonuç verdi. Eylem sokağa taşındı ve eylemcilerin ellerinde mum bulundurmaları, saat yirmi birde mumlarını söndürmeleri eylemin parçası haline geldi. Türkiye ortağımız ispermeçet mumu talebini artırmış, ancak ithalat yerine yerel bir ispermeçet mumu üretim kombinası için yatırım yapılmasının daha kârlı olacağını savunmaktadır.

Eylemlere *"mumla katılım"*ı yaygınlaştıran CIA Türkiye İstasyon şef yardımcısı Joseph M. ve medya ilişkileri sorumlusu Claris U. için öngörülen primin bu notumuzdaki banka hesabına yatırılmasını şirket yönetim kurulundan rica ediyoruz. Ayrıca yerli destekçiler için de bir miktar özendirme primi önermek istiyoruz.

Bilginize...

11 Şubat 1997, Washington D.C.
Beyaz Saray Yumuşak Kriz Masası

Beyaz Saray Başkanlık Danışmanının Z.Mc.L'nin talimatları uyarınca Ankara yakınlarında bir kentte şeriatçı gösteri düzenletiliyor. Ayrıca, medyadaki gönüllü ajanlarımızdan Işın Gürel adlı kadın gazeteci de etkili sonuç alınması için kışkırtıcı sorular sorarak kendisine yumruk vurulmasını sağlayacak. Olayların gelişimine göre planın ikinci ayağı olan tank gösterisine daha sonra karar verilecek. Bu karar için Birleşik Devletler Ankara Büyükelçiliği yetkili kılınmıştır.

14 Şubat 1997, Boston
PVC Ürünleri Tekeli Murahhas Azaları Toplantısı

İspermeçet tekelinden sonra, İstanbul CIA alt istasyonunun katkılarıyla, Türkiye'de Şubat 1997 pazarına bizim de girmemizin şartları oluştu. Kampanya sonuna sadece iki hafta kaldığına bütün alt birimlerin dikkatini çekiyoruz.

14 Şubat 1997, Maltepe-İstanbul
Fıy-Fıy Plastik Düdük Fabrikası
Sipariş Mektubu

Beklenmedik bir plastik düdük talebi ile karşı karşıyayız. Amerikan PVC Mamulleri Tekeli olarak daha önce iyi ilişkiler içinde olduğumuz sizlerden çok acil olan hammadde ihtiyacımızı Avrupa depolarınızdan bir an önce İstanbul'a sevketmenizi rica ediyoruz. Düdük pazarında son on yılın en büyük talep patlamasıyla karşı karşıyayız. Mum yakan eylemciler şimdi de yığınsal olarak plastik düdüklerle gürültü yapıyorlar. Bu olanağı iyi değerlendireceğinize inanıyoruz. Talep miktarlarımız ve ödeme önerilerimiz aşağıda sunulmuştur.

15 Şubat 1997, Washington, D.C.
Pentagon Analiz Masası

Mum eylemi ikinci haftasının sonunda kısmen denetim altına alınabildi. Susurluk hedefi görece ikinci plana itildi ve şeriat karşıtları ile yandaşlarının çekişmesi ekseninde yeni bir yörüngeye işlerlik kazandırıldı.

Bu arada operasyonun gerginlik boyutunda baştan beri gözlenen eksikliği aşmak üzere Antalya ve Samsun pilot kentler olarak seçilmiştir. Bir ya da iki eylemcinin öldürülmesiyle etkili sonuç alınabileceği hesaplanmaktadır.

20 Şubat 1997, Washington D.C.
Beyaz Saray Oval Salon

Elektrik düğmesi, ampul, ispermeçet mumu, plastik düdük, tencere, çanak, tava tekellerinden alınan sayısal veriler Pentagon stratejik hedefler ve CIA politik analiz raporları ışığında değerlendirilmiş ve Türkiye'de "Bir Dakika Karanlık" kampanyasının plan hedeflerini aştığı memnuniyetle saptanmıştır.

Özellikle tekelci şirketlerden gelen kampanyanın 1997'nin tümüne yayılması önerisi incelenmeye değer bulunmuştur. Kampanyaya eylemcilerin yürüyüşleri sırasında eskiyen ayakkabı tabanları yüzünden sunî deri tekelleri ile yürümekle aşınan yollardan dolayı asfalt üreten petrol tekellerinin de ilgi duydukları gözlenmektedir.

Türkiye'de kıç ajanlardan başlayarak bütün ilgili birimlerin konuyla ilgili birer rapor hazırlamaları öngörülmüştür. Raporlar en geç Şubat sonunda Beyaz Saray Yumuşak Kriz Masası'na ulaştırılacaktır.

Bu notlar 20 Şubat'ta kesiliyor. Nedeni Öküz'ün baskıya girmesi filan değil. Yazar ne elektrik düğmelerine dokunuyor, ne mum yakıyor, ne düdük çalıyor, ne sigara tüketiyor (tütün tekelleri), ne yürüyor (petrol tekelleri)... Sadece oturuyor ve ince, ağır yorumlar yapıyor. Ancak mürekkep tekellerinin oyununa gelmemek üzere yorumlarını yazmıyor, elektronik tekellerinin değirmenine su taşımamak için yorumlarını fakslamıyor. O sadece düşünüyor ve ağır, ince yorumlar yapıyor...

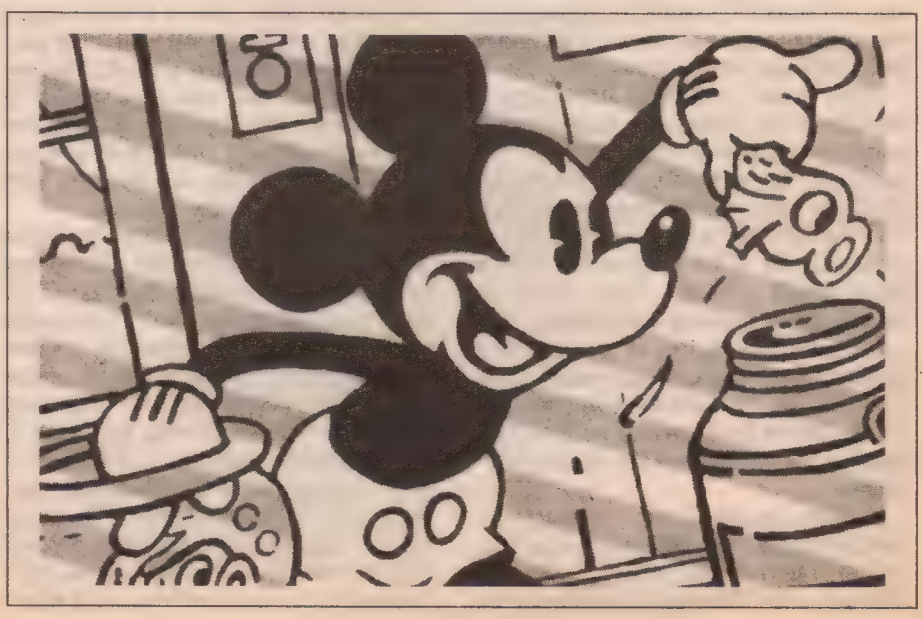

Akşamsetası

MUHSİN KIZILKAYA

Kürdilihicâzkâr

Değil mi, hepimiz Türküz, aynı anne ve babadan doğmasak bile, bayrağı tek bellemiş, ezanı aynı yanık sesle okumuşuz. Bu bayrak bizim, bu ezan bizim, bu ezan susmaz, bu bayrak düşmez.

"Olmaya cihanda tedbir, sıkı sıkıya bağlanmış bir uçkur gibi"

Devlet bölücülük yapmaz. Devlet bölücülük yapanları yaşatmaz. Devlet bölücülük yapanları ikiye böler, üçe çarpar, sonra tekrar üst üste toplar. Devlet bölücülük yapanlara dört işlem yapar; ondalık kesirlere ayırır, önce hipotenüsünü alır, sonra olasılık hesapları yapar ve kare kök içine alır. Devlet bu, adamın iflahını keser.

Devletin bir görevi de bölücülük yapanlarla mücadele etmektir. Devlet tektir, devlet kutsaldır, devlet büyük bir şeydir, uçanı da, kaçanı da yakalar, bölünmez bütünlüğüne halel getirenlere dişlerini bir gösterir ki, bu tür faaliyetlere kalkışanlar o dişler karşısında dillerini yutar. Devlet bölücülük yapanlara tek tek basar, sonra badelerini süzer, islah edince de gel, gel yanıma gel der. Devletin kolları şefkatlidir, adaletin pençesi arslan pençesine benzer, kollarına alır, ısıtır, sever, okşar... Çünkü devlet babadır, çünkü devlet anadır, çünkü devlet yakın bir akrabadır.

Devlet hiçbir zaman vatandaşları arasında ayrım yapmaz. Devlet, vatandaşlarını Kürt-Türk, Laz-Çerkes, Sünni-Alevi diye ayıranların bacaklarını birbirinden ayırır, cart diye yırtar. Devlet niye vardır, vatandaşlarını aynı topraklar içinde, farklı diller konuşsalar bile, farklı inanışları olsa bile, hepsine eşit mesafede durup, barış ve huzur ortamı içinde birarada yaşatmak için vardır.

Devlet, en üstün şeydir ya, ondan büyük Allah'tır ya, örneğin birileri onun adına çete kurup haraç toplarsa, buna kesinlikle izin vermez. Kendi yetkisini kendi kurduğu hukuktan aldığı için, kesinlikle başkasına devredemez. Çünkü varlığını, hukuksal yetkisine borçludur ve hukuksal yetki de öyle kolay kolay canı isteyene devredilir birşey değildir. Yani hukuksal yetki, taşınır mal değildir, satamazsın, satın da alamazsın, emanetçiye bırakamazsın, kimseye borç dahi olsa veremezsin.

Yine devlet, bölünmez bütünlüğüne densizin birisi, örneğin bir kitap yazmak suretiyle halel getirmeye kalkışırsa, dur vatandaş, ne yapıyorsun, biz seni benim aleyhime kitap yazasın diye mi okuttuk, kendine gel, aklını başına topla der. O kitabı da alır SEKA'ya gönderir hamur yapar, sonra o hamuru tekrar beyaz bir sayfa yapar. O adama önce devlet, sonra da, dargelirliyse eğer ve belediye otobüsüne binip sürekli basamakta duruyorsa bir de otomatik kapı çarpar. Hele bir de şoförle konuşuyorsa ve harp malüllerine yer vermiyorsa vay başına geleceklere...

Devlet, tasada kederde, sevinçte kıvançta, bütün vatandaşlarıyla birlikte ağlar, birlikte güler. Gerçi devlet pek gülmez, öyle Kibariye gibi kıkırdamaz ama, bir millî bayramlar ilan eder ki, o bayramlarda herkes birlikte şenlenir, göndere bayrak çeker, sokaklara tak koyar, takların üstüne de "Ne mutlu Türküm diyene" diye yazar ve herkese bölünmez bütünlüğümüzü defalarca empoze eder. Değil mi, hepimiz Türküz, aynı anne ve babadan doğmasak bile, bayrağı tek bellemiş, ezanı aynı yanık sesle okumuşuz. Bu bayrak bizim, bu ezan bizim, bu ezan susmaz, bu bayrak düşmez.

Densiz gazeteler yazdılar, teşfik almadılar ya, bir de sansür edilecekler diye korktular ya, güya intikam alıyorlar, güya güçlerini gösteriyorlar. Hemen hemen bulabildikleri bütün raporları, Yıldırım Aktuna'nın Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Başhekimi'yken sağa sola dağıttığı raporlar da dahil olmak üzere, bütün raporları arka arkaya çarşaf gibi yayınlamaya başladılar. Neredeyse şimdi altmışbeş milyon memleket evladının, her birinin bir raporu var elhamdulillah. Bu raporlardan bir tanesi de güya Milli Güvenlik Kurulu'na sunulan rapormuş. Yok efendim bu raporda öye "şok" gelişmeler varmış ki, Reha Muhtar bile Fadime-Müslüm-Ali üçgenini bir tarafa bırakarak, bu rapordaki şok iddialara öncelik vermiş. Yalan tabi, ne Reha Muhtar böyle bir şey yapmış, ne de MGK'nın böyle bir raporu var. Güya MGK'ya sunulan raporda, hızla artan Kürt nüfusuna dikkat çekiliyormuş. Şu anda mevcut Kürt nüfusu, toplam nüfusun yüzde 40'ı kadarmış. Ama hızla artıyormuş. Bu hızlı artışın önüne geçilmezse eğer, 2006 yılında Kürtler, toplam nüfusun yüzde 60'ını geçeceklermiş. Bu oranın oylara yansıdığı düşünülürse eğer, vay başımıza gelenler gibi, ciddi görüşler ileri sürülüyormuş.

Olur mu öyle şey? MGK, böyle bir rapor hazırlar mı hiç; akıl var, mantık var, izan var. Devlet hiç kendi yurttaşlarını Kürt-Türk diye ayırır mı? Devlet hiç nüfus bölücülüğü yapar mı? "Kürt nüfus"muş... Kürt yok ki nüfusu olsun. Olmayan bir şeyin nüfusu olur mu? Devlet, yetmiş-seksen yıldır Kürtler vardır, kendi dilleriyle okuyup yazsınlar diye haykıran, dış güçlerin maşası, Ermeni beslemeleriyle mücadele etmiyor mu? Hâl böyleyken Telefonken, hem hes doğrusu, hem pes doğrusu...

Efendim latife bir yana, bu nüfus meselesi aslında bizim en önemli meselelerimizden biridir. En az şeriat kadar, Susurluk-Sincan hattı kadar mühim bir meseledir. Doğrudur, ülkemizin doğusunda yaşayan esmer vatandaşlarımız biraz uçkurlarını bağlamayı bilmiyorlar. Şimdi aslında bu uçkur işi için bir kanun gerekir. Çünkü uçkur, hem bağlanması, hem de şalvara takılması en zor işlerden biridir. TSE de buna bir standart getirmediği, çözülüp bağlanması okullarda ders olarak okutulmadığı ve en önemlisi müzik seti alırken yanında verilen kullanma talimatına benzer bir kullanma talimatı da olmadığı için bela teşkil ediyor. Bildiğiniz gibi uçkur, şalvara ve bazı yerlerde iç donlara, çok zor yöntemlerle geçirilen bir iptir. Uçkuru çözerken, kaçmamasına dikkat etmek lazım. Uçkurun iki ucunu bir düğümle birbirine bağlamasan çok çabuk içeri kaçar. İçeri kaçınca da, oradan çıkarmak için firkete gerekir. Gördüğünüz gibi uçkur meselesi karışık bir meseledir. Oradaki esmer vatandaşlarımızın okuma-yazma düzeyleri de düşük olduğu için, karışık meselelere dolayısıyla kafaları basmıyor. Kim bilir artık cahillikten mi, şehvet ateşinin beyinlerini köreltmesinden midir nedir, uçkura dikkat etmiyorlar ve sık sık deliğine kaçırıyorlar. Kaçınca da hâliyle uçkurları çözük kalıyor. Bu vesileyle şalvarları da hep bacaklarında dolaştıklarından, gözleri biryerlerine takılıyor, şeytan akıllarını çeliyor ve öyle olur olmadık yerlerde, tarlada, harmanda, bağda bahçede, aydınlıkta karanlıkta halvet oluyorlar. Hâliyle nüfus artıyor. Neden, cehaletten...

Mesela Karadenizli vatandaşlarımız için böyle bir tehlike yok. Orada nüfus artmıyor. Çünkü tahsil düzeyleri bir hayli yüksek. Tabii bir de Karadeniz zekâsını da unutmamak gerekir... Bakın Karadenizli vatandaşlarımız bu uçkur meselesine karşı ne güzel maniler icat etmişler. Demişler ki, "Dama çıktım belleme / Gir koynuma terleme / Her yanım senin olsun / Uçkuruma elleme." Adamlar tedbir almış. Ne güzel, nasıl da veciz bir mani... Besleme basının MGK'ya mal ettiği rapor, olsa olsa buna benzer mânâ dolu manileri, oranın dağlarına kireçle yazılmış olan, "Bir Türk cihana bedeldir, yeter artık, ne gerek var Türk nüfusunu artırmaya" gibi veciz sözlerin yanına yazılmasını öngörmüştür.

Gerisi fasafiso, mum söndü oyunu, gulu gulu dansı...

Musa Kart

KEMAL GÖKHAN GÜRSES

Akıl bu... Aka da Konar

Türkiye'de 'Roma; Açık Şehir, diye bir film yapamayacağımıza göre, ne yapabiliriz?

'Konya; Açık Şehir?, Yok, onu da yaptırmazlar!

'Konya; Tesettürlü Şehir, olabilir... (Hatta, Eskişehir; E-tipi yarı Açık Şehir de olabilir...)

Acaba Susurluk'ta 21:00 aç-kapaları Nasıl gitti?.. (19 Şubat'ta aklıma kondu...)

Eğer Eşref Bitlis suikaste uğradıysa, Niye Millî Piyango...

...teşkilatı, savunma sanayii destekleme fonu paylarımızı bize geri ödemiyor?

Kedilerin mart ayının geldiğini Nasıl anladıklarını değil de Rumî takvim mi hicrî takvim mi kullandıklarını merak ettim...

YANINA PEÇETE AL AĞBİ... GEREKİR AĞBİ!

Acaba, genel evlerdeki peçeteciler de çete menşubu mu?

...Ve yine acıba, Taksim camisi'ne tezgâh açacak güvercinlerde Müslümanlık şartı aranacak mı?

Elia **Kazan** Ner'den aklıma düştü, akşamüstü, akşamüstü...

Kemal Gökhan '97

MESUT CEYLAN

Orkun Kitabeleri

Neyse, pederin işe başlıyosun lafından sonra uykum felan kaçtı. Moralim sıfır. Lan Orkun diyorum, halkların kardeşliği adına sakin ol diyorum, cık olmuyo. İnanırmısın sabaha kadar sinirden titredim.

Geçen gece eve yorgun argın geldim babacım. Görsen ööle fenayım ki akıllara ziyan hani. Hemen atıcam kendimi yatağa, küt uyuycam. Tam soyunuyorum peder bey daldı odaya. Tabi, dalar dalmazda aynen başladı çeneye. Neymiş efendim sabahtan akşama kadar klasik bi serseri portresi çiziyormuşum. O, benim yaşımdayken çoluk çocuğa bakıp, ev geçindiriyormuş. Bu saatten sonra bana tek kuruş para yokmuş. Kendi başımın çaresine bakmalıymışım. Çok pis moralim bozuldu babacım. Şimdi tutucam gramaj, ağır bir laf söylüycem olmuyacak. Aynen tıkadım kulakları, pederin lakırdılarını zerre duymuyorum. Ulan koskoca üniversitede okuyoz ya, daha n'apalım kardeşim? Ayrıcana elin kopilleri Mark veya Dolar bazından harçlık alıyo. Hatta ek harçlık olarak çocuklarının cebine Kepez, Çukurova kağıtlarını koyan babalar da var. Oysa biz halen üçotuz parayla flört ediyoruz, gıkımız çıkmıyor. Ben tam bunları düşünürken, peder kulağıma eğilip, "Yarın okuldan sonra eksozcuda işe başlıyosun demez mi!!? Şok oldum lan! Ne işi, ne eksozu?! Benim şimdiye kadar eksozun "e" siyle bile muhataplığım olmamıştır lan ! Öğleye kadar okul, öğleden sonra iş. Bunlar var ya hep benim dayının fikirleri. Hıyar, pederi doldurup doldurup üzerime salıyo. Dayımı gram sevmem babacım? Herif liboşun allahı. Üşenmemiş oturmuş, Sakıp Sabancı'nın çenesinin biblosunu yapıp, büfesine koymuş. Fincan takımının ortasında eşşek gibi bi çene ööle duruyo. Ayrıca bunun iki tane oğlu var, birinin adı Mehmet, diğerinin Barlas. Babalarına olduğum gibi, oğlanlara da gıcığım tabi. Kuytu bi yerde yakaladınmı ipnelerin asılıyorum kulaklarına, çarpıştırıyorum kafalarını babacım. N'oldu, niye ağlıyo bu çocuklar felan diye sorduğunda ne bileyim lan, bi yerden düşmüştür yavşaklar diyorum. Gram rahat vermiyorum karaktersizlere. Ne rahatı vericem lan, götü boklu liboşların kafasını küçükken ezmek lazım babacım. Neyse, pederin işe başlıyosun lafından sonra uykum felan kaçtı. Moralim sıfır. Lan Orkun diyorum, halkların kardeşliği adına sakin ol diyorum, çık olmuyo. İnanırmısın sabaha kadar sinirden titredim. Sabah erkencikten kalktım yataktan. Ööle kahvaltıya oturmak yok, vurdum küttedenek kapıyı çıktım. Okula vardım ama kafam hiç yerinde değil. Görsen babacım, dört dörtlük bi leyla vaziyetindeyim. Izdırabımdan koridorlarda koşuyorum, anfilerde ağlıyorum. Derken öğle oldu gittim eve. Daha eve adım atar atmaz vicdan mahrumu peder yapıştı yakama, aynen ekzozcu pezevengine. Adam, bizim pederin askerlik arkadaşımıymış neymiş. Neyse, vardık eksozcu Cafer'e, teslim etti beni. Cafer tam orijinal puştmuş be babacım. Daha peder gider gitmez çektirdi tulumları, yatırdı arabanın altına. Lan hayvanın oğulu, lan puştun evladı, bi dur soluklanalım hele. Görsen yağın pisliğin içinde eksoz tamir ediyorum. Allah sizi inandırsın büzüğümden şapır şapır ter uğruyo. Ulan dedim kendi kendime, proletarya sınıfının çilesi ne büyükmüş ne kutsalmış dedim, bööle işin tamına koyiim dedim. Utanmasam arabanın altında höyküre höyküre ağlıycam valla. Ağlanmıyacak gibi değil babacım, dallama beni eşşek gibi çalıştırıyo. Yok eksoz tak, yok eksoz sök, yok depodan mal getir, yok temizlik yap. Bittim babacım, bittim. Ulan dedim içimden, ben senin mını zikicem Cafer dedim, emek sermayeyi yenecek Cafer dedim.

Aradan bi hafta felan geçti, çay molalarında komşu dükkanların çıraklarıyla muhabbeti koydum. Çocuklar benle yaşıt, seksen kuşağı yani. Aldım üçünü dördünü karşıma, başladım anlatmaya. Len dedim, sizi, patronlar sömürüyo dedim, vahşi kapitalizm alayınızı kapitliyo dedim. Babacım inanmazsanız çocuklar fena cahil.

Kapitalizm diyorum, sömürü diyorum, sığır sığır suratıma bakıyolar. Hülya'nın silikonlarının gramajını, Sibel'in götünün çapını ezbere biliyolar fakat bilmeleri gereken konularda tıss. Bööle olmaz dedim babacım, sizin bilinçlenmeniz gerekiyo dedim. Hemen çocuklarla başladık derslere. Geceleri iş çıkışında lahmacuncu Kürşat'ın hemen yanındaki kavede topluyorum geyikleri, başlıyorum örgütlemeye. Onbeş gün içinde burjuvazinin şerefsizliğinden tutda slogan atmanın inceliklerine kadar herşeyi öğrettim çocuklara. Valla billa zehir zemberek oldu çavalar. Görsen bi seviniyorum bi seviniyorum, lan diyorum, emekçilerin asil başkaldırılarının fitilini burdan ateşliyecem diyorum. Umutluyum babacım, çok umutluyum bu çocuklardan.

Ah babacım ah! Herşey ne güzel gidiyodu be ! Geçen gece çocukları onbuçuğa kadar çalıştırmıştım. Çalışma bitti karnımız zil çalıyor. Görsen açlıktan bayılmak üzereyiz babacım. E cepte beş kuruş yok. Neyse gittik lahmacuncu Kürşat'a, "Baba, parasını yarın veririz, bize üçer lahmacun at" dedik. Kürşat ipnesi, "Paranın ne önemi var goçlar, bu seferlik benden olsun " deyince coştuk babacım. Az vakit sonra Kürşat "üç hilal" şeklindeki lahmacunları getirmez mi. Yıkıldım be babacım. Meğer herif bizi uzaktan izliyomuş. Baktım çocuklar ağızlarının suyunu akıta akıta bakıyolar. "Lan durun, nefsinize yenilip davaya ihanet etmeyin yoldaşlar"diye haykırıyorum ama duyan kim. Çavaların kemikleri acıkmış. Hilal milal dinlemeden masayı süpürdü götürdü lavuklar. Kendimi tutamadım, ağlaya ağlaya çıktım lahmacuncudan. Yok ya, bu benim kuşakla yola çıkılmaz. Adamı yarı yolda çatır çatır satar bu puştlar babacım, çatır çatır...

FERHAN ŞENSOY

Gece Deste

- çıkmamış bir kitaptan numarasız sayfalar-

ağzında çilekli bir sakız
casusumuz mulhouse'de pervasız
aşklar beldesi bir sanayi kenti
ziyarete gidiyor michel ailesini
bir vefa borcu casus gezgin yirmidördüncü gün
terasta öğlen yemeği anılar fotoğraflar
edouard michel'in çektiği istanbul filmi yetmişüç yazı
saat onyedi sıfırbeş brüksel'den gelen hızlı tren
mulhouse'den strasbourg'a döner casusumuz
kapanışa yetiştim alex nam dükkanına mesut'un
ömür boyu göçmen ülkü hırsız alarmı yerleştiriyor
beli tutuk boynu tutuk kaşı tutuk gözü tutuk
kırkını aşmış strasbourg'lu kadınların oynaşı
hepimizden genç fakat erken dökülmüş saçı
dizneyland rüya en seksi deri etekleri deniyor
kahkahalarından üç direkli gemiler kalkmakta çin denizlerine
biniyoruz dizneyland rüya'nın köfteci dükkanı arabasına
çok iyi çocuk bülent'e gidiyoruz königsofen'e
rüya'nın bir gözü hiç görmüyor öbürüne lens takamıyor
hasbel filim bir petrol yeşili yolculuktur
dizneyland rüya'ya emanet cankuşu şen şakrak
sığındık neptün'e yeşilde durduk kırmızıda geçtik
nasıl iştir anlamadık vukuatsız ulaştık königsofen'e
fransa'da artık bütün türkler siyasi
işi fena karıştırmış yılmaz güney'in "yol" filmi
iyi konuşsan memleket hakkında
korkak diyorlar adama
siyasiyim dersen şak oturma izni al sana fransa
kişiliği oluşuyor çok iyi çocuk bülent'in
çok siyasi doğu fransa'da
babası ölünce başka koca istemiş anası
bülent buna çok karşı
annesinin de isteğiyle geliyor fransa'ya vasıfsız işçi
çok iyi çocuk bülent [illegible]dokuz yaşında türkiye'de oniki eylül
köyünden çıkıyor istanbul'dan transit strasbourg her nedense
fransa'da siy[illegible]er modası
siyasi misin diyorlar
orospu çocuğuyum diyecek değil ya
siyasiyim diyor çok iyi çocuk bülent
solcu türklerle yatıp kalkıyor şişman alzaslı karılar
bülent sağcı değil ya
kavgalara karışıyor fabrikada sol siyasi
öldürürüm ulan seni diyor ustabaşına
sen ne diyorsun ağbi
bizim köyde savaş var gazetelerden gizli
fransa'da artık bütün türkler siyasi
frenkçe konuşmayı biraz kıvırıyor da
okumayı yapamıyor sol siyasi çok iyi çocuk bülent
hem utanıyor konuşmaya yanlış bir söz ederim diye
çok suskundur fransızca meclislerde
yalnızken orhan gencebay dinliyor
reagy müzik plağını koyuyor pikabına bir ecnebi misafir gelince
memleketi çok özlemiş elleriyle
bir garajda çalışan çok siyasi servet çocuk geliyor
aptal şaşkın bir gülmeyi iş edinmiş suratı
izine mi geldin diyor
tatil kavramı yok izine gitmek var
onun kamilname beyninde
ağbi artizmiş turne gezmesindeymiş
diyor sol siyasi çok iyi çocuk bülent
işçi değilim kardeşim patronum patronların izni olmaz
görevdeyim strasbourg'da filim icabı
casus olarak
casus bir gezgindir ellerim
akşam oturup sizleri yazacak.

Özür : Şubat sayımızda Ferhan Şensoy'un şiiri eksik çıkmıştır. Yazarımızdan ve okuyucularımızdan özür dileyerek, şiirin tamamını yayımlıyoruz.

Akşamsefası

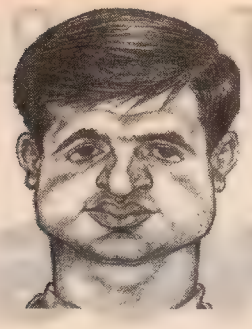

EKREM GALİP YALINER

Tarihimizde Gizli Kalmış Hadiseler (I)

Talât azimliydi, neticede Vekil'le (ismini zikretmek durumunda değiliz), evet, kabinenin bu kıymetli azâsıyla görüşmeyi başardı. Hadisenin enteresan tarafı, Vekil aletle ilgilenmişti ve meseleyi hükümet nezdinde müzakere edeceklerini söylemişti.

Vibratör Mucidi Talât ve Hükümet Buhranı

Genç Talât, 30'lu yılların Amerika'sında mühendislik tahsili görüyordu. O devirde ecnebi memleketlerde hele hele Amerika'da tahsil gören Türk genci pek azdı. Talât'ın amacı bu yabancı diyarda öğrenebileceği her şeyi öğrenmek ve ülkesine dönerek vatana faydalı bir insan olarak hayata atılmaktı.

Amerika'da Talât'ın dikkatini çeken şeylerden biri, yalnız kadınların çokluğuydu. Türkiye'de böyle bir vaziyete pek ender rastlanırdı ve onlar da ya yaşlı kadınlar olurdu, ya talihsiz dullar, ya da fena kadınlar. Halbuki Amerika'da, bugünküne nisbetle az olmakla birlikte, yalnız yaşayan kadınların sayısı yine de bir hayli fazlaydı.

Talât, bu hakikati, bir arkadaşına yazdığı mektupta şöyle dile getirmişti: "Tatilden istifade ederek çıktığım seyahat sürüyor. Bugün Şikago'ya intikal ettim. Hakikaten pek enteresan bir şehir. Burada dikkatimi celbeden şeylerden biri, diğer şehirlerdeki gibi, yalnız kadınların fazlalığı oldu. Çoğu da bana pek mânâlı bakıyorlar. Hatta bakış ne söz, bizzat yanıma gelerek alâkadar hareketlerde bulunanlar da var. Fakat ben alâkalarına mukabelede bulunmuyorum. Nemelâzım..."

Doğuştan yufka yürekli bir insan olan Talât, bu yalnız kadınların haline fazlasıyla üzülüyor, kendisine gösterilen alâkadan da fazlasıyla sıkılıyordu. Çünkü bu alâkanın nedeni birer başıboş hayvan gibi çiftleşme arzusundan başka bir şey değildi.

"Bu meseleyi halletmenin bir yolu olmalı..." Talât haftalarca bu fikre kafa yordu ve kendince bir neticeye vardı. Öyle bir alet yapılabilirdi ki, hakikisine benzerdi ve yalnız kadınların cinsî münasebet arzularını tatmin ederdi. Hemen kolları sıvayan Talât, uzunca bir mesainin semeresinde, elektrik cereyanıyla çalışan bir alet yapmaya muvaffak oldu. Alet, piston sistemiyle vazife görüyordu. Fakat şimdi bir mesele daha vardı, aleti tecrübe etmeye razı olacak bir kadın bulmak.

Meseleyi komşusu Laura'ya açmak pek kolay olmadı Talât için. Fakat Laura bu teklifi hiç müşkülat çıkarmadan kabul eti ve soğuk bir kış gecesi ilk tecrübe için Laura'nın odasına girildi. Heyecan sonhaddindeydi.

Laura ertesi gün hazin bir törenle toprağa verildi. Talât polis takibatından kurtulmuştu ama artık New York'ta kalamazdı. Daha önce ziyaret ettiği Şikago'ya yerleşmeye karar verdi. Oradaki bir üniversiteye naklini yaptırablir, çalışmalarını da Şikago'da sürdürürdü.

Talât'ın Şikago'daki çalışmalarının meyvesi olan ikinci alet aküyle çalışıyordu. Değil mi ki Laura elektrik çarpması sonucunda hayatını kaybetmişti, öyleyse alet aküyle çalışmalıydı. O devirde bugünkü gibi küçücük piller ne arasın?..

Laura hadisesinden hiç kimselere söz etmemesi hayırlı olmuştu; Talât, ikinci tecrübe için de bir komşusunu ikna edebildi. Tecrübenin yapılacağı gece Talât da Mary de pek heyecanlıydılar. Beklenen an geldi ve Talât düğmeye bastı. Fakat alet çalışmadı. Talât otomobillere de meraklı olduğu için, akülü aletlerin itilmek suretiyle çalıştırılabildiğinden haberdardı. Türk genci, o heyecan içinde aleti mi, aküyü mü, Mary'yi mi ittiğini pek hatırlamıyordu, fakat netice hazindi: Mary başını duvara çarparak baygınlık geçirmiş, alet de kadıncağızın edep yerine sıkışmıştı.

Ertesi hafta doktorlar Mary'nin hayatî tehlikeyi atlattığı haberini verdiklerinde Talât sevinç gözyaşlarını tutamadı. Fakat Mary'nin doktorlar vasıtasıyla gönderdiği mesaj öyle bir hanımefendiye hiç yakışmadığı gibi pek de tehditkârdı.

Talât çaresiz yollara düşecekti yine. Ama tecrübelerinden asla vazgeçmeyecekti. Boston'da, Diana'nın kırılan kalça kemiği ameliyatla birleştirilebildi. Houston'da, Kathy az kalsın kan kaybından ölüyordu ki, Talât ona kendi kanını verdi. Los Angeles'ta, Virginia maalesef kurtarılamayarak hayata veda etti. Seattle'da Emily'nin bir kulağı yüzde 60, diğer kulağı yüzde 95 işitme kaybına uğradı. Utah'ta Sue'nun parçalanan dalağı başarılı bir ameliyatla alındı.

Ve New Orleans'ta aydınlık yüzlü bir zenci kadın, Doris, "Güzeldi" dedi, "gerçeğinin yerini tutmaz, ama yine de güzeldi"...

Talât, Doris'in sevgi hatta biraz da minnet dolu bakışları altında hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Üç yılına, tahsil hayatına, iki komşusuna, iki kulağa, bir dalağa ve epeyce kana malolmuştu, ama olmuştu işte... Patent aldıktan sonra aleti Amerika'daki büyük sanayi kuruluşlarına götürebilir, bir gecede zengin olabilirdi Talât. Fakat hayır, bunu yapmayacaktı. Onca meşakkate ülkesi için katlanmıştı ve aleti, memleket dahilinde kullanımı yasak olmak üzere, kendi ülkesinde imal ettirecekti. Yabancı memleketlere yapılacak ihracattan iyi para gelebilirdi. Ülke ekonomisinin de buna ihtiyacı vardı.

O şevkle Türkiye'ye dönen Talât hemen resmî makamlarla temasa geçti. Randevu koparabildiği ilk yetkiliyle konuşmaları kısa sürdü; Talât kendine geldiğinde, bu genci az önce feci şekilde dövmüş olan hademeler ellerindeki aleti birbirlerine değdirmeye çalışıyor ve pek eğleniyorlardı. İkinci yetkili aletle ilgilenebileceklerini söyledi ama bir şart vardı: Talât aleti önce Kızılay Meydanı'nda bilahare Taksim Meydanı'nda kendi üzerinde tatbik etmesi...

Talât azimliydi, neticede Vekil'le (ismini zikretmek durumunda değiliz), evet, kabinenin bu kıymetli azâsıyla görüşmeyi başardı. Hadisenin enteresan tarafı, Vekil aletle ilgilenmişti ve meseleyi hükümet nezdinde müzakere edeceklerini söylemişti.

Rivayet edilir ki, Vekil elinde aletle hükümet toplantısına dahil olmuş. Millî sanayi hamlesine bu aletin imalatını yapacak bir fabrikanın da ilave edilmesini istemiş. Başvekil'in, elindeki aleti imâ ederek, "Vekil Bey, maşallah tuttuğunuzu koparıyorsunuz" demesine ve diğer vekillerin gülüşmelerine pek alınan Vekil istifanın eşiğine gelmiş...

Rivayetler bir yana, bilinen odur ki, Talât'ın Vekil'le görüşmesini takip eden günlerde, matbuata hükümetle ilgili yayın yasağı konmuş; "Hükümet Buhranı" manşetleri halka intikal edememiştir. Kendisine bir daha yurda dönmemesi mukabilinde teklif edilen karşılıksız devlet bursunu elinin tersiyle iten Talât, Anadolu'da gezici baytarlık yapmaya başlamış ancak her gittiği yerde çok sayıda hayvanın bilinmeyen nedenlerle telef olması üzerine pek tatsız hadiselerle karşılaşarak çalışmalarına nihayet vermiştir.

Sonra? Tarihçiler için Talât'ın akıbeti meçhuldür. Resmî tarihten başkasına iltifat etmeyenler için, hükümetteki alet krizi de meçhuldür. Fakat meçhul olmayan bir şey vardır ki, bugün bazı memleketler vibratör ihracatından her yıl milyonlarca dolar kazanmaktadır; bu aletler hâlen memleketimize ithalat yoluyla ve büyük partiler halinde girmektedir. Hatta vibratörlerin yeri öylesine pekişmiştir ki, bazı özleştirme fanatikleri bu alet için "titrer-s.ker" şeklinde bir öz Türkçe kelime kulanılmasını da teklif etmişlerdir.

Ne hacet vardı bunlara? Gerilim ölçen alete, İtalyan fizikçi Volta'dan hareketle voltmetre diyoruz; manyetik ölçüm yapan bir alete Alman bilimadamı Gauss'tan hareketle gaussmetre diyoruz, jiletin adı bile yaratıcısı Gilette'den geliyor. Ne olur yani vibratöre de tüm dünyada Talât denseydi? Değdi mi ya bunca dövize, üzüntüye, hükümet buhranına, prestij kaybına?..

Akşamsefası

MESUT KARA

Artizler Kahvesi

"Teoman Alpay'ın iddia ettiği şarkı Mediha Demirkıran'ın okuduğu bir film müziğidir. Sonra Berkant'ın okuduğu Samanyolu için Metin Bükey, Teoman Alpay'la benim yazıhanemde oturup söz yazdılar. Basa basa söylüyorum, müzik Teoman Alpay'ın değildir.

POLAT TEZEL

Samanyolu'nun müziği Metin Bükey'indir...

Polat Tezel, Metin Bükey'in "40 yıllık" arkadaşı. Polat Tezel'le, Metin Bükey'den hemen sonra söyleşi yapmıştık. Birkaç gün sonra da Metin Bükey'i yitirdik. Polat Tezel son günlerde 40 yıllık dostunu yitirmenin acısını yaşıyor. "Oysa ben çoktan hazırlandım ölüme / Elim ayağım tutarken olsun isterim."

Metin Bükey'in ölümünden sonraki günlerde Samanyolu'nun söz yazarı Teoman Alpay, şarkının müziğinin de kendisine ait olduğunu iddia etti. Bunun üzerine Polat Tezel beni arayarak bunun doğru olmadığını, "olayın canlı tanığı" olduğunu ve açıklama yapmak istediğini söyledi. Sözü Polat Tezel'e bırakıyorum.

"Teoman Alpay'ın iddia ettiği şarkı Mediha Demirkıran'ın okuduğu bir film müziğidir. Sonra Berkant'ın okuduğu Samanyolu için Metin Bükey, Teoman Alpay'la benim yazıhanemde oturup söz yazdılar. Basa basa söylüyorum, müzik Teoman Alpay'ın değildir. Samanyolu diye bir film çevriliyordu, isim filmden geliyor. 'Bir şarkısın sen' sözü Teoman Alpay'ındır. Sözleri Teoman yazmıştır, fakat Metin Bükey'in de sözlere katkısı vardır. Teoman'ın insana yakışmayan tarafları vardır. O da benim 40 yıllık arkadaşımdır. Bana 'Kıskanırım seni ben' diye bir şarkı sattı, noterden onaylı. Şarkı hit oldu. Şarkı hit olduktan sonra 20 firmaya daha ayrı ayrı mülkiyetini sattı. 30 senedir neredeydi? Akbabalık yapıyor. Yazıklar olsun diyorum! Tekrar altını çizerek söylüyorum, müzik kesinlikle Metin Bükey'indir. Sözler Teoman Alpay'ındır. Teoman'ın söz ve müzik benimdir iddiası tamamen yalandır.

'Kalbimi kıra kıra' diye bir şarkı okudu Muazzez Ersoy. Müzik Teoman Alpay yazıyor üzerinde. Bu müzik tamamiyle Suat Sayın'a aittir. 'Sevemez kimse seni / Benim sevdiğim kadar' şarkısının müziğinin aynısıdır, karşılaştırın. Çok güç durumlar geçirdi, Metin Bükey'le biz baktık ona. Benim bir şarkım var, 'Yıllar yılı dolaştım gönül ülkelerinde / İnsanlığı aradım insan gölgelerinde'. Karşılığı budur..."

Polat Tezel'le bu açıklamasından çok önce bir söyleşi yapmıştık. Kaldığı otelden öğlene doğru çıkıp ağır adımlarla hemen her gün Dersaadet Bar'a geliyor. Her gün aynı masadaki köşesinde kimi zaman yalnız başına anılarına dalıp gidiyor kimi zaman da ziyaretine gelen sevenleriyle neşeli sohbetlere dalıyor. O, barda çalışanların ve ziyaretine gelenlerin Polat abisi, Polat amcası.

1933 yılında Polatlı'da doğmuş Polat Tezel. O sıralar Ziraat Bankası'nda müdür olan babası bu yüzden adını Polat koymuş. *"Babam evde ud bulundurur, amatörce çalardı. Kendi kendime ud çalmayı öğrendim. Udu öğrendiğim tarihi bilmiyorum, konuşmayı öğrendiğim yaşta udu da öğrendim. Daha sonraki yıllarda Zeki Duygulu'dan, Kadri Şençalar'dan ders aldım. Suat Sayın'la beraber Ankara Radyosu'na girdik. Askerlik dönüşü İstanbul'a geldim. Çok iyi ud çaldığım söylenirdi o tarihte. İstanbul'da gazino hayatı, solistlere eşlik etme süreci başladı kısa sürede."* Müzeyyen Senar, Hamiyet Yüceses, Zeki Müren, Behiye Aksoy gibi birçok soliste eşlik eder sahnede. Ahmet Özhan'dan, Bergen'e, Kibariye'ye kadar birçok sanatçıyı elinden tutup o çıkartmış sahneye. 100'ün üzerinde bestesi olan Polat Tezel, 25 kadar filmin de kimine müzik yapmış, kimine de müzik direktörlüğü. *"İlk film müziğini Mümtaz Alpaslan'ın Korsan (1957) adlı filmine yaptım. Ondan sonra film müziği çalışmaları sürdü. 1963 senesinde Ayra Plak Şirketi'ni kurdum. 1968'de ortağımdan ayrılıp Atlas Plak'ı kurdum. Firmaya bağlı Suat Sayın, Şükran Ay, Gönül Yazar, Zeki Çetin gibi birçok ünlü isim vardı. Onların filmleri yapıldı. Her çıkardığım plağın adı, filmin adını taşıyordu."*

60'lı, 70'li yıllarda sinema oyuncuları arka arkaya sahneye çıkmaya başlarlar. İlk sahneye çıkan oyuncu Efkân Efekan'dır. *"Efkân Efekan'ı sahneye ben hazırladım. Sonra Göksel Arsoy'u, Fatma Girik'i ve Murat Soydan'ı da sahneye ben hazırladım."* İki yıl önce jübilesini yaparak aktif müzisyenlik hayatını noktalar Polat Tezel. Fakat müzik onun hobisidir, müziği bırakamaz. *"Gazinolarda çalışmam mümkün değil, zaten gazino diye bir şey kalmadı. Unumuzu eledik, eleğimizi astık."* Jübilesine Abdullah Yüce, Müzeyyen Senar, Adnan Şenses, Kibariye, Mine Koşan ve birçok müzisyen dostu katılır.

Polat Tezel 40 yıllık arkadaşı Metin Bükey'le

ŞARKINIZ ÖMÜR BOYU SÜRECEK, METİN BÜKEY

"Bir şarkısın sen ömür boyu sürecek Dudaklarımdan yıllarca düşmeyecek"

Çocukluğumun en sevilen şarkısıydı Samanyolu, yıllarca da öyle kaldı. 70'li yılların başında bir gece, babam elinde bir pikapla geldi eve. Yanında getirdiği 45'lik plaklardan biri de Berkant'ın söylediği Samanyolu'ydu. Bu unutulmaz şarkının, Samanyolu'nun bestecisi Metin Bükey'i geçtiğimiz günlerde yitirdik. O sadece Samanyolu'nun bestecisi değil, aynı zamanda 3000'e yakın film müziği yaparak kırılması neredeyse olanaksız bir rekorun da sahibiydi. (Yazarlık serüvenimde portre yazmaya ve sinema emekçileriyle, çocukluğumun oyuncularıyla söyleşiler yapmaya başladığımda sorulsaydı, –tevazuyu bir an için bir kenara bırakarak ve affınıza sığınarak– kendimi vefanın yazarı olarak tanımlayabilirdim. Vefasız ve belleksiz bir toplumda yaşadığımızı düşündüğümden, bunu yerine getirmeye çalışıyordum kendimce. Metin Bükey'le "son röportajı" yapmış, "son fotoğraflarını" çekmiş olmak bana mutluluk yerine acı veriyor. İşte bu yüzden bu yazıyı yazmak bana çok zor geliyor. Metin Bükey'le bir yıldır tanışıyor, arada telefonlaşıyorduk. Yine geç tanımalarımdan, geç tanışmalarımdan birini yaşamıştım. Son aylarda her rastlaştığımızda da "abi ne zaman söyleşi yapacağız, siz uygun olduğunuzda konuşalım" diyordum.

İÇİNE Mİ DOĞDU ÇOCUK

Ocak ayının ortalarında buluştuk Metin Bükey'le. Yanımızda çok sevdiği ve en eski arkadaşı bestekâr Polat Tezel de vardı. Cengiz Pircivan, sinemacı Gülen Tokat, aktör İbrahim Kurt da vardı. Ben buluşmaya gecikmiştim, yeri yanlış anladığımı düşünüp endişelenmiş. Konuşmaya gelmeden önce önem verdiği fotoğrafların renkli fotokopilerini çektirmiş, hepsini tek tek anlatıyordu Metin Abi. Her zamanki gibi enerjik, biraz heyecanlı ve hep acelesi varmış gibiydi. Kimi zaman hüzünlenerek, gözleri dolarak anlattığı anılarının yanısıra yaşamının her anını atlamadan anlatma gayreti içindeydi. Bir bildiği varmış demek ki... Yine acelesi varmış! Söyleşiyi bitirmiştik, hatırlayamadığı isimler ve ayrıntılar için, "sonra bana hatırlat, sana başka şeyler de anlatacağım" demişti. Yazımı hazırlamış, dergiye vermiştim. Yazının bir kopyasını yanımda taşıyordum, Metin Abi'ye gösterebilmek için. Onunla yaptığımız söyleşiden iki hafta sonra da, Polat Tezel'le söyleşi yapmıştık. 30 Ocak günü Metin Bükey'in, Polat Tezel'in hem tek tek hem de birlikte çektiğim fotoğraflarını çoğaltmış, kendilerine vermek için Polat Tezel'i ziyarete gitmiştim. Onu Dersaadet Bar'da her gün oturduğu aynı masadaki köşesinde buldum. Üzüntülüydü Polat Tezel ve titreyen sesiyle, "İçine mi doğdu çocuk?" dedi, "İçine mi doğdu da Metin'le röportaj yaptın?"

ACI RASTLANTILAR

Evet, Metin Bükey yine aceleci davrandı. Derginin baskıya gireceği gün aramızdan ayrıldı. 29 Ocak'ta yitirdik onu. 29 Ocak benim doğum günümdü. Benim doğum günüm, onun ölüm günü olmuştu. Bu günü bundan böyle hep biraz buruk yaşayacağım. Birkaç gün sonra dergi çıkacaktı, göremedi. Tıpkı geçtiğimiz yıl (26.6.1996) yitirdiğimiz Ferda Ferdağ gibi... Ferda Ferdağ da çok kısa sürede çok iyi arkadaş olduğum insanlardandı. Onun Yeşilçam'dan çok fazla arkadaşı yoktu. Hemen her gün telefonlaşıyorduk. Son günlerinde çok mutluydu. Onunla yaptığım söyleşi yayımlandığında çok sevinmiş, "Çocuklar beni yeniden şöhret yapıyorsunuz" demişti. (Ne acıdır ki Ferda Ferdağ'ı öldüren programı yapanlar, ölümüne seyirci kalıp sonradan gerçekleri çarpıtanlar, sanatçının gerçek adını bile doğru söyleyemeyip Fikriye Dumrul'u, Fikriye Kahraman yapanlar, bu programlarından dolayı "başarılı programcılar" olarak ödüllendiriliyorlardı.) Metin Bükey'in cenaze töreninin yapıldığı 31 Ocak cuma günü bir başka sanatçının, 1950'li yılların unlü sinema oyuncusu Hümaşah Hicabi'in da cenazesi kaldırılıyordu Şişli Camii'nden.

Ömür boyu sürecek şarkı; Samanyolu

Artık onun adı ömürler boyu Samanyolu şarkısıyla anılacaktır. **Bir şarkısın sen, ömür boyu sürecek / Dudaklarımdan yıllarca düşmeyecek.**

Metin Bükey neşeli fakat hep telaş içinde, acelesi varmış gibi yaşadı. Çok sevdiği arkadaşı Polat Tezel'in de söylediği gibi "yine acele etti" ve bizleri acılı bırakıp erken ayrıldı aramızdan. **Her ölüm erken ölümdür,** der... Cemal Süreya. **Ama, ayrıca aldığın [illegible] hayat / Fena değildir/ Üstü kalsın.**

Şarkınız ömür boyu sürecek Metin Bükey.

Akşamsefası

AYÇA ŞEN

Yıkarken Değil, Sıkarken Öldü

Eve geri dönüyorum ama öyle garip ki, ev de yerle bir olmuş. Ne zaman deprem oldu, ne zaman bombalandı ya da yıkıma geldiler? Ne garip, zincirleri tutayım derken, bak ellerim de paramparça oldu sevgilim. Sen neden orada öyle hareketsiz duruyorsun? Biliyordum zaten. Ama belli etmiyordum.

Bir sabah, hava daha aydınlanmadan, sanki kötü şeyler olacakmış gibi apar topar arabadan inip, panzerlerin arkasından dolanarak anneannemin Gayrettepe'deki ikinci şubenin karşısındaki apartmanından içeri girdik. Yüksek bir girişi vardı apartmanın. Sanki bu merdivenleri geçtikten sonra başka bir dünyaya girme hakkını kazanacakmış gibi.

Gerçekten de o apartmandan girer girmez hayatım ellerimden boşaldı, gerisini yakalayamadım. Acaba nerede duracak diye de bekler oldum. Lâf aramızda, hâlâ da bekler dururum.

O gece babamın koskoca memuriyet hayatını bitirip, baba yadigârı ama asla bana ait olmayan şehre, İstanbul'a taşındık. Yıl, sanırım 1980'di. Hani o korkunç aletlerin geceleri etrafta gezindiği yıllar.

İstanbul'u ben ilk öyle gördüm. Her yerini böcek basmış. İsimleri de "Panzer"miş...

Böcekleri kim İstanbul'a yığmıştı, niye yığmıştı, böcekli köyün kavalcısı kimdi? Hiç bilemedim. Çok şaşırdığımı hatırlıyorum İstanbul'a gelir gelmez. Geldiğim yerde yoktu bu panzerlerden. Reno'lar vardı siyah siyah, bir de eski püskü jipler geceleri ceset toplayan. Süslü püslü intihar ettiği söylenen solcu öğrencileri yakalayıp morga götüren, bir daha da kendilerinden haber alınamayan.

Büyüklerin aksine, severdim böyle olayları. Geceleri bırakıp geldiğimiz yerlerde dönen anlaşılmaz dolapları, dönme dolaptan ziyade. Patlayan tabancaları, patlamış mısırdan: Kırmızı perdemizi kan kırmızısına boyayan, saatli maarif takvimi gibi gizli gizli tarihi yazan bombaları severdim, horoz şekerinden ve her sabah kapımızın önüne bırakılan yırtık-pırtık gazetemizi, puzzeldan ziyade, sokaklardaki kurumuş kan lekelerine şekiller vermeyi içimden, sırtüstü uzanıp çayırlarda bulutları şekillendirmekten ziyade.

Ve olay akşamı evde annemle babamın korku kokan elektrikli konuşmalarını. O zamanlar bunu tam olarak ayırdedemezdim. Yani acaba, bu konuşma çeşidi, kavga mıydı, yoksa başka bir şey mi?

Sonradan anladım ki, bu bambaşka bir şeymiş. Bizi bağlayan, ağlatan, kan kusturan zaman zaman, acıdan ciğerini söken, çaresiz bırakan bir de. Apayrı bir şeyler vardı bu histe. Kullanılmaya kullanılmaya ya da fazla fazla kullanıla kullanıla nasırlaşıp kaybolan bir his.

Çok küçüktüm. Bu his nedir bilemiyorum ama kendim için duyuyorum şimdi onu. Babamı özlediğimde ya da yapayalnız kaldığımda dört duvarı mağrur, ev ya da iş denen yerlerde, ait olmadığım yükseltilerde oturduğumda ya da düşüncelere alet olduğumda çok zaman.

Bunun böyle olduğunu biliyorum ama ne yapmam gerektiğini bilmiyorum. Aslında bilmek de istemiyorum. Çünkü zaman zaman gözlerim açıkken bile farkediyorum ki, koskocaman bir karanlığa kapıyı açmaya çalışıyorum. İçeriden süzülen ışığın can havliyle semaya yerleşmesini bekleyip, çünkü iki dakikadan fazlası kör eder beni, nur bile olsa, çok eskilerde kalmış bu hissi, yerim yurdum hiç uygun olmasa da tekrar hatırlamaya çalışıyorum, kendime gelebilmem için sonsuza dek hissetmemek koşuluyla.

Bu aralar yine bir kendine acımadır aldı beni. Oturup vah benim zavallı kardeşim kendim, diye ağlayasım geliyor geceleri. Hiçbir yere gitmek, kimselerle konuşmamak, bütün vaktimi bana ait olmayan bu evde geçirmek istiyorum. Kirası da bir hayli fazla oldu zaten.

Halılara bakıyor, içindeki böceklere kafayı takıyorum, çok da yalnız değilmişim. Orhan Gencebay haklı çıkıyor bir kez daha.

Mayt bastırlı süpürgemi kaldırıp tavanarasına atmak istiyorum, ama tavanaram olmadığını farkediyorum ansızın.

Sonra bazen arkadaşlarımda kalmaya gidiyorum. Onların evlerini de öyle garip insanlar sarmış ki, hepsi böcek gibi başarılı bürokratlar, kaçıyorum ağır çekim, zaten kaçarken de pardesüm yırtılıyor, ne kadar sıradan, gece de öyle karanlık ki, gözgözü görmüyor. Bir apartmandan içeri giriyorum, tanımadığım bir kapıyı çalıyorum, telefonlarına göz koyuyorum içeride oturanların, adını bile düşünmeden. Kapıyı açmıyorlar. Çünkü kapı deliği kör olmuş, hiç kimseyi görmüyor, babasını bile tanımıyor.

Ben de tıpış tıpış, dayak yemiş arsız çocuklar gibi hiç üzülmeden ya da gururumu zerre kadar ezmeden başka kapılara yöneliyorum ama sonuç aynı. Cep telefonum neden yok ki!.. Sonra nereyi arayacağımı bilemiyorum. Bir yeri arama hissi var içimde, onu keşfediyorum ama telefonla olmayacak bu iş. Canına yandığımın kaderi, kapıyı da öyle acaip bir mahlukat açıyor ki, tam da hayatımdaki en önemli düğümü çözecekken unutuveriyorum, lanet ihtiyar... Gecenin geç vaktinde diğer yaşını almışların aksine, bu, allaha yaranabilmek için kapıyı ardına kadar açıyor hayatında ilk kez tanı misafirine. Ben de onu cezalandırıyorum. Ama ne yaptığımı size söylemiyorum. Sonra siz de günü gelir kapıyı açmayı verirsiniz. Aslında hiç umurumda olmaz bu, ama belki çok tuvaletim gelir de hayatınızın en değerli bölümüne, evinizin ortasına etmem gerekebilir. Bu yüzden her şeyimi anlatmam kimseye tam olarak.

Eve geri dönüyorum ama öyle garip ki, ev de yerle bir olmuş. Ne zaman deprem oldu, ne zaman bombalandı ya da yıkıma geldiler? Ne garip, zincirleri tutayım derken, bak ellerim de paramparça oldu sevgilim. Sen neden orada öyle hareketsiz duruyorsun? Biliyordum zaten. Ama belli etmiyordum. Keşke belli etseymişim. Sen de beş para etmezmişsin.

Sokağa çıkıyorum geceyarısı. Jandarmaların düdükleri ötüyor çocukluğumdan sonra ilk kez. Sokağa çıkmak yasak, ben, umurumda değil kimse, kim ölmüş, kim kalmış; kollarımı liflerim kopana kadar ayırıp gökyüzüne kaldırıyorum, avazım çıkana kadar bağırıyorum. Öyle büyük bir fırtına rengi var ki havada, jandarmalar arkadan vursa bile farketmez çünkü az sonra herkes ölecek, çünkü kıyamet kopacak. Bağırmaktan sesim kısılıyor, zaten kısılmasa da öyle çok gürültü var, rüzgâr esiyor ki, saçlarım kökünden ayrılıyor, başım kan revan, ağzıma gözüme kanlar doluyor. Zerre kadar korkmuyorum. Çünkü zaten kıyameti koparıyorum ömrümde son kez. Binalar uçuşurken, insanlar can hıraş çığlıklar atarak kaçışırken ben o gürültüde etrafa bakınıyorum, annem yine gizli gizli konkene mi gitti, onu bir görebilsem, yerlere yata yata ağlasam, o korksa, yere yatma hasta olacaksın dese, jandarmalar düdüklerini aşınmadan dolayı toprağa gömse, nişan alıp sırtıma, delik deşik etse...

Sonra hem sevgilim, hem annem, hem arkadaşlarım üzerime atlasalar, ağlasalar mutsuz sonlardaki gibi, ne komik, ben de gözlerimi açıversem, "ce-eee", çelik yeleği çıkarsam. Herkes neşeli bir şarkı tuttursa, güneş parıldamaya başlasa gökyüzünde, elele halka oluşturup, lunaparka doğru yürümeye başlasak güle oynaya...

Sonra iki kilometre geriden bizi takip eden akbabalara baksak, bunların burada ne işi var diye tedirgin olsak, sırtıma bir de baksak ki, kanrevan, tıpkı masaldaki gibi, ekmek tanelerini yiyen serçelere beslediğim türden bir kinle akbabalara saldırsam, uçamasam, sinirden deliye dönsem, sonra farketsem ki, çelik yeleği ters giymişim, ama farketmemişim. Yaranın sıcaklığıyla bayağı bir idare etmişim. Ve hayatımda son kez, aslında bunun ilki pek yoktu öyle, nasıl oldu da göğsümden vurulacağıma güvenip yeleği düz giymişim. Oysa hep sırtımdan vurulmuşum. Yoksa bu yeleği taa en başta dötüme mi sokmalıy mışım?..

Akşamsefası

JAKLİN ÇELİK

Haçikyan'ın Vasiyeti

Evimde öleyim istiyorum Ermenice yazılmış kitaplarımın arasında, çok geçmesin bedenim ılımaya yüz tutmuşken, iki komşu kadın farkına varsın ve köşedeki bakkal Bedros'u çağırsınlar çenemi bağlaması için. Üzerimi örtmesinler perdeleri de açsınlar ki üzüm asması beni son bir kez daha görsün ve daha sıkı tutunsun duvara.

Ermeni bir zat öldüğünde evvela ağlanır, sonra çenesi bağlanır. Sonra kiliseye götürülür ve yıkanır. Daha sonra kiliseyle olan işlemlere başlanır. Paraya göre sınıf seçilir: I., II., III. sınıf.

Kilise töreninde her şey programlıdır. Tabutun içeriye alınması. Arkasından yakınlarının nereye, hangi sırayla oturacağı... Cenaze merasimi bittikten sonra tabut görevliler tarafından son kez kilisede gezdirilir. Kilisenin dışında son dua okunduktan sonra cenaze arabasıyla mezarlığa götürülür.

Kadınlar kilisenin salonuna kahve ve bisküvi yemeye, erkekler mezarlığa giderler. İsteğe göre kadınlar da mezarlığa gidebilir. Tabut erkeklerin omuzunda mezara götürülür. Başı doğuya gelecek şekilde, tabutla gömülür. Daha sonra, inanışa göre, kıyamet gününe kadar bulunduğu yerden çıkmaması için, sırayla baş, gövde ve ayaklar kutsanır. Erkekler tekrar kilise salonuna döner. Salonda son bir dua daha yapılır. Bunu takip eden cumartesi günü helvası yapılır. 40 gün sonra da kırkı çıkarılır.

İstenilen zamanlarda da, özellikle bayramlarda hokiankist -mevlüd– yapılır.

70 yaşındaki Kirkor Haçikyan'ın vasiyetnamesinde çocuklarına bırakacağı evinin ve kitaplarının dışında bir de "cenaze töreni vasiyeti" var. Bu belgede kendisinin ölümünden sonra nasıl defnedileceğini ince ayrıntılarıyla anlatmış. Haçikyan henüz yaşıyor ama öldüğünde yapılacak cenaze töreni ve öncesi kendinin anlatımıyla şöyle olacak:

"Şimdi bu anlatacaklarım ilktir; ölümüme yakın ve öldükten sonraki son kezlere dair."

Evimde öleyim istiyorum Ermenice yazılmış kitaplarımın arasında, çok geçmesin bedenim ılımaya yüz tutmuşken, iki komşu kadın farkına varsın ve köşedeki bakkal Bedros'u çağırsınlar çenemi bağlaması için. Üzerimi örtmesinler, perdeleri de açsınlar ki üzüm asması beni son bir kez daha görsün ve daha sıkı tutunsun duvara. Ben hayattan tırnaklarımı çekmişken utansın o halinden. İlk ve son kez bindiğim cenaze arabasının çukurlara girip çıkan tekerlerine sinirlenen şoför küfür etsin her zamanki gibi . Uzun sürsün yıkamaları beni. Tabutluk kıyafetim pamuklu pijamalarım olsun. İsteyen herkes tabutumu açıp baksın, son bakan kilitlemesin tabutun kapağını. Cenazem ne birinci sınıf olsun ne ikinci ne üçüncü. Paradan dolayı değil ama kalabalık bir koro da istemem. Bir papaz , bir org yeter. Kimse siyah giymesin. Sonradan ortaya çıkacak yalancı akrabalarım, ne tabutumun önünden yürüsünler, ne de en ön sırada otursunlar. Tören bittikten sonra görevliler tabutumu son kez gezdirdikten sonra bir süre beni başbaşa bırakın kilisemle. Kadınlar; kilisenin salonunda benim ruhum için yapacağınız kahve Mısır Çarşısı'ndan alınsın, acı pişirmeyin. Mezarlık girişinden en sevdiğim dostlarım taşısın beni. Mezarımın başına gelindiğinde ise fazla bekletmeyin beni ki, başımı doğuya getirip ilk toprağı tabutumun üzerinde hissettiğimde son bir kez biri bir sigara içsin başucumda. Daha önce söylediğim gibi kilitlenmesin tabutum. Nasıl olsa bedenim kutsanacak ruhum kıyamet gününe kadar bulunduğu yerden çıkmaması için. Cumartesi günü helvamı balıkçı Avedis'in karısı Hermine pişirsin, bol yapsın, konu komşu Müslüman Hıristiyan herkese dağıtılsın.

Vasiyetim budur; çocuklarım ve sevdiğim dostlara...

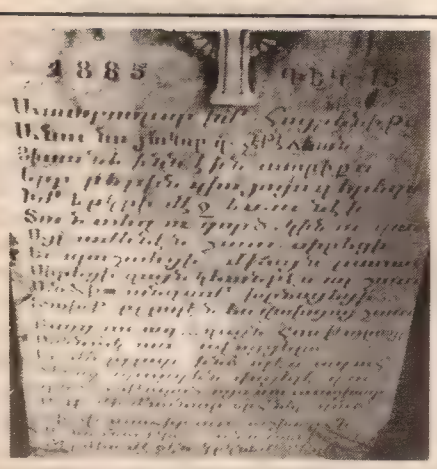

Benim doğum yerim Adapazarı. Adım Hagop Çeteciyan. Beni bu mezara getirdiklerinde, elli dokuz yaşımdaydım. Memleketim, evim, işim, karım ve çocuklarım vardı. Fakat en çok ibadet edercesine, yalnızca parayı sevdim. Onu hayatımdan daha çok sevdim. Hatta kendim için bile masraf etmekten esirgedim kendimi. Fakat "Eyvah!" onu burda bıraktım. Ey ziyaretçi bundan örnek al ve benim gibi cimri olma! Allahın sana verdiği nimetleri yaşa. Ve bu dünya yalancıdır ve beni de kutsamayı unutma... Bu dünyaya güvenme! Boştur, boş! Bunu mezarımdan size söylüyorum.

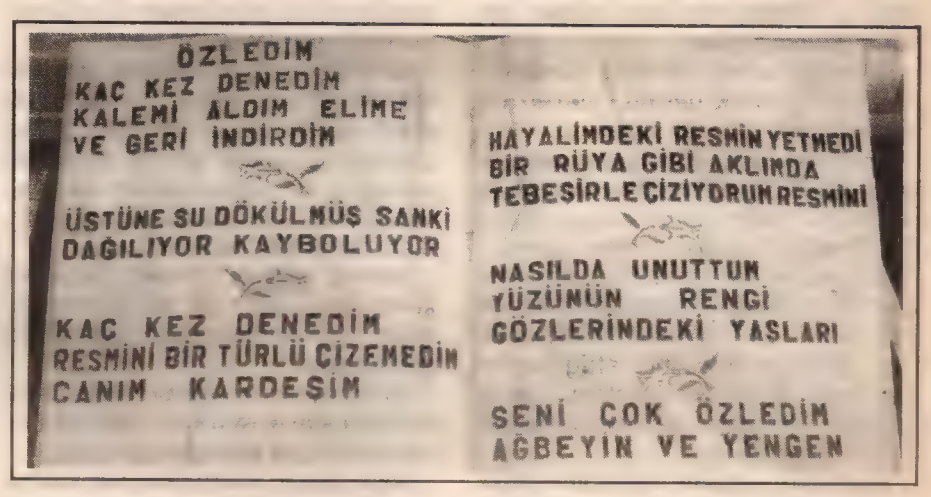

GÜLER YÜCEL

ER-AŞ -NEGATİF

Kara zeytin gözleriyle beni takip ediyor
Küçük kız
Elleri de anasının eteğinde simsıkı
Kelebek kırmızı toka kondurmuşlar
Siyah saçlarına
Eteğindeki yetmiyormuş ki bir küçük
Çocukta taşıyor
Kadın kucağında
Yutkundu, gözleri doldu
Nen var, noluyor demeye kalmadı
kadın
"Dün akşam gitti gitti
Erzurum'a Durna çağırdı anası,
KAN DAVASINA....

Nostalji objesi : Kaynana zırıltısı

Nostalji konusu : Her cuma vapura binerken Gırgır alırdım

Ne Deriz, Aslında Ne Deriz?

Sen olsaydın yapmazdın, biliyorum: Aslında bu çapanoğlunun altında senin parmağın olduğundan feci şüphem var ama...

Biliyor musun, ben harika yemek pişiririm, annem benim yaşımdayken yumurta kırmasını bile beceremezmiş: Evlenmek, bir yuva kurmak, beraberce hayatın zorluklarını paylaşmak ne kadar güzel olur, değil mi?

Seninle anlamlı bir beraberliğe ulaşmak istiyorum: Yontulmuş bir kişiyim ve azmış durumdayım.

Üfff! Burası da amma sıcak. Şu üstündekilerle terlemiyor musun?: Niyetim kötü

Seninle arkadaş kalmak istiyorum: Rica etsem yedek kulübesinde bekler misin? Sahada yeni bir oyuncuyu deneyeceğim.

Bir kadeh daha almaz mısın?: Sen hâlâ sarhoş olmadın mı?

Ben fakir ama gururlu bir gencim. Bu ameliyat burada yapılamıyor ama İsviçre'de bir doktor tanıdığım var. Benim de senin yaşında bir oğ-

KUTS

lum/kızım vardı: Biz Türk sinemasının senaryo mantığının özetiyiz.

Amacımız sizlerin karşısına her gün bir önceki günden daha güzel programlarla çıkmak: Siz salaksınız!

Sevgilim, sana en sevdiğin yemeği yaptım: Bugün çarşıda çok güzel bir şey gördüm.

Hediyesi 1 milyon liradır: Yorumsuz...

İnanamayacağın kadar geniş bir pul koleksiyonum var: Niyetim kötü ve yaratıcı yönü sıfır olan bir salağım.

..... sizinle gurur duyuyor. Hep saygıyla anılacaksınız: Eh, herhalde harcanacak kişinin ben olduğumu düşünmüyordunuz.

Artık bunları aşmalısın: İnat etme. Kıvranıyoruz burada.

Zulüm altındayız: Acık daha. Sonra göreceeniz Hanya'yı Konya'yı...

Ben sana layık değilim: Atı alan Üsküdar'ı geçti, haberin yok.

İyi adam lafının üstüne gelirmiş: İti an çomağa davran.

Amaaan, bırak şu manyak karıyı!: İstedim, ama bana vermedi.

Geçmiş olsun. Duydum ama işlerim çok yoğundu, uğrayamadım: İtiraf ediyorum ki umurumda değilsin.

Senin burcunun özelliği karşısındakini çok kısa sürede etkisi altına alabilmesidir: Cinsellik hormonum tüm gün ortalamasında diğerlerinin iki katından fazla rating topladı.

Bir müsibet bin nasihatten iyidir: Haketmiştin, iyi oldu.

Benim askerliğim kebaptı. Yazıcı olarak yaptım: Bok temizlemekten anam ağladı.

Bebek de tıpkı babası: Hiçbir şeye benzemiyor.

Ben güvenli seksten hoşlanırım: Sana gerçek adımı söylemedim ve senin evine gideceğiz.

Akşamsefası

TUNCEL KURTİZ

Çingene Baron – III

Bir sabah meyhaneden çıkıyoruz, Cahit ve biz gençler. Cahit sefaletten, sömürüden söz ediyor.

"Bu şehrin mahzenleri irin kokar, kan kokar Şehrin mahzenlerinde cinayet var, ölüm var."

Avustralya'dan sabah erken uçuyoruz, Alaska üzerinden Danimarka... Sabah Kopenhag'dayız. Ekip kırk kişi, 25 aktör, 15 teknisyen. Kopenhag havaalanı puslu, soğuk. Miriam'la bira peşinde koşuyoruz. Taksilerle taşınıyoruz, bir barok Kopenhag oteline ve eşyaları odalara atıp, aşağıya basın toplantısına. Peter bizden önce geldi, o Concord'la uçuyor. Hakkıdır. 65 yaşında, sol ayağı varis ameliyatlı. Deli Peter, gözleri boncuk mavi. Onyedi milletten, yirmibeş oyuncu teker teker tanıtılıyor basına. Mesajını gizli gizli iletiyor Peter, konuşmanın üstadı, tanıdığım en büyük one man show Peter Brook.

Cep şişemde Grappa Nardini, gizlice boşaltıyorum kahveme. Sıra bana gelince:

"Türküm, pasaportum İsveç. Balıkçılar kralı arabacı Adiratha, kral Viratai, kumarbaz Şakuni ve kör kralın gözü Sanca'yı oynuyorum. Mahabarata bir Hint destanı. Ben Türkiyeli, oynuyorum, çünkü Mahabarata bütün dünyadır. Ben Mahabarata'nın parçasıyım, ben Mahabarata'yım."

Alkışlar. Peter'in mavi gözleri ışıldıyor. Beğendi. Miriam konuşuyor benden sonra:

"Peter'i görmeye gittiğimde sordu bana,

– Kimsin?

– Ben.

– Ne istiyorsun?

– Seni?

"Ben Mavuso Çabalala, Güney Afrikalıyım, özgürlüğü seviyorum, Mahabarata özgürlüğüm benim."

"George Crofas, Grekim, Paris'te yaşıyorum, Druodona rolünü oynuyorum. Arıyorum, hep birlikte arıyoruz, birer birer arıyoruz. Adalelerimiz yanıncaya kadar arıyoruz."

24 saattir uçuyorsun. Şimdi Kopenhag, her şey değişik. Uyumalı. Uyuyabilirsen. Güneşi iki kez doğurduk yolculukta.

Şimdi çıkıp soğuk Kopenhag sokaklarında ne yapacaksın. Üşüyeceksin. Avustralya ne güzeldi. Bir cennetti Perth. Sıcak, güneş, deniz, köpek balıkları, bisikletle 30 kilometrelik sahil gezintileri. Anzak bulvarı ve Çanakkale şehitliği düşer aklına bu bulvardan geçerken. İşte şimdi bu kuzey şehrinde Avrupa'nın her şey buz gibi. Sabahın onbiri, sanki azıcık güneşle her şey eriyecek, deniz olacak, soğuk ve buzlu bir deniz. Kuzey beni kötümser yapıyor. Kör kral geliyor, elinde bir şişe bira.

– May I?

– Of Course.

Bir tuhaf kominikasyonumuz var Richard'la. Çok kötü İngilizcesini, kesin ve kısa jestlerle tamamlıyor ve vınnn, çakkk diye sesler çıkarıyor. Saat oniki olmuş bile, aşağıdaki markete koşuyorum, on şişe bira alıyorum, kasadaki kadın saati gösteriyor ve oniki olmadı daha, diyor. Oniki oldu, hesabı ödeyip doğru otele, beşi Richard'a, beşi benim. Parasını vereceksin dedim. Richard çok dikkatli, parasını biriktiriyor. Ben tapi götürüyorum, bu yüzden aramızda hesap var, her şeyi günlüğüme yazıyorum ve ekliyorum hesabına, beş şişe bira.

Grotowsky'nin yirmibeş yıllık prensi, Polonya'yı çok seviyor. Fakat komünizmden ve bürokrasiden nefret ediyor.

"Ama, ben komünistim sayın prens" dediğimde, çok şaşırmıştı.

"Sen... sen... olamaz bu" demişti.

"Richard, ben partili bir adam değilim, ülkemde öyle bir rejim var ki, benim tek dayandığım şey bu felsefe. Rusya'da, Romanya'da, Polonya'da olanlar büyük bir yanılgı. Sizin rejimlerinizde iflas etmez bir felsefe, devam eden bir düşüncedir, belki bir ütopidir, ama neden gerçekleşmesin."

Richard ise, felsefeye de karşı koymuştu.

"Bak, Tuncel sınıflar hep olacaktır, bireyler hep olacaktır, aynı yoktur."

"Ama aynı olmayanların Dostoyevski okumaları, Tolstoy veya Neruda okumaları mümkün değil mi?"

"Değil!"

Evliydi ve beş ayrı kadına aşıktı, çok aşıktı, çok içiyordu. Norman işten atıldıktan sonra, sıra sende, dediğimde beni kovamaz, dedi.

"Neden?"

"Bu rolü benden başka kimse oynayamaz."

Ellidört yaşında öldü. Peter Brook ve Peter Stein gitmişler törene, ben gidemedim. O sıralar Berlin'de bir zemin katında üşüyordum, yalnızdım ve kalabalıktım.

Kopenhag, eski gazhane ve prova. Başladık yine ip atlamaya, koşmaya, Japon davuluna vurmaya. Yorgun, terli, soyunma odası, aynaya YELLOW SUBMARINA 104 yazıyorum. Richard, "104 ne?" diyor, Cahit Irgat diyorum.

Bir sabah meyhaneden çıkıyoruz, Cahit ve biz gençler. Cahit sefaletten, sömürüden söz ediyor.

"Bu şehrin mahzenleri irin kokar, kan kokar Şehrin mahzenlerinde cinayet var, ölüm var."

Sabah çöpçüleri Beyoğlu'nu süpürüyorlar. Birisine yaklaşıyor Cahit ve "Ver, ben süpüreceğim senin yerine" diyor.

Çöpçü, "Get lan, get işine" deyince, Cahit, sağ elini sol bileğinde şaklatıp, "Nah yazarım senin için bir daha şiir" diyor ve ekliyor, "Beyefendi, sizin için bir daha şiir yazmayacağım."

Gülüyoruz kahkahalarla, Cahit'in elliüç yaşında öldüğünü söylemiyorum. Prova sonrası, tütsülenmiş Baltık balığı ve kırmızı şarap alıp rıhtımda bir bankta yiyip içiyoruz. Karısı gelecek Polonya'dan, karısına âşık, fakat durumu zor. Yirmidört saat içmeye başladı yine ve hâlâ burnunun ucunda amuda kalkıyor, adale değil çelik yay. Bu işe be beni karıştırma diyorum, ya aşkların, ya karın, ya da karına durumu açıklaman lazım, saklayamazsın, mutlaka hissedecektir.

"Cioa, cioa, take care" diyorum ve şehrin marihuana ve haş cumhuriyetine doğru yola çıkıyorum. Bir zamanlar kültür merkezi idi, şimdi artık ticaret merkezi olmuş. Akşama prova yok, bir taxi, adresi veriyorum. Donuk ve beyaz bir sokakta duruyoruz, zili çalıyorum, bir daha, bir daha ve elleri çamurlu bir güzel kara kız açıyor kapıyı, sarılıyoruz, bu Alev Ebuzziya. Yıllar önce Özdemir Asaf ona:

"Sana güzel deyorlar, sakın olma" dediğinde, çok kızmıştı.

Atölyesindeyiz. Dur Tuncel, "Şu çanağı bi güzellik enstitüsüne gönderelim, sonra bir şeyler içelim, kurumasın çamur" ve çıkrık çalışıyor. Alev çıkrık pedalına basıyor bir yandan, bir yandan çamur çanağı okşuyor, kucaklamış, dans ediyor, Alev, alev alev, ne güzel ne inanılmaz bir dans çamurla ve biraz dinlensin bakalım diyerek bir havlu ile sarıp sarmalıyor, sevgi ile bir bebeği sarıp sarmalar gibi.

Atölyesi karşıda imiş, Birol Kutadgu geliyor, bizi atölyesine kahveye çağırıyor. Müzik, Verdi, Aida. Opera seviyor Birol, hoşlanıyorum resimlerinden. Çantamda latin bir kaset var, onu koyuyorum. Alev'le dans ediyorum, Birol polaroid ile fotoğraflar çekiyor. Ve Alev'in işi var, Birol'la yalnız konuşuyoruz.. Her fırsatta Birol'un atölyesine gidiyorum artık. Ona Tokyo'dan aldığım pirinç kağıdı bir defter hediye ettim, çok hoşuna gitti, ilk sayfasına benim bir portremi yaptı ve bir ip merdiven vardı semaya yükselen. Daha önce Simpson Hollsman'ın merdivenlerini görmüştüm resimlerinde ve daha önce bizim Bico'nun, hep cebinde taşıdığı 'Merdivenin Dibindeki Gülümseyiş', Ergin Kolbek ve güzelim Bico'su. Bico'yu, Biko diye okurlardı bazı Fransız zofiller, oysa Bico bir Anadolu çocuğu idi, dayanamadı daha çok bu hayata, akademinin çatısından atıverdi kendini, cebinde Merdiven'in Dibindeki Gülümseyiş vardı.

Bico'nun yani Ergin Kolbek'in gülümseyişi. Benim portrenin yanındaki sayfaya da bir nü kondurmuştu Birol.

Yeter artık Kopenhag, işte Glasgow'dayız, eski transport müzesi, fuayede uzun bir bar; Glasgowlular uzun ve kısa barları çok seviyorlar. Ve dünya'nın en uzun barı Glasgow'da bir at nalı biçiminde. Malt viskinin ne olduğunu anlatıyor bana, kanlı-canlı göbekli İskoç arkadaşım ve Çingene Baron çıkıyor karşıma.

OKU DUĞUM KİTAP LAR

METİN CELÂL

GÜNEŞ BİZE HARAM, Leo Malet
(Çev. Haldun Bayrı, Metis yay.)
Leo Malet, dedesi tarafından büyütülmüş bir yetim. 16 yaşında bir anarşist yazarla tanışınca hayatı değişiyor. Şarkıcılık da yapıyor, fabrika işçiliği de... Troçkist bir bildiriye imza attığı için hapise de atılıyor. İkinci Dünya Savaşı'nda da pek talihli değil, Almanlarca toplama kampına tıkılıyor. Savaş sonrasında önce takma bir Amerikan adıyla, sonra kendi adını koymaktan çekinmediği polisiyeler yazıyor. Kara üçleme anlaşıldığı kadarıyla kendi adıyla yazdığı polisiyelerin en önemlisi. Güneş Bize Haram bu üçlemenin ikinci kitabı. Önceki kitap yine Metis'den çıkan Hayat Berbat'tı. Malet'in ilginçliği klasik polisiye formatında yazmaması. O gerçek ve de güncel hayattaki polisiyeyi anlatıyor. Adam öldürmenin, soygun yapmanın ne kadar kolay olduğunu gösteriyor. Gerçeğin soğuk yüzü, onu evirip çevirmeden tüm ürperticiliğiyle ve sıcacık anlatması insanı romana bağlıyor. Olayların geçtiği dönem de, Fransa'dan yaptığı betimlemeler de, hayat şartlarıyla ilgili gözlemleri de çok ilginç. İlk iki kitabı büyük keyifle okudum. Üçüncüsünü merakla bekliyorum.

OASIS, Hazırlayan; Ahmet Asaf
(Stüdyo İmge yay.)
Oasis, Beatles'ın krallığının veliahtı olarak gösterilen bir grup. Yapıp ettikleri ile de altmışlı yetmişli yılların Beatles'ını çağrıştırıyor. Onlar için *"Dünyanın en tehlikeli grubu"* gibi mizahi tanımlamalar da yapılıyor. Aslında bu arkadaşların yaptıkları klasik rock grubu tripleri. Sık sık olay çıkartıyor, karakola düşüyorlar. Uyuşturucu kullandıklarından şüphe ediliyor, konserlere çıkmıyor, bol bol skandal yaratıyorlar. Aslına bakarsanız tüm bu bilgileri daha kitabı okumadan gazetelerin magazin sayfalarından kapmıştım. Yine de tekrar okumak keyfe keder değil. Ama kitaptan anladığım kadarıyla Oasis'in en büyük meziyeti topluluğun kurucusu iki kardeşin birbirlerinden haz etmemeleri. Durmadan kavga ediyorlar. Buldukları kavga konuları da tüm kardeş kavgalarında olduğu gibi sudan. Ama bu sudan meseleler bu grubun müzik tarihini oluşturuyor. Şarkılarının, müzik türlerinin, pop ya da rock müziğinde nerede durduklarının, herhangi bir katkıları olup olmadığının, şarkılarını nasıl, hangi duygularla yazdıklarının önemi yok herhalde. Kitap boyunca anlatılan tüm hikâye; kavgalar, ağız dalaşları. Ve bu hikâye de onların sonu olacak. Bunu anlayarak kitabın hikâye bölümünü tamamlıyor ve şarkı sözlerine geçiyorsunuz.

Nefret ediyorum haksız olduğunu bilsen bile
Haklı olduğunu söylemenden
Okuduğun kitaplardan ve tüm arkadaşlarından nefret ediyorum
Dinlediğin müzik boktan uyutmuyor beni tüm gece

BU DA BENİM FİLMİM, Hulki Saner
(Kendi yayını)
Hulki Saner'i ben, sinema yapımcısı, yönetmeni olarak tanırdım. Özellikle de Sadri Alışık'ın canlandırdığı Turist Ömer tipinin yaratıcısı olarak.
Oysa, Hulki Saner'in, anılarından oluşan bu kitap bize moda deyişle *"bir başarı öyküsü"* anlatıyor. Azmin ve inadın zaferi. Hulki Saner bir yandan kimya öğretmenliği yapıyor, diğer yandan müzikle uğraşıyor, orkestralarda çalıyor. Bir bakıyorsunuz kimya mühendisi olmuş, metalurji ihtisası yapmak üzere Amerika yolunda. Amerika'da ise onu bir klarinet üstadı olarak dünyanın en ünlü cazcıları ile çalarken buluyoruz.
Amerika dönüşü Türkiye'de ilk operayı yapanlardan biri. Yıllarca operada çalışıyor. Sonra durmuyor Türkiye'nin ilk radyo DJ'lerinden oluyor. Bir yandan da ilk Türkçe şözlü şarkılara imzasını atıyor. Ve bir tesadüf eseri, bir film müziği yapması için çağrıldığında sinemaya ilk adımı atıyor ve kısa sürede Yeşilçam'ın en hızlı yapımcılarından oluyor. Ayhan Işık'lı Belgin Doruk'lu salon komedileri ile başlıyor, Turist Ömer ile devam ediyor, Emel Sayın'ı sinemayla tanıştırıyor ve Ferdi Tayfur'a Çeşme filmini çevirtip Türkiye'nin en çok film yapan ve kazanan film yapımcılarından oluyor. Hiperaktif olmasından kaynaklanıyor herhalde, bu arada bestecilik yapmayı da ihmal etmiyor, *"Rüyalar Gerçek Olsa"* gibi şarkılar yazıyor. Tüm bunları Hulki Saner'in kitabından öğrendim. Keyifle bir solukta okudum kitabı ve az bile anlatmış diye düşündüm. Alçakgönüllülük etmiş, bir çok şeyi anlatmadan geçmiş... Umarım bir gün vakti olur, ayrıntılara girerek anlatır, yine okuruz.

DÜŞÜŞ EFSANELERİ, Jim Harrison
(Çev. Nazan Tanöver, Telos yay.)
Sanıyorum, Jim Morisson ve George Harisson'u çağrıştırdığı için olsa gerek adını daha ilk duyduğumda ilgimi çeken bir yazar oldu Jim Harrison. Sonra bir fotoğrafını gördüm. Büyük babalardan Bukowski'ye çok benziyordu. Tip olarak değil, ona benzer bir duruşu vardı. Kılık kıyafet de öyle. Sonra Telos'tan çıkan Düşüş Efsaneleri'ni görünce tabii hemen kaptım ve okumaya başladım. Kitapta üç novel ya da uzun öykü diyebileceğimiz, şimdilerde işin içinden çıkamayanların anlatı diye adlandıracağı eser var. Üstad, esas olarak Amerika'nın vahşetini anlatıyor. Amerika'nın kırsal hayatında yaşanan her şeyin birer başarı öyküsü olmadığını hissediyorsunuz. Üç insandan yola çıkıp anlattığı bu üç öyküde insanoğlunun yaşadığı tüm acımasız duyguları; kini, nefreti, öfkeyi, gaddarlığı, intikamı, kıskançlığı anlatıyor. Çok klasikmiş gibi gelen, hemen herşeyin günlük hayatın doğallığı içinde yaşandığı, ölümlerin ve aşkların pek de abartılacak şeyler olmadığını hissetiren noveller. Soluk almadan okunuyor. Ben okudum, sevdim. Teleos'un *"yazınsal maço"* olarak tanımladığı üstadın yeni eserlerini merakla bekliyorum.

SAVAŞ VE KALBİM, Altay Martı
(Leman yay.)
"Önyargı ve gözükaralıktan kurtulabilmek için bilgi, duyarlılık, zaman ve tanıklık etme isteği gerekiyordu herhalde," diyor bir yazısında Altay Martı. Öyküyle deneme arasında salınan, aslında öykü olmayı daha çok isteyen yazılar bunlar. Tanıklık yanı daha yoğun. Belki de Altay Martı, bir takım hikâyeler kuruyor, bize anlatıyor da biz onları tanıklık sanıyoruz. Böyleyse çok daha başarılı, çünkü bizi inandırıyor. Anlattıklarının onun gözlemleri, anıları olduğuna bizi inandırıyor.
Diyarbakır'dan Beyoğlu'nun arka sokaklarına uzanan bir öyküler dizisi ile geliyor Altay Martı. Kısacık, sıcak, hepsinin de bir mesaj barındırdığı öyküler... Bir çoğu size yakın, tanıdık ya da okunmuş gelecek öyküler. Ama yine de tekrar okumadan, paylaşmadan edemeyeceksiniz. En azından Altay Martı'ya, *"Burası İstanbul ve ben çok huzursuzum."* dedirten olayları, anıları merak edeceksiniz.

ASTROLOJİDE YETİŞKİNLERİN BULUĞ ÇAĞI, Barış İlhan
(İlhan Yay.)
Barış İlhan, astrolojinin bir bilim olduğu iddiasıyla gelen bir yazar. Bu tezini de kitabında olabildiğince açıklıyor. Ama kitabın daha çok ilgi çeken yanı, astrolojiye bu farklı bakışın getirdiği perspektif. Barış İlhan, her insanın kendine has farklı bir "falı" olduğunu, bunu anlamak için de doğum haritalarına bakmanın yeterli olduğunu belirtiyor. Herkesin doğum haritası da, falı da dolayısıyla geleceği, kaderi de farklı. Kaderimizi de kendimiz belirliyoruz, astroloji sadece bizi uyarıyor. Tedbir almamızı sağlıyor. Kitabın esas anlattığı ise hayatımız boyunca, çeşitli yaş dönemlerinde geçirdiğimiz kriz dönemlerinin ve onları aşmaya çalışırken astrolojinin bize yardımcı olduğunun anlatılması. Barış İlhan kriz dönemlerinin aynı zamanda insana değişim fırsatı da verdiğini belirtiyor. Yani ne yaşadığınızın farkında olursanız çözüm de elinizde, astroloji bu noktada sadece yardımcı. Ama kitaptan anlaşıldığına göre hayatımızın en kritik dönemi, yazarın *"yetişkinlerin buluğ çağı"* diye tanımladığı 35 - 44 yaşlar arası. Bu dönemde neler yaşayacağını anlayan hayatını yönlendirmenin de anahtarını eline geçirmiş oluyor.

DIANA, Carlos Fuentes
(Çev. Pınar Kür, Can yay.)
Efendim, Carlos Fuentes, bilindiği üzere ünü memleketini aşmış yazarlardandır. Yazarımızın bir başka özelliği de çapkınlığıymış. Orta yaş krizine girmiş, birinci kez af dileyip yine çapkınlık yaptıktan sonra hayatının kadını, karısı, sinema yıldızı Luisa Guzman'ın yine affına mazhar olmuş. Bir yılbaşı partisinde tekrar buluşacak ve de barışacaklardır. Ama olan olur ve o yılbaşı partisine Jean Seberg'de gelir. "Serseri Aşıklar" ve de Jan Dark rolleriyle unutulmazlaşan Jean Seberg... Don Juan'ın müridi yazarımız bir anda karısını da, bu toplantının barışma amacıyla yapıldığını da unutur ve o sırada yine ünlü bir yazarla, Romain Gary'le evli olan Jean Seberg'le cilveleşmeye başlar. Ve o gece müthiş bir aşk başlar. İki ay soluksuz sürecek olan bu aşk, yazarımız Fuentes'in silkelenip kapının önüne konulmasına kadar sürecektir.
Kulakları çınlasın, şair arkadaşımız Yusuf Algazi'nin çapkın kadınlar için kullandığı bir sıfat vardır; "börekçi". İşte Diana'yı okurken sık sık bu börekçi sıfatı aklımdan geçti. Ve Yusuf'un tanımlamasına bir katkıda bulunurum umuduyla börekçiliğin cinsiyetinin olmadığına, erkeklerin arasında pek de az olmayan sayıda börekçi olduğuna inandım. Kanıtı da bu kitapta, okuyun, bakalım hak verecek misiniz?

İSA'NIN EL YAZMALARI, Isaac Gilad
(çev. Janet Bordavid, E yay.)
Günün birinde İsa'nın e yazmaları bulunur. Bu gelişme, Hıristiyan dünyasını kökten sarsacak bir şeydir. İsa'nın el yazmalarının ele geçmesi, gerçekliğinin kabulü ve onun günümüzde kabu edilmiş İnciller'den he farkı Hıristiyan dünyasında bir devrim yaratacak belki de Vatikan'ın iktidarını derinden sarsacaktır. İsrail'de Ölüdeniz'de bulunan el yazmaları söz konusu... Bu gerçekten yola çıkarak yazılmış bi roman. Bazıları bunu bir komplo, spekülasyon ya da uluslararası güçlerin bir oyunu olarak görürken, bazıları da bu e yazmalarının gerçekliğine inanıyor. Roman ağırlıklı olarak bir bestselle havasında yazılmış ve de best satmış, çok okunmuş. Kitabın kapağında yazdığı gibi *"Gülün Ad gibi gizemli, Kutsal Hazi ne Avcıları kadar sürükleyici"*. Yani romanda aşk da var, meşk de var bolca bilgi de var. C bestseller havası insan biraz rahatsız etse de okudukça daha çok his sedilen belgesel havas ağır basıyor. Ve insan merak etmeden edemi yor; sahi ne oldu bu e yazmalarına?

bir kitaptan bir şiir

AŞK BENİ GEÇER

Çünkü bacakları uzun, mesafe tanımıyor
Çünkü rüzgârın atında, büyük deneyiminde
Elbette aşk beni geçer haritayı kendi çizmiş
Dağları iyi biliyor, nehirleri de

Bir ateşin koynunda uyuyorken bile geçer
Serin su başlarında dinleniyorken bile
Ve ben onun peşinden kurşun olsam yetişemem
Okyanusa vardığında göle gelmiş olur muyum
O çınar olduğunda yaprak olur muyum ben?

Bir dille yetinirim, bütün dilleri öğrenmiş
Dumana tanım ararım, yangınlardan geçmiş o
Ben merdiven arıyorken çoktan çıkmıştır göğe
Bir kadının saçlarına takılıp kalmış iken
Ruhunu ele geçirmiş binlerce sevgilinin
Bende bir esimlik yel, onda her zaman deprem
Elbet aşk beni geçer
Tren rayların üstünden

Aşk şiiri yazdığımı sanırım, ne hafiflik
Destanı bitirmiş olur ben çıkarken ilk dizeden
Uçup gitmiştir evet dünyayı kanat eyleyip
Ben iki teleği yanyana getirmişken

Aşk beni bir daha geçer
Tren rayların üstünden

Abdülkadir Budak *(Aşk Beni Geçer, Era yay.)*

bir kitaptan bir cümle

"Bazı çok garip davranışlarımız, aynı zamanda bizim en ayırt edici özelliklerimizdir; gizli arzular, gerçekleştirmek için yeterince güçlü irade ile desteklenmezse, düş kırıklıkları olarak kalırlar."
Jim Harrison (Düşüş Efsaneleri)

Akşamsefası

MEVZU

AYSBERG

Editörümüz Metin Üstündağ ile "bu ay mevzu'muz ne olabilir" diye konuşuyorduk. Ben ne söylesem, o burun kıvırıyor. "Çok satıp az okunan kitapları yazayım" diyorum, "ı-ıh diyor, gocunan Öküz yazarları olabilir. Zaten, bizim yazarlarımız nedense birbirlerine kılçık atmaya meraklı, bir de sen kılçık atma."

"Türkçe'de niçin best seller roman kategorisi yok, hemen her roman 'sanat eseri' sayılıyor, tek bestseller yazarımız, Osman Aysu mu?" diyorum. "Bu halkı ilgilendirir mi? Onlar sevdiklerini okuyorlar. Hem Ahmet Altan ya da Kürşat Başar alınabilir" diyor. Anlayacağınız tipik bir "güzel insan" durumları...

Sonunda dilinin altındaki baklayı çıkartıyor; Türkiye'de niçin mizah eleştirmeni çıkmıyormuş, kafası ona takılmış. Benim "değerli" bulduğu görüşlerimi merak ediyormuş. Anladığınız gibi amacı beni esas meselelerimden uzaklaştırmak.

Editörümü kırar mıyım?

Efendim, ülkemizde mizahın ve de mizah yazarının çok kötü bir talihi var. Mizah bir edebiyat dalı, türü olarak kabul edilmiyor. Yazdıklarınız bir şekilde mizah olarak algılanırsa hemen kategoriler dışına çıkartılıyorsunuz. Çünkü mizah popülerlikle eş anlamlı sayılıyor. Bu nedenle "seçkin" edebiyat ortamımızca yok sayılıyor. Ondan sonra ne yapsanız nafile!

Bunun en çarpıcı örneği Aziz Nesin'dir. Bir kere mizah yazarı olarak kabul edildiği için ondan sonra makus talihini yenmesi mümkün olmadı. Mizah yazarı kategorisinin dışına çıkabilmek için elinden geleni yaptı. Şiir yazdı, ciddi saydığı hikâyeler yazdı... Nafile!.. Edebi olarak ciddiye alınmadı, eleştirmek bir yana kitap tanıtma yazılarına bile konu olmadı, yeni kitapları doğal olarak da olay yaratamadı (!). Artık devrini tamamladı denildiği günlerde yayınlanan, seçme eserler kitabı "Sizin Memlekette Eşek Yok mu?" (AD yay.) 400 binin üstünde bir satışa ulaştı da, yine tıs yok! Yine entelejansiya ilgisiz. En fazla iyi bir aydın olarak kabul gördü. Neredeyse bu iyi aydınlığı nedeniyle mizah hikâyeleri yazması hoşgörüldü (!).

Yeni kuşak mizah yazarlarının, Gani Müjde'nin, Atilla Atalay'ın, Kemal Kenan'ın, editörümüz Metin Üstündağ'ın ise Aziz Nesin kadar bile şansı yok. Onlar yazdıkları bir yana, şahsen de yok sayılıyorlar. Onların yazdıkları hiçbir edebiyat kategorisi içinde anılmıyor. Bununla da kalınmıyor, "klasik mizah" (ne demekse) olarak da kabul edilmiyor. Örneğin, bir mizah hikâyeleri antolojisi yapıldığında, araştırmacılar Muzaffer İzgü'den öteye geçmeyi onurlarına yediremiyorlar. Yeni mizah yazarlarımızı görmüyorlar. Yok sayma o kadar ileriye vardırılıyor ki, kitap tanıtma yazılarında da, bazı kitabevlerimizin, dergilerin yayınladığı çok satanlar listesinde de onların yeri yok. Örneğin, Atilla Atalay'ın Menekşe İstasyonu on günde üç baskı yapıyor, tık yok! Sanki böyle bir kitap çıkmamış, ne tanıtılma, ne de şu çok satanlar listelerine girme şansı var!

Yok saymayla bir yere varılır mı?

Varılmaz.

Sadece birileri kendi kendilerini kandırmış olurlar. Çünkü mizah, ülkemizde her zaman olduğu gibi en çok okunan tür. Mizah yazarları da okuyucularınca en ciddiye alınan, en yakından tanınan, izlenen yazarlar.

Metin Üstündağ'ın sorusuna dönersek, mizah eleştirmeninin olmaması, onlar için büyük şans, hiç olmazsa okuyucu ile aralarına kendilerini hiç anlamayacak bir aracı girmiyor. Okuyucularıyla birebir, direkt ve sadece eserleriyle diyalog kuruyorlar. Onların medyaya da, eleştirmenlere de, "büyük eser", "çok satan" diye şişirilip okutulmaya çalışılmalarına da ihtiyaçları yok! Çünkü onlar hem çok satıyor, hem çok okunuyor, hem de çok seviliyorlar!

YORUMSUZ!

Aşağıdaki ilan metni TÜRDAV'ın Aylık Kitap Kataloğunda yayınlanmıştır. Kitapların konusu çok hoşuma gitti. Sizlerle paylaşmak istedim.

M.C.

İLK AŞK ve YENİKÖY YALISI
hikaye / 2.baskı

Yıldız güzel bir kızdı. Parlak siyah saçlar arasında pırıl pırıldı yüzü. Uzun kirpiklerle çevrelenmiş badem gözleri, kalın kaşları, mantar gibi bakarmış dudakları vardı. Bu özellikleri ile O, müstesna bir kızdı. Liseyi bitirmişti. Bundan sonraki isteği, İngilizce, Fransızca, İtalyanca lisanlarını ana dili gibi öğrenmekti.

JALE
roman / 2.baskı

Küçükçekmece'ye gelmişti. Devam etti, Büyükçekmece sırtlarında durdu. Grup vakti güneş henüz sulara gömülmüştü. Ufukta pembe, mor, kırmızı renklerin açık koyu çeşitleri gökleri sarmıştı. Deniz sakindi, pembe bulutlarda akan renkleri emiyordu. Sahile yakın kayalıklarda tunç rengi pırıltılar oynaşıyordu. Uçak alev alev tutuşan bulutların arasında kaybolmak üzereydi. Jale yaşlı gözlerle Tunç'u kaybettiğini daha iyi anlamıştı.

ŞİMDİ BU KİTAPLAR KONUŞULUYOR...

- Nevrotik Kediyle Nasıl Yaşarsınız?, **Stephen Baker**, Güncel yay.
- Herkes İçin Psikiyatri, **Yusuf Alper, Erhan Bayraktar, Özgür Karaçam**, Era yay.
- A! Cem'i Yazılar, **Cem Özer**, Parantez yay.
- Çiçek Açmış Genç Kızların Gölgesinde, **Marcel Proust**, Yapı Kredi yay.
- Totalitarizmin Kaynakları 1, Antisemitizm, **Hannah Arendt**, İletişim yay.
- Padişah Anaları, **Ali Kemal Meram**, Toplumsal Dönüşüm yay.
- Hazan Mevsiminde Aşk, **Ali Kırca,** Can yay.
- Uykusuzluk, **Stephen King**, Remzi Kitabevi.
- Cezayir'de Kadın Olmak, **Halide Mesudi**, Metis yay.
- Peynir ve Kurtlar **Carlo Ginzburg**, Metis yay.
- Kamu Vicdanına Çağrı - Sivil İtaatsizlik, **Çev: Yakup Coşar**, Ayrıntı yay.
- Kara Kumsal, François Maspero, İletişim yay.
- Edebiyat ve Kötülük, **Georges Bataille,** Ayrıntı yay.

bir kitaptan bir parça

Kimi zaman bu mağrur caddenin tam ortasında, kimi zaman da kuytu sokak aralarında çıkıyorlardı karşıma. Çaresizlere, düşkünlere acıyarak, üç - beş kuruş uzatarak vicdanını rahatlatan, bilinçaltındaki üstünlük duygusunu bir kez daha şöyle bir okşayan ve farkında olmadan kendi durumuna şükreden insan tipini epey gerilerde bıraktığımdan hiç yardım etmedim onlara. Sadece anlamaya çalıştım ve üzüldüm elbette.

Alışmak herhalde dünyanın en yüz kızartıcı suçudur. Ve bu suçu işledim. Bu kendini beğenmiş, gaddar ve yüzsüz kentin an be an artan telaşına, saldırısına ve umursamazlığına yenik düştüm.

Alışmıştım artık. Yanlarından geçip gidiyordum o çocukların. Caddedeki herhangi bir bina, herhangi bir kitapçı, lokanta, herhangi bir film afişi ya da müzik nağmesi kadar doğallaşmışlardı gözümde. İçimde en ufak bir sıkıntı duymadığımı çok sonra farkettim. Şaşırmayı unutmak ne kötü!

Altay Martı (Savaş ve Kalbim, Leman yay.)

CEZMİ ERSÖZ

GECE ADAMLARI VE KEDİM

Üstüme üstüme yürüdüklerinde
bilirim ki yazdıklarımın pek faydası yok
gece adamlarına,
delik deşik edilmiş onurlarının
defalarca lekelenmiş cesaretlerinin
derdine düşmüştür onlar.
Hep yenilmeye mahkum kahramanlıklarını
zehirlenmiş bir umutla
bana kanıtlamak için
üstüme üstüme yürüdüklerinde
bilirim ki önlerinden kaçmaktan başka çarem yok.
Çünkü ne yazdıklarımdan eminimdir
ne de en aşağıda olduğumdan.

Bunları düşünürken okşadığım kedim
kızgınlıkla uzaklaşır benden
ve öylece bakar divanın altından
bana kendini hiç vermiyorsun, diyerek

Çünkü ne gece adamları,
ne de yazdıklarım ilgilendirir onu
türü varolduğundan bu yana
pek değişmedi ki doğası...
Öfkeli ve tedirgin
nasıl alışacak, düşünüp durur
ruhu bozulmuş
ve binbir türlü korku ve çelişkiyle
onu okşayan ellerime...

Akşamsefası

OKUR MEKTUPLARI

Sevgili Öküz

Öküz'ün 1. ve 2. sayılarını heyecanla aldım ve okudum. Öküz şu anda bile Türkiye'nin değil belki de dünyanın en özgün "mas medyanın" dışında olan ve orijinal dergilerinden biri olmaya aday. İçinde bulunduğumuz ortamı burada uzun uzadıya değerlendirecek değilim. Ne kadar büyük bir sorumluluk taşıdığınızın herhalde farkındasınızdır. Şu anda Türkiye'de sermayenin denetleyemediği sayılı yayınlardan bir tanesisiniz. Bu şu demektir: Ülkede neler olup-bittiğinin farkında olan insanların sözü, gözü ve kulağısınız. Ama bunlar yetmez. Ayrıca yapmanız gerekenler de var. Öncelikle Leman'ın düştüğü sistemin sizi çekmek için çabalayacağı entel bataklığına düşmemeli, yolunuzda yürümelisiniz. Leman'ı okuyan 180.000 kişi var. Leman insanları öyle bir havaya soktu ki, onu okuyanlar her şeyi bilen, herkese tepeden bakan, diğerleri tarafından anlaşılmayan (ve bundan kendi üstünlüklerini ortaya koyduğu için haz duyan), kendi içlerinde diyalog oluşturan toplumun diğer kesimlerine kapalı, marjinal bir okuyucu yarattı. Öküz'ün bir de toplumun gerçek aydın ve entelektüellerini halka ulaştırmak ve onları örgütlemek gibi bir misyonu olmalı. Örgütlemek deyince hemen aklınıza başka şeyler gelmesin. Gerçek sanat ve gerçek sanatçıların örgütlenmesini yaratabilmeli. Kurulu düzenin entelijansiyasına karşı ülkemizin gerçek entelijansiyasının örgütlü şekilde çıkarabilmenin yolları aranmalı ve bulunmalıdır. Başlangıçta dengeler çok iyi kollanmalı, sistemin görmezden gelme politikasını en akılcı şekilde değerlendirmelisiniz. Bu çok büyük bir avantajdır. Çünkü sistem ve onun entelijansiyasının sizi görmezden gelmesi ilk anda kendinizi varedebilmenizin, olmazsa olmaz koşuludur. Bugün Radikal gazetesini Aydın Doğan'a çıkarttıran itki işte bu sizin varlığınız ve faaliyetlerinizdir. Bunları çok iyi değerlendirmeli, politikayı en değme politikacılara taş çıkartacak biçimde uygulamalısınız. Daha sonra tekrar daha derli toplu olarak yazacağım. Sizi bu işlere ilk başladığınız zamanlardan beri takip eden ve çok seven birisi olarak aslında en başta söylemek istediğim şeyleri en sona bıraktım:

1- Harmanda Öküz'ün ağzı bağlanmaz. Öküz'e saman ve su verenler harmanın iyi olmasını istiyorlarsa bunu unutmasınlar.

2- Yakalanan kısrak harmanı döğer. Madem ki yakalanmışsınız bu harmanı siz döveceksiniz, bunu en güzel şekliyle yapın.

3- Keçiyi yardan uçuran bir tutam ottur. Bazı LeMan yazar ve çizerlerine olduğu gibi bir tutam ot için yardan uçmayın.

4- Kolay gelsin!..

Herkes Adına Birisi / İnegöl

Soğuktan inleyen kar taneler / Geceleri gözleri görmeyen yıldızlar / Baharda yağmurdan korkan çiçekler / Ve bana uzak duran sen...

Erkan ÇAVDAROĞLU / Amasya

Cırcır böcekleri mesaiye başladı bile / Bu böcek orkestrasının müziği ve / Rüzgârın ısrarıyla dansederdi ağaç yaprakları / Yıldızlar ve ay, geceye iyi bir dekorasyon malzemesi / Olduklarını farkedebilmişler miydi acaba.

Birol ÖZER / Sivas

Sevgili Dergim ÖKÜZ,

Bir çift öküzle yetinen, altmış dönüm kıraç topraklı Mehmet emminin torunu bir öğretmenim. 1965 yılında yazmaya, 1957 yılında Mahmut Makal tarafından armağan edilen Bizim Köy'le okuma tutkusuna kronik olarak yakalandım.

Akbaba, Gırgır, Çivi, Sıfır, Limon, Leman, Öküz, sırasıyla yaşlandım. 3 de kız yetiştirdim. Yazılarımı Öğretmen Dünyası, Yerel dergi ve gazetelerde yazdım. Şiir çalıştım, deneme yazdım, eğitim incelemeleri yaptım.

Okumayı Varlık ve Yücel dergilerinde pekiştirdim. 1992 yılından beri Leman koleksiyonu yapıyorum.

Öküz, ilk sayıdan beri beni sardı ve özlemle bekleyip okuyoruz. Tek kelimeyle benim duygu ve düşüncelerimle bütünleşiyor.

Öküz'ü sevdiğimden, O'na yem ve su vermek istiyorum. Kısacası, Öküz, Varlık dergisinden daha uzun ömürlü olsun dileğimdir. Uçlarda yazanların, çizenlerin, okuyanların da sesi ulaşsın bir yerlere diyorum.

Size bir anı çalışmamı gönderiyorum. Uygun bulursanız yayımlarsınız. Yayımlamasanız da benim Öküz'e yem-su iletmem durmayacaktır. Başarılarınızın ve başarılarımızın sürekli olmasını dilerim.

Gül kurulu kitaplar

Çiçekler kurur / kitap aralarındakilerdir / kalıcı olanlar / kokusu sinmiştir / tüm yapraklarına kitapların / yine de anlatır geçmişi geleceğe / Tanıklarıdır yaşamışlığımızın.

Rahim GÜR / Ödemiş

DENKSİZCE

Bu hikâyeyi dinleyeli uzun yıllar oldu. Ilık bir yaz akşamı köydeydik, evimizin önünde babaannemle oturuyorduk. Sahibine kendini sevdirmeye çalışan bir kedi gibi gidip dizine başımı koyup, yere uzandım. Yıldızları seyretmeye başladım. Ellerini saçımda gezdirerek konuşmaya başladı: "Bu dağlar nice can aldı, nice canlar verdi. Dilini konuşabilene hatır sordu. Ben daha onyedi yaşında iken gelin geldim köye. Geldiğimde bir bu ev vardı, bir de şu karşıda bir yörük çadırı. Kayınbabam çok cimriydi, süpürge nedir bilmezdik. Çalıdan süpürgeyle süpürürdük evi. Sabah namazından çok önce kalkardık. Ben gelin geldiğimde yardım etsinler diye Esme adında bir kız almışlardı. Sabahları erkenden kalkar, ocağı yakar, sacı kor bazlama (bir nevi lavaş benzeri ekmek) atmaya başlardık.

Bu işler çok zoruma giderdi, bir güler yüz, bir iyi niyet kelimesi ne görür ne de duyardım. Şehirden kalkıp dağ başına gelmişim su yok, elektrik yok. Bulaşıkları küllü suyla yıkardık. Kül elimizi alırdı yara olurdu, hep çamaşırları da küllü suya bastırırdık. Zengin diye beni vermişlerdi, ama böyle zenginlik cehennemin dibine batsın.

Derken amcanı doğurdum, sonra baban, sonra ötekiler. Otuziki yaşımda saçlarımın hemen hemen hepsi döküldü. Beni doktora götürdüler. Bir çare bulamadılar, sonra vereme yakalandım. Adana'ya doktora götürdüler, çam havası alsın dediler. Her gün ikindi namazından sonra arabayla çamlık yerlere götürdüler. Birbuçuk senede ancak iyileştim.

Çok zor büyüdü çocuklarım, hemen çalışmaya başladılar. Bazen dedenle bazen kayınbiraderimle uzak harmanlara giderlerdi. Çalışmaya başladıklarında en büyük amcan yedi, baban altı yaşındaydı. O yaşta onları alıp götürmeleri bana çok dokunurdu. Bir şey diyemezdim, gık çıkaramazdım, sadece boğazıma bir şey düğümlenir susardım. Bir sabah, daha hava karanlıktı, kayınbabam çocuklara harmana gitmelerini söyledi. İkisi de sessiz sessiz medet umar gibi yüzüme baktılar. Şurama bir şey oturdu. Elimden ne gelir ki! İki yavrucağızı kurdun-kuşun arasına salacaktı nasıl olsa. Baba hava daha karanlık, hele gün bir atsın o zaman giderler dedim. Sen karışma, öğrensinler dedi. Çocukları giydirdim, yanlarına azıklarını verdim, evden çıktık.

Ahırdan eşeği çözdüm ikisini de üzerine bindirdim. Yüzlerine başımı kaldırıp bakamadım. Baban sessiz sessiz ağlıyordu. Amcan ise ana çok korkuyorum, ne olur sen de gel diye yalvarırcasına bakıyordu. Sonra onlara arkanızdan Denksizce'yi yolluyorum, dedim."

Denksizce kim babaanne, dedim. "Denksizce karanlıkta aydınlıkta gezen birisidir oğul. Bana da rahmetli babam anlatmıştı. Bazen deden eve sabaha karşı gelirdi. Geceleri onu beklerken bu dağ başında Denksizce bizim evin önünde beklerdi. Namussuzluğa, hayınlığa ve kötülüğe karşı hep beni beklerdi. İşte o sabah babanla amcanı harmana tek başlarına gönderirken arkalarından Denksizce'yi yolladım. Akşam eve geldiklerinde bana durmadan Denksizce'yi sordular. Onu göremediklerini söylediler. Arkalarından yolladığımı gerilerden geldiğini söyledim. Hep sevinirlerdi. Bizim köyün dağlarında bir Denksizce dolaşır olmuştu artık. Çocuklarda artık korku kalmamıştı. Senin de arkanda o var oğul, yeter ki göresin!" dedi ve yerinden kalkarak yatsı namazını kılmaya gitti.

O günden sonra ben de artık arkamda bir Denksizce'nin olduğuna inandım ve hâlâ da inanırım. Şu acı ve düşmanlıklarla dolu yaşantımızda sizce de arkamızda bir Denksizce'nin olması gerekmez mi?

Aslında güzellikten ve kardeşlikten yana olan herkes sevgi bahçesinde, bir duvarın üzerine oturmuş bize gülümseyerek bakan Denksizce'yi görebilir.

Babaannemi ve Denksizce'yi düşününce aklıma daha ilkokulda iken okuduğum Pal Sokağı Çocukları kitabı yazarı Frenc Molnar'ın bir sözü geliyor: Çocuk ruhumda ilk kez belirsiz bir duygunun uyandığını sezer gibi olmuştum, kimi zaman kıvançla kimi zaman kederle didinip dururken boyun eğmekten başka bir şey yapamadığımız şu hayatımızın bilincine az çok varıyordum işte...

Emin ÇALIKLI / İstanbul

Türkân Şorayla ilgili güzel bir şeyler okuyacağınızı sanıyorsunuz... AAAA! O da Ne? Zatı Âlileri nerede doğmuşlar acaba? Edirnede mi? Paris'te mi ? Okuyabilmek için parasız yatılı sınavlarını kazanıp uykusuz nöbet gecelerinde hastalara serum takıp acılarını dindirmeğe çalışanları, üreten bizleri küçümseyen, hanımefendi, Cezmi Ersöz'ün hangi kitabını okumuştur? Keskin sirke küpüne zarar, ne yapacaklarını ne yaptıklarını sanıyorlar acaba? Biz doğuda doğduk hemşireyiz. Özgürüz ve siz hangi haddinizi bilmezlikle bizim beğenimizi aşağılarsınız.. Güneş bile doğudan doğuyor. Uyanın tatlı sabah uykularınızdan. Başkalarını aşağıladıkça bir şey mi olacağınızı sanıyorsunuz.Türkân Şoray'ın sizi, kabul etmemesinin öcünü tüm Türkan Şoray'ın kabul edebilceklerini yererek alıyorsunuz.

Ayşe GÜREL / İstanbul

Derginin kokusunda yoğun bir emeğin, güzel bir emeğin ve birliğin kokusunu aldık. Mutlu olduk. Emeğinize desteğimizle cevap verdik. Umarım hep böyle güzel kalırsınız. En iyi dileklerimle...

Serkan ILKILIÇ / Malatya

Öküz'ün şubat sayısı bulmacasını doğru çözerek kitap kazanan okurlarımız: Mikayil Demiroğlu / Diyarbakır, Tolga Duman / Salıihli, Barış Çelimli / Çanakkale, Cumhur Dokur / İzmir, Adnan Beyazkaz / Siverek, Sedef Altan / Ankara, Nadiye Açıkalın / İstanbul, Ali Kasman / Şanlıurfa, Bilgin Gülle / Ankara, Onur Gündoğdu / Diyarbakır. Kitaplarınız postalanmıştır, Teşekkür ederiz.

MEKTUPLARINIZI ALDIK: Barış Çalışkan, Mustafa Baltacı, Refik Çelikel, Veli Yalçın, Ersan Cem Sürcan, Ceren Çelik, Ali Duyan, Ahmed Sır, Dr. Enver Cihangir Gülegen, Birol Özer, A. K.tepe, Tolga Topuz, Erdal Ateş, Devrim Koçak, Zehra Toprak, Kurtuluş Bilgen, Çiğdem Uğurlu, Firdevs Açıkköz, Şinasi Birdal, Sadullah Celen, Maksut Orbay, Fevzi Ağırbaş, Aslı Arıkan, Josephine Özberk, Cem Almaz, Esin Kabataş, Özge Telmaç, Rahman Kutlu Toraman, Serpil Çağatlar, Bedri Sağnak, Berfin Zümre, Rumuz: Serseri Mayın, Kardelen, Volkan Köleli, Fetidun Taş, Garbis Toynak, Yüksel Taşkın, Nihat Tezgel, Cengiz Yıldız, Meliha Gülsaçar, Levent Tutkun, Alkım Gültekin, Bilal Karcıoğlu, Alper Güneser, Hakan Arslan, Murat Ünlü, Murteza Elçin, Hasan Hüseyin D., Bahadır Tokmak, Onat Çetin, Burcu Namlı, Gülbahar Çiçek, Hüsamettin Erginer, Ayhan Karcı, Merve Çakıl, Nil Çelik, Abdurrahman Dilber, Nilgün Hoşgel...

Akşamsefası

yeni parantezler

CEM ÖZER
a! cem'i yazılar
İKİ HAFTADA İKİNCİ BASKI, 350.000.-

HAKAN - UTKU
uzun lafın kısası
250.000.-

QUENTIN TARANTINO
pulp fiction
400.000.-

SERDAR TURGUT
serdaramus
2. Baskı, 350.000.-

JACK KEROUAC
pic
300.000.-

GANİ MÜJDE
aramızda kalsın
3. Baskı, 300.000.-

komikçi dükkânı
"bambaşka bir kitabevi"
•mizah kitapları •karikatür albümleri •resimli romanlar
•mizah, karikatür ve resimli roman üzerine inceleme kitapları
•mizah, karikatür, resimli roman dergileri •Leman, HBR ciltleri
•komik kartpostallar, tişörtler •karikatür orijinalleri
İstiklal Cad. 212, Alt kat 8, Aznavur Pasajı, GALATASARAY - İSTANBUL

ARA GÜLER
Babil'den Sonra Yaşayacağız
Yeni Çıktı

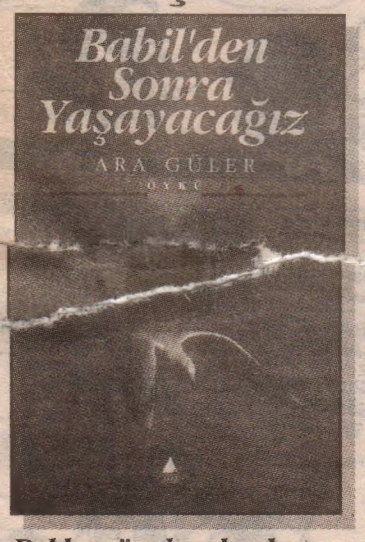

Deklanşöre basılmak üzere kadraja alınmış öyküler.

HAGOP MINTZURİ
Armıdan
Fırat'ın Öte Yanı
1. Baskı

Koçgirili Mustafa Paşa'nın konağına keman çalmaya kim gitti ?

MIGIRDİÇ MARGOSYAN
Gâvur Mahallesi
5. Baskı

Mestan, kedi baliyle nasıl Ermenice, Kürtçe, Türkçe ve Zazaca kuyruk sallıyordu ?

Söyle Margos Nerelisen?
3. Baskı

Papaz Arsen, bastanın başucunda İncil okumayı neden balıklara havale etti ?

ARAS YAYINCILIK
İstiklal Cad. Hıdivyal Palas 465/205 80050 Beyoğlu-İstanbul Tel: (0212) 252 65 18 Fax: (0212) 252 65 19

Akşamsefası

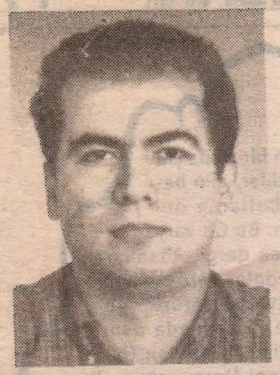

ENDER ÖZKAHRAMAN

Kevzegor

Ben küçükken, "Yağmur nedir?" diye sorduğumda etrafımdan duyduğum cevap çok hoşuma giderdi: "Allah babanın çamaşırlarını yıkayıp asması sonucunda ıslak çamaşırlardan bize damlayan su tanecikleridir, yağmur..."

ALLAH BABA YİNE ÇAMAŞIRLARINI İYİ SIKMAMIŞ... IY... IY... IYY!..

ÇULK

ÇLOK

Herkes evinin önüne astığı çamaşırları toplar, önce Allah babanın çamaşırlarının iyice süzülmesini beklerdi.. Yağmur yağar, yağar... öyle güzel yağardı ki...

..Sonra yavaşlardı... Etrafa yayılan toprağın kokusu dayanılmaz güzeldi... Yağmur sonrası oluşan muhteşem birşey daha vardı...

Göğün kuşağı... Gökkuşağı... Kürtçe de Kevzegor demekfir...

ULAN!

KEVZEGOR!..

Ve tabii, herkeste olan inanış bizde de vardı...

HİÇ BU KADAR BİLYÜ-GÜNÜ GÖRMEMİŞTİM...!

DİYORLAR Kİ ALTINDAN GEÇENLER KIZ OLUYORMUŞ HA?.

TABİİ OLUM!

EĞER Kİ ALTINDAN GEÇENLER KIZ İSE, ONLAR DA ERKEK OLURLAR..!

OLUM MANYAK OLMA BÖYLE ŞEY OLUR MU?

AHA, ŞÜKRÜYE ABLANIN KIZI...O VAR YA?..

EE?..

ÖNCE ERKEKMİŞ O..!

HADİ ULEN!

DENEMESİ BEDAVA!..

Gerçekten de mahallemizdeki Şükriye ablanın sesi oldukça kalın, suratı hafif tüylü ve yüzü erkek çocuklarına benzeyen bir kızı vardı... Bu kızın gökkuşağının altından geçmeden önce bir erkek olduğu yolunda söylentiler vardı...

O gün, ne oldu-nasıl olduysa dört arkadaşım gökkuşağının altından geçmeyi kafaya koydular... Beni de ikna etmeye çalıştılar ama olmadı...

SEN BİLİRSİN... BİZ GİDİYORUZ, DÖNÜŞTE GÖRÜŞÜRÜZ..!

KENDİNİ BANA SAKLA... KIZ OLURSAM SANA VARACAM..!

HA-HA-HAA!..

LA OLUM, MANYAK OLMAYIN!.. DÖNÜN!..

..Yola koyulmuşlardı bile... Önce, şehrin aşağısında büyükçe bir ova bekliyordu onları...

Gökkuşağı, ondan sonra gelen dağın üzerindeydi...

Ovayı çabucak geçtiler... Dağın eteğine vardılar bile...

EE?.. HANİ NERDE?

BURDAYDI HANİ?..

SÖNMÜŞ OLMASIN?

SAÇMALAMA OLUM..!

HAVA DA KARARIYOR!

MANYAKLIK ETTİK OLUM, GELMEYECEKTİK!

ŞŞT SUSUN, BAKIN ORDA!..

YİEE!.. SIKI DUR KEVZEGOR, BİZ GELİYORUZ..!

KIZ OLMAYA GELİYORUZ..!

Fakat onlar yaklaştıkça, gökkuşağı onlardan uzaklaşıyordu...

ŞİMDİ DE ORAYA GİTTİ!.. BU NASIL İŞTİR CEVDET!..

BEN NE BİLEYİM OLUM...

GELMEMİZ İÇİN SEN ZORLADIN BİZİ, CEVAP VER!..

HAVA DA KARARDI!..

Karanlık olmuştu... Hala onların dönmesini bekliyordum...

DÖNMEDİLER...

ULAN KEŞKE ONLARLA GİTSEYDİM. N'OLACAK SANKİ KIZ OLSAYDIM?.. TEKRAR KEVZEGOR ÇIKTIĞINDA TEKRAR ALTINDAN GEÇER ERKEK OLURDUM..!

..O anda gözlerime inanamadığım şey oldu..! Baktım ki dört kız koşarak bana doğru geliyor..!

AMAN ALLAHIM!.. OLAMAZ! İNANAMIYORUM!.. OLMUŞLAR!.. KIZ...

KIZ OLMUŞLAAR!..

"Evet... Kız olmuşlar.." derken, kızlardan biri şöyle bağırdı:

KOŞUN... YETİŞİN! DAĞIN ARKASINDAN İMDAT SESLERİ GELİYOR!..

Bu kızlar, aşağıdaki mahallenin kızlarıydı ve dört kişi olmaları tamamen tesadüfiydi... Onlar "imdat" seslerini duymasalardı eğer, kimse dağda mahsur kalan bizim arkadaşları kurtarmaya gitmeyecekti...

ULAN APTALLAR!.. ULAN SALAKLAR... SİZİN NE İŞİNİZ VAR DAĞDA, ÜSTELİK DE GÖKKUŞAĞININ ALTINDAN GEÇMEK İÇİN...

KİMSE KEVZEGOR'UN ALTINDAN GEÇMEYİ BAŞARAMAMIŞTIR!

YA BİZ BAŞARSAYDIK!..

Akşamsefası